

GMINA DAMNICA

**Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania
przestrzennego gminy Damnica**

TOM I

UWARUNKOWANIA

OPRACOWANIE:

mgr inż. arch. kraj. Aleksandra Wiszniewska

dr hab. inż. arch. kraj. Renata Giedych

mgr Krzysztof Choromański

mgr Adam Brodecki

ul. Raclawicka 27 m 20, 02-601 Warszawa

Warszawa, 2022

Spis treści

I.	WSTĘP	4
I.1	PODSTAWA FORMALNO-PRAWNA.....	5
I.2	OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY DAMNICA	6
II.	UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE	8
II.1	STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO 2030	8
II.2	PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO	10
II.3	STRATEGIA ROZWOJU GMINY DAMNICA	22
II.4	ROZPOZNANIE POWIĄZAŃ GMINY Z OBSZARAMI ZEWNĘTRZNYMI	27
II.4.1	<i>Zagadnienia programowe, związane z obsługą potrzeb mieszkańców</i>	27
II.4.2	<i>Transport</i>	27
II.4.3	<i>Szlaki turystyczne</i>	28
II.4.4	<i>Infrastruktura techniczna</i>	28
II.4.5	<i>Bezpieczeństwo Państwa</i>	29
II.4.6	<i>Obszary rozwoju gospodarczego w rejonie gm. Damnica</i>	30
II.4.7	<i>Ochrona i kształtowania środowiska</i>	30
II.4.8	<i>Uwarunkowania wynikające z polityki przestrzennej i zagospodarowania gmin sąsiednich</i>	31
II.4.8.1	Ustalenia polityki przestrzennej gminy Głównyżce.....	32
II.4.8.2	Ustalenia polityki przestrzennej gminy Potęgowo	34
II.4.8.3	Ustalenia polityki przestrzennej gminy Dębica Kaszubska	36
II.4.8.4	Ustalenia polityki przestrzennej gminy Słupsk	37
III.	UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE	39
III.1	STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA.....	39
III.1.1	<i>Sieć osadnicza</i>	43
III.1.2	<i>Usługi publiczne</i>	46
III.1.2.1	Edukacja	46
III.1.2.2	Ochrona zdrowia	46
III.1.2.3	Kultura	47
III.1.2.4	Pomoc społeczna, opieka nad seniorami.....	47
III.1.2.5	Sport i rekreacja oraz tereny zieleni	47
III.1.2.6	Usługi kultu religijnego	48
III.1.2.7	Cmentarze czynne	48
III.1.2.8	Bezpieczeństwo publiczne	48
III.1.2.9	Administracja.....	48
III.1.3	<i>Mieszkalnictwo</i>	48
III.1.4	<i>Usługi i produkcja</i>	50
III.1.5	<i>Turystyka</i>	50
III.1.6	<i>Rolnictwo i stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej</i>	52
III.1.6.1	Jakość użytków rolnych	52
III.1.6.2	Władanie użytkami rolnymi.....	55
III.1.6.3	Struktura agrarna	56
III.1.6.4	Nieruchomości zabudowane związanymi z produkcją rolną	57
III.1.6.5	Kierunki produkcji rolnej	59
III.1.7	<i>Leśnictwo i stan leśnej przestrzeni produkcyjnej</i>	60
III.1.7.1	Władanie terenami leśnymi.....	61
III.1.7.2	Lasy ochronne.....	62
III.2	WŁADANIE GRUNTAMI.....	64
III.3	DEMOGRAFIA	65
III.3.1	<i>Prognoza demograficzna</i>	69
III.3.1.1	Prognozy Głównego Urzędu Statystycznego	69
III.3.1.2	Prognoza demograficzna gm. Damnica na lata 2030, 2050.....	69
III.4	GOSPODARKA	70
III.4.1	<i>Ogólna sytuacja ekonomiczna gminy</i>	70
III.4.2	<i>Struktura branżowa gospodarki gminy</i>	72
III.4.3	<i>Rynek pracy</i>	73
III.4.4	<i>Analiza porównawcza sytuacji gospodarczej gminy</i>	76
III.4.5	<i>Analiza porównawcza stanu finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju)</i>	81
III.5	KOMUNIKACJA	83

III.5.1	<i>Układ drogowy</i>	83
III.5.2	<i>Kolej</i>	88
III.5.3	<i>Komunikacja publiczna</i>	88
III.6	INFRASTRUKTURA	88
III.6.1	<i>Gospodarka wodno-ściekowa</i>	88
III.6.1.1	<i>Zaopatrzenie w wodę</i>	89
III.6.1.2	<i>Odbiór i oczyszczanie ścieków</i>	94
III.6.2	<i>Gospodarka odpadami komunalnymi</i>	97
III.6.3	<i>Gospodarka energetyczna</i>	100
III.6.3.1	<i>Zaopatrzenie w energię elektryczną</i>	100
III.6.3.2	<i>Oświetlenie uliczne</i>	101
III.6.3.3	<i>Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych</i>	101
III.6.3.4	<i>Zaopatrzenie w energię ciepłą</i>	102
III.6.3.5	<i>Zaopatrzenie w gaz</i>	102
III.6.4	<i>Instalacje radiokomunikacyjne</i>	103
III.7	PLANOWANIE PRZESTRZENNE	104
III.7.1	<i>Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego</i>	104
III.7.2	<i>Miejscowe plany w trakcie sporządzania</i>	105
III.7.3	<i>Decyzje o warunkach zabudowy i lokalizacji inwestycji celu publicznego</i>	109
III.7.4	<i>Wnioski do zmiany Studium</i>	111
III.8	ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	113
III.8.1	<i>Wody podziemne: izolacja, zasobność, ochrona GZWP</i>	113
III.8.2	<i>Rzeźba terenu, osuwiska i zagrożenie powodzią, kopaliny</i>	115
III.8.3	<i>Ochrona gruntów rolnych i leśnych</i>	117
III.8.4	<i>Tereny istotne dla zachowanie funkcjonowania przyrodniczego gminy</i>	118
III.8.5	<i>Obszary i obiekty chronione</i>	122
III.8.5.1	<i>Istniejące obszary i obiekty chronione</i>	122
III.8.5.2	<i>Rekomendowane obszary ochrony przyrody</i>	129
III.9	ŚRODOWISKO KULTUROWE	130
III.9.1	<i>Obiekty architektury i budownictwa</i>	130
III.9.2	<i>Parki i cmentarze</i>	134
III.9.3	<i>Archeologia</i>	136
III.10	TERENY ZAMKNIĘTE	146
III.11	INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM	147
IV.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY	148
IV.1	PROGNOZA POTRZEB MIESZKANIOWYCH W LATACH 2021-2050	148
IV.2	PROGNOZA POTRZEB W ZAKRESIE ZABUDOWY PRODUKCYJNEJ I USŁUGOWEJ KOMERCYJNEJ	150
IV.3	CHŁONNOŚĆ OBSZARÓW O W PEŁNI WYKSZTAŁCONEJ ZWARTEJ STRUKTURZE FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ	151
IV.4	CHŁONNOŚĆ OBSZARÓW PRZEZNACZONYCH W PLANACH MIEJSCOWYCH POD ZABUDOWĘ	152
IV.5	ZAPOTRZEBOWANIE NA TERENY ZABUDOWY O DOMINUJĄCEJ FUNKCJI MIESZKANIOWEJ	153
IV.6	ZAPOTRZEBOWANIE NA TERENY ZABUDOWY O DOMINUJĄCEJ FUNKCJI PRODUKCYJNEJ I USŁUGOWEJ	154
IV.7	MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA INWESTYCJI	155

I. WSTĘP

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Damnica składa się z dwóch tomów:
Tom I UWARUNKOWANIA

Tom II KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Do każdego z wymienionych tomów Studium sporządzono rysunek w skali 1:10 000 pt.:

- Uwarunkowania
- Kierunki zagospodarowania przestrzennego.

Przedmiotem opracowania Tomu I Uwarunkowania jest sporządzenie diagnozy stanu gminy Damnica. Diagnoza obejmuje rozpoznanie oraz ocenę zewnętrznej i wewnętrznej sytuacji gminy, w tym jej dotychczasowego rozwoju. Diagnoza stanowi pierwszą część prac nad zmianą Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Damnica. Celem sporządzenia diagnozy jest rozpoznanie istniejących uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego gminy wynikających w szczególności z:

- dotychczasowego zagospodarowania terenu,
- jakości życia mieszkańców,
- stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej,
- władania gruntami,
- dotychczasowego uzbrojenia i obsługi komunikacyjnej terenu,
- rozwoju gospodarczego,
- przeznaczenia terenów,
- występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów szczególnych,
- zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

Uwarunkowania rozwoju zostały podzielone na dwie grupy tj.:

- I. Uwarunkowania zewnętrzne, zawarte w rozdziale nr II, które obejmują:
  - Uwarunkowania wynikające z polityki w zakresie planowania przestrzennego i rozwoju społeczno-gospodarczego na poziomie regionalnym i lokalnym,
  - Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym;
  - Rozpoznanie powiązań gminy z obszarami zewnętrznymi w zakresie:
    - Uwarunkowań wynikających z polityki przestrzennej gmin sąsiednich
    - Ochrony i kształtowania środowiska
    - Zagadnień programowych, związanych z obsługą potrzeb mieszkańców
    - Przestrzeni rolniczej;
    - Przestrzeni leśnej;
    - Inżynierii środowiska;
    - Komunikacji;
    - Infrastruktury technicznej;
- II. Uwarunkowania wewnętrzne, zawarte w rozdziale nr III, które obejmują zagadnienia:
  - Stan zagospodarowania gminy Damnica,
  - Władania gruntami,
  - Społeczne,
  - Gospodarcze,
  - Infrastrukturalne,
  - Komunikacyjne,
  - Ekofizjograficzne, na podstawie opracowania ekofizjograficznego do zmiany studium.

Rozpoznanie ww uwarunkowań rozwoju podstawowych funkcji gminy pod kątem ograniczeń i predyspozycji jest niezbędne dla właściwego określenia kierunków zagospodarowania przestrzennego na dalszym etapie prac nad studium gminy. Damnica.

I.1 PODSTAWA FORMALNO-PRAWNA

Podstawą prawną sporządzenia zmiany studium jest Uchwała Nr XVI/174/2020 Rady Gminy Damnica z dnia 27 lutego 2020 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Damnica. Zgodnie z paragrafem 2 ww Uchwały zmiana Studium obejmuje obszar w granicach administracyjnych Gminy Damnica.

Sporządzenie studium regulują przepisy ustawy z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2021 r., poz. 741) oraz Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz.U. z 2004 r. Nr 118, poz. 1233).

Zgodnie z art. 10. 1. ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w Studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające w szczególności z:

- 1) dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu;
- 2) stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony;
- 3) 2a) diagnozy, o której mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, przygotowanej na potrzeby strategii rozwoju gminy;
- 4) stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego;
- 5) stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- 6) 4a) rekomendacji i wniosków zawartych w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych;
- 7) warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia, oraz zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, zgodnie z uniwersalnym projektowaniem;
- 8) zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia;
- 9) potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających w szczególności:
  - a) analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne,
  - b) prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje na obszarach funkcjonalnych w rozumieniu art. 5 pkt 6a ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju,
  - c) możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy,
  - d) bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę;
- 8) stanu prawnego gruntów;
- 9) występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych;
- 10) występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych;
- 11) występowania udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla;
- 12) występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych;
- 13) stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami;
- 14) zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych;
- 15) wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej.

Zgodnie z art. 10 ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w Studium określa się w szczególności:

- 1) uwzględniające bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę, o którym mowa w ust. 1 pkt 7 lit. d:
  - a) kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, w tym wynikające z audytu krajobrazowego,

- b) kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy;
- 2) obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego i uzdrowisk;
  - 3) obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
  - 4) kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej;
  - 5) obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym;
  - 6) obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa;
  - 7) obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej;
  - 8) obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne;
  - 9) kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej;
  - 10) obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych;
  - 11) obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny;
  - 12) obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. z 2015 r. poz. 2120);
  - 13) obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji;
  - 14) obszary zdegradowane;
  - 15) granice terenu zamkniętego i jego strefy ochronnej, w tym stref ochronnych wynikających z decyzji lokalizacyjnych wydanych przez Komisję Planowania przy Radzie Ministrów w związku z realizacją inwestycji w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa.

Zgodnie z art. 10 ust. 2a jeżeli na obszarze gminy przewiduje się wyznaczenie obszarów, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy zainstalowanej większej niż 500 kW, a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu, w studium ustala się ich rozmieszczenie, z wyłączeniem:

- wolnostojących urządzeń fotowoltaicznych, o mocy zainstalowanej elektrycznej nie większej niż 1000 kW zlokalizowanych na gruntach rolnych stanowiących użytki rolne klas V, VI, VIz i nieużytki;
- urządzeń innych niż wolnostojące.

Zgodnie z art. 10 ust. 3a i 3b, jeżeli na terenie gminy przewiduje się lokalizację obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m², w Studium określa się obszary, na których mogą być one sytuowane, a ich lokalizacja może nastąpić wyłącznie na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

1.2 OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY DAMNICA

Gmina Damnica położona jest:

- w północno-zachodniej części województwa pomorskiego,
- we wschodniej części powiatu słupskiego,
- w pobliżu miasta Słupska - zachodnia granica gminy przebiega zaledwie 3 km od wschodniej granicy miasta,
- w stosunkowo niewielkiej odległości od Morza Bałtyckiego - północne fragmenty gminy w linii prostej są oddalone o ok. 18 km od brzegu morskiego.

Gmina Damnica sąsiaduje z 4 gminami powiatu słupskiego, w tym:

- od północy z gminą Główczyce,
- od wschodu z gminą Potęgowo,
- od południa z gminą Dębica Kaszubska,
- od zachodu z gminą Słupsk.

Gmina Damnica jest gminą wiejską. Gmina zajmuje powierzchnię 16781 ha, w tym użytki rolne 10848 ha (64,6%) oraz lasy 4888 ha (29,1%).

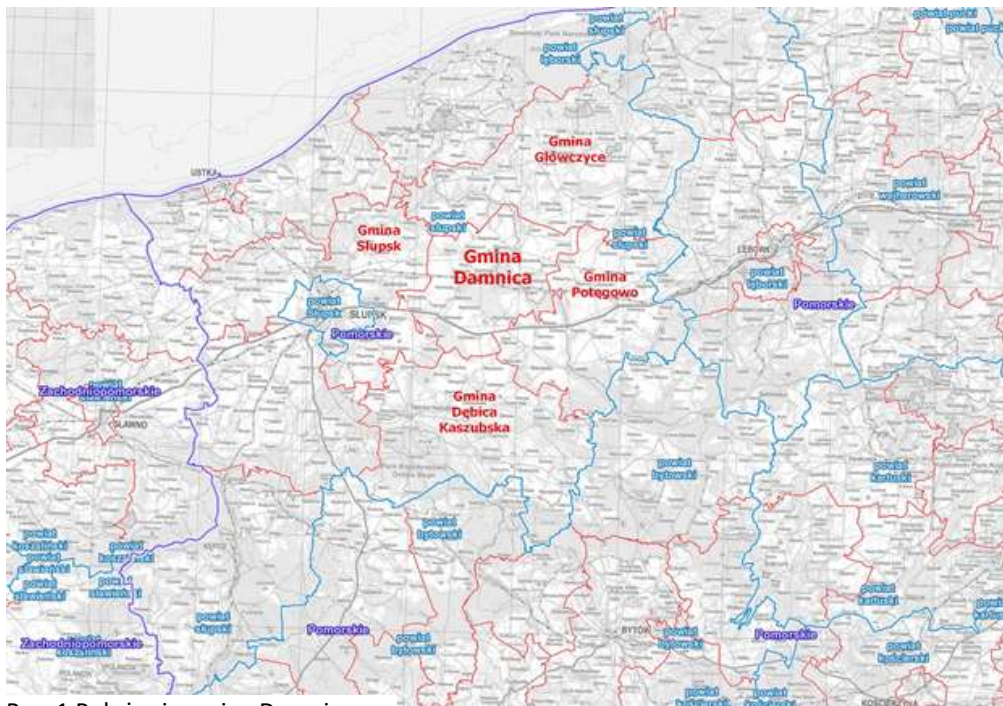
Gminę zamieszkuje 6 tys. mieszkańców.

Funkcję ośrodka gminnego i obsługę rolnictwa i ludności w tym zakresie, pełni miejscowość Damnica, położona centralnie na terenie gminy i zamieszkiwana przez około 20 % mieszkańców gminy.

Sieć osadniczą gminy tworzy 28 miejscowości, z czego 12 wsi oraz 16 pozostałych miejscowości (osady i kolonie).

Teren gminy podzielony jest na 18 sołectw. Szczegółowy podział gminy na miejscowości oraz ich rodzaj został przedstawiony w części diagnozy wewnętrznej dotyczącej sfery społecznej.

Osadnictwo gminy Damnica związane jest z podstawowymi ciągami komunikacyjnymi przebiegającymi przez gminę w relacji wschód-zachód (droga krajowa nr 6 i magistralna linia kolejowa Gdańsk-Szczecin) oraz północ-południe (droga powiatowa nr 1139 relacji Mianowice – Główczyce).

Rys. 1 Położenie gminy Damnica

II. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE

Zgodnie z art. 9 ust 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tj. Dz.U. z 2021 poz. 741 z późn.zm.) w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego należy uwzględnić:

- 1) ustalenia Strategii rozwoju województwa pomorskiego 2030 (Uchwała Nr 378/XXXI/21 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 12.04.2021 r.);
- 2) ustalenia Planu zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego – Uchwała Nr 318/XXX/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 29 grudnia 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Pom. z 2017 poz. 603).

II.1 STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO 2030

Strategia rozwoju województwa pomorskiego została przyjęta Uchwałą Nr 378/XXXI/21 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 12.04.2021 r. W Strategii w następujący sposób określono wizję rozwoju województwa w 2030 r.:

Pomorskie w roku 2030 to region DOBROBYTU:

- *Rozwijający się w sposób trwały – bazujący na wyróżnikach Pomorza: aktywności i potencjale wykształcenia mieszkanki i mieszkańców, wysokim poziomie kapitału ludzkiego i społecznego, bogatym dziedzictwie wielokulturowym, morskim i wolnościowym, unikatowych walorach środowiskowych i krajobrazowych, zrównoważonej mobilności, a także branżach kluczowych dla gospodarki i inteligentnych specjalizacji.*

- *Ekoefektywny – dążący do osiągnięcia neutralności klimatycznej i odporny na negatywne zjawiska klimatyczne, bazujący na racjonalnym wykorzystaniu dostępnych zasobów, a także zapewniający wysoką jakość przestrzeni i środowiska naturalnego oraz powszechny dostęp do zróżnicowanych źródeł energii, zwłaszcza odnawialnych.*

- *Otwarty – zarówno w wymiarze społecznym, dzięki poszanowaniu różnorodności kulturowej, etnicznej, narodowościowej i światopoglądowej wszystkich osób zamieszkujących Pomorze, jak i poprzez aktywny udział w globalnych i europejskich procesach gospodarczych i technologicznych.*

- *Spójny – zapewniający wszystkim mieszkańcom poszczególnych części województwa odpowiedni standard życia i warunki rozwoju, w tym powszechny dostęp do zindywidualizowanych usług publicznych, jak opieka zdrowotna, transport zbiorowy, edukacja, pomoc społeczna, kultura czy oferta czasu wolnego, jak również dążący do eliminowania nierówności społecznych i ekonomicznych występujących w regionie.*

- *Innowacyjny – kreujący i wykorzystujący nowoczesne rozwiązania typu smart w kluczowych obszarach rozwoju, w szczególności w wymiarze środowiskowym, gospodarczym, społecznym i organizacyjnym, a także aktywnie czerpiący z trendów technologicznych i cyfryzacji.*

Realizacja powyższej wizji województwa opierać będzie na trzech filarach:

1. TRWAŁYM BEZPIECZEŃSTWIE
2. OTWARTEJ WSPÓLNOCIE REGIONALNEJ
3. ODPORNEJ GOSPODARCE

Strategia wskazuje 3 cele strategiczne, mające charakter ogólny i określające pożądane stany docelowe w ujęciu problemowym. Są one konkretyzowane przez 12 celów operacyjnych.

CEL STRATEGICZNY 1. TRWAŁE BEZPIECZEŃSTWO

- 1.1. Cel operacyjny – Bezpieczeństwo środowiskowe
- 1.2. Cel operacyjny – Bezpieczeństwo energetyczne
- 1.3. Cel operacyjny – Bezpieczeństwo zdrowotne
- 1.4. Cel operacyjny – Bezpieczeństwo cyfrowe

Pożądaný kierunek zmian:

- Poprawa stanu środowiska oraz środowiskowych warunków życia;
- Wzrost odporności regionu na skutki zmian klimatu;
- Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych oraz zanieczyszczeń powietrza w szczególności z tzw. niskiej emisji;
- Wzrost potencjału produkcji energii, ze szczególnym uwzględnieniem czystych i odnawialnych źródeł energii;
- Wzrost współodpowiedzialności za zdrowie i środowisko;
- Zmniejszenie deficytu kadr medycznych i okołomedycznych;
- Poprawa stanu zdrowia mieszkańców;
- Poprawa jakości i dostępności do świadczeń, w tym z wykorzystaniem narzędzi e-zdrowia;
- Ograniczenie wykluczenia cyfrowego i poprawa cyberbezpieczeństwa;
- Poprawa jakości i dostępności do usług o wysokim poziomie dojrzałości świadczonych zdalnie.

II. CEL STRATEGICZNY 2. OTWARTA WSPÓLNOTA REGIONALNA

2.1. Cel operacyjny – Fundamenty edukacji

2.2. Cel operacyjny – Wrażliwość społeczna

2.3. Cel operacyjny – Kapitał społeczny

2.4. Cel operacyjny – Mobilność

Pożądaný kierunek zmian:

- Większy udział dzieci w edukacji przedszkolnej;
- Zapewnienie wysokiej jakości edukacji we wszystkich typach szkół, szczególnie w zakresie nabywania kompetencji kluczowych oraz wsparcia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;
- Dostosowywanie kształcenia w szkołach zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz zwiększenie zainteresowania podejmowaniem nauki w takich placówkach;
- Poprawa dostępności do wysokiej jakości usług świadczonych w społeczności lokalnej;
- Wzrost aktywności zawodowej i społecznej, zwłaszcza osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym;
- Wzrost poziomu integracji i otwartości w stosunku do imigrantów;
- Wzmocnienie instytucjonalne NGO i PES;
- Wzrost efektywności i utworzenie trwałego mechanizmu współpracy międzysektorowej, w szczególności NGO, PES, JST i przedsiębiorców, z uwzględnieniem stałego podnoszenia kompetencji dotyczących współpracy oraz inwestowania w infrastrukturę społeczną;
- Wzmocnienie regionalnej wspólnoty kulturowej i obywatelskiej oraz różnorodności kulturowej;
- Zapewnienie przyjaznej przestrzeni publicznej służącej rozwojowi kapitału społecznego;
- Wykorzystanie nowych technologii i innowacji w rozwoju społecznym regionu;
- Poprawa dostępności transportowej, w szczególności ograniczenie wykluczenia transportowego oraz ograniczenie negatywnego oddziaływania transportu na środowisko;
- Wzrost bezpieczeństwa komunikacyjnego.

III. CEL STRATEGICZNY 3. ODPORNA GOSPODARKA

3.1. Cel operacyjny – Pozycja konkurencyjna

3.2. Cel operacyjny – Rynek pracy

3.3. Cel operacyjny – Oferta turystyczna i czasu wolnego

3.4. Cel operacyjny – Integracja z globalnym systemem transportowym

Pożądaný kierunek zmian:

- Wzrost zdolności adaptacyjnych przedsiębiorstw do zmian, wzrost produktywności, efektywne wykorzystanie zasobów oraz lepsze wykorzystanie potencjałów związanych z nowymi trendami;
- Wzrost aktywności B+R i innowacyjnej w regionie;

- Wzmocnienie współpracy międzysektorowej, szczególnie sektora naukowo-badawczego, publicznego i biznesu;
- Rozwój kompleksowej oferty usług dla biznesu oraz oferty dla nowych i obecnych w regionie inwestorów;
- Wzrost aktywności eksportowej oraz współpracy międzynarodowej pomorskich przedsiębiorstw;
- Wzrost międzynarodowej rozpoznawalności regionu, w tym produktów i przedsiębiorstw;
- Rozwój oferty kształcenia ustawicznego i rozwój kompetencji kadr gospodarki regionu;
- Zapewnienie zasobów pracy w branżach deficytowych oraz zatrzymanie i pozyskiwanie talentów;
- Większy udział dzieci w zorganizowanych formach opieki do 3. roku życia;
- Rozszerzenie oferty czasu wolnego oraz rozwój kompleksowej całorocznej oferty turystycznej, sportowej i kulturalnej;
- Pełne włączenie regionu w europejskie sieci transportowe, skutkujące wzrostem wolumenu obrotów ładunkowych oraz odprawionych pasażerów.

II.2 PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego (PZWP) został przyjęty Uchwałą Nr 318/XXX/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 29 grudnia 2016 r.

Punktem wyjścia dla określenia polityki przestrzennej województwa było zdefiniowanie zasadniczej roli i funkcji Planu, jako dokumentu długookresowego w systemie planowania strategicznego i programowania rozwoju województwa. W nowych uwarunkowaniach systemowych programowania rozwoju, w ciągłej grze o przestrzeń, której celem jest osiągnięcie rozwoju zrównoważonego, prowadzącego do spójnego i jednoczesnego tworzenia łańcuchów: społecznego, ekonomicznego, środowiskowego (przyrodniczo-kulturowego) i przestrzennego, przyjęto odmienną od dotychczasowej rolę Planu, jako Planu rzeczywistej realizacji i koordynacji. PZWP, jako Plan rzeczywistej realizacji i koordynacji wyróżnia się tym, że:

1) określa:

- a) wizję zagospodarowania przestrzennego województwa - pożądaną strukturę funkcjonalno-przestrzenną województwa, z punktu widzenia strategicznych, długofalowych celów rozwoju kraju, określonych w DSRK 2030 i KPZK 2030 oraz celów rozwoju województwa określonych w SRWP 2020,
- b) politykę przestrzenną – poprzez przyjęte cele, kierunki polityki przestrzennego zagospodarowania województwa, zasady zagospodarowania przestrzennego (określające sposób realizacji kierunków) oraz działania i przedsięwzięcia polityki przestrzennej służące realizacji kierunków, podporządkowane wizji zagospodarowania przestrzennego województwa,
- c) realny z punktu widzenia uwarunkowań prawnych, partnerski z punktu widzenia zaangażowania samorządu województwa w proces kształtowania polityki przestrzennej na poziomie lokalnym, innowacyjny z punktu widzenia metod i technik kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej oraz skuteczny i efektywny z punktu widzenia problemów i wyzwań kształtowania przestrzeni województwa system jego realizacji;

2) polityka przestrzenna w nim zawarta pełni nadrzędne w stosunku do programów rozwoju funkcje:

- a) informacyjna – polegająca na uwzględnianiu wynikających ze zbiektywizowanej analizy i oceny cech, właściwości i rozmieszczenia potencjałów terytorialnych, przestrzennych uwarunkowań prowadzenia polityki rozwoju,
- b) ukierunkowująca – polegająca na dążeniu do optymalizacji rozmieszczenia w przestrzeni inwestycji strukturalnych, w tym inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym w sposób zgodny z zasadami zagospodarowania przestrzennego województwa;

3) określa etapy realizacji wizji zagospodarowania przestrzennego województwa;

- 4) wyraża długookresowe interesy rozwojowe województwa dotąd niesprecyzowane w SRWP 2020 i systemie jej realizacji (regionalnych programach strategicznych) np. w zakresie infrastruktury lotniczej i małych portów morskich;
- 5) poprzez przyjęty system realizacji wzmocniona jest rola tego dokumentu jako aktu kierownictwa wewnętrznego.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego pełni funkcje:

- 1) kreacyjną – określa wizję rozwoju przestrzennego województwa;
- 2) stanowiącą - wynika z roli dokumentu w zakresie kształtowania przestrzeni województwa w oparciu o jego zapisy zawarte w tekście i uwzględnione w części graficznej będące:
  - a) ustaleniami – ściśle obowiązującymi, oznaczonymi w tekście Planu symbolem „U” i zaznaczonymi tłem szarym, wiążącymi gminy przy sporządzaniu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i zarząd województwa przy uzgodnienie projektu wymienionego dokumentu; należą do nich m.in. inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym;
  - b) wytycznymi typu:
    - A, oznaczonymi w tekście Planu symbolem W„A”, wymagającymi rozważenia (jako problem planistyczny) i zaproponowania właściwego indywidualnego rozwiązania planistycznego w trakcie prac nad studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
    - B, oznaczonymi w tekście Planu symbolem W„B”, do stosowania (uwzględniania) w działaniach prowadzonych w strukturach SWP,
    - AB, oznaczonymi w tekście Planu symbolem W„AB”, spełniającymi oba powyższe założenia.
  - c) rekomendacjami („R”) – stanowiącymi zapisy nie będące ustaleniami i wytycznymi, których uwzględnienie w dokumentach planistycznych jest wskazane, ale brak ich uwzględnienia nie może stanowić o odmowie uzgodnienia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
  - d) lokalizacje elementów, o których mowa w tekście Planu, na rysunkach Planu (to jest planszach i rysunkach poglądowych), nie stanowią ustaleń Planu i ze względu na regionalną skalę nie mogą być bezpośrednio przenoszone do części graficznej opracowań planistycznych w skalach bardziej szczegółowych;
  - e) koordynacyjno-regulacyjną w zakresie:
    - o integrowania krajowej, regionalnej i lokalnej polityki przestrzennej (integracja pionowa),
    - o integrowania działań wynikających ze strategii i programów rozwojowych województwa (integracja pozioma),
    - o wskazania rozwiązań planistycznych zapewniających możliwość realizacji działań i przedsięwzięć inwestycyjnych niezbędnych do osiągnięcia celów rozwojowych województwa, związanych z kształtowaniem struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz minimalizowaniem kolizji i konfliktów przestrzennych,
  - f) informacyjno-edukacyjną - służy wzbogacaniu wiedzy poszczególnych mieszkańców, pracowników administracji publicznej, inwestorów o przestrzeni województwa w zakresie wielowymiarowych uwarunkowań rozwoju województwa, obejmujących przede wszystkim specyfikę przestrzeni województwa i relacje zewnętrzne,
  - g) promocyjno-marketingową - określa wartości przestrzeni w zakresie wskazywania optymalnych przestrzeni dla inicjatyw kapitału prywatnego, publicznego i społecznego.

WIZJA ROZWOJU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

Wizja wyraża strategiczny cel prowadzenia polityki przestrzennej województwa w perspektywie roku 2030 i zobrazowana została za pomocą modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej.

Założenia wizji zagospodarowania przestrzennego województwa

Zasadnicze problemy rozwoju i zagospodarowania przestrzennego województwa wskazują, że jego obecna struktura funkcjonalno-przestrzenna:

- 1) nie sprzyja w wystarczającym stopniu uczestnictwu całego regionu w procesach rozwojowych (z uwagi na ograniczenia zewnętrznej dostępności transportowej na znacznych obszarach województwa);
- 2) cechuje się niskim poziomem spójności, wynikającym ze zróżnicowania dostępności do usług publicznych, w tym niedopasowania oferty publicznego transportu zbiorowego do rzeczywistych potrzeb lokalnych, subregionalnych i regionalnych;
- 3) nie stymuluje w odpowiednim stopniu endogenicznych czynników rozwojowych, przyczyniających się do budowania lokalnych i subregionalnych przewag konkurencyjnych;
- 4) charakteryzuje się postępującą fragmentacją ekosystemów lądowych, pogarszającym stanem niektórych elementów środowiska (np. stan wód, klimat akustyczny) oraz wzrostem ekologicznych zagrożeń warunków życia ludności.

Do podstawowych wyzwań determinujących kierunki zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej województwa w perspektywie roku 2030 należą:

- 1) wzmacnianie rangi i funkcji miast jako krajowych, regionalnych i subregionalnych biegunów wzrostu (np. poprzez deglomeracje funkcji oraz wsparcie rozwoju usług publicznych);
- 2) krystalizacja i strukturyzacja osadnictwa w strefach objętych procesami suburbanizacji;
- 3) stworzenie przestrzennych warunków, które pozwolą wykorzystać kreatywność mieszkańców, wzmocnić współpracę na rzecz innowacyjnego wykorzystania potencjału gospodarczego, naukowego, kulturalnego oraz zasobów i walorów przyrodniczo-kulturowych;
- 4) przygotowanie województwa na postępujące zmiany demograficzne, zwłaszcza związane ze starzeniem się społeczeństwa oraz postępującą depopulacją wschodniej i zachodniej części województwa;
- 5) wspieranie rozwoju najbardziej dynamicznych obszarów, w szczególności korytarzy infrastruktury TEN-T i TEN-E (nadwiślańsko-zatokowy i północny) oraz wyrównywanie szans rozwojowych obszarów słabszych w oparciu o potencjały wewnętrzne;
- 6) sprawne i bezpieczne powiązania transportowe obszarów słabszych z ośrodkami dynamicznego wzrostu;
- 7) poprawa stanu środowiska (np. w zakresie osiągnięcia dobrego stanu wód zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną, lub odpowiedniej jakości powietrza zgodnie z Dyrektywą CAFE169) jako jednego z podstawowych warunków dobrej jakości życia;
- 8) zachowanie unikatowego krajobrazu oraz kształtowanie łączności przestrzennej ekosystemów (ochrona bioróżnorodności);
- 9) zapewnienie warunków planistycznych dla wzrostu bezpieczeństwa energetycznego kraju, w tym możliwości dywersyfikacji kierunków dostaw, przesyłu gazu i paliw płynnych, ich magazynowania oraz przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej;
- 10) zapewnienie prawidłowych warunków bezpieczeństwa i obronności państwa.

Wizja zagospodarowania przestrzennego województwa uwzględnia scenariusze rozwoju regionu, określone w Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020, czynniki zewnętrzne determinujące zmiany społeczno-gospodarcze (zwłaszcza w zakresie koniunktury gospodarki globalnej i europejskiej) oraz stanowi odpowiedź na zasadnicze problemy i wyzwania wynikające z potrzeb zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej województwa.

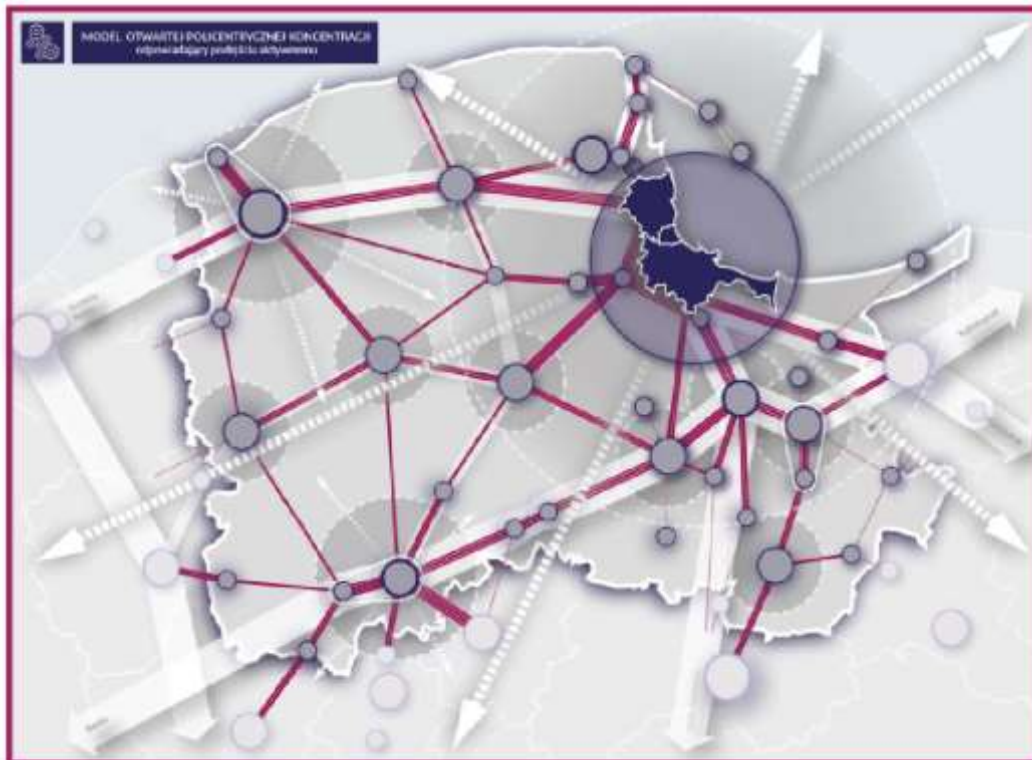
Spośród zbioru scenariuszy najbardziej odpowiednim i najkorzystniejszym, z punktu widzenia dynamiki rozwoju oraz poprawy dostępności transportowej, jest scenariusz Wiatr w żagle (uwarunkowany dobrą dostępnością transportową oraz znaczącymi środkami rozwojowymi). Duża aktywność Samorządu Województwa i jego partnerów może przybliżyć województwo do tego scenariusza, który oznacza m.in.:

- 1) korzystne uwarunkowania dla napływu inwestycji zewnętrznych;

- 2) wysoką jakością edukacji, konkurencyjną pozycję głównych pomorskich uczelni oraz nastawienie na kształtowanie kompetencji uniwersalnych i rozwijanie kreatywności;
- 3) ofertę atrakcyjnych miejsc pracy oraz wysokiej jakości życia;
- 4) ukształtowanie bałtyckiego węzła transportowo-logistycznego i paliwowo-energetycznego;
- 5) dynamiczny rozwój, a w efekcie wzrost zamożności regionu i jego mieszkańców; jednocześnie ryzyko pogłębienia polaryzacji rozwoju województwa, a także wysoką presją na przestrzeń przyrodniczą;
- 6) wyzwanie związane z potrzebą szczególnej dbałości o zachowanie dziedzictwa przyrodniczego i efektywne wykorzystanie zasobów naturalnych oraz walorów przyrodniczo-środowiskowych.

Wizja i odpowiadający jej model struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa

Przyjmując aktywne podejście samorządu województwa w procesie realizacji Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 oraz aktywną politykę rozwoju prowadzoną przez organy centralne, należy przyjąć, że optymalny model struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa w perspektywie roku 2030 winien zmierzać do wykorzystania potencjału policentrycznej struktury całej sieci osadniczej województwa. Uwarunkowane jest to równoległym wzmocnieniem powiązań wewnętrznych i integracją z otoczeniem zewnętrznym. Tym samym właściwym sposobem kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa jest model otwartej policentrycznej koncentracji.

RYC. 9. MODEL OTWARTEJ POLICENTRYCZNEJ KONCENTRACJI - PODEJŚCIE AKTYWNE

Rys. 2 Model rozwoju województwa (źródło: PZPWP2016)

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa

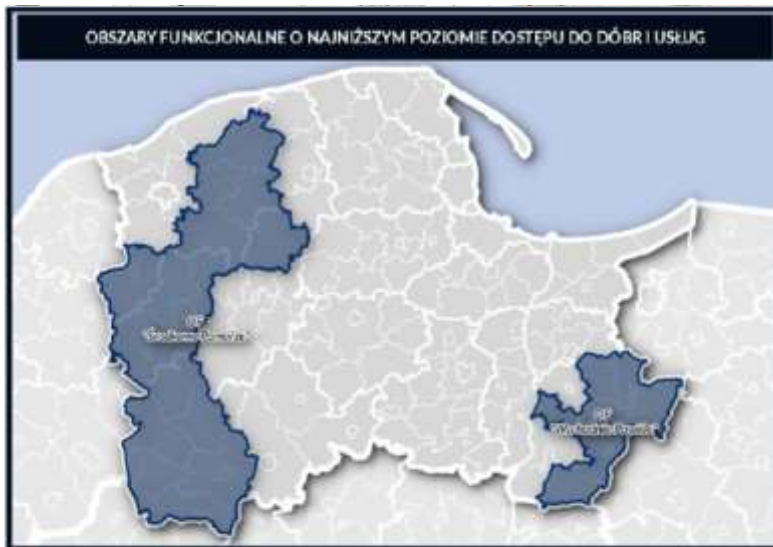
Modelową strukturę funkcjonalno-przestrzenną tworzą:

- 1) regionalny system obszarów chronionych i powiązań ekologicznych, na który składają się prawne formy ochrony przyrody oraz korytarze ekologiczne o znaczeniu ponadregionalnym, regionalnym i subregionalnym, pozwalające zapewnić odpowiednie warunki dla zachowania i odtwarzania bioróżnorodności;
- 2) zhierarchizowana policentryczna sieć ośrodków, uwzględniająca specyfikę położenia ośrodka wojewódzkiego poza geometrycznym centrum regionu, którą tworzą m.in.:
  - a) ośrodek ponadregionalny Trójmiasto (Gdańsk, Gdynia i Sopot),
  - b) ośrodek regionalny Słupsk, jako główny biegun rozwoju północno-zachodniej części województwa, wykazujący oddziaływanie na sąsiadujące powiaty (zwłaszcza słupski i bytowski oraz sławieński w sąsiednim województwie zachodniopomorskim), dobrze skomunikowany z Trójmiastem i innymi ośrodkami kraju i regionu, tworzący z Ustką bipolarny układ komplementarny, w którym połączenie atutów nadmorskiej miejscowości turystycznej i ośrodka o wykształconych usługach wyższego rzędu (m.in. szkolnictwo wyższe, wyspecjalizowane usługi medyczne, itd.) zwiększa znaczenie tych miast,
- 3) ponadregionalne pasma rozwojowe których potencjał związany jest w szczególności z przebiegiem infrastruktury sieci TEN-T i TEN-E, w których rozwój zachodzić będzie węzłowo, w tym:
  - a) *nadwiślańsko - zatokowe pasmo rozwojowe*, związane z przebiegiem infrastruktury korytarza infrastrukturalnego nadwiślańsko-zatokowego;
  - b) *północne pasmo rozwojowe*, związane z przebiegiem infrastruktury korytarza infrastrukturalnego północnego i obejmujące: drogi nr 6 (Gdańsk–Szczecin), nr 7 (Gdańsk–Warszawa), linie kolejowe nr 9 (Gdynia Główna–Warszawa Wschodnia) i nr 202 (Gdańsk Główny–Stargard) oraz drogę wodną Szkarpany i systemy krajowej sieci przesyłowej elektroenergetycznej oraz gazociąg wysokiego ciśnienia prowadzący z terminalu regazyfikacyjnego w Świnoujściu, będące obszarem rozwoju aktywności gospodarczej związanej z logistyką, przetwórstwem rolno-spożywczym oraz produkcją i serwisem urzędzeń OZE;
  - c) *południowe pasmo rozwojowe*, związane z przebiegiem infrastruktury korytarza infrastrukturalnego południowego;
  - d) *środkowo-pomorskie pasmo rozwojowe*, związane z przebiegiem korytarza infrastrukturalnego środkowopomorskiego;
- 4) regionalne pasma rozwojowe związane z przebiegiem korytarzy infrastrukturalnych, w których rozwój zachodzić będzie węzłowo, w tym:
  - a) *kaszubskiego korytarza transportowego* obejmującego elementy układu drogowo-kolejowego Łeba – Lębork – Kościerzyna – Chojnice,
  - b) *środkowo - pojeziernego korytarza transportowego* obejmującego elementy układu drogowo-kolejowego w relacjach Gdynia - Żukowo - Kościerzyna - Bytów - Miastko - Biały Bór – Szczecinek;
- 5) wielofunkcyjne strefy, dla których z uwagi na zróżnicowaną specyfikę położenia geograficznego oraz uwarunkowania wynikające z ich umiejscowienia na tle elementów węzłowych i pasmowych struktury funkcjonalno-przestrzennej, określona została polityka przestrzenna dedykowana zidentyfikowanym w ich zasięgu obszarom funkcjonalnym:
  - a) miejskim obszarom funkcjonalnym (m.in. Miejski Obszar Funkcjonalny Słupsk-Ustka),
  - b) szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej (Strefa Przybrzeżna, Żuławy),
  - c) o szczególnych walorach przyrodniczo-kulturowych i krajobrazowych (Światowego Rezerwatu Biosfery Bory Tucholskie, Kaszubskiego Parku Krajobrazowego wraz z otuliną - Kółko Raduńskie),
  - d) o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług (Środkowe Pomorze, Wschodnie Powiśle),

- e) kształtowania warunków przestrzennych dla rozwoju strategicznych funkcji gospodarczych (Obszar Funkcjonalny Rozwoju Energetyki Jądrowej).

Rys. 3 Miejski obszar funkcjonalny Słupsk-Ustka (Źródło: PZPWP2016)

RYC. 5. OBSZARY FUNKcjONALNE O NAJNiżSZYM POziOMIE DOSTĘPU DO DÓBR I USŁUG

Rys. 4 Obszar funkcjonalny o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług (Źródło: PZPWP2016)

Wizja

W 2030 roku w zasadniczych zrębach ukształtowany jest regionalny system obszarów chronionych i powiązań ekologicznych, który wraz z rozwiniętą siecią pomników historii i parków kulturowych oraz innymi obiektami zabytkowymi tworzy spójny system ochrony krajobrazu województwa. Dbałość o obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego oraz zachowanie tradycji kulturowych regionu sprzyja rozwojowi turystyki i wspomaga proces identyfikacji tożsamości kulturowej mieszkańców. W system powiązań ekologicznych województwa włączone są elementy zielonej infrastruktury na terenach zurbanizowanych (w tym zielone pierścienie miast).

Ukształtowana historycznie zhierarchizowana policentryczna sieć ośrodków województwa jest ważnym elementem krajowej sieci miast i ich powiązań funkcjonalnych. Podstawowymi węzłami tej sieci są: ośrodek ponadregionalny Trójmiasto, regionalny Słupsk i potencjalny regionalny Chojnice. Są

one dobrze powiązane między sobą, a także z dowiązanymi do nich ośrodkami niższej rangi. Charakter tej sieci jest otwarty i zintegrowany z przestrzenią krajową i międzynarodową za pomocą wielokierunkowych silnych powiązań funkcjonalnych.

Na bazie głównych powiązań ukształtowała się struktura węzłowo-pasmowa, związana z siecią ośrodków oraz przebiegiem infrastruktury transportowej i technicznej, w tym TEN-T (S6, S7 i linie kolejowe) i TEN-E (Bałtycki Pierścień Energetyczny). Rozwój społeczno-gospodarczy regionu wykorzystuje potencjał całej sieci. Węzły osadnicze w roku 2030 są połączone siecią nowoczesnych i bezpiecznych linii kolejowych. Pomiędzy Słupskiem i Trójmiastem oraz Trójmiastem i innymi ośrodkami metropolitalnymi funkcjonuje systemem szybkich kolei oraz dróg ekspresowych. Efektywność systemu drogowego regionu opiera się na wysokiej jakości połączeniach, łączących wszystkie ośrodki subregionalne z podstawowymi węzłami, uwzględniających ich pełne obwodnice.

Zmniejsza się udział indywidualnego transportu samochodowego w przewozach pasażerskich przez jego redukcję, w szczególności w obszarach wrażliwych (np. centra miast). Konkurencyjna wobec niego oferta transportu zbiorowego w regionie wzmocniana jest przez funkcjonujące węzły integracyjne różnej rangi.

Porty morskie Trójmiasta, mimo naturalnej między nimi konkurencji, tworzą bałtycki węzeł transportowo-logistyczny, sprawnie powiązany infrastrukturą tzw. ostatniej mili z ponadregionalnym systemem drogowo-kolejowym. Ich rozbudowana infrastruktura głęboko-wodna i zaplecze logistyczne tworzą podstawę do rozwoju regularnej sieci powiązań oceanicznych z portami Dalekiego Wschodu. Wzrostowi strumieni kontenerów obsługiwanych w portach Gdańska i Gdyni sprzyja funkcjonujący suchy port w Tczewie, a dalszy wzrost przeładunków i stopień ich konteneryzacji daje podstawy do myślenia o budowie nowego w Kościerzynie.

Na skutek wzrastającej dynamiki lotniczych przewozów pasażerskich i rozwijającej się siatki połączeń europejskich i krajowych, w 2030 roku Port Lotniczy im. L. Wałęsy w Gdańsku utrzymuje swoją trzecią, po Warszawie i Krakowie, pozycję w kraju i w dalszym ciągu jest centralnym elementem regionalnego węzła lotniczego. Jego wsparciem w zakresie lotów lotnictwa biznesowego i ogólnego jest Port Lotniczy Gdynia Kosakowo.

W wyniku zainstalowania na obszarze województwa dużych mocy w elektrowni jądrowej, węglowej i morskich elektrowniach wiatrowych oraz dzięki rozwojowi energetyki rozproszonej, następuje poprawa bezpieczeństwa zasilania energetycznego Polski Północnej. Tym samym województwo staje się samowystarczalne energetycznie, a udział energii elektrycznej wytwarzanej z OZE w stosunku do jej zużycia wzrasta do ponad 20%. Elektroenergetyczne sieci przesyłowe i dystrybucyjne zostają rozbudowane i zmodernizowane, w tym zrealizowana zostaje pełna sieć Bałtyckiego Pierścienia Energetycznego. W oparciu o rozbudowany system infrastruktury przesyłowej (intensyfikacja wykorzystania Rurociągu Pomorskiego Płock-Gdańsk) oraz magazynowej (zwiększenie pojemności) gazu i paliw płynnych oraz ich węzłowe elementy na obszarach morskich, ukształtowany zostaje hub paliwowo-energetyczny.

Pomorze w roku 2030 jest przestrzenią zintegrowaną i spójną, dzięki komplementarności funkcji i zwiększeniu intensywności powiązań funkcjonalnych w ramach zintegrowanej zhierarchizowanej policentrycznej sieci ośrodków oraz pomiędzy poszczególnymi jej ogniwami (ośrodkami) a otaczającymi je obszarami, na których stymulowane są działania na rzecz wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich. Centrami tych obszarów są ośrodki zapewniające na obszarze całego województwa jednolity standard dostępu do podstawowych usług publicznych. Przyczynia się to do równoważenia rozwoju poprzez maksymalnie wykorzystanie potencjałów endogenicznych całego regionu i poszczególnych jego części.

Postępuje koncentracja osadnictwa w miejskim obszarze funkcjonalnym ośrodka wojewódzkiego oraz w stosunkowo dynamicznie rozwijających się obszarach funkcjonalnych ośrodków regionalnych i subregionalnych. Na pozostałych obszarach odczuwalnie zmniejsza się liczba ludności wskutek odpływu migracyjnego, a w niektórych obszarach także ujemnego przyrostu naturalnego.

Miejskie obszary funkcjonalne są atrakcyjnym miejscem do życia – ich mieszkańcy mają zagwarantowany dostęp do usług publicznych i terenów zieleni. Powiązania funkcjonalne między ośrodkami umożliwiają wykształcenie się wspólnego rynku inwestycyjnego, opartego na codziennych bezpośrednich kontaktach gospodarczych oraz znacznym rozszerzeniu zasięgu obsługi ponadlokalnych instytucji edukacji, zdrowia, kultury, sportu i rekreacji.

Funkcje związane z rozwojem osadnictwa i związane z tym wzrost zainwestowania koncentruje się przede wszystkim w istniejących strukturach w miastach i miejscowościach wiejskich, dzięki czemu ograniczone zostaje dalsze rozpraszanie zabudowy na terenach otwartych, a obsługa jednostek osadniczych staje się bardziej efektywna, co znajduje swoje odzwierciedlenie w ograniczeniu kosztów ekonomicznych oraz środowiskowych i wpływa na sukcesywny wzrost jakości życia. Na terenach mieszkaniowych rośnie dostępność do podstawowych usług publicznych, w tym terenów codziennej rekreacji. Rośnie rola mobilności rowerowej i pieszej w codziennych podróżach, a przestrzenie publiczne w miastach i miejscowościach są dostosowywane do potrzeb lokalnych społeczności, stanowiąc jednocześnie czytelny i spójny element struktury funkcjonalno-przestrzennej poszczególnych jednostek.

Wyrównanie poziomu życia następuje w procesie powiększania się możliwości zatrudnienia na obszarach wiejskich poza rolnictwem lub w pobliżu tych obszarów w wyniku zwiększenia mobilności przestrzennej (także wahadłowej) i zawodowej.

Obszary wiejskie w procesie odnowy wsi wykorzystują własny potencjał rozwojowy, zachowując różnicowania wynikające z położenia w stosunku do centrów rozwoju, specyfiki dziedzictwa kulturowego i walorów środowiska przyrodniczego. Wykorzystanie specjalizacji terytorialnej sprzyja rozwojowi lokalnych rynków pracy. Wzrasta konkurencyjność rolnictwa oparta na innowacyjności i zmianach strukturalnych. W związku z zapotrzebowaniem na biomasę, stopniowo ulega zmianie struktura wykorzystania ziemi pod uprawy, co wpływa także na ukształtowanie się nowej gałęzi rolnictwa, ukierunkowanej na produkcję nośników energii elektrycznej.

Należy oczekiwać, że kształtowana w ten sposób struktura funkcjonalno-przestrzenna województwa – stawać się będzie zasadniczą podstawą rozwoju przestrzennego województwa w perspektywie roku 2030. Realizacja wizji REGIONU OTWARTEJ POLICENTRYCZNEJ KONCENTRACJI stanowi zatem strategiczny cel prowadzenia polityki przestrzennej województwa.

POLITYKA PRZESTRZENNA

1) Struktura części kierunkowej Planu

Plan określa trzy cele polityki przestrzennego zagospodarowania województwa, mające charakter ogólny i określające „stany docelowe przestrzeni” w perspektywie roku 2030. Cele są podporządkowane strategicznemu celowi prowadzenia polityki przestrzennej województwa, wyrażonemu za pomocą modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej OTWARTEJ POLICENTRYCZNEJ KONCENTRACJI, syntetycznie opisującego i obrazującego wyobrażenie tego, co ma zostać osiągnięte dzięki realizacji Planu.

C1 WYSOKA JAKOŚĆ PRZESTRZENI ZAMIESZKANIA I PRACY

C.2. KONKURENCYJNA ORAZ WIELOFUNKCYJNA PRZESTRZEŃ GOSPODARCZA I BEZPIECZEŃSTWO

C.3. ZACHOWANE ZASOBY I WALORY ŚRODOWISKA

W Planie został określony także 4. cel polityki przestrzennego zagospodarowania województwa, odnoszący się do zidentyfikowanych obszarów funkcjonalnych, który ma charakter:

- uszczegółowiający w stosunku do pozostałych celów;
- integrujący zagadnienia ujmowane w trzech pierwszych celach, które są specyficzne dla danego obszaru.

C.4. URUCHOMIONE POTENCJAŁY ROZWOJOWE OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH

Cele polityki przestrzennego zagospodarowania województwa są spójne z celami strategicznymi określonymi w Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020.

Przyjęte w Planie 3 pierwsze cele polityki przestrzennego zagospodarowania województwa konkretyzowane są przez 13 kierunków polityki przestrzennego zagospodarowania województwa.

W ramach 4. celu zdefiniowano 5 kierunków polityki przestrzennego zagospodarowania województwa, odnoszących się do pięciu typów obszarów funkcjonalnych określonych w Planie.

Dla każdego kierunku zdefiniowane zostały zasady zagospodarowania przestrzennego, określające sposób realizacji określonego kierunku oraz działania i przedsięwzięcia polityki przestrzennej, definiujące zakresy podejmowanych interwencji, służące realizacji kierunku.

Na przedsięwzięcia polityki przestrzennej składają się:

- 1) inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, wynikające z dokumentów przyjętych przez Sejm RP, Radę Ministrów, właściwego ministra oraz sejmik województwa, które zostały określone jako ustalenia Planu;
- 2) inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, nie wynikające z programów przyjętych przez Sejm RP, Radę Ministrów, właściwego ministra czy sejmik województwa, które z uwagi na potrzebę koordynacji polityki przestrzennej w perspektywie długofalowej powinny być przedmiotem dyskusji (część z nich ma charakter postulatyczny) dotyczącej ich realizacji, zgodnie z systemem realizacyjnym Planu.

Podstawowe zasady polityki przestrzennego zagospodarowania województwa

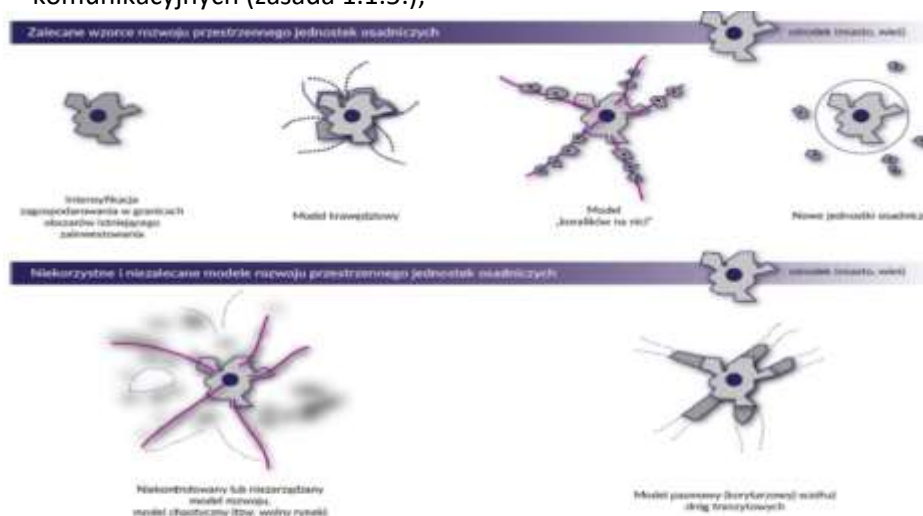
Zasady polityki przestrzennego zagospodarowania województwa i sposób ich rozumienia są następujące:

- 1) zasada racjonalności ekonomicznej - oznacza, że w ramach prowadzenia polityki przestrzennej uwzględniana jest ocena korzyści i strat społecznych, gospodarczych, środowiskowych i przestrzennych w długim okresie czasu;
- 2) zasada oszczędnego i efektywnego gospodarowania przestrzenią - oznacza intensyfikację procesów urbanizacyjnych na obszarach już zagospodarowanych, tak aby minimalizować ekspansję zabudowy na nowe tereny;
- 3) zasada minimalizowania energochłonności struktur - polegająca na kształtowaniu racjonalnych - z punktu widzenia transportu i konsumpcji energii - struktur przestrzennych;
- 4) zasada przezorności ekologicznej - oznacza, stosowanie wszelkich możliwych środków zapobiegawczych w sytuacjach, gdy nie jest w pełni rozpoznany negatywny wpływ sposobu zagospodarowania na środowisko;
- 5) zasada kompensacji ekologicznej - polega na takim zarządzaniu przestrzenią, aby zachować zasoby biologiczne i równowagę przyrodniczą oraz wyrównywać szkody w środowisku wynikające z rozwoju przestrzennego, wzrostu poziomu urbanizacji i inwestycji niezbędnych ze względów społeczno-gospodarczych, a pozbawionych alternatywy neutralnej przyrodniczo;
- 6) zasada zintegrowanej ochrony - polega na integralnej ochronie wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazu dla utrzymania równowagi środowiska i poprawy warunków i jakości życia;
- 7) zasada spójności terytorialnej - polega na kształtowaniu przestrzeni w oparciu o rozwój unikatowego potencjału poszczególnych terytoriów dla osiągnięcia celów rozwojowych, w tym spójności wewnętrznej dzięki zintegrowanemu zarządzaniu rozwojem;
- 8) zasada redukcji napięć i konfliktów - polega na takim kształtowaniu przestrzeni, aby minimalizować negatywne skutki ekologiczne, społeczne, gospodarcze oraz estetyczne zagospodarowania przestrzennego na styku obszarów o różnych funkcjach i sposobach zagospodarowania, przez przyjmowanie rozwiązań najmniej kolizyjnych;
- 9) zasada udziału społeczeństwa w planowaniu przestrzennym - polega na włączaniu społeczności regionalnej i lokalnych w proces kształtowania przestrzeni.

Zasady zagospodarowania przestrzenne - ustalenia horyzontalne (zasady zagospodarowania przestrzennego) odnoszące się do obszaru gminy, w tym:

➤ **w zakresie kształtowania struktur sieci osadniczej zgodnie z wymogami ładu przestrzennego:**

- zasadę kształtowania zrównoważonej struktury funkcjonalno-przestrzennej sieci osadniczej poprzez przyjęcie hierarchii określającej rangę i wynikającą z niej rolę poszczególnych ośrodków w tym ośrodków lokalnych, tj. miejscowości gminnych, jako ośrodków krystalizujących sieć osadniczą na poziomie lokalnym (zasada 1.1.1.);
- zasadę kształtowania miejskich obszarów funkcjonalnych, poprzez prowadzenie spójnej polityki;
- przestrzennej i wzmacnianie wzajemnych powiązań (m.in. organizacyjnych, instytucjonalnych i infrastrukturalnych) na obszarach miast rdzeniowych oraz gmin w zasięgu ich funkcjonalnego otoczenia, z uwzględnieniem Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Słupsk — Ustka (zasada 1.1.3.);
- zasadę pierwszeństwa wykorzystania obszarów istniejącego zagospodarowania oraz ograniczania rozwoju osadnictwa na terenach otwartych, polegającą na:
  - 1) regeneracji obszarów zdegradowanych, w szczególności poprzez rewitalizację oraz inne działania mające na celu przywrócenie im utraconych walorów lub/i nadanie nowych funkcji (modernizacja, rewaloryzacja, adaptacja, rekultywacja, remediacja itd.),
  - 2) uzupełnianiu i kontynuacji obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, z zapewnieniem standardów uwzględniających aspekty użytkowe, kulturowe i ekologiczne środowiska zamieszkania i pracy,
  - 3) otwieraniu nowych terenów pod rozwój osadnictwa na podstawie uzasadnionej potrzeby (zasada 1.1.4.);
- zasadę kształtowania zwartych przestrzennie jednostek osadniczych, minimalizującą terenochłonność oraz potrzeby związane z ich obsługą, ograniczającą ich negatywny wpływ na środowisko oraz sprzyjającą rozwijaniu więzi społecznych, polegającą na:
  - 1) uwzględnianiu w planowaniu przestrzennym modelowych wzorców rozwojowych jednostek osadniczych, przeciwdziałających amorficznemu, niekontrolowanemu przyrostowi zagospodarowania,
  - 2) domykaniu granic zainwestowania, tzn. wyznaczaniu obszarów rozwojowych tak, aby ekspansja zainwestowania na każdym etapie kształtowała czytelną krawędź pomiędzy terenami zainwestowanymi i terenami otwartymi oraz zapewniała budowę całościowych, kompaktowych struktur,
  - 3) unikaniu pasmowego rozwoju zabudowy wzdłuż głównych, tranzytowych ciągów komunikacyjnych (zasada 1.1.5.);

RYC. 12. ZALECANE I NIEKORZYSTNE WZORCE ROZWOJU PRZESTRZENNEGO JEDNOSTEK OSADNICZYCH.
Źródło: Urban Pattern Specification – Stephen Marshall-Institute of Community Studies, London 21st January 2005.

Rys. 5 Zalecane i niekorzystne wzorce rozwoju jednostek osadniczych (Źródło: PZPWP2016)

- zasadę etapowania kompleksowego rozwoju jednostek osadniczych dla konkretnej, docelowej liczby mieszkańców, dla której możliwe będzie zaprogramowanie i zapewnienie odpowiedniej obsługi, polegająca na koordynacji rozwoju osadnictwa z realnymi możliwościami:
  - 1) wypełnienia zaplanowanych struktur przestrzennych w określonym czasie (szacowanymi na podstawie szczegółowej analizy trendów demograficznych, w tym migracyjnych),
  - 2) rozbudowy istniejącej infrastruktury (na podstawie analizy planów inwestycyjnych operatorów mediów i zdolności finansowych gminy), w zakresie: infrastruktury technicznej (ze szczególnym uwzględnieniem zapewnienia dostaw energii elektrycznej oraz odprowadzenia ścieków w ramach zasięgu aglomeracji ściekowych), systemów transportowych (ze szczególnym uwzględnieniem transportu zbiorowego), podstawowych usług i przestrzeni publicznych (w tym terenów zieleni i przestrzeni otwartych) (zasada 1.1.7.);
- **w zakresie kształtowania wysokiej jakości środowiska mieszkaniowego:**
  - zasadę zapewnienia odpowiedniej dostępności terenów mieszkaniowych do: podstawowych usług publicznych, transportu zbiorowego, przestrzeni publicznych przy czym przez odpowiednią dostępność należy rozumieć wzajemne rozmieszczenie funkcji mieszkaniowych oraz funkcji związanych z ich bezpośrednią obsługą, zapewniające dojście piesze i dojazd rowerem w sposób bezpieczny oraz możliwie najkrótszy (zasada 1.2.1.);
  - zasadę określania w planowaniu lokalnym standardów dostępności przestrzennej do podstawowych usług publicznych jako obowiązującego programu zagospodarowania terenów mieszkaniowych, określającego m. in.: rezerwę terenową dla potrzeb lokalizacji tych usług, proporcjonalną do liczby ludności w zasięgu ich obsługi (zasada 1.2.2.);
  - zasadę zapewnienia odpowiedniej dostępności terenów mieszkaniowych do infrastruktury technicznej (w szczególności do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej oraz energetycznej) warunkującej poziom życia zgodny ze współczesnymi standardami cywilizacyjnymi, przy czym w zakresie zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków należy uwzględnić budowę urządzeń służących do zaopatrzenia w wodę realizowaną jednocześnie z rozwiązaniem spraw gospodarki ściekowej, w szczególności poprzez równoczesną budowę systemów kanalizacji zbiorczej i oczyszczalni ścieków (zasada 1.2.3.);
- **w zakresie racjonalizacji rozmieszczenia oraz poprawy dostępności infrastruktury społecznej i usług publicznych:**
  - zasadę realizacji nowych lub dostosowania istniejących obiektów i urządzeń usług publicznych z uwzględnieniem potrzeb wszystkich użytkowników, w tym osób o ograniczonej mobilności i percepcji, zgodnie z wymogami projektowania uniwersalnego (zasada 1.3.6.);
- **w zakresie zapobiegania i ograniczania skutków powodzi oraz innych zagrożeń naturalnych:**
  - zasadę uwzględniania i określania w lokalnych dokumentach planistycznych rozwiązań opartych na zintegrowanym gospodarowaniu zasobami wodnymi w obrębie zlewni — w oparciu o działy wodne (naturalne granice zlewni niezależnie od podziałów administracyjnych); brak uwzględnienia tej zasady w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy wymaga indywidualnego uzasadnienia w tym dokumencie (zasada 1.4.7.);
  - zasadę wskazywania w gminnych dokumentach planistycznych sposobów podnoszenia retencyjnej pojemności zlewni, jako elementów ochrony przed powodzią i suszą, a w szczególności:
    - 1) zwiększenia retencji wodnej w drodze wyznaczenia powierzchni pod budowę zbiorników retencyjnych, a także terenów mikroretencji obszarowej i przyobektowej,
    - 2) maksymalnego zatrzymywania i zagospodarowania wód opadowych i roztopowych w miejscu opadu,
    - 3) przeciwdziałania nadmiernemu uszczelnianiu terenów zurbanizowanych (zasada 1.4.9.);
- **w zakresie efektywnego i bezpiecznego wykorzystania zasobów przestrzeni przez gospodarkę:**
  - zasadę uwzględniania ograniczeń związanych z położeniem w obszarach ochronnych GZWP, po formalnym ich ustanowieniu (zasada 2.1.15.);

- **w zakresie wzmocnienia całorocznej i atrakcyjnej oferty turystycznej w oparciu o zasoby i walory przyrodniczo-kulturowe, krajobrazowe i funkcje metropolitalne:**
  - zasadę harmonijnego kształtowania zagospodarowania rekreacyjnego i wypoczynkowego, realizowaną między innymi przez:
    - 1) uzależnienie rozwoju nowych terenów budownictwa letniskowego od ich wyposażenia w infrastrukturę ochrony środowiska,
    - 2) uwzględnianie naturalnych właściwości terenu i ograniczanie negatywnego oddziaływania zagospodarowania rekreacyjnego i jego następstw na zasoby przyrodnicze, kulturowe i krajobrazowe (zasada 2.3.4.);
  - zasadę kształtowania ponadregionalnych i regionalnych tras rowerowych, na które składają się m.in. regionalne trasy nr: 125, nr 138 (Pierścień Gryfitów), nr 144 (Droga Książęca) i nr 145 (Trasa Wschód - Zachód wzdłuż obecnej DK nr 6) (zasada 2.3.8.);
  - zasadę kształtowania ponadregionalnych i regionalnych szlaków wodnych, w tym śródlądowych kajakowych na rzece Łupawie (zasada 2.3.9.);
- **w zakresie kształtowania racjonalnej struktury przestrzennej sieci transportowej:**
  - zasadę hierarchizacji sieci dróg ponadregionalnych i regionalnych według klas określających
  - minimalne wymagania techniczne i przestrzenne usytuowania drogi w tym: drogi ekspresowej (S6), drogi głównej (G - DK nr 6), dróg zbiorczych (Z) - z zachowaniem zasad szczegółowych (zasada 2.4.4.);
  - zasadę hierarchizacji węzłowej infrastruktury służącej integracji transportu pasażerskiego w rejonie stacji i przystanków kolejowych, dworców autobusowych i portów lotniczych wyróżniającą m. in. przystanki zintegrowane (PZ) (zasada 2.4.7.);
- **w zakresie zwiększania stopnia bezpieczeństwa energetycznego i sprawności systemów produkcji, przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej i ciepłej, gazu, ropy naftowej oraz produktów ropopochodnych:**
  - zasadę rozmieszczenia obszarów pod lokalizację biogazowni (z wyłączeniem biogazowni rolniczych) o mocy powyżej 0,5 MW, z uwzględnieniem ich strefy ochronnej o szerokości nie mniejszej niż 300 metrów od istniejącej i planowanej zabudowy mieszkaniowej, z uwzględnieniem warunków wietrznych. Każde odstępstwo (in minus) od wyżej określonej odległości wymaga indywidualnego uzasadnienia w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (zasada 2.5.4.);
- **w zakresie kształtowania struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa:**
  - zasadę uwzględniania w zagospodarowaniu przestrzennym szczegółowych ograniczeń w użytkowaniu terenów i przestrzeni powietrznej wokół Bazy Systemu Obrony Przeciwrakietowej w Reclzikowie3, w tym m.in. w zakresie:
    - 1) dopuszczalnej wysokości zabudowy w dwóch strefach ograniczeń:
      - a) w odległości do 1.600 m od Punktu Odniesienia Radaru (POR), w której żadna konstrukcja nie będzie mogła przekroczyć wysokości zdefiniowanej przez powierzchnię boczną stoika ściętego, której początek jest położony w odległości 735 m od POR oraz 10 m ponad poziom gruntu w tym punkcie i który kieruje się ku górze pod kątem 2,642 do płaszczyzny horyzontu,
      - b) odległości od 1.600 m do 35.000 m od POR, w której żadna konstrukcja nie będzie mogła przekroczyć wysokości zdefiniowanej przez powierzchnię boczną stoika ściętego, który kieruje się ku górze pod kątem 1,52 do płaszczyzny horyzontu; wierzchołek stoika leży na wysokości 15,24 m nad poziomem gruntu w POR;
    - 2) budowy turbin wiatrowych, w przypadku których:
      - a) w odległości do 4.000 m od POR obowiązuje zakaz ich budowy,
      - b) w odległości od 4.000 m do 35.000 m od POR ich budowa wymaga uzgodnienia z odpowiednimi organami wojskowymi;
    - 3) dużych konstrukcji o objętości przekraczającej 6.000 m³, w przypadku których w odległości do 4.000 m od POR ich budowa wymaga uzgodnienia z odpowiednimi organami wojskowymi;

- 4) w użytkowaniu nadajników elektromagnetycznych, które generują pole elektromagnetyczne przekraczające natężenie 3 V/m wartości skutecznej dla wszystkich częstotliwości od 9 kHz do 300 GHz mierzonych 2 m nad poziomem gruntu w Punkcie Centralnym Bazy (zasada 2.6.4.);
- **w zakresie zachowania i odtwarzania zasobów środowiska przyrodniczego i jego spójności:**
- zasadę zachowania i kształtowania spójności regionalnego systemu ekologicznego, w skład którego wchodzi istniejące obszary chronione oraz obszary potencjalne do objęcia ochroną (cenne przyrodniczo), a także system płatów i korytarzy ekologicznych, który tworzą na obszarze gminy korytarz regionalny Doliny Łupawy z lasami do Słupi oraz korytarze subregionalne: Leśnego łącznika dolin Słupi i Łupawy, Otoczenia Doliny Skotawy (zasada 3.1.1.);
  - zasadę zachowania ciągłości przestrzennej i funkcjonalnej ekosystemów leśnych i dolinnych (zwłaszcza w obszarach korytarzy ekologicznych) w miejscach przecięcia z infrastrukturą transportową o charakterze barier antropogenicznych - w szczególności dróg klas: A, S i GP oraz linii kolejowych - za pomocą wyznaczania i budowy przejść dla zwierząt oraz stosowania nietransparentnych ekranów osłonowych na trasach migracji ptaków (zasada 3.1.3.);
  - zasadę bezwzględnego zachowania trwałości gruntów leśnych oraz naturalnych cieków i zbiorników wodnych, w granicach korytarzy ekologicznych, przy zachowaniu ich dotychczasowego gospodarczego wykorzystania, z uwzględnieniem uzasadnionej potrzeby ich przeznaczenia na cele publiczne (zasada 3.1.4.);
- **w zakresie ograniczania emisji zanieczyszczeń środowiska:**
- zasadę ograniczania stosowania indywidualnych systemów zbierania i oczyszczania ścieków bytowych na obszarach aglomeracji ściekowych (zasada 3.3.1.);
  - zasadę uwzględniania w dokumentach planistycznych gmin uwarunkowań wynikających z planu gospodarki odpadami dla województwa pomorskiego (zasada 3.3.11.).

II.3 STRATEGIA ROZWOJU GMINY DAMNICA

Strategia rozwoju gminy Damnica 2016-2022 została przyjęta Uchwałą Nr XIX/117/16 Rady Gminy Damnica z dnia 17 marca 2016r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Damnica na lata 2016-2022. Prace nad Strategią wykorzystywały metodę partycypacyjno-ekspercką planowania strategicznego.

Strategia to dokument skierowany do mieszkańców całej społeczności Gminnej oraz wszystkich podmiotów publicznych i prywatnych działających na jej obszarze. To fundament przygotowywania wszystkich planistycznych dokumentów Gminy. Wyraża wspólną wizję rozwoju oraz wyznacza drogę do osiągnięcia celów strategicznych. Wskazuje kierunki rozwoju oraz możliwości finansowania zadań zaproponowanych przez lokalną społeczność.

W Strategii ..., w ramach diagnozy stanu wyjściowego w celu określenia wizji i kierunków działań wykonano analizę SWOT. Analiza SWOT (z ang. strengths, weaknesses, opportunities, threats) jest narzędziem analitycznym, wykorzystywanym w procesie planowania strategicznego. Polega na zidentyfikowaniu mocnych i słabych stron analizowanego obszaru oraz przeciwstawienie im możliwych przyszłych szans i zagrożeń. W tabeli poniżej przedstawiono wynik analizy SWOT.

Tabela 1 Analiza SWOT rozwoju gminy Damnica (Źródło: Strategia rozwoju gminy Damnica)

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Czyste środowisko ➤ Dostępność komunikacyjna poprzez linie kolejową ➤ Atrakcyjne położenie w pobliżu dużych miast, przy głównej trasie komunikacyjnej ➤ Duża lesistość, bogactwo runa leśnego ➤ Rzeka Łupawa o wyjątkowych walorach przyrodniczych i turystycznych ➤ Łatwy dostęp do oświaty i zajęć edukacyjnych dla mieszkańców Gminy ➤ Dobre inwestycje w ochronę środowiska i poprawę stanu środowiska ➤ Wysoki poziom skanalizowania Gminy (około 90%) ➤ Utwardzone drogi do większości małych miejscowości Gminy ➤ Atrakcyjne działki pod zabudowę mieszkaniową indywidualną — tanio i blisko miasta ➤ Aktywni liderzy lokalni —organizacje pozarządowe, koła gospodyń wiejskich ➤ Specyfika życia w spokojnej, życzliwej społeczności (slow life) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Wyludnienie się Gminy, ucieczka za pracą, emigracja zarobkowa ➤ Małe zaangażowanie mieszkańców Gminy w lokalne inicjatywy ➤ Bezrobocie ➤ Zbyt mało infrastruktury turystycznej ➤ Zanedbana infrastruktura drogowa (ulice, chodniki) w małych miejscowościach ➤ Zbyt mała wydajność oczyszczalni ścieków, przestarzałe technologie ➤ Brak dużego rynku ➤ Słaba jakość i niska dostępność do usług ➤ Niemożność wydawania pieniędzy na terenie Gminy ➤ Podziały wśród mieszkańców, animozje lokalne, spory wewnętrzne
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ulokowanie Gminy w województwie pomorskim, w MOF-ie, co umożliwia współpracę pomiędzy różnymi partnerami społecznymi i publicznymi oraz możliwość aplikowania w różnych konkursach ➤ Ulokowanie Gminy w województwie pomorskim, na obszarze Natura 2000 ➤ Aktywny rozwój regionu dzięki poprzedniemu okresowi programowania 2007-2013 ➤ Nowa, korzystna perspektywa finansowania w latach 2014-2020 z możliwością pozyskiwania funduszy w roku 2021 i 2022 ➤ Coraz bardziej aktywni mieszkańcy, promocja ruchu obywatelskiego, zrzeszanie się w organizacje pozarządowe ➤ Dobrze rozwijająca się infrastruktura drogowa ➤ Promocja i inwestowanie w agroturystykę, turystykę wiejską oraz infrastrukturę turystyczną ➤ Współpraca między gminami ościennymi w zakresie promocji turystyki aktywnej (rowery, kajaki) w całym regionie ➤ Promocja sportu i rekreacji poprzez stały rozwój infrastruktury sportowej ➤ Dbanie o profilaktykę zdrowotną i zdrowy styl życia 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Niestabilność przepisów ➤ Tarcza antyrakietowa ➤ Emigracja młodego pokolenia ➤ Budowa drogi S6 — hałas, spaliny, interwencja w środowisko naturalne, wypadki drogowe ➤ Brak miejsc pracy ➤ Niski poziom świadomości społecznej

Wizja Gminy Damnica

Przed określeniem wizji Gminy zespół strategiczny wskazał na najważniejsze wartości i dobra dla jej mieszkańców - PRACA, ZDROWIE i DOBROBYT.

Gmina Damnica w roku 2025 to miejsce przyjazne dla mieszkańców i turystów pełne spokoju, piękna oraz naturalności. Mieszkańcy żyją w zdrowiu i dobrobycie, znajdują dobrze płatną pracę, wypoczynek, profesjonalne usługi. Wpływa to na trwały wzrost gospodarczy oraz atrakcyjność turystyczną regionu.

Na podstawie analizy obecnego stanu rozwoju gminy, określono trzy główne, ściśle od siebie zależne oraz połączone ze sobą obszary, na których powinien koncentrować się wysiłek strategiczny:

- I. **Społeczeństwo Kapitał Ludzki**
- II. **Gospodarka Przedsiębiorczość**
- III. **Przestrzeń Środowisko**

Dla każdego z głównych obszarów rozwoju opracowany został w strategii cel strategiczny, który uszczegółowiono celami operacyjnymi, dla realizacji których zdefiniowano kierunki działań – przykładowe interwencje do realizacji. Należy je jednak odbierać jako pewną propozycję Strategii, otwartą listę przedsięwzięć w danym zakresie, opisującą ogólne ramy koncentracji aktywności finansowej, programowej oraz organizacyjnej całej wspólnoty Gminy w perspektywie długofalowej.

I. **Społeczeństwo Kapitał Ludzki (Obszar społeczny)**

Cel strategiczny: Budowanie kapitału społecznego i zwiększanie aktywności mieszkańców Gminy Damnica

Tabela 2 Cele operacyjne, kierunki działań oraz zadania w obszarze społecznym (Źródło: Strategia rozwoju gminy Damnica)

	KIERUNKI DZIAŁAŃ	PROJEKTY/ZADANIA
1. Aktywizacja, podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców na lokalnym rynku pracy	1.1 Podnoszenie/zmiana kwalifikacji zawodowych mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza rynku, spotkania z lokalnymi przedsiębiorcami • Organizacja praktyk, staży, kursów • Propagowanie kształcenia ustawicznego
	1.2 Aktywizacja mieszkańców wykluczonych, zagrożonych wykluczeniem	<ul style="list-style-type: none"> • Spotkania organizacyjne • Grupy wsparcia • Pomoc w zakładaniu spółdzielni socjalnych
	1.3 Poprawa jakości edukacji ogólnej	<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja zajęć wyrównawczych • Organizacja konkursów szkolnych oraz grup tematycznych promujących matematykę, języki regionalne i obce • Dofinansowanie zajęć edukacyjnych organizowanych w placówkach środkami zewnętrznymi w tym we współpracy z III sektorem
2. Rozwój usług społecznych, profilaktycznych i zdrowotnych	2.1 Zapewnienie wsparcia seniorom i osobom niepełnosprawnym	<ul style="list-style-type: none"> • Dzienny Dom Pobytu • Kawiarenki — miejsce spotkań dla seniorów, np. na bazie świetlic wiejskich
	2.2 Usługi zdrowotne, profilaktyka	<ul style="list-style-type: none"> • „Biała niedziela” w każdym sołectwie • Dopłata do szczepień profilaktycznych • Edukacja zdrowotna mieszkańców Gminy poprzez zajęcia dla młodzieży oraz konkursy i warsztaty dla dorosłych
3. Wzrost tożsamości lokalnej i kulturowej	3.1 Wspieranie inicjatyw lokalnych	<ul style="list-style-type: none"> • Cykliczne imprezy promujące lokalne wyroby (wytworzenie lokalnego produktu np. potraw, napoju) • Cykliczne imprezy promujące Gminę • Damnica (Bieg pod Dębem) • Powołanie grupy tematycznej promującej historię i tradycje Gminy
	3.2 Wspieranie rozwoju przestrzeni komunikacji	<ul style="list-style-type: none"> • Budowanie dobrej informacji o Gminie • Budowanie świadomości i integracji mieszkańców • Powołanie Lokalnej Szkoły Liderów

		<ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie narzędzi do promocji — Subiektywny przewodnik lokalny — zabytki, przyroda, atrakcje rekreacyjne • Opracowanie programów (rocznych) działalności animacyjnej świetlic wiejskich
4. Tworzenie warunków do powstania lokalnych inicjatyw	4.1 Wsparcie lokalnych stowarzyszeń, klubów, kół gospodyń wiejskich	<ul style="list-style-type: none"> • Zlecenie zadań publicznych w ramach działalności statutowej • Damnicki Klub Dyskusyjny
	4.2 Tworzenie i rozwój miejsc spotkań mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> • Wykorzystanie istniejących miejsc użyteczności publicznej, np. szkół

II. Gospodarka Przedsiębiorczość (Obszar gospodarczy)

Cel strategiczny: Rozwój przedsiębiorczości wykorzystującej potencjał ekologiczny, turystyczny i rolniczy Gminy

Tabela 3 Cele operacyjne, kierunki działań oraz zadania w obszarze gospodarczym (Źródło: Strategia rozwoju gminy Damnica)

	KIERUNKI DZIAŁAŃ	PROJEKTY/ZADANIA
1. Dostosowanie produkcji rolniczej oraz przetwórstwa do funkcjonowania w standardach ekologicznych	1.1 Tworzenie małych, lokalnych firm przetwórczych – produkty ekologiczne z runa leśnego	<ul style="list-style-type: none"> • Uczestnictwo producentów w targach, spotkaniach informacyjnych i działaniach handlowych • Tworzenie spółdzielni socjalnych wykorzystujących zdrową żywność i produkty ekologiczne • Powstanie damnickiej grupy spożywczej (organizacji przedsiębiorców) wspólnie promującej swoje produkty i usługi
	1.2 Skorzystanie z dobrych praktyk innych, którzy działają w danej dziedzinie (przetwórstwa, produkcji)	<ul style="list-style-type: none"> • Uczestnictwo w targach • Współpraca z regionalnymi ośrodkami i klastrami rolniczymi i produkcyjnymi • Organizacja spotkań i warsztatów z przedsiębiorcami Gmin Partnerskich
	1.3 Wypromowanie produktu lokalnego	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie systemu informacyjnego o produkcji poprzez stronę internetową, ulotki informacyjne
2. Wsparcie dla rozwoju przedsiębiorczości	2.1 Wypracowanie systemu informacyjnego dla przedsiębiorców	<ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie punktu konsultacyjnego dla MŚP informującego o szkoleniach, dotacjach, pożyczkach oraz targach • Wykorzystanie nowych technologii, np. Internet, SMS
	2.2 Zwiększenie wiedzy, świadomości w zakresie przedsiębiorczości	<ul style="list-style-type: none"> • Szkolenia i Doradztwo
3. Bogata oferta turystyczna, kulturalna i usługowa	3.1 Identyfikacja walorów turystycznych	<ul style="list-style-type: none"> • Baza noclegowa - działania na rzecz zwiększenia liczby miejsc noclegowych w Gminie • Animowanie usług małej gastronomii promującej lokalne produkty • Wspólna promocja usług i przedsiębiorców w sferze turystyki i turystyki weekendowej - baza noclegowa, gastronomiczna, wypożyczalnie sprzętu, atrakcje, przewodnicy
	3.2 Stworzenie stałej oferty imprez kulturalnych	<ul style="list-style-type: none"> • Koncerty muzyczne, inscenizacje obrzędowe służące promocji i dystrybucji produktów oraz usług MŚP

		<ul style="list-style-type: none"> Wytworzenie produktów regionalnych o charakterze promocyjnym - słomiany Damniś, ciastko Damnisiowe, zapiekanka ziemniaczana z Damnicy Organizacja konkursu na najładniejszą posesję - poprawa warunków estetycznych Gminy
4. Przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja lokalnego rynku pracy	4.1 Doradztwo zawodowe	<ul style="list-style-type: none"> Szkolenia i kursy zawodowe Programy szkolne podnoszące kwalifikacje zawodowe - nauka przedsiębiorczości, koła zainteresowań Współpraca i wymiana informacji pomiędzy różnymi instytucjami i organizacjami pracującymi z osobami zagrożonymi bezrobociem (GOPS, PUP, NGO) Współpraca z Ośrodkami Wsparcia Ekonomii Społecznej przez lokalne NGO Program wzmocnienia mobilności na lokalnym rynku pracy
	4.2 Inspirowanie do tworzenia nowych miejsc pracy	<ul style="list-style-type: none"> Ułatwienia administracyjne dla MŚP zatrudniających pracowników System nagradzania najlepszych MŚP Promocja terenów inwestycyjnych na terenie Gminy Wykorzystanie środków zewnętrznych do inwestowania w infrastrukturę techniczną - utwardzanie dróg dojazdowych, oznakowania

III. Przestrzeń Środowisko (Obszar przestrzeń)

Cel strategiczny: Poprawa infrastruktury technicznej, drogowej i społecznej

Tabela 4 Cele operacyjne, kierunki działań oraz zadania w obszarze przestrzeń (Źródło: Strategia rozwoju gminy Damnica)

	KIERUNKI DZIAŁAŃ	PROJEKTY/ZADANIA
1. Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury	1.1 Budowa, przebudowa i modernizacja dróg	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja zaplanowanych inwestycji drogowych
	1.2 Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej	<ul style="list-style-type: none"> Rozbudowa Oczyszczalni Ścieków w Damnicy Rozbudowa Oczyszczalni Ścieków w Bobrownikach Dalsza rozbudowa instalacji wodno-kanalizacyjnej (w tym m.in. gospodarka osadami, monitoring na przepompowniach ścieków)
2. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej na potrzeby turystyki i rekreacji	2.1 Zagospodarowanie terenu na potrzeby turystyki z wykorzystaniem walorów rzeki Łupawy	<ul style="list-style-type: none"> Zagospodarowanie terenu w Strzyżynie, Damnie i Łebieniu Współpraca z Nadleśnictwem Damnica ww. zakresie
	2.2 Budowa i organizacja miejsc spotkań oraz rekreacji mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> Budowa oraz modernizacja placów zabaw i siłowni zewnętrznych Budowa i modernizacja świetlic wiejskich
3. Kształtowanie, ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów	3.1 Budowa oraz organizacja tematycznych szlaków pieszych i rowerowych (historycznych i kulturowych)	<ul style="list-style-type: none"> Budowa szlaków wraz infrastrukturą towarzyszącą (przystanki, toalety) Oznakowanie i promocja szlaków (mapy, foldery, Internet, itp.)
	3.2 Promocja walorów przyrodniczych we współpracy z nadleśnictwem	<ul style="list-style-type: none"> Budowa i wytyczenie ścieżek przyrodniczych i tzw. „Zielonych szkół”

		<ul style="list-style-type: none"> • Oznakowanie miejsc o szczególnym znaczeniu przyrodniczym (pomniki przyrody, użytki ekologiczne)
4. Wykorzystanie i promowanie OZE	4.1 Termomodernizacja obiektów na terenie Gminy	<ul style="list-style-type: none"> • Termomodernizacja obiektów oświatowych i Urzędu Gminy • Termomodernizacja obiektów indywidualnych
	4.2 Modernizacja oświetlenia ulicznego na energooszczędne	<ul style="list-style-type: none"> • Wymiana opraw na LEDowe • Zastosowanie OZE (lampy solarne, hybrydowe)

II.4 ROZPOZNANIE POWIĄZAŃ GMINY Z OBSZARAMI ZEWNĘTRZNYMI

II.4.1 Zagadnienia programowe, związaną z obsługą potrzeb mieszkańców

Powiązania gminy Damnica z obszarami zewnętrznymi można podzielić na dwie podstawowe grupy:

- 1) wynikające z potrzeby obsługi ludności na poziomie ponadgminnym,
- 2) wynikające z potrzeby obsługi ludności na poziomie ośrodka gminnego.

W ramach pierwszej grupy związków i powiązań funkcję ośrodka rejonowego, powiatowego, dla obszaru gminy pełni miasto Słupsk, które obsługuje teren gminy m.in. w zakresie administracji, szkolnictwa ponadpodstawowego, lecznictwa otwartego-specjalistycznego, lecznictwa szpitalnego, kultury, usług handlu, gastronomii i rzemiosła oraz łączności. Funkcję ośrodka regionalnego (wojewódzkiego) pełni miasto Gdańsk.

W ramach drugiej grupy związków miejscowość Damnica pełni rolę ośrodka gminnego z koncentracją usług dla obsługi ludności w obszarze ciężenia. W obsłudze ludności gminy wspomagają ośrodki gminny, jednostki elementarne-uzupełniające o pełnym i niepełnym wyposażeniu w usługi.

II.4.2 Transport

Przez obszar gminy Damnica w układzie równoleżnikowym przebiegają główne szlaki komunikacji (kołowy i kolejowy) o znaczeniu międzynarodowym i krajowym. Są to:

- droga krajowa nr 6 (E28) Szczecin-Gdańsk na południu gminy. Droga ta obsługuje ruch z północy Polski, krajów skandynawskich i Europy Zachodniej oraz krajów położonych na wschód od Polski, przenosząc ruch tranzytowy z Niemiec do Trójmiasta i dalej na Mazury oraz do Kaliningradu;
- pierwszorzędna linia kolejowa nr 202 Gdańsk Główny - Stargard w środkowej części gminy. Linia ta zapewnia dogodne połączenia ze Szczecinem, Berlinem, Gdańskiem - stolicą województwa pomorskiego, Olsztynem, Białymstokiem, Wilnem. Jest zelektryfikowana, na niej odbywa się największy ruch w rejonie słupskim pasażerski i towarowy, a także kursują pociągi ekspresowe oraz przemieszczane są transporty wojskowe; planowana rozbudowa o drugi tor. Na terenie gminy znajduje się jedna stacja kolejowa położona w miejscowości Damnica. Obsługuje ona bezpośrednie połączenia pasażerskie ze Słupskiem, Lęborkiem, Elblągiem, Gdynią Główną i Bydgoszczą Główną. We wschodniej części gminy zlokalizowano przystanek kolejowy w m. Strzyżyno. W ramach modernizacji linii kolejowej planowane jest utworzenie przystanku kolejowego w miejscowości Łebień. Zadanie ma zostać zrealizowane w ramach przedsięwzięcia pn. „Prace na linii kolejowej nr 202 na odcinku Gdynia Chylonia – Słupsk” Część 2 odcinek Lębork – Słupsk.

Oba szlaki tworzą korytarz transportowy zachód - wschód, który jest głównym elementem potencjalnego pasma rozwoju kształtującego się wraz z modernizacją, rozbudową i budową systemu infrastruktury technicznej.

Przewiduje się:

- modernizację drogi krajowej nr 6 do parametrów drogi ekspresowej (S 6) ze znaczną zmianą przebiegu przez teren gminy Damnica,
- przebudowę linii kolejowej.

Droga krajowa nr 6 zabezpiecza obecnie zewnętrzne i wewnętrzne związki gminy Damnica, łącząc ośrodek gminny, poprzez drogę powiatową, ze Słupskiem - głównym ośrodkiem regionalnym równoważenia rozwoju i stolicą powiatu oraz Lęborkiem- stolicą sąsiedniego powiatu, a także z obszarami sąsiednich gmin Słupsk i Potęgowo. Przy południowo - wschodniej granicy gminy w węźle Nowa Dąbrowa (gmina Potęgowo) od drogi nr 6 odchodzi droga wojewódzka 211, która zabezpiecza zewnętrzne powiązania gminy z Czarną Dąbrówką oraz Bytowem i Kartuzami.

W miejscowości Mianowice od drogi nr 6 w kierunku północno - wschodnim odgałęzia się droga powiatowa relacji Mianowice - Damnica - Główczyce, łącząca obszar gminy z sąsiednim ośrodkiem gminnym w Główczycach i dalej z terenami nadmorskimi: gminą Smołdzino i Wicko oraz z Łebą. Natomiast w miejscowości Domaradz w kierunku południowym odchodzi droga gminna, która na granicy gminy łączy się z drogą powiatową co zapewnia połączenie z gminą Dębica Kaszubska.

Poprzez słupski węzeł droga DK 6 wiąże się z drogą krajową nr 21, która zabezpiecza zewnętrzne związki gminy, łącząc ośrodki gminy z południem kraju (Poznaniem, Wrocławiem), a także terenami nadmorskimi - gminą Ustka.

Wymienione wyżej drogi powiatowe zabezpieczają prawidłowe powiązania pomiędzy poszczególnymi ośrodkami oraz prowadzą do interesujących, ze względu na walory przyrodnicze i kulturowe, atrakcyjnych turystycznie terenów m. irg. Słowińskiego Parku Narodowego, Parku Krajobrazowego Dolina Słupi oraz Pojezierza Kaszubskiego.

Najbliższy port lotniczy i port promowy znajdują się w Gdańsku, a bałtycki port żeglugi pasażerskiej w Kołobrzegu. W Ustce i Łebie funkcjonują porty morskie i porty jachtowe.

II.4.3 Szlaki turystyczne

Gmina Damnica położona jest poza węzłowymi rejonami o dominującej i znaczącej funkcji turystyczno-wypoczynkowej w skali regionu. Jednocześnie gmina położona jest pomiędzy podstawowymi obszarami o walorach turystycznych jakimi na terenie zachodniej części województwa pomorskiego są dwie strefy: strefa nadmorska oraz strefa pojezierna. Przez teren gminy przebiegają trzy szlaki turystyczne: pieszy, kajakowy i rowerowy:

- szlak pieszy niebieski "Doliny Łupawy" z Czarnej Dąbrówki do Gardny Wielkiej o łącznej długości 67 km. Na terenie gminy znajduje się środkowa część szlaku biegnąca na odcinku granica gminy -Strzyżno-Łebień-Skibin-Wiszno-Bobrowniki-Damno – granica gminy;
- szlak rowerowy czarny „Pierścień Gryfitów” o łącznej długości 90 km, biegnący wokół Słupska. Na terenie gminy znajduje się wschodnia część szlaku biegnąca przez miejscowości Sąborze, Zagórzycza, Karzniczka i Bięcino;
- szlak kajakowy na rzece Łupawie o łącznej długości 95 km, na terenie gminy znajduje się środkowy odcinek szlaku.

II.4.4 Infrastruktura techniczna

Przez obszar gminy przebiega linia elektroenergetyczna 400kV Dolna Odra relacji Zagłębie Konińskie — Żarnowiec

zarządzana przez Polskie Sieci Energetyczne S.A. z siedzibą w Warszawie. Linia ta nie jest połączona z siecią WN 110 kV na terenie gminy.

Natomiast przez środkową część gminy przebiega linia elektroenergetyczna 110kV relacji Słupsk — Darżyno z głównymi punktami zasilania GPZ 110/15kV w Słupsku i Darżynie. Ze stacji tych wyprowadzone są linie elektroenergetyczne 15kV będące źródłem mocy i energii elektrycznej na

terenie gminy. Istniejąca sieć linii elektroenergetycznych 15kV przebiegająca przez teren gminy zaopatrzuje w moc i energię elektryczną również ościennie gminy.

Wzdłuż istniejącej linii kolejowej pierwszorzędowej Szczecin — Gdańsk przebiega kabel światłowodowy międzynarodowy relacji Kopenhaga — Słupsk — Gdańsk — Warszawa —południe Europy. Przebieg tej linii przez teren północnej Polski pozwala na powiązanie gm. Damnica poprzez centralę automatyczną w Słupsku z cyfrową siecią międzynarodową.

Wzdłuż drogi krajowej nr 6 przebiega dalekosiężny kabel telefoniczny Słupsk-Lębork.

Linia radiowa przebiegająca przez teren gminy wykorzystywana jest do przesyłania ogólnopolskich programów w kanałach radiowych i telewizyjnych pomiędzy telekomunikacyjnymi ośrodkami nadawczymi w Słupsku i Skórowie Nowym, skąd poprzez wieże antenowe emitowane są między innymi na teren gminy Damnica.

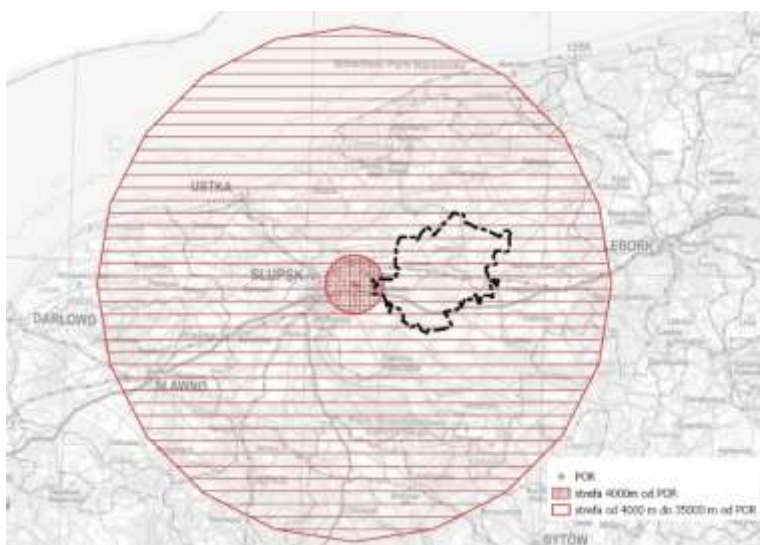
Przez gminę Damnica z kierunku północnego-wschodu na południowy zachód przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia DN 700 Szczecin – Gdańsk. Według zarządcy gazociągu Gaz-Systemu SA, celem budowy gazociągu było uzyskanie następujących korzyści:

- stworzenie warunków dla rozwoju gazyfikacji północnej Polski, które to rejony aktualnie nie mogą się rozwijać w związku z brakiem wymaganych przepustowości systemu przesyłowego
- zabezpieczenie nieprzerwanych dostaw gazu do odbiorców przy zmiennych warunkach dostawy gazu w punktach wejścia (importu, Podziemnych Magazynów Gazu), długotrwałych okresach zimna, okresowych ograniczeń dostaw gazu z importu (Białoruś, Ukraina).

II.4.5 Bezpieczeństwo Państwa

Przy zachodniej granicy gminy Damnica, na terenie dawnego lotniska w Redzikowie (gm. Słupsk) położona jest baza systemu obrony przed rakietami balistycznymi, która na podstawie Porozumienia wykonawczego między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki (...) w sprawie użytkowania terenów i przestrzeni powietrznej wokół bazy systemu obrony przed rakietami balistycznymi z dnia 27.04.2015 r. (DZ.U. 2016 r., poz. 234), generuje ograniczenia dla lokalizacji:

- a) Dużych konstrukcji (których objętość powyżej poziomu powierzchni gruntu przekracza 6000m^3) na terenach otaczających Bazę w promieniu 4000 m od Punktu Odniesienia Radaru (POR);
- b) Turbin wiatrowych lub farm wiatrowych na terenach otaczających Bazę w promieniu od 4000 m do 35 000 od POR.

Rys. 6 Strefy ograniczeń wokół POR (opracowanie własne)

II.4.6 Obszary rozwoju gospodarczego w rejonie gm. Damnica

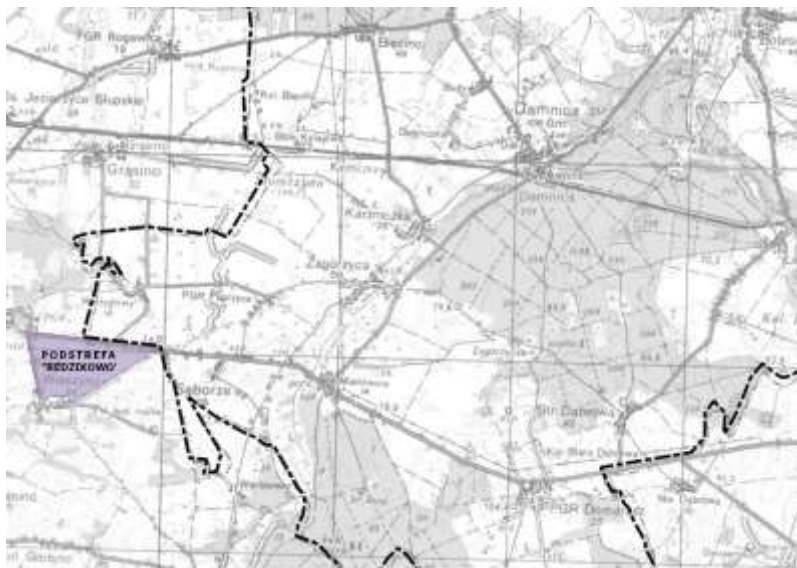
Bezpośrednio przy zachodniej granicy gminy Damnica zlokalizowano obszar Słupskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej - Podstrefa "Redzikowo".

Położenie podstrefy: Gmina Słupsk, obręby Redzikowo i Wieszyno

Powierzchnia podstrefy: 63,3665 ha (Dostępne: 30 ha)

Powstanie podstrefy: (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 sierpnia 2001 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ustanowienia słupskiej specjalnej strefy ekonomicznej: Dz. U. 107, poz. 1175 z 2001 r.)

Poszerzenie podstrefy: 2016r. - 0,8888 ha (Rozporządzenie: Dz.U. 2016, poz. 218).

Rys. 7 Położenie Słupskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej - Podstrefa "Redzikowo" (opracowanie własne)

II.4.7 Ochrona i kształtowania środowiska

Północno-zachodnia część Gminy Damnica położona jest obszarze Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) Nr 115 „Zbiornik międzymorenowy Łupawa”, który swoim zasięgiem obejmuje także gminy sąsiednie Główny i Potęgowo oraz dalej położoną gminę Czarna Dąbrówka. Przy południowej granicy gminy Damnica znajduje się drugi GZWP Nr 117 „Zbiornik Bytów” obejmujący m.in.: miasto Słupsk, gminę Słupsk oraz gminę Dębica Kaszubska.

Pas terenów wokół rzeki Łupawy, także na odcinku gminy Damnica, został objęty ochroną w formie Obszaru Natura 2000 „Dolina Łupawy” (PLH 220036). Obszar obejmuje doliny rzek Łupawy i Bukowiny od wypływu z jez. Jasień do odcinka ujściowego - jeziora Gardno, gdzie łączy się z Obszarem Natura 2000 „Ostoja Słowińska” (PLH220023). Obszar Natura 2000 „Dolina Łupawy” obejmuje także tereny sąsiednich gmin Potęgowo i Główny.

Przebiegające południkowo doliny rzek Łupawy i Słupi stanowią korytarze ekologiczne o znaczeniu regionalnym i ważny przyrodniczy łącznik pomiędzy obszarem pojeziernym a wybrzeżem Bałtyku, gdzie wyznaczono korytarze krajowe o przebiegu równoleżnikowym: Kaszubski Północny (KPn-20B) i Pobrzeże Słowińskie (KPn-20A).

W stosunkowo niewielkiej odległości od północnej granicy gminy znajduje się Słowiński Park Narodowy - światowy Rezerwat Przyrody UNESCO oraz obszar chroniony Konwencją Ramsarską, wyróżniający się unikatowymi w skali Europy walorami przyrodniczo - krajobrazowymi (ruchome wydmy, brzeg morski, duże przymorskie jeziora, bory bażynowe, liczne stanowiska cennych gatunków flory i fauny, ostoje ptaków wodno - błotnych o znaczeniu międzynarodowym).

Z kolei na południe od obszaru gminy funkcjonuje Park Krajobrazowy „Dolina Słupi” . Utworzono go dla zachowania walorów środowiska geograficzno - przyrodniczego rzeki Słupi i jej dorzecza, na które składają się: urozmaicona rzeźba terenu, wysoka lesistość (72 %), liczne torfowiska różnych typów, jeziora w tym lobeliowe, urokliwe doliny rzeczne, pomniki przyrody, a także osobliwości kulturowe (zabytki architektury, najstarsze w Europie elektrownie wodne),

Peryferyjny rejon w północno-zachodniej części gminy Damnica, przy granicy z gminą Słupsk, objęty jest otulina Parku, którą utworzono dla zabezpieczenia obszaru Parku przed oddziaływaniem szkodliwych czynników zewnętrznych.

II.4.8 Uwarunkowania wynikające z polityki przestrzennej i zagospodarowania gmin sąsiednich

Gmina Damnica sąsiaduje z czterema gminami wiejskimi powiatu słupskiego: Główny, Potęgowo, Dębica Kaszubska oraz Słupsk.

W kolejnych podrozdziałach przedstawiono ustalenia studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin sąsiednich. Za najistotniejsze dla planowania zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy Damnica uznano (kolejność nie oznacza priorytetowości):

1. Zachowanie w większości terenów w sąsiedztwie gminy Damnica jako terenów otwartych, z wyjątkiem terenów w sąsiedztwie Nowej Dąbrowy (gm. Potęgowo) i Rębowej (gm. Potęgowo) oraz Wieszyń (gm. Słupsk) i Redzikowa (gm. Słupsk).

W rejonie Nowej Dąbrowy i Rębowej planowany jest rozwój funkcji osadniczych, natomiast w rejonie Wieszyń i Redzikowa - funkcji produkcyjnej i usługowej.

2. Dopuszczenie lokalizacji siłowni wiatrowych przy północnej, wschodniej i zachodniej granicy gminy (na terenie gmin Główny, Potęgowo oraz Słupsk), przy czym lokalizacja farm wiatrowych na terenie gmin Potęgowo i Słupsk została utrwalona w obowiązujących planach miejscowych:

- mpzp parku elektrowni wiatrowych Głuszynko i Grapice w Gminie Potęgowo (Uchwała Nr XXXIV/242/09/09 Rady Gminy Potęgowo z dnia 31 sierpnia 2009 roku);
- mpzp fragmentu gminy Potęgowo dla terenów obejmujących obszar w rejonie planowanej Farmy Wiatrowej Głuszyno (Uchwała Nr XXX/229/2013 Rady Gminy Potęgowo z dnia 19 marca 2013 r.
- mpzp dla terenu Parku Wiatrowego „WARBLEWO” położonego w rejonie miejscowości Warblewo gmina Słupsk (Uchwała Nr V/34/2007 Rady Gminy Słupsk z dnia 20 lutego 2007 roku)
- mpzp gminy Słupsk w obrębach geodezyjnych Kukowo i Wiklino (Uchwała Nr XII/117/2004 Rady Gminy Słupsk z 24 lutego 2004 r.)

Ponadto, na terenie gminy Potęgowo ww. farmy wiatrowe są obecnie realizowane.

3. Zdefiniowanie korytarzy ekologicznych na terenie gmin Słupsk, Główny i Potęgowo, których kontynuacja na terenie gminy Damnica jest celowa dla zachowania funkcjonowania przyrodniczego rejonu.

Rys. 8 Gminy sąsiednie (opracowanie własne)

4. Wskazania granic Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 115 „Zbiornik międzymorenowy Łupawa” oraz granic projektowanego obszaru ochronnego GZWP 115 wraz z określeniem zakazów dotyczących zagospodarowania w gm. Głowczyce i Potęgowo.
5. Wskazania dotyczące zachowania i rozwoju szlaków turystycznych: wytyczenie drogi rowerowej wzdłuż drogi DK6 (SUiKZP gm. Potęgowo)
6. Wskazania dotyczące zachowania i rozwoju sieci komunikacyjnej.
7. Wskazania dotyczące zachowania i rozwoju infrastruktury technicznej: zachowanie możliwości realizacji gazociągu średniego ciśnienia do gminy Potęgowo (SUiKZP gm. Potęgowo).

II.4.8.1 Ustalenia polityki przestrzennej gminy Głowczyce

Na terenie gminy Głowczyce, która sąsiaduje od strony północnej z gminą Damnica, obowiązuje zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Głowczyce przyjęte Uchwałą Nr 93/R/2012 Rady Gminy Głowczyce z dnia 23 stycznia 2012r.

Gmina Damnica (obręby Bięcino, Świecichowo, Wiatrowo, Damno i Wiszno) sąsiaduje z następującymi obrębami gminy Głowczyce: Żoruchowo, Zgojewo, Drzeżewo, Lipno, Siodłonie, Wielka Wieś oraz Gorzysław.

W zmianie SUiKZP wydzielono 3 strefy funkcjonalno-przestrzenne. Obszar przy granicy gminy Damnica został włączony do następujących stref:

***I strefa zachodnia** - wielofunkcyjnego rozwoju, obejmuje następujące obręby sąsiadujące z terenem gminy Damnica : Żoruchowo, Zgojewo, Drzeżewo oraz Lipno;*

II strefa centralna rolnicza (IIB podstrefa centralna południe), obejmuje obręby w rejonie gminy Damnica: Siodłonie, Wielka Wieś, Gorzysław.

I Strefa Zachodnia - wielofunkcyjnego rozwoju

Kierunki, zasady rozwoju Strefy Zachodniej, m.in:

- 1) produkcja rolna z ukierunkowaniem na produkcję wysokotowarową;
- 2) możliwość lokalizacji farm wiatrowych, z uwzględnieniem obszaru Natura 2000 i pasm powiązań ekologicznych, z zachowaniem odpowiednich odległości siłowni od zabudowy, w tym mieszkaniowej, dróg, lasów, miejsc ważnych dla ptaków (dotyczy tras przelotów i ostoi ptaków) i nietoperzy;
- 3) rozwój energetyki wodnej z równoczesnym zastosowaniem rozwiązań zapewniających zachowanie, przywracanie drożności rzek i równocześnie zapewniających ciągłość korytarzy ekologicznych (w szczególności dotyczy Łupawy);
- 4) możliwości lokalizacji instalacji związanych z pozyskiwaniem energii odnawialnej z innych źródeł, w tym z biomasy rolniczej i leśnej;
- 5) rozwój wsi Żelkowo, jako ośrodka wspomagającego ośrodek główny (Głowczyce), wyposażonego w szeroki zakres usług na rzecz lokalnej społeczności;
- 6) funkcje związane z turystyką i rekreacją, w tym obsługa turystyki kwalifikowanej, możliwość przeznaczenia terenów pod rekreację indywidualną, lokalizację ośrodków, obiektów rekreacji zbiorowej, odnowy biologicznej i terapii naturalnej, zielonych szkół, w szczególności w rejonie Żelkowa, w rejonie w pobliżu rzeki Łupawy, na południe od Będziechowa, rozwój turystyki wiejskiej, w tym agroturystyki;
- 7) rozwój infrastruktury służącej turystyce i rekreacji, w tym urządzenie szlaków rowerowych wraz z miejscami obsługi, urządzenie miejsc służących obsłudze szlaku wodnego (kajakowego) na Łupawie, łowiska specjalne, wytyczenie szlaków pieszych, urządzenie miejsc biwakowych itp.;
- 8) dla terenów w bezpośrednim sąsiedztwie Łupawy, wskazanych na rysunku studium jako obszary szczególnego zagrożenia powodzią, obowiązuje zakaz zabudowy, z wyjątkami, zgodnie z przepisami szczególnymi;

- 9) zachowanie, wzmocnienie powiązań ekologicznych i hydrologicznych w pasie korytarza ekologicznego doliny Łupawy.

II Strefa Centralna - rolnicza

W strefie Centralnej (II) wydzielono dwie podstrefy IIA i IIB. Gmina Damnica sąsiaduje z podstrefą IIB.

IIB Podstrefa Centralna Południe- rolnicza z funkcjami komplementarnymi

Kierunki, zasady rozwoju Podstrefy IIB:

- 1) produkcja rolna, z ukierunkowaniem na produkcję wysokotowarową;
- 2) rozwój zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej jednorodzinnej; mieszkaniowej z usługami;
- 3) rozwój działalności usługowej, produkcyjnej, wspieranie rozwoju firm innowacyjnych, w tym inwestycje wymagające znacznych powierzchni, znaczących ilości wody, energochłonne;
- 4) wykorzystanie dużego potencjału przestrzennego dla inicjatyw gospodarczych o znaczeniu ponadlokalnym i lokalnym, zwłaszcza przedsięwzięcia wspomagające rolnictwo i leśnictwo, w tym np. przetwórstwo rolno i leśno-spożywcze, produkcja biopaliw z surowców rolnych i leśnych;
- 5) możliwość lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze i potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko;
- 6) możliwość lokalizacji farm wiatrowych, z uwzględnieniem pasm powiązań ekologicznych, z zachowaniem odpowiednich odległości siłowni od zabudowy, w tym mieszkaniowej, dróg, lasów, miejsc ważnych dla ptaków oraz nietoperzy;
- 7) możliwość lokalizacji innych instalacji do pozyskiwania energii odnawialnej, w tym na obszarach przewidzianych do lokalizacji farm wiatrowych;
- 8) zachowanie, wzmocnienie powiązań ekologicznych i hydrologicznych w korytarzach lokalnych, poprzez realizację zalesień, ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk, wprowadzanie, ochrona zieleni krajobrazowej, izolacyjnej;
- 9) racjonalne wykorzystanie zasobów wód płynących (w tym stawy, małe elektrownie wodne), z zapewnieniem nienaruszalnych przepływow, drożności cieków wodnych, ciągłości powiązań ekologicznych oraz ochrony jakości wód;
- 10) rozwój zainwestowania powiązany z wykorzystaniem zasobów wód podziemnych uwzględniający potrzebę ochrony jakości zasobów wodnych zgromadzonych w obrębie GZWP Nr 115.

Po względem przeznaczenia terenów w sąsiedztwie granicy gminy Damnica, SUIKZP gminy Głównyce ustala tereny otwarte tj:

- Grunty orne (przy granicy z gminą Damnica dominują grunty orne klas I-III), w tym predysponowane do wysokotowarowej produkcji rolnej,
- Użytki zielone pochodzenia organicznego (użytki zielone klas III –IV występują w rejonie rzeki Łupawy (obręb Wielka Wieś),
- Lasy i zadrzewienia.

W zasadzie, w SUIKZP nie przewiduje się zmian w przeznaczeniu terenów rolniczych. Możliwe jest natomiast lokalizowanie farm wiatrowych na użytkach rolnych, a także innych obiektów i urządzeń służących produkcji i przesyłowi energii odnawialnej. SUIZP gminy Głównyce przewiduje realizację, m.in. w sąsiedztwie gminy Damnica, farm wiatrowych w obrębach geodezyjnych Drzeżewo, Lipno, Żoruchowo, Zgojewo, Żelkowo (planowane farmy wiatrowe „Żoruchowo” i „Drzeżewo I”) oraz w rejonie Siodłonia i Będziechowa (Drzeżewo II) i w rejonie na południe od Wielkiej Wsi. We wskazanych wyżej obszarach SUIKZP Gminy Głównyce umożliwia lokalizowanie innych instalacji do pozyskiwania energii odnawialnej, w szczególności o mocy przekraczającej 100 kW, wymagających stref ochronnych.

W SUIKZP Gminy Głównyce przewidziano także rozwój turystyki, sportu i rekreacji, w zakresie powiązań z gminą Damnica wskazano:

- szlak wodny na Łupawie;
- regionalną trasę rowerową nr 125 Kartuzy – Sierakowice - Czarna Dąbrówka - Słupsk/Głównyce;

- postulowana regionalna trasa rowerowa Z biegiem Łupawy, o orientacyjnym przebiegu: (gm. Damnica) ... Drzeżewo, Zgojewo, Czarny Młyn ... (gm. Smołdzino);
- lokalna trasa rowerowa Głównicyce, Klęcino, Wielka Wieś ... (gm. Damnica).

W biegu Łupawy, przewiduje się możliwość urządzenia miejsc obsługi szlaku kajakowego w rejonie Żelkowa oraz Lipna. Wskazuje się równocześnie na możliwość wykorzystania na cele turystyki, sportu i rekreacji terenu położonego w pobliżu kompleksu leśnego w obrębie Będziechowo. Do rozwoju funkcji związanych z turystyką preferuje się również tereny w rejonie Wielkiej Wsi, gdzie istnieje możliwość rekreacyjnego zagospodarowania obszaru w obrębie historycznego zespołu pałacowo-parkowego i jego otoczenia, łącznie z możliwością urządzenia miejsc rekreacji nadwodnej.

W zakresie ochrony środowiska i przyrody SUIKZP uwzględnia:

- Obszar Natura 2000 „Dolina Łupawy”,
- Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 115 Łupawa, dla którego wprowadzono w Studium następujące zasady zagospodarowania, zgodnie z „Dokumentacją GZWP Nr 115 „Łupawa”, która wskazuje się na potrzebę ochrony zasobów wód podziemnych Zbiornika w obrębie obszaru ochronnego:
  - 1) preferowanie upraw ekologicznych, przestrzeganie przepisów ochrony środowiska w zakresie składowania i wykorzystania obornika, gnojowicy, nawozów i środków ochrony roślin, kontrola stosowania środków ochrony roślin;
  - 2) kontrolowanie, badanie, ocenianie stanu i zmian ilościowych, jakościowych wód podziemnych w rejonie intensywnych upraw i nawadnianych i planowanych do nawodnienia z ujęć wód podziemnych. Odpowiednio do wyników przeprowadzonych kontroli, analiz, ekspertyz należy ograniczyć, wykluczać pobór wód podziemnych na ww. cele;
  - 3) kontrolowanie prac melioracyjnych, wydawanie decyzji odnośnie lokalizacji nowych i rozbudowy istniejących obiektów gospodarki wodnej, takich jak stopnie wodne i zbiorniki retencyjne, stawy hodowlane, w oparciu o szczegółowe oceny zawierające ekspertyzy hydrologiczno – ekologiczne;
  - 4) likwidacja wszystkich punktów zrzutu nie oczyszczonych ścieków, modernizacja i budowa oczyszczalni ścieków wraz z układami sieciowymi dla zabudowy zwartej, budowa indywidualnych systemów oczyszczania dla zabudowy rozproszonej;
  - 5) uporządkowanie gospodarki odpadami.

Ponadto, w SUIKZP gminy Głównicyce, przy granicy z gminą Damnica, wyznaczono jeden korytarz ekologiczny rangi regionalnej, którego osią jest rzeka Łupawa, oraz jeden korytarz ekologiczny rangi lokalnej obejmujących trwałe użytki zielone w rejonie Strugi Wielka Wieś.

W zakresie sieci dróg, SUIKZP nie przewiduje zmian w zakresie powiązań drogowych z gminą Damnica:

II.4.8.2 Ustalenia polityki przestrzennej gminy Potęgowo

Politykę przestrzenną gminy Potęgowo określa Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Potęgowo przyjęta Uchwałą Nr XXVI/234/2020 Rady Gminy Potęgowo z dnia 30 października 2020 r.

Gmina Damnica (obrębny: Wiszno, Dąbrówka, Strzyżyno, Łebień, Stara Dąbrowa i Domaradz) sąsiaduje z następującymi obrębami gminy Potęgowo: Rzechcino, Grapice, Głuszyno, Poganice (niewielki styk), Żochowo, Karznica, Nowa Dąbrowa i Wieliszewo.

W zmianie SUIKZP Gminy Potęgowo ustalono, że rolnictwo i gospodarka leśna pozostaną dominującymi funkcjami w strukturze użytkowania gruntów w gminie. Dla rozwoju funkcji dominujący w strukturze użytkowania gruntów w gminie Potęgowo wyznaczono, główne obszary funkcjonalne gminy:

- 1) *obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej* – ustala się, że gospodarka rolna rozwijana będzie w północnej i centralnej części gminy; w szczególności w celu ochrony gruntów rolnych dla produkcji rolnej spod zabudowy wyłączone będą grunty o najwyższej przydatności do produkcji rolnej;

2) *obszary leśnej przestrzeni produkcyjnej* – ustala się, że gospodarka leśna rozwijana będzie zgodnie z obecnie panującymi kierunkami w południowej i we wschodniej części gminy; w szczególności pod zalesienia preferowane będą grunty rolniczo nie przydatne lub grunty o najniższej przydatności do produkcji rolnej;

3) *tereny zurbanizowane* – ustala się, że tereny zurbanizowane – rozumiane jako tereny zgodnego, w myśl zasad zrównoważonego rozwoju, współistnienia terenów o różnym sposobie zagospodarowania, a w szczególności terenów zabudowanych o różnych funkcjach, służących zaspokajaniu potrzeb mieszkańców – będą się koncentrowały w obrębach istniejących jednostek osadniczych oraz wokół nich; nowe zainwestowanie lokalizowane będzie w pierwszej kolejności jako uzupełnienie struktur już istniejących, a następnie na terenach do nich przylegających przy ograniczeniu rozwoju osadnictwa na terenach otwartych; nowe zespoły zabudowy będą stanowiły zespoły zabudowy lokalizowane na terenach:

- o walorach dla rozwoju funkcji turystycznych i rekreacyjnych położonych w rejonach miejscowości Dąbrówno, Nieckowo, Poganice oraz w rejonie Jeziora Darzyńskiego;
- związanych z obsługą ruchu wzdłuż drogi krajowej nr 6, w tym w szczególności w rejonach miejscowości: Runowo, Potęgowo, Darżyno, Poganice, Nowa Dąbrowa.

Tereny Gminy Potęgowo w sąsiedztwie obszaru gminy Damnica zostały włączone w większości do *obszarów rolniczej przestrzeni produkcyjnej*, z wyjątkiem:

- powierzchni leśnych zaliczonych do *obszaru leśnej przestrzeni produkcyjnej* - w rejonie rzeki Łupawy (obręb: Rębowo, Żochowo i Głuszyno) oraz przy północno-wschodniej granicy gminy Damnica (obręb: Rzechcino) i niewielkich lasów przy granicy gminy Damnica w obrębach: Wieliszewo, Nowa Dąbrowa (fragment Lasu pod Domaradzem) i Grapice;
- terenów zabudowy skoncentrowanej zaliczonych do *terenów zabudowy* w rejonie Nowej Dąbrowy oraz w niewielkim zakresie Rębowa.

Ponadto, w SUIKZP wyznaczono obszary predysponowane do lokalizacji funkcji strategicznych dla rozwoju gospodarczego gminy:

- 1) tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej;
- 2) tereny koncentracji funkcji komercyjnych;
- 3) tereny lokalizacji farm elektrowni wiatrowych;
- 4) tereny predysponowane do rozwoju turystyki.

W sąsiedztwie granic gminy Damnica dominują obszary predysponowane do lokalizacji funkcji strategicznych dla rozwoju gospodarczego gminy takich jak tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej i jednocześnie tereny lokalizacji farm elektrowni wiatrowych w rejonie Wieliszewo – Nowa Dąbrowa, w rejonie linii kolejowej 202 (na południe), w rejonie Piaseczna oraz Grapic. Jednocześnie należy zaznaczyć, że w ustaleniach SUIKZP cały teren gminy Potęgowo oznaczony jest jako strefa lokalizacji innych niż elektrownie wiatrowe urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy powyżej 100 kW. Ponadto, w rejonie rzeki Łupawy, w SUIKZP wyznaczono tereny predysponowane do rozwoju turystyki.

SUIKZP Gminy Potęgowo ustala następujące kierunki – zasady i zadania – kształtowania powiązań funkcjonalno-przestrzennych obszaru gminy Potęgowo z terenami gmin sąsiadujących:

- 1) dotyczące ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego:
  - zachowanie ciągłości przestrzennej oraz spójnych zasad gospodarowania na terenach prawnie chronionych oraz innych cennych przyrodniczo i istotnych dla zachowania walorów środowiska i wysokiego stanu środowiska przyrodniczego w regionie, a w szczególności:
    - na obszarze Natura 2000 „Dolina Łupawy”,
    - w granicach głównych zbiorników wód podziemnych oraz ich stref ochronnych;
  - zachowanie ciągłości przestrzennej oraz spójnych zasad gospodarowania na terenach należących do systemu funkcjonowania środowiska przyrodniczego, a w szczególności położonych w granicach regionalnego systemu osnowy ekologicznej;

- 2) dotyczące ochrony i kształtowania walorów krajobrazu:
- zachowanie istniejących walorów i kształtowanie krajobrazu harmonijnie wiążącego zagospodarowanie związane ze środowiskiem życia człowieka i krajobraz naturalny środowiska przyrodniczego na terenach granicznych, a w szczególności na terenach ekspozycji widokowej:
    - w rejonach miejscowości: Głuszyno, Grapice, Radosław;
- 3) dotyczące kształtowania układu transportowego:
- zachowanie połączeń drogowych gminy z terenami gmin sąsiadujących oraz ich właściwego stanu technicznego:
    - projektowana droga ekspresowa S6,
    - droga krajowa nr 6 relacji Szczecin – Łęgowo,
    - droga wojewódzka nr 211 relacji Nowa Dąbrowa – Czarna Dąbrowka – Puzdrowo,
    - droga powiatowa nr 1142G relacji Wiszno – Grapice,
  - zachowanie połączeń kolejowych gminy z terenami gmin sąsiadujących;
- 4) dotyczące kształtowania systemów infrastruktury technicznej:
- zachowanie sprawności funkcjonowania istniejących ponadlokalnych obiektów, systemów i urządzeń infrastruktury technicznej:
    - linii energetycznej 110 kV z GPZ 110/15 kV,
    - małych elektrowni wodnych na rzece Łupawie w miejscowościach Poganice i Łupawa,
    - kabla optotelekomunikacyjnego strefowego,
    - dalekosiężnego kabla telefonicznego,
    - telekomunikacyjnego masztu w Skórowie Nowym,
    - przebiegu radiolinii;
  - koordynacja realizacji projektowanych ponadlokalnych obiektów, systemów i urządzeń infrastruktury technicznej, w szczególności planowanej rozbudowy systemu gazociągowego i budowy sieci gazowej na obszarze gminy Potęgowo;
  - zachowanie sprawności funkcjonowania istniejących urządzeń melioracyjnych oraz zapewnienie bezpieczeństwa związanego z zagrożeniem powodzią związanych z rzeką Łupawą;
- 5) dotyczące rozwoju i kształtowania zagospodarowania turystycznego:
- koordynacja realizacji i zapewnienie ciągłości szlaków turystycznych i dróg rowerowych:
    - planowanej regionalnej trasy rowerowej nr 125 relacji Kartuzy - Chmielno - Sierakowice - Czarna Dąbrowka - Potęgowo - Damnica – Głównicyce - Smołdzino,
    - planowanej regionalnej trasy rowerowej nr 145 (Trasa Wschód-Zachód, wzdłuż obecnej DK nr 6) – Słupsk – Redzikowo (gm. Słupsk) – Domaradz (gm. Damnica) – Poganice (gm. Potęgowo) – Darżyno (gm. Potęgowo) – Chlewnica (gm. Potęgowo) – Pogorzelice (gm. Nowa Wieś Lęborska) – Bąkowo (gm. Nowa Wieś Lęborska) – Lębork,
    - szlaków kajakowych na rzekach Łupawie i Łebie,
    - włączenie projektowanych szlaków turystycznych w regionalny system znakowanych szlaków turystycznych.

II.4.8.3 Ustalenia polityki przestrzennej gminy Dębica Kaszubska

Politykę przestrzenną gminy Dębica Kaszubska określa Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Dębica Kaszubska (Uchwała Nr VI/30/2011 z dnia 30 marca 2011 r. zmieniona Uchwałą Nr XLI/269/2014 z dnia 26 marca 2014 r.)

Gmina Damnica (obręb Domaradz i Mianowice) sąsiaduje z następującymi obrębami gminy Dębica Kaszubska: Łabiszewo i Borzęcino.

Tereny przy południowej granicy gminy Damnica zostały w SUIKZP Gminy Dębica Kaszubska wskazane jako obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej i lasy. Według SUIKZP gminy Dębica Kaszubska, na obszarach rolniczej przestrzeni produkcyjnej warunki zabudowy należy ustalać dla zabudowy zagrodowej i obiektów działalności rolniczej. Na terenach gruntów rolnych o największej przydatności

dla rolnictwa zaproponowano, w Studium Gminy Dębica Kaszubska, takie zagospodarowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej, której głównymi kierunkami jest:

- ochrona gleb najwyższych klas bonitacyjnych (I – III) przed nieuzasadnioną zabudową oraz niewłaściwym zabiegom agrotechnicznym;
- ochrona obszarów zmeliorowanych przed nieuzasadnioną zabudową;
- ograniczenie realizacji obiektów inwentarskich w systemie bezściółkowym z uwagi na ryzyko zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych;
- wzbogacanie terenów rolniczej przestrzeni produkcyjnej zadrzewieniami śródpolnymi, wiatrochronnymi oraz realizacją zieleni wzdłuż ciągów komunikacyjnych oraz cieków wodnych i wód powierzchniowych, które zapobiegą erozji oraz zanieczyszczeniu wód oraz gleb.

Zgodnie ze Studium Gminy Dębica Kaszubska, w rolniczej przestrzeni produkcyjnej istotny element stanowią fermy wielkotowarowe. Lokalizacja nowych ferm na terenach rolnych odbywać się w zgodzie z przepisami dotyczącymi ochrony środowiska wraz z rozporządzeniami do tych przepisów (szczególnie o inwestycjach wymagających stworzenia raportu oddziaływania na środowisko) oraz przepisami o nawozach i nawożeniu.

W obszarach leśnych w granicach gminy zagospodarowanie terenów odbywać się będzie na podstawie przepisów o lasach.

W SUIKZP w ramach powiązań z Gminą Damnica wskazano jedną drogę powiatową.

Nie wskazano w SUIKZP innych powiązań z gminą Damnica.

II.4.8.4 Ustalenia polityki przestrzennej gminy Słupsk

Politykę przestrzenną gminy Słupsk określa Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Słupsk (Uchwała Rady Gminy Słupsk Nr XIX/188/2004 z dnia 30 grudnia 2004 r., zmienionej uchwałami Rady Gminy Słupsk Nr IX/83/2011 z dnia 5 sierpnia 2011 r., Nr XXVI/332/2017 z dnia 31 stycznia 2017 r. i Nr XXXIV/433/2017 z dnia 12.09.2017 r.)

Gmina Damnica (obręb: Mianowice, Sąborze, Wielogłowy Paprzyce, Zagórzycza, Karzniczka i Bięcino) sąsiaduje z następującymi obrębami gminy Słupsk: Kukowo, Rogawica, Grąsino, Redzikowo, Wieszyno, Warblewko i Warblewo.

W Studium Gminy Słupsk, obszar gminy podzielono na dwa podstawowe typy stref gospodarowania przestrzenią: strefy urbanizowane - strefy U i strefy nieurbanizowane – strefy N.

Strefy U obejmują części obszaru gminy Słupsk położone najbliżej miasta Słupsk, będące w naturalny sposób predysponowane do rozwoju funkcji mieszkaniowej i funkcji gospodarczych, uzupełniających funkcje miejskie.

Strefy N obejmują części obszaru gminy w różnym stopniu wymagające ochrony przed nadmierną urbanizacją lub nie kwalifikujące się do niej, ze względów funkcjonalno-przestrzennych.

Obszary obrębów Redzikowo i Wieszyno zostały włączone do Strefa U2, gdzie stwarzono preferencje dla rozwoju wielofunkcyjnego zainwestowania, głównie w oparciu o istniejące miejscowości podmiejskie, z pozostawieniem znacznej części obszaru w użytkowaniu rolnym. W strefie U2, najbliżej Słupska położone osiedla wiejskie staną się typowymi osiedlami podmiejskimi z dominującą funkcją sypialnianą (Siemianice i Krępa), a główne obszary urbanizacji lokalizować się będą wzdłuż drogi DK 6, DK 21, DW 213. Istniejące na tym obszarze, osiedla wiejskie przekształcą się z osiedli o zabudowie skupionej w osiedla o zabudowie wstęgowej. Jednocześnie staną się (w części jest to już faktem) osiedlami całkowicie nierolniczymi, z dominacją funkcji produkcyjnej (nawet z produkcją pogarszającą warunki środowiska) oraz funkcji usługowej (Jezierzyce, Redzikowo, Wieszyno, Głobino).

Obszary obrębów: Kukowo, Rogawica i Grąsino zostały włączone do Strefa N2, która obejmuje północno-wschodnią i południowo-wschodnią część obszaru gminy, o rolniczym i leśnym charakterze

wykorzystania przestrzeni. Funkcja rolna uzupełniona jest ofertą lokalizacyjną dla dużych farm elektrowni wiatrowych.

Obszar obrębów: Warblewko i Warblewo zostały włączone do Strefy N4, która obejmuje małą, południową część obszaru gminy, związaną z ograniczeniami ochronnymi terenów korytarza ekologicznego i otuliny Parku Krajobrazowego „Doliny Słupi”.

Ustalenia Studium Gminy Słupsk w pasie przy granicy z gminą Damnica, zachowują tereny otwarte tj. rolniczej przestrzeni produkcyjnej i lasów (Strefa N2 i N4), z wyjątkiem obszarów obrębów Redzikowo i Wieszyń (U2), gdzie planowany jest intensywny rozwój wielofunkcyjny związany z przebiegiem drogi krajowej nr 6. Ponadto, zachowane jest w Studium lotnisko wojskowe w Redzikowie. Uwagę należy zwrócić na wyznaczenie na znacznej powierzchni terenów otwartych gminy Słupsk przy granicy z Damnicą tzw. obszarów oferty lokalizacyjnej dla elektrowni wiatrowych.

W zakresie gruntów rolnych, w Studium gminy Słupsk przyjęto zasadę, że w strefach U pierwszeństwo, przed ochroną gruntów rolnych, ma zagospodarowanie nierolnicze, stąd dopuszczono zmiany przeznaczenia gruntów rolnych. Natomiast w strefach N, zasadą jest ochrona gruntów rolnych i funkcji rolnej, a zmiany przeznaczenia na cele nierolnicze ograniczone, skupione wokół istniejącej zabudowy i do miejsc gdzie jest największe zainteresowanie funkcją mieszkaniową. Nadrzędnym celem gospodarki leśnej na terenie gminy Słupsk, zgodnie ze Studium, jest zachowanie i poprawa stabilności ekosystemów leśnych.

Na obszarze gminy Słupsk, w strefach m.in. U2, N2 i N4 zaproponowano w Studium gminy Słupsk znaczne powierzchnie obszarów oferty lokalizacyjnej dla elektrowni wiatrowych, m.in. w rejonie gminy Damnica. Oprócz terenów oznaczonych na rysunku studium, Studium dopuszcza także lokalizowanie pojedynczych siłowni wiatraków w strefach N2, U2, N4, jeśli spełniają odpowiednie warunki, szczególnie niekolizyjności z innymi funkcjami i ograniczeniami ochronnymi. Studium Gminy Słupsk ustala ogólne zasady i uwarunkowania, które należy uwzględnić przy lokalizowaniu elektrowni wiatrowych, w tym m.in. zasadę, że siłownie wiatrowe należy lokalizować w odległości min 500 m od zabudowań terenów zabudowy mieszkaniowej oraz aktywnego wypoczynku.

W zakresie turystyki powiązania gminy Słupsk z gminą Damnica są realizowane poprzez wykorzystanie w turystyce krajoznawczej - pieszej i rowerowej istniejące i nowe szlaki turystyczne, w oparciu o ustalaną w Planie Województwa trasę międzyregionalną nr 14 (Czersk - Brusy - Bytów - Słupsk - Ustka) oraz regionalne: nr 125 (Chmielno - Sierakowice - Czarna Dąbrówka - Potęgowo - Damnica - Słupsk/Główczyce) oraz nr 138 (Pętla Słupska: Dębica Kaszubska - Damnica - Machowino (gm. Ustka) - Swołowo (gm. Słupsk) - Kobylnica).

Zgodnie ze Studium, na terenie gminy Słupsk największe zgrupowanie terenów przemysłowych przewidziane jest w strefie U1, jednakże ze względu na planowany równoległy rozwój funkcji przemysłowej i mieszkalnictwa w strefie U1 mogą występować ograniczenia co do lokalizowania uciążliwej działalności gospodarczej. Stąd też, jako alternatywną strefę dla lokalizowania działalności uciążliwej wskazuje się w Studium gminy Słupsk teren strefy U2 w rejonie Redzikowo-Wieszyń, obejmujący m.in. część specjalnej strefy ekonomicznej. W strefie U2, według zapisów Studium gminy Słupsk mogą być lokalizowane także wielkopowierzchniowe obiekty handlowe (o pow. sprzedaży ponad 2000m²) (Redzikowo przy drodze krajowej).

W Studium gminy Słupia zaznaczone są także korytarze ekologiczne, w tym lokalny łączący dolinę Słupi z doliną Łupawy, przebiegający wzdłuż Charstnicy.

III. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE

III.1 STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA

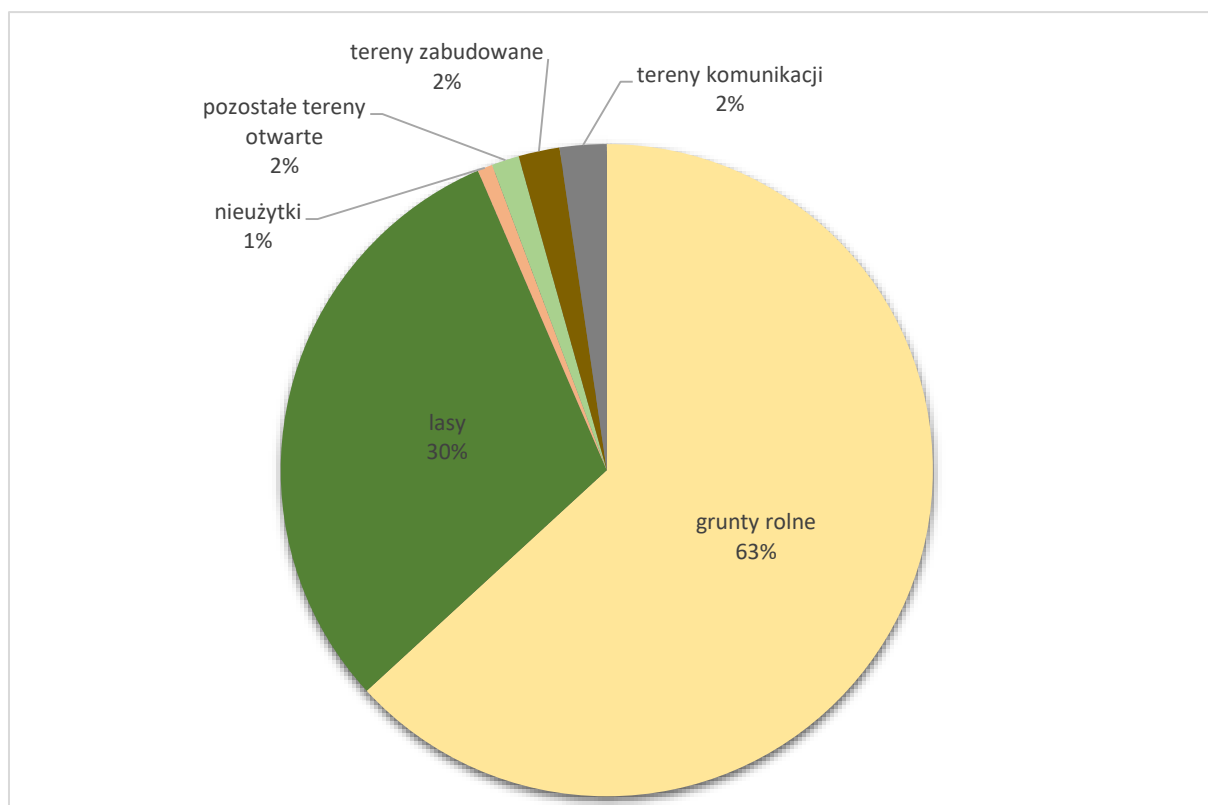
Obszar gminy Damnica obejmuje powierzchnię 16 781 ha (168 km²) i jest podzielony na 19 obrębów geodezyjnych.

W użytkowaniu gruntów przeważają tereny otwarte (dane udostępnione przez Starostwo Powiatowe w Słupsku, 2020 r.), w tym:

- grunty rolne (10964 ha), stanowią 65,3% powierzchni gminy, w tym:
  - grunty orne (9537 ha),
  - trwałe użytki zielone (1063 ha),
  - grunty rolne zabudowane (153 ha),
  - grunty pod stawami i rowami (39ha),
  - nieużytki (122 ha),
  - sady (16 ha);
- lasy i grunty leśne (5110 ha) - 30,4% powierzchni gminy;
- grunty pod wodami płynącymi i stojącymi (98ha) – 0,6%;
- użytki ekologiczne – 0,16%.

Grunty zabudowane i zurbanizowane (561 ha) obejmują jedynie 3,2% powierzchni gminy, w tym:

- tereny komunikacji (377 ha);
- tereny mieszkaniowe (92 ha);
- tereny przemysłowe (13 ha);
- tereny rekreacyjno-wypoczynkowe (58 ha).

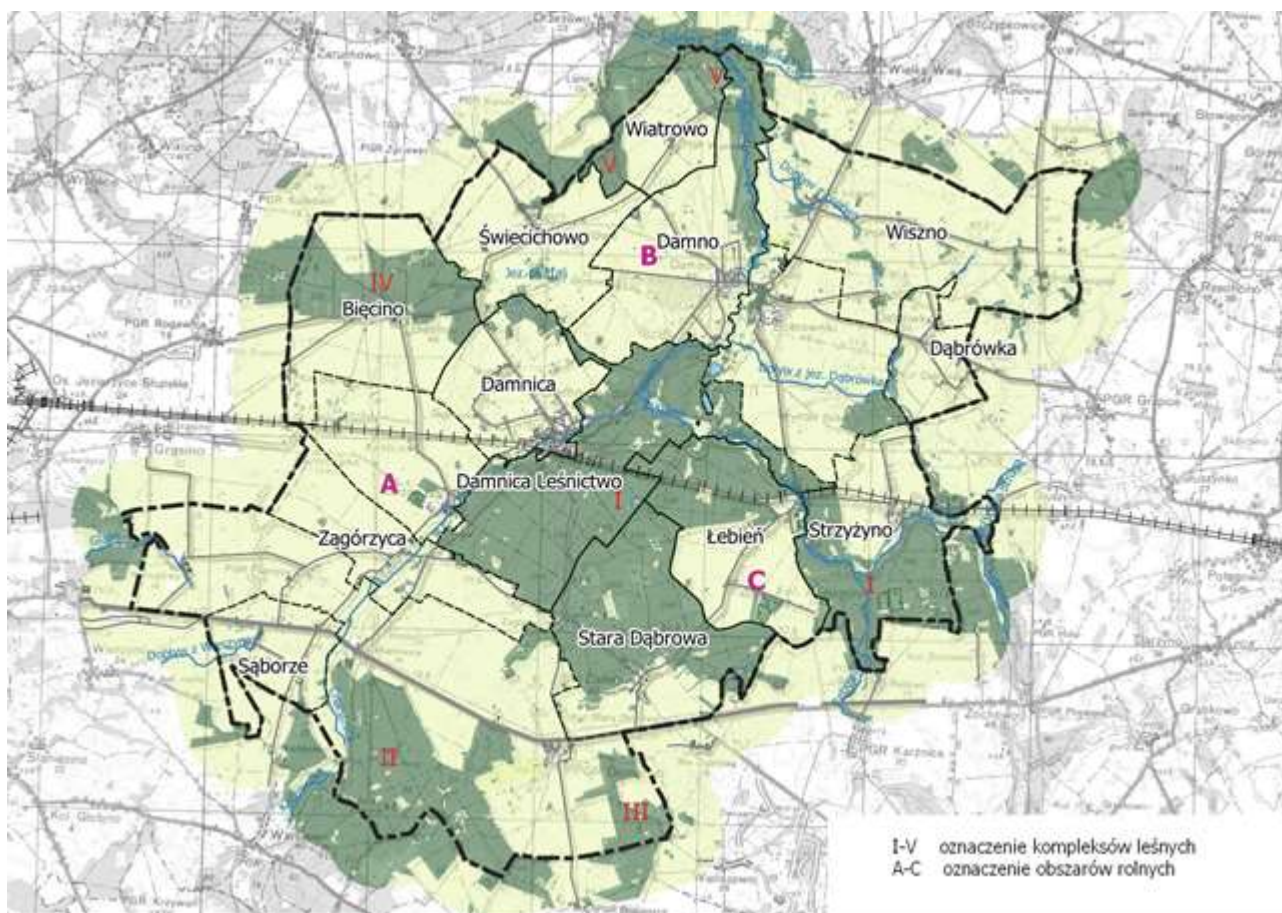

Rys. 9 Użytkowanie terenu (opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Słupsku, 2020)

Na terenie gminy znajduje się 5 większych kompleksów leśnych (o zwartej powierzchni powyżej 100 ha), które rozdzielają tereny gminy na trzy obszary rolne. Największy, w granicach gminy Damnica, kompleks leśny (I) położony jest centralnie i rozciąga się do jej południowo-wschodniej granicy (z gminą Potęgowo). Powierzchnia kompleksu (I) wynosi w granicach gminy ponad 3000 ha. Pozostałe większe

lasy położone są peryferyjnie, przy granicach gminy Damnica. W południowej części gminy (na południe od drogi krajowej nr 6) położone są dwa kompleksy leśne (II i III), o znacznie mniejszych powierzchniach (kompleks II w granicach gminy - około 700 ha, kompleks III w granicach gminy – ok. 150 ha). Kompleksy II i III kontynuowane są na terenie gmin sąsiednich Dębicy Kaszubskiej, Słupska oraz Potęgowa. W części północnej gminy położone są kompleksy IV i V. Kompleks IV położony jest w rejonie Biecin i jego powierzchnia w granicach gminy wynosi około 420 ha (kompleks kontynuowany jest na terenie gminy Słupsk), a kompleks V (w dwóch enklawach) położony jest w rejonie Wiatrowa i jego powierzchnia w granicach gminy około 380 ha (kompleks kontynuowany jest na terenie gminy Główny). Kompleks I i IV połączone są grupą mniejszych kompleksów leśnych tworzących ciąg o przebiegu z południowego-wschodu na północny-zachód.

Tereny rolne wydzielone wyżej opisanymi kompleksami leśnymi tworzą obszary, które zostały w Studium oznaczone A (zachodnia i południowa część gminy), B (północna i wschodnia część gminy) i C (enklawa Łebień).

Rys. 10 Struktura przestrzenna kompleksów leśnych i obszarów rolnych (opracowanie własne)

Obszar A obejmuje południową i zachodnią część gminy, zajmuje ok. 34% powierzchni gminy Damnica (z wyłączeniem lasów) i zamieszkiwany jest przez 56% mieszkańców gminy. Przez obszar ten przebiega droga krajowa nr 6 Gdańsk – Szczecin oraz druga, pod względem znaczenia droga w gminie Damnica tj. droga powiatowa Mianowice-Damnica-Wielka Wieś-droga woj. 213, a także linia kolejowa o znaczeniu państwowym nr 202 Gdańsk-Szczecin. W obszarze położona jest miejscowość gminna Damnica oraz miejscowości: Domaradz, Mianowice, Saborze, Stara Dąbrowa, Wielogłowy, Paprzyce, Zagórzycza, Zagórzyczki, Karzniczka, Budy, Dębniczka oraz Biecin. Obszar A położony jest najbliżej granic miasta Słupsk i posiada dwa połączenia drogowe z m. Słupsk (przez drogę krajową nr 6 oraz drogę powiatową Jezierzycze- Rogawica- Mrówczyno) oraz połączenie kolejowe poprzez stację kolejową w Damnicy.

Grunty zabudowane w większości miejscowości stanowią zwarte układy. Występują zarówno wsie folwarczne: Wielogłowy, Paprzyce, Mianowice, Domaradz, Karzniczka oraz chłopskie: Bięcino, Zagórzycza i Stara Dąbrowa. Wyjątek stanowią m. Sąborze, gdzie zabudowa jest luźna i bardzo rozproszona, oraz zabudowa osady Zagórzyczki i drogi powiatowej Mianowice-Damnica w obrębie Zagórzycza. Odmienny charakter ma także Damnica – układ zabudowy ma charakter wielodrożnicy.

W obszarze A występuje zabudowa mieszkaniowa – jedno i wielorodzinna. Zabudowa wielorodzinna występuje w m. Mianowice, Karzniczka, Damnica, Wielogłowy, Paprzyce, przy czym zabudowa wielorodzinna ma charakter dominujący w zabudowie mieszkaniowej.

W obszarze A skupia się większość wydanych w latach 2010-2020 decyzji o warunkach zabudowy dla inwestycji w zakresie zabudowy mieszkaniowej.

W obszarze A położony jest ośrodek gminny – Damnica, gdzie skupiają się funkcje publiczne, komercyjne i produkcyjne gminy. W obszarze A ośrodkiem wspomagającym obsługę mieszkańców jest miejscowość Zagórzycza.

Funkcje komercyjne i produkcyjne, w niewielkim zakresie, lokalizowane są w obszarze A, także poza miejscowością gminną, wzdłuż drogi krajowej nr 6.

W obszarze A dominują grunty orne. Większe kompleksy trwałych użytków zielonych związane są z doliną rzeki Charstnica. Nad rzeką Charstnicą zlokalizowane są m. Mianowice, Zagórzycza, Karzniczka oraz Damnica.

Tabela 5: Użytkowanie gruntów w obszarze A wg poszczególnych obrębów (opracowanie własne)

Obręb	Miejscowości	liczba mieszkańców	tereny mieszkaniowe	Grunty rolne zabudowane	Tereny przemysłowe	tereny zabudowane inne	Tereny zurbanizowane niezabudowane lub w trakcie zabudowy	Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	grunty zadrzewione i zakrzewione	grunty orne	trwałe użytki zielone	użytki ekologiczne	tereny komunikacji	grunty pod rowami	grunty pod wodami stojącymi	grunty pod wodami płynącymi	grunty pod stawami	nieużytki	tereny różne	użytki kopalne
Bięcino	Bięcino	199	5,3	5,8	0,0	0,0	0,0	1,5	5,6	433,7	11,8	0,3	19,4	0,1	0,1	0,0	0,0	2,2	0,0	0,0
Damnica	Damnica, Dębniczka	1302	18,0	11,4	6,9	3,4	1,7	6,2	15,3	494,7	40,0	5,5	31,7	1,0	0,0	1,3	0,0	1,4	0,0	0,0
Damnica Leśnictwo	Budy		3,2	0,8	0,7	1,0	0,0	0,0	1,9	17,4	21,4	4,5	18,3	1,2	2,8	19,0	3,4	0,0	0,0	0,0
Domaradz	Domaradz	221	6,5	4,2	0,0	0,7	0,5	3,7	0,0	666,7	63,7	1,6	22,5	0,3	0,0	0,0	0,0	9,8	0,0	0,0
Karzniczka	Karzniczka	318	5,6	9,3	0,3	0,3	3,1	4,4	9,9	617,3	17,7	0,0	26,3	0,9	0,9	1,3	0,0	5,5	0,0	0,0
Mianowice	Mianowice	297	4,0	0,9	2,7	0,5	0,0	1,9	0,5	559,8	104,2	0,0	15,8	3,1	0,0	1,8	0,0	10,1	0,0	0,0
Paprzyce	Paprzyce	90	1,1	2,0	0,1	0,0	0,0	2,9	0,0	297,3	17,3	0,0	7,5	2,5	0,0	0,6	0,0	1,0	0,0	0,0
Sąborze	Sąborze	210	1,9	9,3	0,8	0,1	0,6	1,0	0,3	333,1	63,5	0,0	18,1	5,1	0,0	0,0	0,0	1,8	0,0	0,0
Stara Dąbrowa	Stara Dąbrowa	177	2,2	6,0	0,6	0,1	0,3	0,1	2,5	288,2	2,8	11,2	20,4	0,2	0,4	0,0	0,0	1,2	0,1	0,5
Wielogłowy	Wielogłowy	157	2,1	9,8	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	357,8	51,0	0,0	6,7	0,1	2,2	0,0	0,0	2,4	0,0	0,0
Zagórzycza	Zagórzycza Zagórzyczki	335	6,9	6,2	0,0	2,0	0,2	1,2	6,4	536,0	75,8	0,0	21,1	1,8	0,0	1,2	0,0	5,4	0,9	0,0
łącznie		3306	56,9	65,6	12,2	8,1	6,5	23,9	42,2	4682,0	469,2	23,2	207,8	16,3	6,3	25,2	3,4	40,7	1,0	0,5

Obszar B położony jest w północnej i zachodniej części gminy Damnica, obejmuje 32% powierzchni gminy Damnica (z wyłączeniem lasów) i zamieszkiwany jest przez 40% mieszkańców gminy. Najważniejsze połączenia drogowe obszaru B stanowią drogi powiatowe relacji: Mianowice-Damnica-Wielka Wieś-droga woj. 213 (gm. Główny) oraz Damnica-Żelkowo (gm. Główny). Pozostałe powiązania komunikacyjne obszaru to: (1) droga powiatowa Bobrowniki- Łebień- Stara Dąbrowa, (2)

droga powiatowa Wiszno- Grapice- do dr.powiat.1179G i (3) droga powiatowa Łebień- Głuszynko oraz, w rejonie Strzyżyna, skrajnie położonego na południu obszaru B, (4) linia kolejowa 202.

Największymi miejscowościami obszaru B jest m. Damno i Bobrowniki, które łącznie pełnią funkcję ośrodka wspierającego w zakresie obsługi mieszkańców w stosunku do m. Damnica. Pozostałe miejscowości na terenie obszaru B to: Łojewo, Światały, Skibin, Wiszno, Jeziorka, Dąbrówka, Strzyżyno Świecichowo, Wiatrowo, Mrówczyno i Głodowo. Dominuje zwarta zabudowa, z wyjątkiem m. Mrówczyno, które ma formę luźnej ulicówki.

W obszarze B dominują grunty orne. Trwałe użytki zielone położone są przede wszystkim wzdłuż rzeki Łupawy i jej Dopływu spod Łojewa. W obszarze występuje niewielka enklawa leśna – w sąsiedztwie jeziora Dąbrówka.

W zabudowie obszaru są wsie folwarczne o zwartym układzie zabudowy: Bobrowniki, Damno, Świecichowo, Wiatrowo, Łojewo, Światały oraz wsie Dąbrówka, Wiszno, Strzyżyno o luźnych układach zabudowy. W obszarze B położone są także bardzo małe miejscowości: Jeziorka, Skibin i Głodowo.

Funkcja mieszkaniowa w obszarze B występuje w formie jedno- i wielorodzinnej. Zabudowa wielorodzinna występuje w m. Bobrowniki, Damno, Łojewo i Światały, gdzie ma charakter dominujący w zabudowie mieszkaniowej.

W obszarze B liczba wydanych w latach 2010-2020 decyzji o warunkach zabudowy dla inwestycji w zakresie zabudowy mieszkaniowej jest znacznie mniejsza niż w obszarze A i skupia się w m. Damno.

Tabela 6: Użytkowanie gruntów w obszarze B wg poszczególnych obrębów (opracowanie własne)

Obręb	miejscowości	liczba mieszkańców	tereny mieszkaniowe	Tereny przemysłowe	tereny zabudowane inne	Tereny zurbanizowane niezabudowane lub w trakcie zabudowy	Grunty rolne zabudowane	Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	grunty zadrzewione i zakrzewione	grunty orne	trwałe użytki zielone	użytki ekologiczne	tereny komunikacji	grunty pod rowami	grunty pod wodami stojącymi	grunty pod wodami płynącymi	nieużytki	tereny różne	użytki kopalne	Lasy i grunty leśne	grunty pod stawami
Bięcino	-	-	0	0	0	0	0	0	0	192,3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Damno	Damno Głodowo	581	6,6	0,0	2,2	0,2	10,4	2,2	6,5	762,2	89,0	0,6	26,0	3,7	0,0	12,9	13,8	0	0	0	0
Świecichowo	Świecichowo Mrówczyno	296	7,5	0,1	0,7	0,0	6,7	12,0	0,0	743,5	22,0	0,0	20,5	0,9	1,6	0,0	8,5	0	0	0	0
Wiatrowo	Wiatrowo	108	1,4	0,0	0,0	0,0	6,8	2,6	0,0	215,3	35,9	0,0	4,9	0,0	0,0	2,9	0,0				
Bobrowniki	Bobrowniki Skibin	601	12,2	1,3	0,3	0,0	18,5	15,3	7,4	768,6	88,5	0,0	21,7	5,5	13,2	6,4	9,0	2,6	0	74,6	0,3
Dąbrówka	Dąbrówka	128	2,0	0,0	0,3	0,0	4,4	1,1	0,0	253,4	26,4	0,0	12,3	1,7	0,0	14,0	4,8	0,0	0,7	9,6	0,0
Strzyżyno	Strzyżyno	223	1,4	0,0	0,1	0,1	7,4	0,0	1,2	309,4	43,8	2,7	27,9	5,6	1,1	9,3	1,8	0,0	0	0	0
Wiszno	Łojewo Światały Wiszno Jeziorka	387	5,8	0,0	0,3	0,4	23,7	0,3	0,8	1202,4	266,8	0,0	32,7	6,3	0	0	38,4	0,2	0,3	70,4	0
łącznie		2324	37,0	1,4	3,8	0,7	77,8	33,7	15,9	4447,1	572,4	3,3	146,0	23,6	15,9	45,6	76,3	2,8	1,0	154,6	0,3

Obszar C położony jest w południowo-wschodniej części gminy Damnica, zajmuje około 3% powierzchni gminy Damnica (z wyłączeniem lasów) i zamieszkuje jest przez około 4% mieszkańców. Obszar ma charakter rolnej enklawy otoczonej lasami. Na terenie obszaru położona jest jedna wieś - Łebień o luźnej zabudowie. Obszar jest dobrze skomunikowany z drogą krajową nr 6.

Tabela 7: Użytkowanie gruntów w obszarze C wg poszczególnych obrębów (opracowanie własne)

Obręb	miejsowość	liczba mieszkańców	tereny mieszkaniowe	Tereny przemysłowe	tereny zabudowane inne	Tereny zurbanizowane niezabudowane lub w trakcie zabudowy	Grunty rolne zabudowane	Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	grunty zadrzewione i zakrzewione	grunty orne	trwale użytki zielone	użytki ekologiczne	tereny komunikacji	grunty pod rowami	grunty pod wodami stojącymi	grunty pod wodami płynącymi	grunty pod stawami	nieużytki	tereny różne	użytki kopalne
Łebień	Łebień	191	1,5	0,0	0,5	0,1	9,4	1,4	0,6	467,3	18,7	0,4	33,7	1,3	0,0	2,8	0,0	4,1	0,0	0,8

III.1.1 Sieć osadnicza

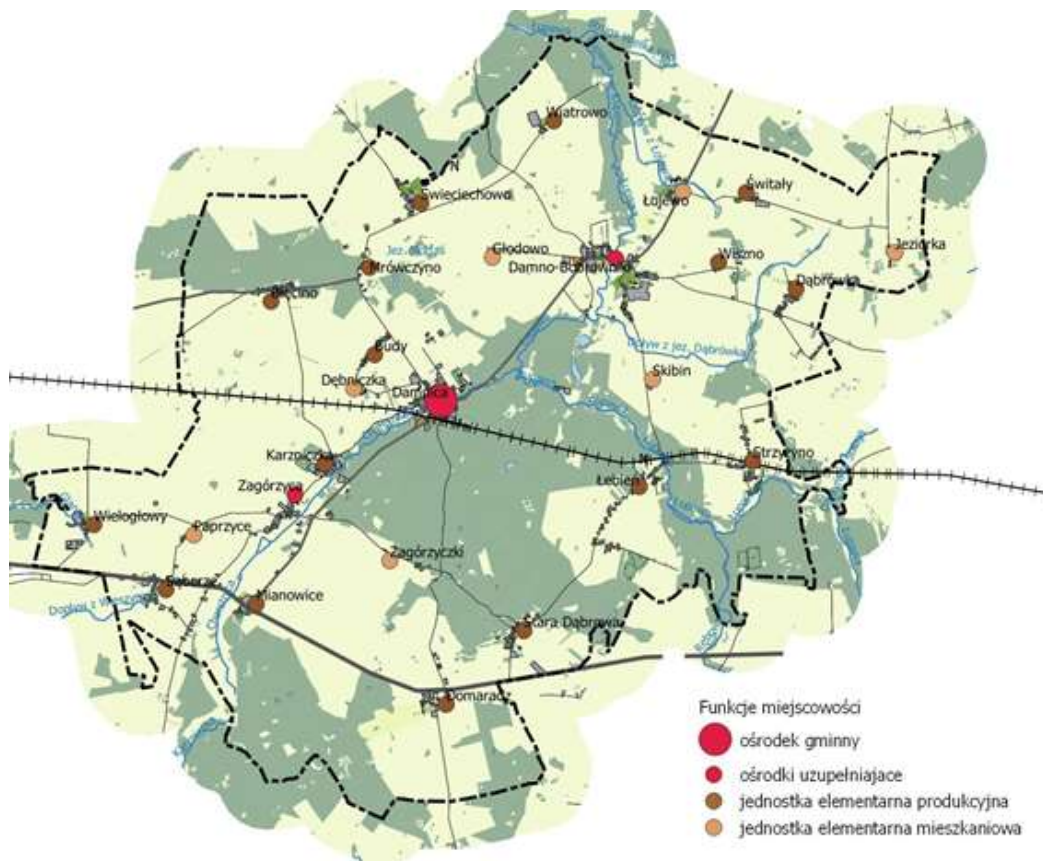
Sieć osadniczą gminy tworzy 27 miejscowości, w tym 15 wsi i 12 osad/kolonii. Miejscowości na terenie gminy Damnica są zróżnicowane pod względem funkcji i liczby mieszkańców. Największą miejscowością gminy Damnica (20% mieszkańców gminy) jest, położona centralnie na terenie gminy, miejscowość Damnica, która stanowi wielofunkcyjny ośrodek gminny, gdzie zlokalizowano usługi publiczne i administracji, funkcje mieszkaniowe, produkcyjne oraz usługi komercyjne. Funkcje jednostek uzupełniających pełnią:

- w północnej części gminy - zespół miejscowości Damno-Bobrowniki, który pod względem liczby mieszkańców dorównuje wielkością miejscowości Damnica (łącznie zamieszkuje tutaj ok. 20% mieszkańców gminy), oraz
- w południowo-zachodniej części gminy - miejscowość Zagórzycza (5% mieszkańców gminy),

zlokalizowano tutaj usługi publiczne, funkcje mieszkaniowe, usługi komercyjne, a w zakresie gospodarki dominuje rolnictwo.

Ponadto, na podstawie analizy zagospodarowania, na terenie gminy Damnica wyróżniono:

- jednostki elementarne produkcyjne, gdzie terenom mieszkaniowym towarzyszą tereny obsługi rolnictwa/składy/tereny usługowe lub gdzie występuje zabudowa zagrodowa: Karzniczka, Bięcino, Mrówczyno, Świecichowo, Wiatrowo, Światały, Wiszno, Dąbrówka, Strzyżyno, Łebień, Stara Dąbrowa, Domaradz, Mianowice, Sąborze, Wielogłowy,
- jednostki elementarne mieszkaniowe, gdzie funkcji mieszkaniowej nie towarzyszą inne funkcje lub zabudowa zagrodowa: Łojewo, Jeziorka, Skibin, Zagórzyczki, Paprzyce, Dębniczka, Głodowo.

Rys. 11 Sieć osadnicze – funkcje (opracowanie własne)

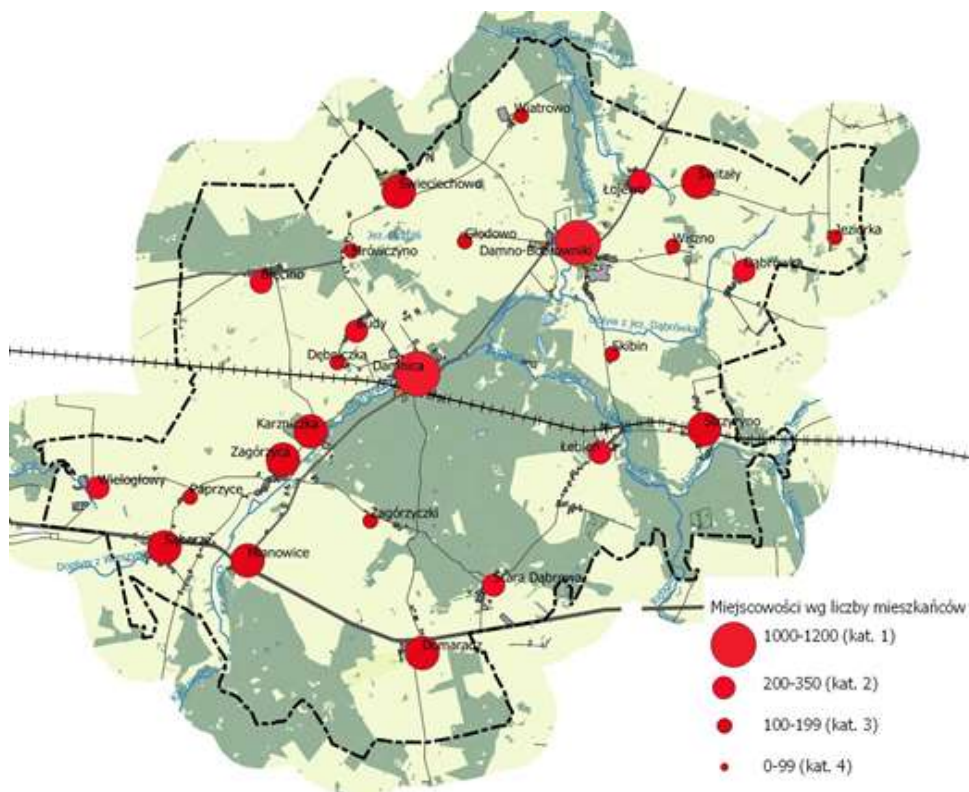
Pod względem liczby mieszkańców wyróżniono 5 kategorii miejscowości:

- 1 1000-1200 mieszkańców – Damnica i zespół Damno-Bobrowniki – łącznie ok. 39% ogółu mieszkańców gminy;
- 2 200-350 mieszkańców – Zagórzycza, Karzniczka, Mianowice, Strzyżyno, Świecichowo, Domaradz, Świtały, Sąborze – łącznie ok. 35% ogółu mieszkańców gminy;
- 3 100-199 mieszkańców – Bęcino, Budy, Dąbrówka, Łojewo, Łebień, Wiatrowo, Wielogłowy, Stara Dąbrówka – łącznie ok. 21% ogółu mieszkańców gminy;
- 4 0-99 mieszkańców – Skibin, Dębniczka, Głodowo, Wiszno, Paprzyce, Mrówczyńno, Jeziorka i Zagórzyczki – łącznie ok. 5% .

Tabela 8 Liczba mieszkańców poszczególnych miejscowości (według danych USC gm. Damnica, 2020 r.)

Kategoria wielkości	Miejscowość	Liczba Mieszkańców
1	Damnica	1145
1	Damno (572) – Bobrowniki (573)	1145
2	Zagórzycza	297
2	Karzniczka	318
2	Mianowice	297
2	Strzyżyno	223
2	Świecichowo	249
2	Domaradz	221
2	Świtały,	220
2	Sąborze,	210
3	Bęcino	199
3	Budy	120
3	Dąbrówka	128
3	Łojewo	160
3	Łebień	191

3	Wiatrowo	108
3	Wielogłowy	157
3	Stara Dąbrowa	177
4	Skibin	28
4	Dębiczka	37
4	Głodowo	9
4	Wisznio	24
4	Paprzyce	90
4	Mrówczyño	47
4	Jeziorka	13
4	Zagórzyczki	41

Rys. 12 Sieć osadnicza - wielkość poszczególnych miejscowości (opracowanie własne)

Miejscowości gminy Damnica zostały zorganizowane w 18 sołectw (jednostek pomocniczych).

Tabela 9 Sołectwa (według danych UG Damnica)

Lp.	Sołectwo	Miejscowości
1.	Bobrowniki	Bobrowniki, Skibin
2.	Bięcino	Bięcino
3.	Budy	Budy, Dębiczka
4.	Damnica	Damnica
5.	Damno	Damno, Głodowo, Wiatrowo
6.	Dąbrówka	Dąbrówka, Wisznio
7.	Domaradz	Domaradz
8.	Karzniczka	Karzniczka
9.	Łebień	Łebień
10.	Łojewo	Łojewo
11.	Mianowice	Mianowice
12.	Sąborze	Sąborze, Paprzyce
13.	Stara Dąbrowa	Stara Dąbrowa
14.	Strzyżyno	Strzyżyno

15.	Świecichowo	Świecichowo, Mrówczyno
16.	Światały	Światały, Jeziorka
17.	Wielogłowy	Wielogłowy
18.	Zagórzycza	Zagórzycza, Zagórzyczki

III.1.2 Usługi publiczne

Usługi publiczne realizowane na terenie gminy Damnica mają charakter usług publicznych stopnia podstawowego, wyjątek stanowi Specjalny Ośrodek Szkolno –Wychowawczy w Damnicy, którego organem prowadzącym jest Powiat Słupski. W większości usługi publiczne są zlokalizowane w ośrodku gminnym oraz ośrodkach uzupełniających.

III.1.2.1 Edukacja

W zakresie edukacji na poziomie gminy świadczone są usługi poziomu podstawowego tj. szkoły podstawowej i przedszkola w m. Damnica oraz szkół podstawowych z oddziałami przedszkolnymi w m. Damno i Zagórzycza. Na terenie Damnicy brak jest żłobka. Gmina Damnica złożyła wniosek o dofinansowanie rozbudowy Zespołu Szkół w Damnicy o część żłobkowo-przedszkolną. Wniosek został złożony w ramach Funduszu Inwestycji Lokalnych. W przypadku otrzymania dofinansowania realizacja zadania przypada na rok 2021.

Tabela 10 Charakterystyka gminnych obiektów oświaty (według danych UG Damnica)

L.P.	Nazwa szkoły	Adres	Liczba oddziałów	Liczba uczniów	Obwód szkoły
1.	Zespół Szkół w Damnicy	ul. M.Konopnickiej 1	16	297	Damnica, Bięcino, Budy, Dębniczka, Mrówczyno, Strzyżyno, Świecichowo
	Przedszkole		4	90	
	Szkoła Podstawowa		12	207	
2.	Szkoła Podstawowa w Damnie	Damno 42	12	166	Bobrowniki, Skibin, Damno, Wiatrowo, Głodowo, Światały, Łojewo, Jeziorka, Wiszno, Dąbrówka
	Oddziały przedszkolne		3	40	
	Szkoła podstawowa		9	126	
3.	Szkoła Podstawowa w Zagórzycy	Zagórzycza 20	10	146	Karzniczka, Zagórzycza, Zagórzyczki, Wielogłowy, Mianowice, Paprzyce, Sąborze, Łebień, Stara Dąbrowa, Domaradz
	Oddziały przedszkolne		2	31	
	Szkoła podstawowa		8	115	

Jak wspomniano powyżej na terenie miejscowości Damnica, przy ulicy Korczaka 1 znajduje się Specjalny Ośrodek Szkolno –Wychowawczy, który przeznaczony jest dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu: lekkim, umiarkowanym, znacznym, głębokim, a także dla dzieci z autyzmem i innymi niepełnosprawnościami sprzężonymi oraz zagrożonych nieprawidłowym rozwojem. Ośrodek zlokalizowany jest w centrum miejscowości, w adaptowanym do jego potrzeby zabytkowy pałacu wraz z otaczającym zabytkowym parkiem.

III.1.2.2 Ochrona zdrowia

Na terenie Gminy Damnica znajdują się trzy zakłady opieki zdrowotnej mające podpisany kontrakt z Narodowym Funduszem Zdrowia:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, ul. Klonowa 5, 76-231 Damnica,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Bobrowniki 19a, 76-231 Damnica,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Kobylnicy, Ośrodek Zdrowia, Stara Dąbrowa 4, 76-231 Damnica.

W Damnicy zlokalizowany jest gabinet stomatologiczny (Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „MEDEX”, Mirosław Orkiszewski, ul. Górna 8, 76-231 Damnica), oraz punkt apteczny Aga (ul. Parkowa 8/A, 76-231 Damnica).

Planowana jest realizacja na terenie gminy nowych usług zdrowia tj. Centrum Zdrowia i Rehabilitacji w sąsiedztwie stadionu tj. w części południowej m. Damnica.

III.1.2.3 Kultura

W obszarze kultury na terenie gminy Damnica podstawowym podmiotem jest Centrum Edukacji i Kultury w Damnicy (ul. Witosa 13). Działalność CEiK w Damnica opiera się na bazie posiadanych przez jednostkę budynków tj.:

- budynku Domu Kultury przy ulicy Witosa 11,
- pomieszczeń w budynku Centrum Edukacji i Kultury oraz
  - świetlic wiejskich w miejscowościach: Domaradz, Łebień, Świecichowo i Mianowice.

CEiK dysponuje salą widowiskową oraz salą ćwiczeń.

W budynku w Damnicy przy ulicy Witosa 13 znajduje się także Gminna Biblioteka Publiczna. Biblioteka nie posiada filii. Planowane jest uruchomienie wypożyczenia książek w ww świetlicach.

Planowana jest budowa Lokalnego Centrum Kultury w Bobrownikach. Obiekt pełnić będzie funkcje o charakterze kulturalnym z filią biblioteczną.

III.1.2.4 Pomoc społeczna, opieka nad seniorami

W gminie Damnica znajduje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który jest zlokalizowany w miejscowości Damnica ul. Górna 8. Ośrodek posiada Biuro w Domaradzu. W Domaradzu, część budynku po dawnej szkole adaptowano na potrzeby Klubu Seniora+. Zajęcia dla seniorów organizowane są także przez ww Centrum Edukacji w Damnicy.

III.1.2.5 Sport i rekreacja oraz tereny zieleni

Na terenie gminy Damnica znajdują się następujące obiekty sportowe:

- boiska sportowe przy szkołach m. Damnica, Damno i Zagórzycza,
- boisko klubu sportowego w m. Damnica;
- hale sportowe przy szkołach w m. Damnica, Damno i Zagórzycza.

Ponadto, większość miejscowości w gminie posiada place sportowe i/lub place rekreacyjne, place zabaw i siłownie zewnętrzne, przy czym często obiekty te zlokalizowane są w sąsiedztwie (w formie zespołów) tworząc zaplecze rekreacyjne miejscowości, a jednocześnie spełniając rolę ogólnodostępnych zieleńców:

- place sportowe: Łebień, Karzniczka, Dąbrówka, Domaradz, Wielogłowy,
- place zabaw: Damnica*2, Łojewo, Paprzyce, Bięcino, Świecichowo, Strzyżyno, Światały, Dąbrówka, Łebień, Bobrowniki, Karzniczka, Zagórzycza, Damno, Sąborze, Budy, Mianowice,
- siłownie zewnętrzne: Łojewo, Damno, Damnica, Bięcino, Bobrowniki, Mianowice, Świecichowo.

Uzupełnieniem infrastruktury związanej z aktywnym wypoczynkiem na świeżym powietrzu są wiaty rekreacyjne znajdujące się w miejscowościach: Bięcino, Budy, Damno, Dąbrówka, Karzniczka, Łebień, Łojewo, Mianowice, Stara Dąbrowa, Strzyżyno i Wielogłowy.

Na terenie gminy Damnica działają dwa kluby sportowe:

- Klub Jeździecki „Polonez” (ul. Ogrodowa 5, Damnica),
- KS Damnica (ul. Szkolna 5, Damnica),

oraz

- Stowarzyszenie Sportowo – Integracyjne Aktywni Damnica
- Zespół Sportowy Polonez Bobrowniki
- Klub Sportowy Dom-Star Domaradz
- Uczniowski Klub Sportowy OLIMPIA DOMARADZ
- Uczniowski Klub Sportowy w Zagórzycy
- Uczniowski Klub Sportowy przy Zespole Szkół w Damnicy
- Koło Wędkarskie „Szczupak”.

Tereny zieleni na obszarze gminy Damnica uzupełniają:

- historyczne parki (w większości nie są to obiekty publiczne – przystosowane do pełnienia funkcji rekreacyjnej);
- cmentarze.

III.1.2.6 Usługi kultu religijnego

Na terenie gminy znajdują się cztery kościoły w m. Damno, Damnica, Zagórzycy i Domaradz.

III.1.2.7 Cmentarze czynne

W gminie Damnica znajdują się cztery czynne cmentarze: komunalne: w m. Damnica przy ul. Strażackiej i w Damnie oraz przykościelne w m. Zagórzycy i Domaradz.

Powierzchnia istniejących cmentarzy komunalnych jest niewystarczająca i na cmentarzu w Damnicy planowana jest lokalizacja kolumbarium. Konieczne jest wskazanie nowych terenów pod rozwój cmentarzy.

III.1.2.8 Bezpieczeństwo publiczne

Na terenie m. Damnica przy ulicy Szkolna 2 znajduje się Posterunek Policji działający w ramach Komisariatu Policji w Głównych Komendy Miejskiej Policji w Słupsku.

W miejscowości Damnica funkcjonuje Ochotnicza Straż Pożarna (ul. Strażacka 13) włączona do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego (Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Słupsku).

III.1.2.9 Administracja

Usługi administracji publicznej na terenie gminy świadczą:

- Urząd Gminy Damnica,
- Ośrodek pomocy społecznej w Damnicy.

Na terenie gminy znajdują się także obiekty administracji Lasów Państwowych:

- Nadleśnictwo Damnica,
- Leśniczówki w Damnicy, Starej Dąbrowie, Łebieniu i Karznicze.

III.1.3 Mieszkalnictwo

Zabudowę mieszkaniową w gminie Damnica stanowi zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna oraz budynki mieszkalne w zabudowie zagrodowej. Potrzeby mieszkaniowe są realizowane także w budynkach niemieszkalnych, jako funkcja towarzysząca. W gminie znajduje się 1168 budynków mieszkalnych (dane GUS, 2019 r.), gdzie zlokalizowano 1738 mieszkań. Występują budynki mieszkalne jednorodzinne wolnostojące, mieszkalne jednorodzinne bliźniacze, mieszkalne jednorodzinne o dwóch lokalach mieszkalnych, budynki wielorodzinne - bloki i kamienice oraz parterowe budynki wielorodzinne historycznie przeznaczone dla robotników rolnych.

W zabudowie mieszkaniowej znaczny jest udział zabudowy historycznej. Według danych ze spisów powszechnych (dane GUS, 1998 r. 2002 r.), w 1998 r. na terenie gminy Damnica było 1357 mieszkań, a w 2002 – 1607, w tym w budynkach:

okres budowy	wg spisu 1998		wg spisu 2002	
	liczba mieszkań	%	liczba mieszkań	%
sprzed 1918	399	30	253	16
1918-1944	449	33	624	40
1945-1970	137	10	168	10
1971-1978	164	12	179	11
1979-1988	208	15	221	14
1989-2002, w tym w budowie	-		144	9

Mieszkania w budynkach sprzed 1945 r. są w dużej części jeszcze zamieszkiwane. W większości pierwotnie były to mieszkania przeznaczone dla pracowników rolnych zatrudnionych w majątkach

ziemskich i są to zarówno niewielkie domy wolnostojące, jak i domy bliźniacze oraz domy trzy – i czterolokalowe, a nawet sześciolokalowe. Budynki w większości są kryte dwuspadowym, wysokim dachem, co umożliwiało zwiększenie powierzchni użytkowej mieszkania poprzez adaptację poddasza lub wydzielenie nowego lokalu mieszkalnego na poddaszu. Geometria działek, w przypadku wydzielenia pod każdy lokal mieszkalny, nie spełnia obecnych wymogów działek budowlanych. W zabudowie zagrodowej znaczna część budynków mieszkalnych także pochodzi sprzed 1945 r. Budynki te są stopniowo zastępowane nowymi. Ponadto, z okresu tego pochodzi zabudowa osiedli kolejowych, w tym budynki wielorodzinne, w m. Damnica oraz Strzyżyno.

W okresie powojennym na terenie gminy Damnica powstały niewielkie osiedla bloków mieszkalnych przy państwowych gospodarstwach rolnych a także dla pracowników nadleśnictwa Damnica. Bloki zlokalizowane są w miejscowościach: Świecichowo (3 budynki), Damno (10), Bobrowniki (18), Łojewo (4), Damnica (11), Mianowice (3), Świtawy (3), Wielogłowy (2), Karzniczka (4), Paprzyce (4). Blokom mieszkalnym towarzyszy zabudowa gospodarcza oraz działki o charakterze przydomowych ogrodów użytkowych. Bloki mają zróżnicowaną wysokość od dwóch kondygnacji do czterech kondygnacji.

W latach 1995-2005 miała miejsce dynamiczna poprawa warunków mieszkaniowych na terenie gminy Damnica, trend ten był kontynuowany w okresie 2005-2018, ale już w mniej dynamiczny sposób:

- 1995-2005:
  - zwiększenie liczby mieszkań - 6,7%;
  - zwiększenie powierzchni użytkowej mieszkań – 25,9%;
  - zwiększenie przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę – 25,1%;
- 2005-2018:
  - zwiększenie liczby mieszkań – 4,8%;
  - zwiększenie powierzchni użytkowej mieszkań – 7,9%;
  - zwiększenie przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę – 11,5%.

Na terenie gminy Damnica, w latach 2000-2018 powstało 135 nowych mieszkań, w ponad 90% w nowych budynkach mieszkalnych. Mieszkania te częściowo zastępują mieszkania zlokalizowane w starszych budynkach. W większości są to mieszkania indywidualne, jedynie 5 mieszkań to mieszkania komunalne. Wśród nowych realizacji dominują budynki mieszkalne wolnostojące z wbudowanym lub oddzielnym garażem.

Mieszkańcy w 100% korzystają z wodociągów i w ok. 82% z kanalizacji.

Tabela 11 Warunki mieszkaniowe w gminie Damnica (źródło: GUS BDL)

Podgrupa (wymiary)	Jed. miary	1995	2005	2010	2015	2018	Zmiany 1995-2005	Zmiany 2005-2018	Zmiana 1995-2018
Korzystający z wodociągów w % mieszkańców gminy	%	b.d.	95,4	95,5	100,0	100,0	b.d.	+5,6%	b.d.
Korzystający z kanalizacji w %	%	b.d.	55,3	57,7	81,0	81,6	b.d.	+26,3%	b.d.
Mieszkania wyposażone w łazienka – w % ogółu mieszkań	%	b.d.	88,0	91,2	91,3	91,4	b.d.	+3,4%	b.d.
Mieszkania wyposażone w centralne ogrzewanie - w % ogółu mieszkań	%	b.d.	65,6	73,2	73,6	73,9	b.d.	+8,3	b.d.
Liczba mieszkań	-	1555	1659	1696	1710	1735	+104	+79	+180
Liczba izb	-	5530	6460	6711	6832	6924	+930	+464	+1394
Powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	99387	125159	129773	132261	135053	+25772	+9894	+35666
Przeciętna pow. użytkowa 1 mieszkania	m ²	63,9	75,4	76,5	77,3	77,8	+11,5	+2,4	+13,9

Przeciętna pow. użytkowa mieszkania na 1 osobę	m ²	15,9	19,9	20,7	21,2	22,2	+4,0	+2,3	+6,3
Mieszkania na 1000 mieszkańców	-	248,5	263,2	270,4	274,7	284,7	+14,7	+11,5	+36,2
Przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu	-	3,56	3,89	3,96	3,97	3,99	+0,33	+0,1	+0,43
Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	-	4,02	3,80	3,70	3,64	3,51	-0,22	-0,29	-0,51
Przeciętna liczba osób na 1 izbę	-	1,13	0,98	0,93	0,92	0,88	-0,15	-0,1	-0,25

Parametr przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę w gminie Damnica (2018 r. – 22,2m²/osobę) jest znacznie niższy niż w powiecie słupskim (26,4 m²/os.) oraz w województwie pomorskim (27,2 m²/os.) i w kraju (28,2 m²/os.). Parametr ten jest wyższy w powiecie słupskim o 18,9%, w województwie pomorskim o 22,5% i w kraju o 27%. Przyrost powierzchni mieszkalnej w kolejnych latach będzie częściowo wynikiem dążenia mieszkańców gminy Damnicy do poprawy własnych warunków mieszkaniowych.

III.1.4 Usługi i produkcja

Na terenie gminy usługi komercyjne związane z obsługą mieszkańców mają charakter podstawowy, w tym:

- dwie placówki pocztowe: Damnica, ul. Szkolna 1 oraz Damno 33,
- Bank Spółdzielczy w Ustce – Damnica, ul. Witosa 7,
- placówki handlowe – Damnica, Damno, Stara Dąbrowa, Bobrowniki, Łojewo, Bięcino, Świecichowo, Karzniczka, Zagórzycza,
- usługi gastronomiczne – Damnica, Domaradz.

Sieć usług podstawowych jest bardzo ograniczona.

Produkcja na terenie gminy związana jest przede wszystkim z przemysłem spożywczym oraz przemysłem drzewnym i meblarskim. Usługi komercyjne o znaczeniu ponadlokalnym związane są przede wszystkim z obsługą rolnictwa.

Tereny produkcyjne i usług komercyjnych ponadlokalnych położone są:

- w południowej części miejscowości Damnica;
- w północnej części miejscowości Damnica.
- w rejonie drogi krajowej nr 6 – Sąborze i Stara Dąbrowa.

Ponadto, część obiektów w dawnych folwarkach w m. Domaradz i Mianowice wykorzystywana jako obiekty produkcyjno-usługowe nie związane z obsługą rolnictwa.

III.1.5 Turystyka

Jak wspomniano w rozdziale dotyczącym uwarunkowań zewnętrznych gmina Damnica położona jest poza węzłowymi rejonami o dominującej i znaczącej funkcji turystyczno-wypoczynkowej w skali regionu. Jednocześnie gmina położona jest pomiędzy podstawowymi obszarami o walorach turystycznych jakimi na terenie zachodniej części województwa pomorskiego są dwie strefy: strefa nadmorska oraz strefa pojezierna. Jest to zapewne powodem, dla którego infrastruktura turystyczna w gminie jest słabo rozwinięta. Dotyczy to zarówno bazy noclegowej jak i szlaków turystycznych. Niemniej jednak ze względu na dobrą jakość środowiska, wysoki udział terenów otwartych, w tym duże kompleksy leśne, niski udział terenów zurbanizowanych, Gmina Damnica ma potencjał do rozwoju turystyki pobytowej dla turystów indywidualnych i małych grup.

Na terenie gminy znajduje się jeden turystyczny obiekt noclegowy – kwatera agroturystyczna w miejscowości Damno (Młyn) wyposażona w 16 miejsc noclegowych. W gminach bezpośrednio sąsiadujących z gminą Damnica oferta bazy noclegowej jest bardziej urozmaicona.

W gminach Dębica Kaszubska i Główny oprócz pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych znajdują się zespoły domków turystycznych. W gminie Potęgowo ośrodek kolonijny a w gminie Słupsk w miejscowości Strzelinko kompleks hotelowo-wypoczynkowy ze SPA. Atrakcjami turystycznymi tego miejsca są m.in. zoo, wodne safari, fokarium i motylarnia, a także apartamenty położone w koronach drzew. Na terenie kompleksu zlokalizowany jest amfiteatr goszczący wiele stałych imprez, w tym o znaczeniu międzynarodowym.

Wśród gmin wiejskich powiatu słupskiego ze względu na położenie w pasie nadmorskim pod względem liczby obiektów, a co za tym idzie udzielonych noclegów wyróżnia się gmina Ustka.

Tabela 12 Obiekty noclegowe w powiecie słupskim

Turystyczne obiekty noclegowe	Ogółem	Hotele	Pensjonaty	Schroniska	Ośrodki wczasowe	Ośrodki kolonijne	Ośrodki szkoleniowo-konferencyjne	Zespoły domków turystycznych	Kempingi	Pokoje gościnne	Kwatery agroturystyczne
Damnica	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Dębica Kaszubska	2	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Główny	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2
Kobylnica	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Potęgowo	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Słupsk	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Smółdzino	3	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1
Ustka	68	-	1	1	24	2	2	10	2	20	-

Źródło: Turystyka w województwie Pomorskim, Urząd Statystyczny w Gdańsku, 2018

Tabela 13 Dane o obiektach noclegowych w powiecie słupskim

Dane o obiektach	Obiekty	Miejsca noclegowe		Korzystający z noclegów		Udzielone noclegi	
		ogółem	w tym całoroczne	ogółem	w tym turyści zagraniczni	ogółem	w tym turyści zagraniczni
Damnica	1	16	-	b. d.	b. d.	b. d.	b. d.
Dębica Kaszubska	2	54	-	b. d.	b. d.	b. d.	b. d.
Główny	3	77	-	441	51	1532	201
Kobylnica	3	148	118	5880	215	9044	487
Potęgowo	2	140	-	b. d.	b. d.	b. d.	b. d.
Słupsk	1	235	235	b. d.	b. d.	b. d.	b. d.
Smółdzino	3	108	25	233	-	1142	-
Ustka	68	6323	262	46669	4939	358556	33666

Źródło: Turystyka w województwie Pomorskim, Urząd Statystyczny w Gdańsku, 2018

Przez teren gminy przebiegają trzy szlaki turystyczne o znaczeniu regionalnym:

- szlak pieszy niebieski "Doliny Łupawy" z Czarnej Dąbrówki do Gardny Wielkiej o łącznej długości 67 km. Na terenie gminy znajduje się środkowa część szlaku biegnąca na odcinku Strzyżno-Łbień-Skibin-Wiszno-Bobrowniki-Damno;
- szlak rowerowy czarny „Pierścień Gryfitów” o łącznej długości 90 km, biegnący wokół Słupska. Na terenie gminy znajduje się wschodnia część szlaku biegnąca przez miejscowości Sąborze, Zagórzycza, Karzniczka i Bięcino;
- szlak kajakowy na rzece Łupawie o łącznej długości 95 km, na terenie gminy znajduje się środkowy odcinek szlaku.

Szlak kajakowy na terenie gminy obsługiwany jest obecnie przez pole biwakowe w Łebieniu wyposażone w węzeł sanitarny (toalety, umywalki i prysznic).

W miejscowości Damno projektowana jest przystań kajakowa wyposażona w pomost cumowniczy, slip, wiaty, suszarki na kajaki, sanitariaty przenośne, ławostoły drewniane, kosze na śmieci oraz stojaki na rowery wraz z zestawem naprawczym oraz parking.

Uzupełnieniem liniowej infrastruktury turystycznej na terenie gminy jest ścieżka edukacyjna o długości 7,5 km zlokalizowana w leśnictwie Karzniczka.

Rzeka Łupawa oprócz znaczenia dla turystyki kajakowej ma również znaczenie dla wędkarstwa. Na jej przebiegu na odcinku siedmiu kilometrów wyznaczone zostało łowisko, od elektrowni wodnej w Łebieniu do Młyna w Damnie. Łowiska zostały także wyznaczone na zbiornikach wodnych znajdujących się w gminie. Ze względu na ich niedużą powierzchnię mają one charakter lokalny:

- Perełka - 6,2 ha (obręb Bobrowniki),
- Łoś - 1 ha (w miejscowości Dębniczka),
- Dąbrówno – 14 ha (obręb Dąbrówka).

Łowiska Perełka i Dąbrówno wyposażone są w parking, wiatę i pomosty.

Funkcja turystyczna w gminie nie odgrywa obecnie istotnej roli, pomimo tego, na potrzeby rozwoju usług turystyki w obowiązującej Zmianie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy wyznaczonych było około 180 ha:

- w rejonie miejscowości Domaradz ok. 115 ha
- w rejonie miejscowości Bobrowniki ok. 37 ha
- w rejonie miejscowości Dąbrówka ok. 26 ha.

Szansą na ożywienie turystyki w gminie jest zwiększenie dostępności atrakcyjnych dla kajakarstwa i wędkarstwa terenów gminy w związku z:

- budową przystanku kolejowego w Łebieniu w ramach modernizacji linii kolejowej nr 202;
- istniejącym zagospodarowaniem rekreacyjnym terenów przy rzece Łupawa w Strzyżynie i Damnie;
- projektowanym zagospodarowaniem zbiornika Łoś w Dębniczce.

III.1.6 Rolnictwo i stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Grunty rolne (10964 ha), stanowią 65,3% powierzchni gminy, w tym:

- o grunty orne (9537 ha),
- o trwałe użytki zielone (1063 ha),
- o grunty rolne zabudowane (153 ha),
- o grunty pod stawami i rowami (39ha),
- o nieużytki (122 ha),
- o sady (16 ha).

III.1.6.1 Jakość użytków rolnych

Obszar gminy położony jest w północnej, nizinnej części województwa pomorskiego w regionie glebowo- rolniczym Sławneńsko -Lęborskim, podregionie Słupskim (Wysoczyzna Damnicka).

Gmina posiada wysoki udział użytków rolnych a warunki glebowe są tu bardzo korzystne dla rolnictwa. Dominują gleby brunatne wytworzone z glin zwałowych lekkich, w części spiaszczonych, z natury bardzo kwaśnych. Gleby posiadają bardzo dobre właściwości fizyczne. Dominują kompleksy: pszenno dobry (52%) i pszenno-żytni (25%), na których udaje się większość najbardziej wymagających roślin uprawnych. Grunty orne, które stanowią ok. 90% gruntów rolnych, z reguły tworzą kilkudziesięciohektarowe kontury, co przy płaskorówninnej rzeźbie terenu sprzyja intensywnemu wykorzystaniu gleby.

Według waloryzacji IUNG syntetyczny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynosi 82,6 pkt.

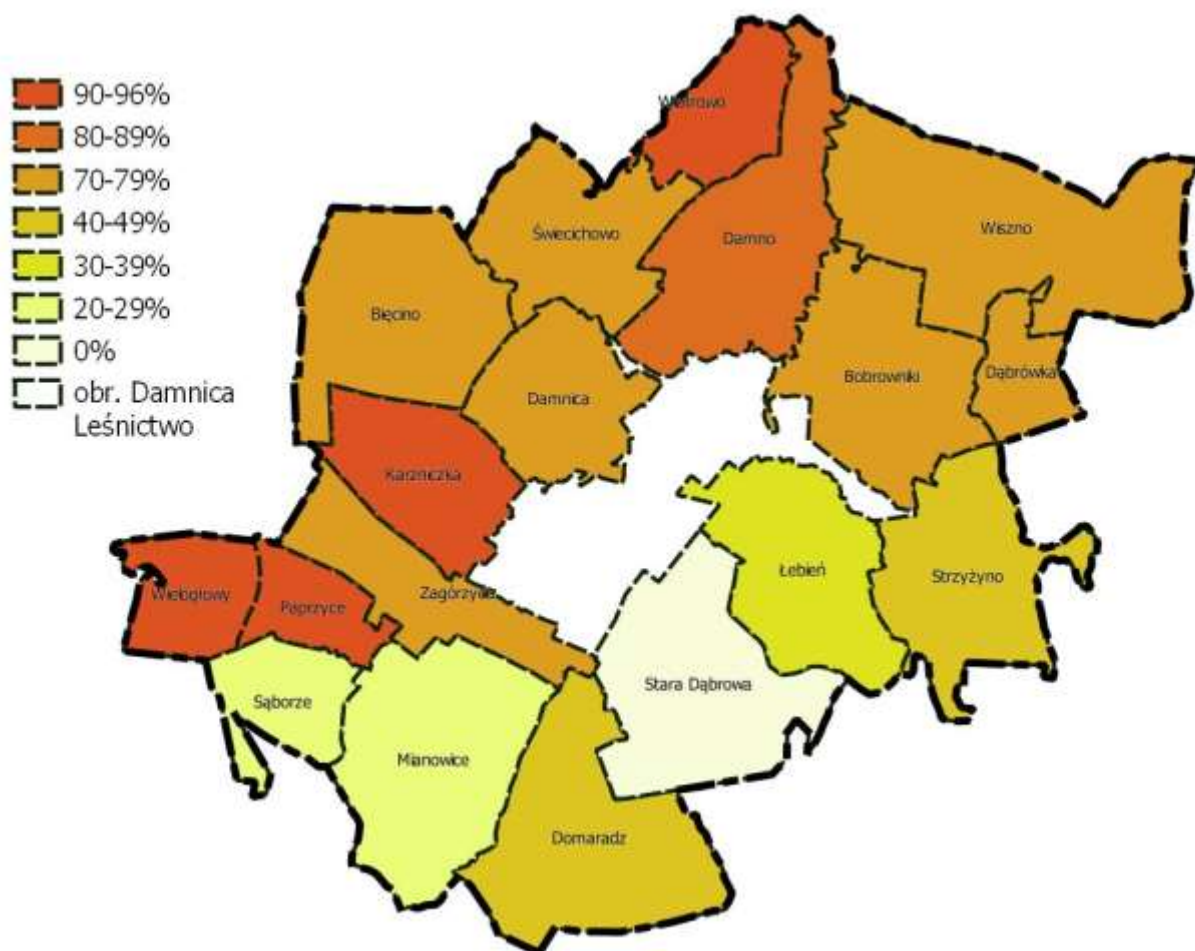
Bonitacja gleb (2020r.):	grunty orne	trwałe użytki zielone
- grunty klasy II stanowią	0%	6,8%
- grunty rolne klasy III	63,1%	37,6 %
- grunty klasy IV	28,2%	39,5%
- grunty klasy V	7,4%	12,8%
- grunty klasy VI	1,3%	3,2%

Udział gruntów orných klas III i IV na terenie gminy Damnica jest zróżnicowany w poszczególnych obrębach. W obrębach: Karzniczka, Paprzyce, Wielogłowy i Wiatrowo udział gruntów klasy III jest najwyższy i wynosi ponad 90%, natomiast najniższy jest w obrębach Stara Dąbrowa (0%), Mianowice (21%) oraz Sąborze (26%)¹.

Tabela 14 Udział gruntów klas bonitacyjnych III i IV w gruntach rolnych (R) i trwałych użytkach zielonych (Ps/ł) w poszczególnych obrębach gm. Damnica (2020 r. dane udostępnione przez Starostwo Powiatowe w Słupsku)

Obręb geodezyjny	pow. R w ha	RIII%	RIV%	pow. Ps/ł w ha	Ps/łII%	Ps/łIII%	Ps/łIV%
Bięcino	622	78%	19%	15	0%	57%	2%
Bobrowniki	790	70%	24%	89	0%	40%	48%
Damnica	515	70%	27%	48	0%	55%	25%
Damno	750	82%	12%	92	33%	33%	25%
Dąbrówka	256	70%	26%	28	0%	18%	59%
Domaradz	671	42%	46%	64	0%	15%	75%
Karzniczka	624	93%	6%	18	0%	46%	31%
Łebień	477	35%	46%	19	0%	18%	56%
Mianowice	561	21%	65%	107	0%	37%	50%
Paprzyce	299	93%	7%	18	0%	78%	16%
Sąborze	343	26%	61%	65	0%	4%	51%
Stara Dąbrowa	296	0%	22%	4	0%	0%	36%
Strzyżyno	315	42%	33%	46	0%	28%	48%
Świecichowo	750	74%	22%	22	0%	59%	38%
Wiatrowo	258	90%	9%	36	0%	38%	62%
Wielogłowy	368	96%	4%	51	50%	30%	20%
Wisznio	1226	77%	21%	269	7%	60%	26%
Zagórzycza	548	33%	61%	78	0%	14%	62%

¹ Nie uwzględniono obrębu Damnica Leśnictwo, ze względu na jego dominujący leśny charakter i niewielki udział gruntów rolnych

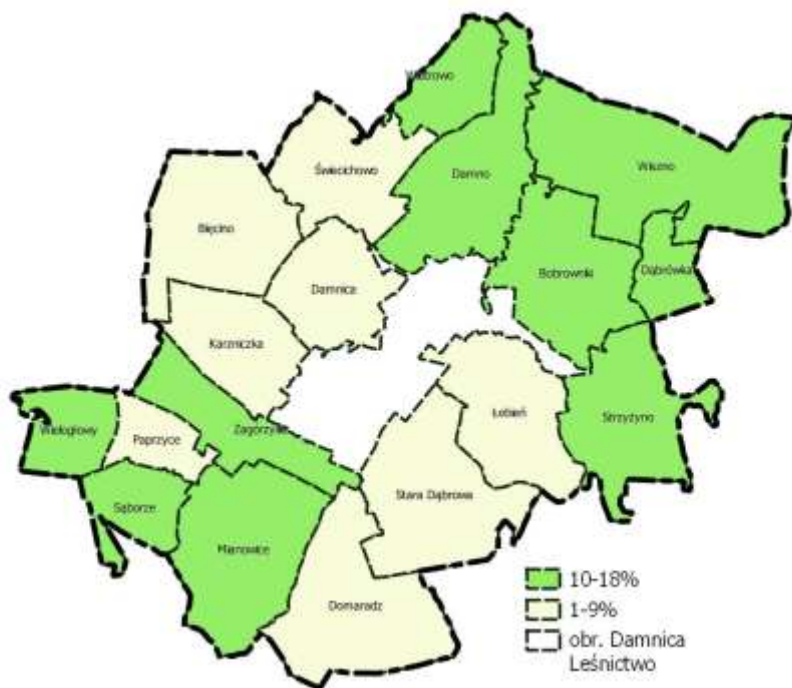
Rys. 13 Udział gruntów ornych klasy III w poszczególnych obrębach (opracowanie własne)

Udział trwałych użytków zielonych na terenie gminy Damnica jest stosunkowo niewielki (ok. 10%) i przestrzennie obszary trwałych użytków zielonych tworzą pasma wzdłuż Łupawy i Charstnicy. W poszczególnych obrębach gminy Damnica udział trwałych użytków zielonych jest zróżnicowany² od 18% w obrębie Wiszno do 1% w obrębie Stara Dąbrowa.

Tabela 15 Udział trwałych użytków zielonych w gruntach rolnych w poszczególnych obrębach (2020 r. dane udostępnione przez Starostwo Powiatowe w Słupsku)

Obręb geodezyjny	udział Ps/Ł w gruntach rolnych	Obręb geodezyjny	udział Ps/Ł w gruntach rolnych
Bięcino	2%	Paprzyce	6%
Bobrowniki	10%	Sąborze	16%
Damnica	9%	Stara Dąbrowa	1%
Damno	11%	Strzyżyno	13%
Dąbrówka	10%	Świecichowo	3%
Domaradz	9%	Wiatrowo	12%
Karzniczka	3%	Wielogłowy	12%
Łbień	4%	Wiszno	18%
Mianowice	16%	Zagórzycza	12%

² Nie uwzględniono obrębu Damnica Leśnictwo, ze względu na jego dominujący leśny charakter i niewielki udział gruntów rolnych

Rys. 14 Udział trwałych użytków zielonych w gruntach rolnych w poszczególnych obrębach (opracowanie własne)

III.1.6.2 Władanie użytkami rolnymi

Grunty rolne na terenie gminy Damnicy pozostają w większości we władaniu trzech grup (dane 1.01 2020 Starostwo Powiatowe w Słupsku):

- Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa – 47%, którego udział we władaniu gruntami rolnymi w okresie od 1996 r. wyraźnie spadł; wg danych Studium uwarunkowań Gminy Damnica z 2000 r. w 1996 r. udział ten wynosił 72,3%;
- Indywidualnych gospodarstw rolnych – 38%, których udział wzrósł z 26% w 1996 r.;
- Spółek prawa handlowego – 9%, nie wykazano tego udziału w Studium uwarunkowań Gminy Damnica z 2000 r.

Pozostałe 10% użytków rolnych stanowią własność: osób fizycznych – 4%, Lasów Państwowych, gminy, kościołów i związków wyznaniowych oraz partii politycznych i stowarzyszeń.

Grunty rolne wchodzące w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa dominują w obrębach: Damno, Wiatrowo, Wiszno, Karzniczka oraz Domaradz. Grunty Zasobu pozostają w użytkowaniu podmiotów państwowych tj: Centralnego Ośrodka Badania Odmian Roślin Uprawnych – Stacja Doświadczalna Oceny Odmian w Karzniczce oraz Ośrodka Hodowli Zarodowej Bobrowniki Sp. z o. o., a także w dzierżawie podmiotów prywatnych, w tym spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, m.in. Farm Frites Poland Dwa.

Tabela 16 Grunty rolne (pow. ha) we władaniu Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa

Wyszczególnienie	Powierzchnia ogólna gruntów	Grunty rolne									Nieużytki	Razem
		Użytki rolne										
		grunty orne	sady	łąki trwałe	pastwiska trwałe	grunty rolne zabudowane	grunty pod stawami	grunty pod rowami	grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach			
Grunty wchodzące w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	5189	4525	1	232	277	41	0	14	2		52	4677

Grunty indywidualnych gospodarstw rolnych dominują w obrębach: Stara Dąbrowa, Łebień, Strzyżyno, Dąbrówka, Świecichowo, Bięcino, Damnica, Zagórzycza i Sąborze.

Tabela 17 Grunty rolne (pow. ha) we władaniu indywidualnych gospodarstw rolnych na terenie gminy Damnica

Wyszczególnienie	Powierzchnia ogólna gruntów	Grunty rolne									
		Użytki rolne								Nieuzytki	Razem
		grunty orne	sady	łąki trwałe	pastwiska trwałe	grunty rolne zabudowane	grunty pod stawami	grunty pod rowami	grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych		
Indywidualne gospodarstwa rolne	4299	3708	8	130	261	41	0	8	19	44	4219

Grunty rolne spółek prawa handlowego znajdują się na terenie obrębów: Wielogłowy, Paprzyce i Mianowice.

Tabela 18 Grunty rolne (pow. ha) we władaniu spółek prawa handlowego na terenie gminy Damnica

Wyszczególnienie	Powierzchnia ogólna gruntów	Grunty rolne									
		Użytki rolne								Nieuzytki	Razem
		grunty orne	sady	łąki trwałe	pastwiska trwałe	grunty rolne zabudowane	grunty pod stawami	grunty pod rowami	grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych		
Grunty spółek prawa handlowego	967	840	5	63	30	0	1			3	942

III.1.6.3 Struktura agrarna

Zgodnie ze Spisem Rolnym z 2010 r. (wg siedziby gospodarstwa) gospodarstwa rolne (369, w tym 363 gospodarstw indywidualnych) na terenie gminy mają następującą strukturę powierzchniową:

- 135 gospodarstw o pow. do 1 ha łącznie; pow. łączna 73,92 ha; jedynie gospodarstwa indywidualne,
- 100 gospodarstw o pow. 1 - 5 ha; pow. łączna 247,87 ha; jedynie gospodarstwa indywidualne,
- 48 gospodarstw o pow. 5 - 10 ha; pow. 394,41 ha; jedynie gospodarstwa indywidualne,
- 21 gospodarstw o pow. 10 -15 ha; pow. 668,21 ha; 20 gospodarstw indywidualnych,
- 65 gospodarstw o pow. 15 ha i więcej; 8 6777,83 ha; 60 gospodarstwa indywidualne.

W porównaniu wyników Spisów Rolnych z lat 2002 i 2010³ można zauważyć zmiany w liczbie gospodarstw rolnych. W 2010 r. w porównaniu do 2002 r. (489 gospodarstw) ogólna liczba gospodarstw była mniejsza o 120 (spadek liczby gospodarstw o ok. 25%), przy czym największe zmiany miały miejsce w grupach gospodarstw małych:

- o 67 (ok. 33%) spadła liczba gospodarstw o pow. do 1 ha łącznie,
- o 42 (ok. 40%) spadła liczba gospodarstw o pow. 1ha do 5 ha.

Zmiany w liczbie gospodarstw, szczególnie małych gospodarstw, nie mają istotnego znaczenia dla struktury agrarnej w gminie Damnica, ponieważ zestawienia łącznej powierzchni gospodarstw o różnej wielkości wykazują, na znaczną dominację obszarową gospodarstw większych, powyżej 15 ha, a łączna powierzchnia użytków rolnych we władaniu małych gospodarstw jest niewielka i nie przekracza 10% powierzchni użytków rolnych na terenie gminy. Natomiast zmiana ta obrazuje trend, który zaznaczył się w poprzednich latach (od 1993 r.) i jest kontynuowany w latach 2002-2010.

³ Przytaczane Spisy Rolne 2002 i 2010 zostały wykonane wg siedziby gospodarstwa

Tabela 19 Użytki rolne we władaniu małych gospodarstw w latach 2002 i 2010 (źródło: GUS BDL)

wielkość gospodarstwa	jednostka	2002	2010
do 1 ha włącznie	ha	102,32	73,92
1 - 5 ha	ha	347,87	247,87
5 - 10 ha	ha	403,67	394,41
łącznie	ha	853,86	716,2

W roku 2020 w Polsce przeprowadzono spis rolny, którego wyniki wg gmin zostaną udostępnione w 2022 r. Według „Informacji o wstępnych wynikach Powszechnego Spisu Rolnego 2020” (GUS, 2021) trend spadku liczby gospodarstw utrzymał się w latach 2010-2020 i w kraju liczba gospodarstw spadła o 13%, co znalazło swoje o odzwierciedlenie we wzroście średniej powierzchni użytków rolnych (UR) przypadającej na 1 gospodarstwo rolne o ok. 13%. Należy podkreślić, że największy spadek liczby gospodarstw odnotowano znowu w grupie gospodarstw małych do 15 ha – 16%, natomiast wzrost w grupie gospodarstw rolnych o powierzchni użytków rolnych 15 ha i więcej odnotowano wzrost liczby gospodarstw o ok. 6%.

Rozłogi pól są zróżnicowane na terenie gminy Damnica. Największe działki rolne znajdują się na gruntach Skarbu Państwa, które dominują w obrębach - Damno, Wiatrowo, Wiszno, Karzniczka, Domaradz oraz w północnej części obrębu Bięcino. W obrębach tych dominują działki o powierzchni kilkudziesięciu hektarów. Znacznie mniejsze działki rolne o powierzchni kilku hektarów dominują na gruntach we władaniu indywidualnych (rodzinnych) gospodarstw, czyli w obrębach: Stara Dąbrowa, Łebień, Strzyżyno, Dąbrówka, Świecichowo, południowa część Bięcina, Damnica, Zagórzycza i Saborze.

III.1.6.4 Nieruchomości zabudowane związanymi z produkcją rolną

Nieruchomości zabudowane związane z produkcją rolną, które tworzą zaplecze produkcyjne w gospodarstwach lub przedsiębiorstwach rolnych można podzielić na dwie grupy:

- I. zabudowę zagrodową indywidualnych gospodarstw rolnych;
- II. zabudowę rolniczą dawnych folwarków oraz współczesną zabudowę związaną z działalnością rolną.

Zabudowa zagrodowa zlokalizowana jest w większości miejscowości gminy Damnica (w miejscowościach: Świtały, Jeziorka, Łojewo, Bobrowniki, Świecichowo, Wiatrowo, Paprzyce, Wielogłowy, Mianowice, Zagórzyczy –nie występuje lub występują pojedyncze siedliska). Zabudowa zagrodowa jest zróżnicowana pod względem układu budynków na siedlisku jak i rodzaju zabudowy. Największe siedliska z wydzielonymi budynkami mieszkalnymi i gospodarczymi znajdują się we wsi Zagórzycza. Specyficzne dla zabudowy wsi Zagórzycza są siedliska zabudowane budynkami gospodarczymi od strony drogi i lokalizacją budynku mieszkalnego w głębi działki. W pozostałych miejscowościach, występowanie dużych siedlisk rolnych jest niewielkie. Dominują siedliska o mniejszych rozmiarach z niewielkimi budynkami gospodarczymi (Bięcino, Stara Dąbrowa, Damnica, Mrówczyno, Damno, Domaradz) a także budynki wielofunkcyjne gospodarczo-mieszkaniowe (ten typ zabudowy występuje w m. Budy, Łebień, Strzyżyno, Dąbrówka). Tereny te w większości są zakwalifikowane w ewidencji gruntów jako grunty rolne zabudowane, stąd podlegają ochronie zgodnie z ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. z 2017 r., poz. 1161).

Historycznie na terenie gminy Damnica dominowały wielkopowierzchniowe gospodarstwa rolne, w okresie przed 1945 - prywatne, w okresie 1945 – 1993 – państwowe. W gospodarstwach zapleczem produkcji były folwarki, w okresie 1945-1993 zabudowania i tereny folwarków były adaptowane na potrzeby państwowych gospodarstw rolnych. Zabudowa folwarków charakteryzuje się znaczną kubaturą. Współcześnie, tereny dawnych folwarków istnieją w większości miejscowości w gminie Damnica. W poszczególnych miejscowościach tereny te wraz z zabudową są w różnym stanie zachowania, użytkowania i władania. Część budynków (a nawet terenów) została zlikwidowana lub silnie przekształcona. Poniżej przedstawiono ogólnie poszczególne tereny drugiej grupy, ponieważ mogą one stanowić zasób dla rozwoju funkcji pozarolniczych na terenie gminy. Tereny te w większości

są zakwalifikowane w ewidencji gruntów jako grunty rolne zabudowane, stąd podlegają ochronie zgodnie z ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. z 2017 r., poz. 1161).

Damno:

– teren zabudowy historycznej o powierzchni ok. 4 ha, budynki historyczne, w centrum wsi – wykorzystywany dla potrzeb rolnictwa; władanie Skarb Państwa – dzierżawa Farm Frites Poland Dwa Sp z o.o.;

- współczesny teren magazynowania i przetwarzania produktów rolnych o pow. ok. 3 ha – zachodnia część wsi; władanie spółka prawa handlowego - Farm Frites Poland Dwa Sp z o.o.;

Bobrowniki - zabudowany teren o łącznej powierzchni ok. 15 ha, budynki historyczne, powojenne i współczesne – użytkowane na potrzeby rolnictwa; położenie w centrum wsi; władanie spółki prawa handlowego - Farm Frites Poland Dwa Sp z o.o. oraz Ośrodek Hodowli Zarodowej Bobrowniki Sp. z o.o.;

Wiatrowo – teren zabudowy historycznej o pow. ok. 6 ha, budynki historyczne, część zabudowy nie jest użytkowana, część budynków nie istnieje; położenie – w północno-wschodniej części wsi; władanie Skarb Państwa – w dzierżawie;

Łojewo – teren zabudowy historycznej o pow. ok. 4 ha, zabudowa zniszczona – nie istnieje; położenie w centrum wsi -w bezpośrednim sąsiedztwie pałacu w Łojewie; władanie - spółka prawa handlowego;

Świtały – współczesny teren magazynowania i przetwarzaniem produktów rolnych o pow. ok. 2 ha – wschodnia część wsi; władanie spółka prawa handlowego; historyczny folwark został zlikwidowany;

Dąbrówka – historyczna zabudowa folwarku jest nieczytelna, ponieważ została podzielona pomiędzy wielu właścicieli; położenie - północna część wsi; władanie – osoby fizyczne;

Jeziorka – zabudowania gospodarcze nie istnieją; władanie Skarb Państwa;

Skibin – teren zabudowy gospodarczej ok. 2 ha; budynki nie istnieją; władanie Skarb Państwa;

Strzyżyno – teren zabudowy ok. 2 ha; zabudowa gospodarcza częściowo istnieje i wykorzystywana jest dla obsługi rolnictwa, położenie w centrum wsi; władanie – osoby fizyczne;

Domaradz:

– układ historycznego folwarku nieczytelny, powierzchnia ok. 6 ha; część budynków historycznych zachowana, wykorzystywane częściowo dla funkcji pozarolniczych; część budynków nie istnieje; położenie w południowej części wsi; władanie – osoby fizyczne;

- teren zabudowa gospodarczej o pow. ok. 1 ha; położony przy drodze krajowej nr 6, budynki powojenne częściowo zachowane; teren wykorzystywany na potrzeby rolnictwa; władanie Skarb Państwa - dzierżawa;

Mianowice – układ historyczny czytelny; pow. ok. 3 ha; część zabudowy historycznej zachowana; wykorzystanie dla celów pozarolniczych; położenie w północno-zachodniej części wsi; władanie – osoby fizyczne;

Paprzyce – teren zabudowy ok. 1,5 ha; położenie we wschodniej części wsi; zabudowa gospodarcza nie istnieje; władanie Skarb Państwa;

Wielogłowy:

– teren historycznego folwarku; pow. ok. 4,5 ha; zabudowa historyczna zachowana, układ czytelny; nie wykorzystywany dla potrzeb rolnictwa; położenie w zachodniej części wsi; władanie – spółka prawa handlowego;

- teren zabudowy gospodarczej i inwentarskiej; pow. ok. 6 ha; użytkowany jako obiekt produkcji rolnej; położenie poza zabudową wsi Wielogłowy; władanie - spółka prawa handlowego;

Karzniczka:

- teren zabudowy gospodarczej; pow. 6,5 ha; użytkowany na potrzeby działalności związanej z naukami rolniczymi; położenie w zachodniej części wsi; władanie – Skarb Państwa, Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych – Stacja Doświadczana Oceny Odmian;
- teren zabudowy gospodarczej; pow. 2 ha; użytkowany j.w.; położenie poza zwartym obszarem wsi; władanie Skarb Państwa - Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych – Stacja Doświadczana Oceny Odmian;

Damnica – teren historycznego folwarku nieczytelny; gospodarcza zabudowa historyczna w różnym stanie zachowania; użytkowanie zachowanej zabudowy zarówno dla produkcji rolnej jak i działalności pozarolniczej, część budynków adaptowana do funkcji mieszkaniowej; własność: Skarb Państwa, osoby fizyczne;

Damnica – Osiedle Rybackie – teren użytkowanego gospodarstwa rybackiego; powierzchnia ok. 1,8ha; w ewidencji gruntów – grunty pod stawami; własność – stowarzyszenie;

Głodowo – teren zabudowy gospodarczej o pow. ok. 1 ha; zabudowania – nie istnieją; władanie Skarb Państwa;

Świecichowo – teren historycznego folwarku zachowany, pow. ok. 1,5 ha; położenie w centrum wsi; zabudowania historyczne i powojenne użytkowane na potrzeby produkcji rolnej; władanie – osoby fizyczne.

III.1.6.5 Kierunki produkcji rolnej

Wg Spisu Rolnego z 2010 r. 306 gospodarstw rolnych na terenie gminy prowadziło działalność rolniczą:

- o 99 gospodarstw o pow. do 1 ha łącznie (łącznie pow. 49,44 ha) ,
- o 79 gospodarstw o pow. 1 - 5 ha (łącznie pow. 200,26 ha),
- o 43 gospodarstw o pow. 5 - 10 ha (łącznie pow. 357,78 ha),
- o 20 gospodarstw o pow. 10 -15 ha (łącznie pow. 262,22 ha),
- o 65 gospodarstw o pow. 15 ha i więcej (łącznie pow. 8 677,83 ha).

W produkcji rolnej dominuje produkcja roślinna. Wg Spisu Rolnego z 2010 r. – 221 gospodarstw prowadziło uprawy.

Tabela 20 Produkcja roślinna na terenie gminy Damnica (źródło: GUS BDL)

uprawy	Liczba gospodarstw rolnych prowadzących uprawy	Powierzchnia upraw w ha	Liczba indywidualnych gospodarstw prowadzących uprawy	Powierzchnia upraw w indywidualnych gospodarstwach w ha
ogółem	221	8066,03	218	4 036,22
zboża razem	210	5017,62	207	3 110,27
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	208	4871,62	205	2 963,88
ziemniaki	88	1188,98	86	301,98
uprawy przemysłowe	13	1108,05	10	311,66
rzepak i rzepik razem	11	1107,04	8	310,65

Według „Informacji o wstępnych wynikach Powszechnego Spisu Rolnego 2020” (GUS, 2021), w ciągu ostatnich 10 lat, tj. od Powszechnego Spisu Rolnego w 2010 r., powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych w kraju zmniejszyła się o 1,5%. W stosunku do 2010 r., w 2020 r. powierzchnia zasiewów w tych gospodarstwach zwiększyła się o ok. 3,3%, natomiast zmniejszyła się powierzchnia sadów o ok. 14% i trwałych użytków zielonych o ok. 1,4%.

Wg Spisu Rolnego z 2010 r. 116 gospodarstw utrzymywało zwierzęta gospodarskie.

Tabela 21 Produkcja zwierzęca na terenie gminy Damnica (źródło: GUS BDL)

	Liczba gospodarstw rolnych utrzymujących zwierzęta	Liczba zwierząt w szt.	Liczba indywidualnych gospodarstw utrzymujących zwierzęta	Liczba zwierząt w indywidualnych gospodarstwach w szt.
bydło razem	29	722	28	194
bydło krowy	18	364	17	80
trzoda chlewna razem	53	4 952	53	4954
trzoda chlewna lochy	46	326	46	326
konie	6	14	6	14
drób ogółem razem	83	3 986	83	3986
drób ogółem drób kurzy	79	3 251	79	3251

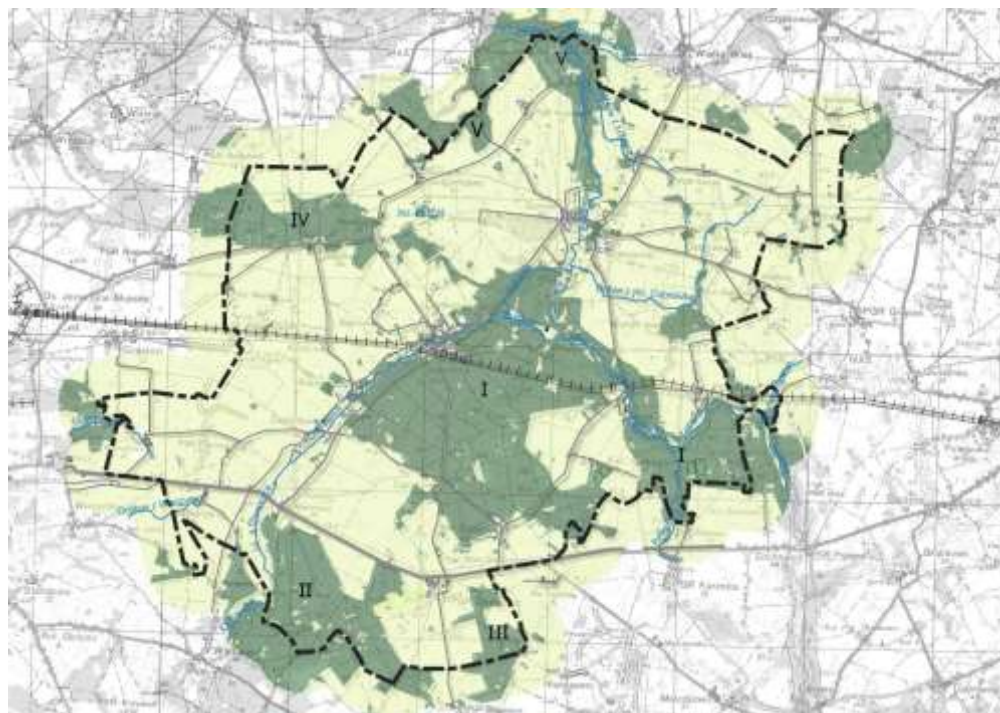
Według „Informacji o wstępnych wynikach Powszechnego Spisu Rolnego 2020” (GUS, 2021) zebrane dane wskazują na specjalizację gospodarstw rolnych prowadzących chów/hodowlę bydła oraz świń jak również na koncentrację pogłowia tych zwierząt w gospodarstwach zajmujących się ich chowem.

Pojawiające się od 2014 r. choroby świń, głównie ASF (afrykański pomór świń), wiążące się z koniecznością zapewnienia bioasekuracji w gospodarstwach rolnych, spowodowały wycofanie się producentów rolnych z produkcji o małej skali chowu na rzecz chowu intensywnego (przemysłowego).

W rejonie rzeki Łupawy położone są stawy hodowlane w m. Damnica – Osiedle Rybackie oraz w obrębie Bobrowniki.

III.1.7 Leśnictwo i stan leśnej przestrzeni produkcyjnej

Tereny leśne w gminie Damnica obejmują powierzchnię 5110 ha co stanowi 30,4% powierzchni gminy. Na terenie gminy znajduje się pięć kompleksów leśnych o zwartej powierzchni powyżej 100 ha. Największy, kompleks leśny (I) położony jest centralnie i rozciąga się do południowo-wschodniej granicy gminy Damnica (z gminą Potęgowo, gdzie jest kontynuowany). Powierzchnia kompleksu wynosi ponad 3000 ha, w granicach gminy. Pozostałe większe lasy (kompleksy II-V) położone są peryferyjnie tzn. przy granicach gminy Damnica.

Rys. 15 Zwarte kompleksy leśne na terenie gminy Damnica (opracowanie własne)

III.1.7.1 Władanie terenami leśnymi

Tereny leśne w granicach gminy Damnica pozostają we władaniu (dane 1.01 2020 Starostwo Powiatowe w Słupsku):

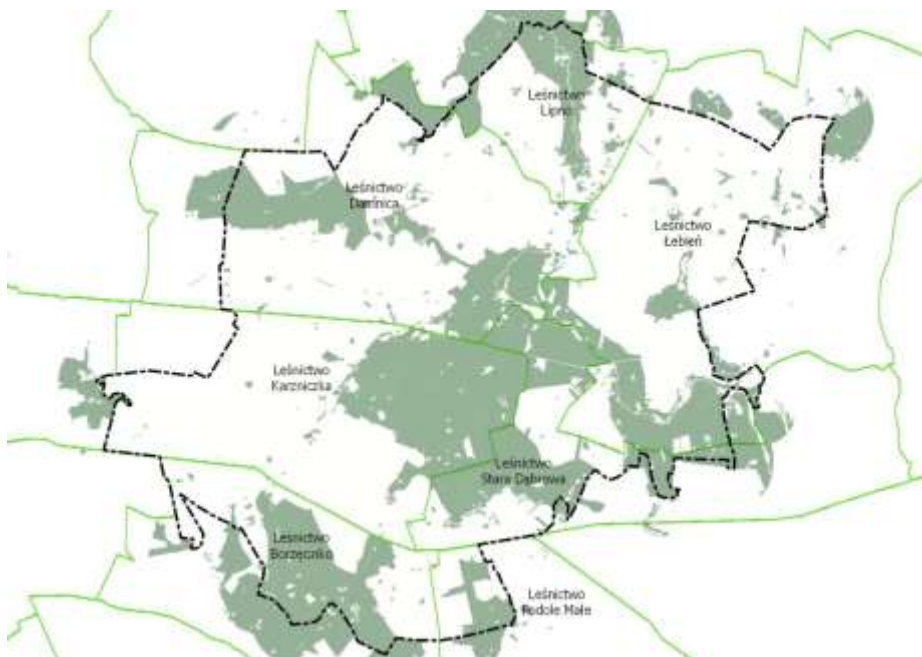
- Skarbu Państwa (5032 ha) – 98,5% terenów leśnych, w tym:
  - Grunty w zarządzie Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe (4995 ha) – 97,7% terenów leśnych,
  - Grunty wchodzące w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa (36 ha) – 0,7%;
- Osób fizycznych (64 ha) – 1,2%, w tym:
  - Grunty wchodzące w skład gospodarstw rolnych (59 ha) – 1,1%;
- Pozostałe ok. 0,3% (14 ha) stanowią własność: gminy, spółek prawa handlowego, partii politycznych i stowarzyszeń.

Grunty Skarbu Państwa w zarządzie Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe znajdują się w zasięgu administracji Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinku, w tym trzech nadleśnictw:

- Damnica, obejmuje północną i centralną część gminy Damnica; powierzchnia lasów Skarbu Państwa w zasięgu Nadleśnictwa, w granicach gminy - 4080 ha;
- Leśny Dwór - obejmuje południowo-zachodnią część gminy Damnica; powierzchnia lasów Skarbu Państwa w zasięgu Nadleśnictwa, w granicach gminy - 739 ha;
- Łupawa - obejmuje południowo-wschodnią część gminy Damnica; powierzchnia lasów Skarbu Państwa w zasięgu Nadleśnictwa, w granicach gminy - 151 ha.

Obszary w administracji poszczególnych nadleśnictw stanowią tereny następujących leśnictw:

- Nadleśnictwo Damnica:
  - Leśnictwo Damnica,
  - Leśnictwo Karzniczka,
  - Leśnictwo Stara Dąbrowa,
  - Leśnictwo Łebień,
  - Leśnictwo Lipno (siedziba na terenie gminy Główny);
- Nadleśnictwo Leśny Dwór:
  - Leśnictwo Borzęcinko (siedziba na terenie gminy Dębica Kaszubska);
- Nadleśnictwo Łupawa:
  - Leśnictwo Podole Małe (siedziba na terenie gminy Dębica Kaszubska).

Rys. 16 Zakres administracji Leśnictw (opracowanie własne w oparciu o dane Banku Danych o Lasach)

III.1.7.2 Lasy ochronne⁴

W Nadleśnictwie Damnica lasy ochronne zostały ustanowione Decyzją Ministra Środowiska nr BOA-Iplo-283/2439/2001 z dnia 30.10.2001 r., w tym na terenie gminy Damnica:

- lasy glebochronne - południowo-wschodni fragmenty kompleksu I w rejonie doliny Łupawy (obręb Strzyżyno),
- lasy wodochronne:
  - zachodnia część kompleksu I – dolina Charstnicy (obręb Damnica Nadleśnictwo),
  - północna część kompleksu I – dolina Charstnicy i Łupawy (obręby Damnica Nadleśnictwo i Łebień),
  - południowo-wschodnie fragmenty kompleksu I – dolina Łupawy (obręby Stara Dąbrowa i Strzyżyno),
  - niewielki kompleks leśny w rejonie jeziora Dąbrówka (obręby Bobrowniki i Dąbrówka),
  - kompleks V – dolina Łupawy (obręby: Wiatrowo, Damno i Bobrowniki);
- lasy położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców:
  - większość kompleksu IV (obręb Bięcino),
  - zachodnia część kompleksu I (obręb Damnica Nadleśnictwo),
- lasy stanowiące ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej:
  - niewielkie lasy stanowiące łącznik pomiędzy kompleksem I i IV (obręb Damnica),
  - niewielki fragment w południowo-wschodniej części kompleksu I (obręb Strzyżyno przy granicy obrębu Łebień).

W Nadleśnictwie Leśny Dwór lasy ochronne zostały ustanowione Decyzją nr 18/99 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 4.01.1999 r., w tym na terenie gminy Damnica:

- lasy wodochronne – zachodnia część kompleksu II – dolina Charstnicy (obręby Mianowice i Domaradz),
- lasy położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców - wschodnia część kompleksu II (obręby Mianowice i Domaradz).

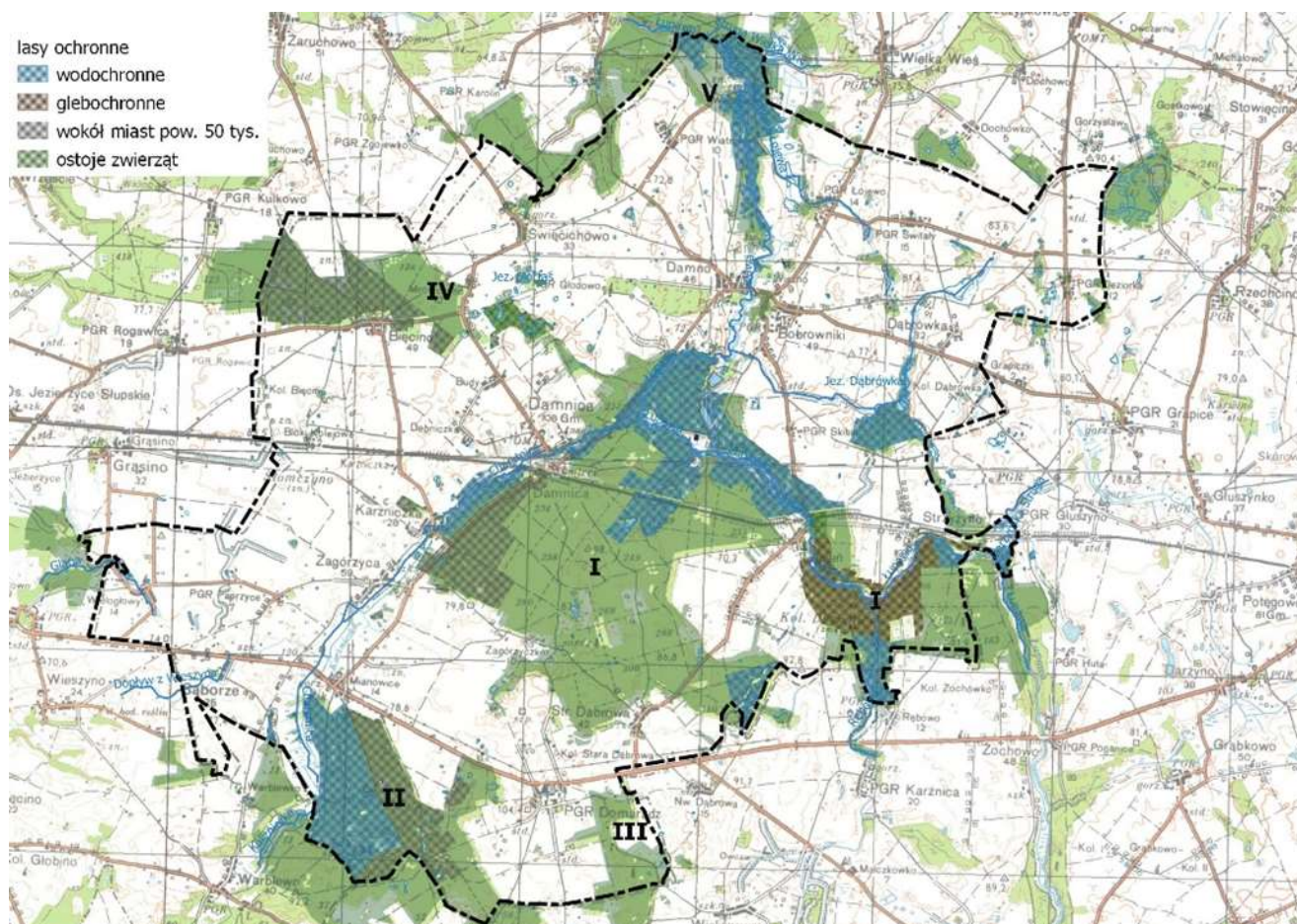
W Nadleśnictwie Łupawa lasy ochronne zostały ustanowione Decyzją nr 65 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 30.08.1999 r., ale nie obejmują one lasów na terenie gminy Damnica.

---

⁴ Lasy ochronne to kategoria lasów szczególnie chronionych ze względu na pełnione funkcje lub stopień zagrożenia, przewidziana w art. 15 ustawy o lasach z 28 września 1991 r. (Dz.U. z 2020 r., poz. 1463). Według ustawy, za lasy ochronne mogą być uznane lasy, które:

- chronią glebę przed zmywaniem lub wyjąłowieniem, powstrzymują usuwanie ziemi, obrywanie się skał lub lawin
- chronią zasoby wód powierzchniowych i podziemnych, regulują stosunki hydrologiczne w zlewni oraz na obszarach wododziałów
- ograniczają powstawanie lub rozprzestrzenianie się lotnych piasków
- są trwale uszkodzone na skutek działalności przemysłu
- stanowią drzewostany nasienne lub ostoje zwierząt i stanowiska roślin podlegających ochronie gatunkowej
- mają szczególne znaczenie przyrodniczo-naukowe lub dla obronności i bezpieczeństwa Państwa
- są położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców, w strefach ochronnych wokół sanatoriów i uzdrowisk, w strefie górnej granicy lasów.

Rys. 17 Lasy ochronne

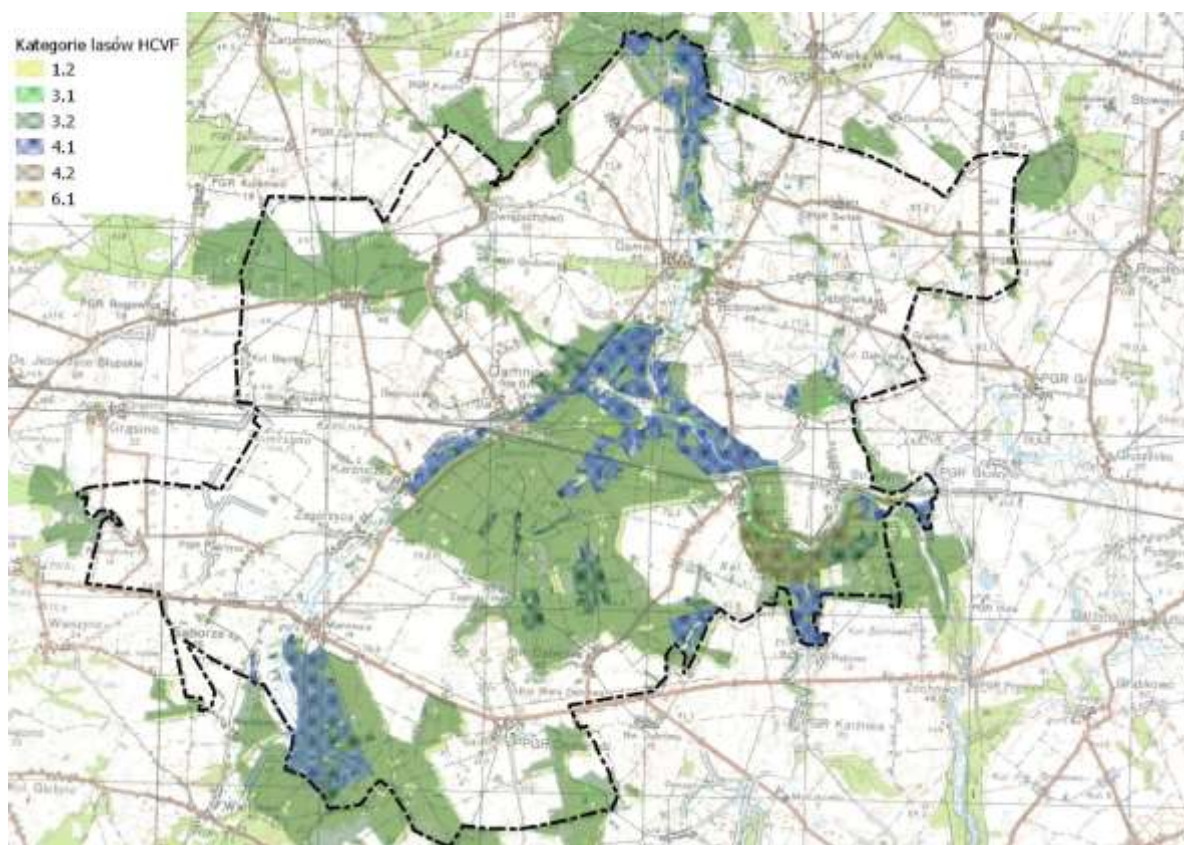
Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe wyznacza także lasy o szczególnych walorach przyrodniczych (High Conservation Value Forestes - HCVF) w oparciu o "Kryteria wyznaczania Lasów o szczególnych walorach przyrodniczych w Polsce", adaptacja do warunków Polski, lipiec 2006 r. autorstwa: Związek Stowarzyszeń "Grupa Robocza FSC-Polska". Forest Stewardship Council jest międzynarodową organizacją not-for-profit, która wyznacza standardy dla odpowiedzialnej gospodarki leśnej, biorąc pod uwagę aspekty społeczne, ekologiczne i ekonomiczne. Wyznaczenie lasów o szczególnych walorach przyrodniczych jest jednym z działań pozwalającym na uzyskanie certyfikatów FSC. FSC to certyfikat przyznawany drzewnym produktom leśnym, takim jak meble, papier, pokrycia podłogowe, okna, drzwi, instrumenty muzyczne oraz bezdrzewnym produktom pochodzenia leśnego, takim jak syrop klonowy, kauczuk czy orzechy brazylijskie. Zakres działania certyfikatu obejmuje tylko pierwszy etap łańcucha produkcji – pozyskiwanie surowca.

Lasy o szczególnych walorach przyrodniczych zostały wyznaczone na terenie gminy Damnica w obszarach administrowanych przez Nadleśnictwa Damnica, Leśny Dwór oraz Łupawa. Zostały wyznaczone lasy:

- HCVF 1.2 Ostoje zagrożonych i ginących gatunków,
- HCVF 3.1 Ekosystemy skrajnie rzadkie i ginące, marginalne z punktu widzenia gospodarki leśnej,
- HCVF 3.2 Ekosystemy rzadkie i zagrożone w skali Europy,
- HCVF 4.1 Lasy wodochronne,
- HCVF 4.2 Lasy glebochronne,
- HCVF 6.1 Lasy kluczowe dla tożsamości kulturowej lokalnych społeczności.

Dla poszczególnych kategorii lasów o szczególnych walorach przyrodniczych opracowywane są zasady zagospodarowania.

Obszary lasów ochronnych oraz obszary lasów o szczególnych walorach przyrodniczych nie pokrywają się co wynika z odmiennych kryteriów delimitacji tych obszarów.

Rys. 18 Lasy HCVF

III.2 WŁADANIE GRUNTAMI

Niniejszy rozdział przygotowano na podstawie analizy Gminnego zbiorczego zestawienie danych dotyczących gruntów stan na dzień 1.01.2020 gmina Damnica oraz Systemu e-Usług Publicznych Wydział Geodezji (powiat słupski).

We władaniu gruntami na terenie gminy Damnica (16781 ha) największy udział ma Skarb Państwa, który, bez gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste (52 ha), włada 10404 hektarami czyli 62% powierzchni gminy, w tym:

- Grunty wchodzące w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa to 4722 ha (28% pow. gminy);
- Grunty w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego „Lasy Państwowe” – 5099 ha (30% pow. gminy);
- Grunty pod wodami – 475 ha (3%).

Grunty wchodzące w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa to przede wszystkim grunty rolne - 4677 ha (w tym 36 ha gruntów rolnych zabudowanych), czyli ok. 99% zasobu oraz ok. 43% gruntów rolnych na terenie gminy. Natomiast grunty w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego „Lasy Państwowe” (PGLP) to głównie lasy – 4995 ha, czyli 98% gruntów we władaniu PGLLP oraz ok. 98% lasów na terenie gminy Damnica.

Drugą grupą właścicieli gruntów na terenie gminy są osoby fizyczne – 4864 ha (29%), w tym 4299 ha (88% gruntów osób fizycznych) stanowią grunty wchodzące w skład gospodarstw rolnych. Osoby fizyczne posiadają:

- 4690 ha gruntów rolnym (ok. 92% gruntów we władaniu osób fizycznych oraz 43% gruntów rolnych na terenie gminy Damnica), w tym 73 ha to grunty rolne zabudowane,

- 60 ha lasów,
- 110 ha gruntów zabudowanych i zurbanizowanych, w tym 88 ha gruntów mieszkaniowych.

Kolejne grupy władających gruntami na terenie gminy Damnica to:

- spółki prawa handlowego – 967 ha (5,7% pow. gminy), w tym 943 ha to grunty rolne (30 ha grunty rolne zabudowane) – 97% gruntów we władaniu spółek prawa handlowego i ok. 9% gruntów rolnych na terenie gminy Damnica, grunty zabudowane i zurbanizowane – 22 ha (w tym m.in. tereny mieszkaniowe - 1 ha, tereny przemysłowe – 3 ha, parki 16 ha);
- gminny zasób nieruchomości – 309 ha (1,8% pow. gminy), w tym 244 ha gruntów zabudowanych i zurbanizowanych (grunty mieszkaniowe – 3 ha, tereny przemysłowe – 2 ha, tereny rekreacyjno-wypoczynkowe – 17 ha, drogi - 213 ha) - 79% gruntów we władaniu samorządu gminnego.

Należy zwrócić uwagę na przestrzenny rozkład gruntów we władaniu poszczególnych grup, szczególnie terenów otwartych, które dominują na terenie gminy Damnica i stanowią zasób rozwoju przestrzennego.

W obrębach: Wiatrowo, Damno, Wiszno, Bobrowniki, Damnica Leśnictwo, Łebień, Strzyżyno, Stara Dąbrowa, Mianowice, Domaradz i Karzniczka, dominują grunty we władaniu Skarbu Państwa (SP), przy czym w obrębach: Wiszno, Wiatrowo, Damno, Bobrowniki oraz Karzniczka dominują grunty rolne SP, a w obrębach Damnica Leśnictwo, Łebień, Stara Dąbrowa oraz Strzyżyno grunty leśne SP. W obrębach Domaradz i Mianowice Skarb Państwa włada zarówno terenami rolnymi jak i lasami, przy czym tereny rolne pozostają także we władaniu osób fizycznych oraz spółek prawa handlowego (Mianowice).

W obrębach Strzyżyno, Stara Dąbrowa i Łebień we władaniu gruntami rolnymi dominuje własność osób fizycznych.

Enklawy gruntów rolnych we władaniu osób fizycznych znajdują się także w obrębach Wiszno (rejon m. Wiszno i Jeziorki) i Damno.

W obrębie Wielogłowy, który stanowią prawie w całości grunty rolne, dominują grunty we władaniu spółek prawa handlowego, obok których występują grunty Skarbu Państwa. W sąsiednim obrębie Paprzyce, który także stanowią grunty rolne, dominuje władanie spółek prawa handlowego.

W obrębach Saborze, Zagórzycy, Damnica, Bięcino, Świecichowo oraz Dąbrówka we władaniu gruntami rolnymi dominują osoby fizyczne natomiast we władaniu lasami dominuje Skarb Państwa.

W terenach mieszkaniowych dominują grunty osób fizycznych - 96% (88 ha). Wysoki jest także udział osób fizycznych w terenach rolnych zabudowanych – 48% (73 ha).

III.3 DEMOGRAFIA

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) z Bazy Danych Lokalnych (BDL), w latach 2000 – 2020 (30VI) liczba mieszkańców gminy Damnica zmniejszyła się o 2,79% (z 6 248 osób w 2000r. do 6 097 osób w 2020r.), przy czym w latach 2000 – 2008 liczba mieszkańców systematycznie rosła do poziomu 6 402 osoby w 2008 r., a od 2009 r. zaczęła spadać. W pierwszej połowie 2020 r. zaznaczyło się odwrócenie tendencji i liczba mieszkańców gminy Damnica nieznacznie wzrosła.

Przyczyną tendencji było ujemne saldo migracji, które wynosiło: 2009r. - -33 osoby, 2010r. - -31, 2011r. - -14, 2012r. - -26, 2013r. - -26, 2014r. - -35, 2015 – b.d., 2016r. - -50, 2017r. - -76, 2018r. - -66 i 2019 r. - -47. W pierwszej połowie 2020r. saldo migracji było dodatnie i wynosiło +4. Jednakże należy podkreślić, że jest prawdopodobne iż zmiana ta ma charakter chwilowy związany z pandemią⁵. Saldo migracji w powiecie słupskim jest korzystniejsze niż w gminie Damnica i wynosiło w 2019 r. - +34.

W latach występowania tendencji zmniejszania się liczby mieszkańców gminy Damnica czyli w latach 2009 – 2019, przyrost naturalny pozostawał dodatni i wynosił: 2009r. - +26 osób, 2010r. - +24, 2011r.

⁵ COVID-19

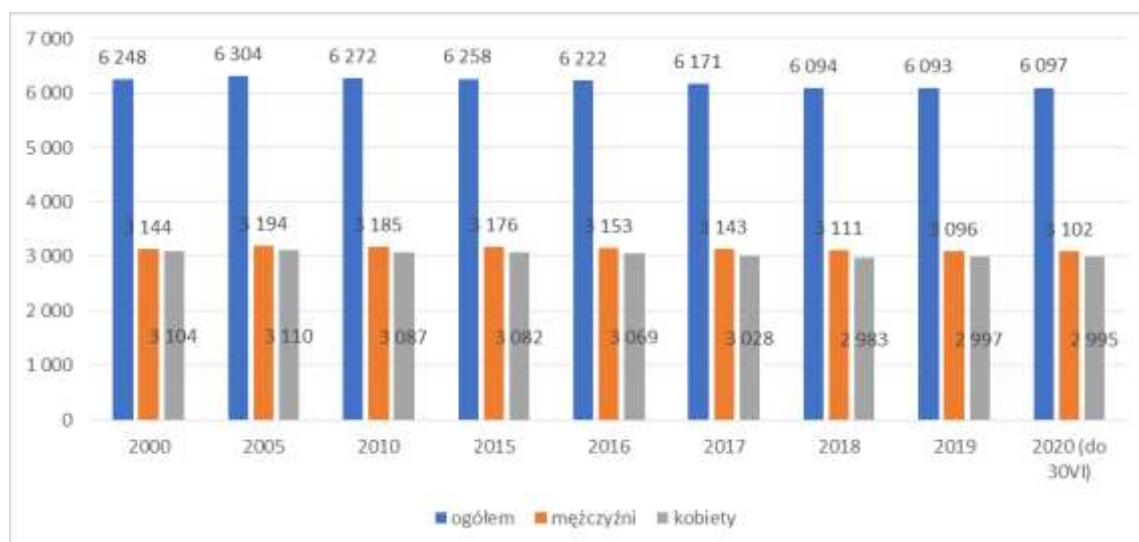
- +35, 2012r. - +21, 2013r. - +15, 2014r. - +14, 2015r. - +4, 2016r. - +5, 2017r. - +11, 2018r. - +14, 2019r. - +6. W pierwszej połowie 2020 r. przyrost naturalny wyniósł 0.

Tabela 22 Liczba mieszkańców gminy Damnica w latach 2000-2020 (30.VI) (Źródło: GUS BDL)

	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020 (30VI)
ogółem	6 248	6 304	6 272	6 258	6 222	6 171	6 094	6 093	6 097
mężczyźni	3 144	3 194	3 185	3 176	3 153	3 143	3 111	3 096	3 102
kobiety	3 104	3 110	3 087	3 082	3 069	3 028	2 983	2 997	2 995

Tabela 23 Zmiany liczby mieszkańców gminy Damnica w latach 2000-2020 (30.VI) (Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL)

	zmiany 2000-2010		zmiany 2000-2020		zmiany 2010-2020		zmiany 2015-2020	
	w osobach	w %	w osobach	w %	w osobach	w %	w osobach	w %
ogółem	24	0,38	-151	-2,42	-175	-2,79	-161	-2,57
mężczyźni	41	1,30	-42	-1,34	-83	-2,61	-74	-2,33
kobiety	-17	-0,55	-109	-3,51	-92	-2,98	-87	-2,82

Rys. 19 Liczba mieszkańców gminy Damnica w latach 2020-2020 (30.VI) (opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL)

W gminie Damnica w związku ze spadkiem liczby mieszkańców, spada także gęstość zaludnienia na 1km² powierzchni gminy i w 2019 r. wynosiło 36 os./km², przy średniej w powiecie słupskim – 43 os./km².

W gminie Damnica poziom feminizacji w poszczególnych latach wynosił 96-97, co oznacza pogłębiającą się przewagę liczby mężczyzn nad kobietami, w 2000 r. liczba kobiet była mniejsza o 40 osób, a w 2020r. o 107 osób, przy czym najwyższą różnicę odnotowano w 2018 r. - -128.

Tabela 24 Różnica pomiędzy liczbą kobiet a mężczyzn w gminie Damnica w latach 2000-2020 (30.VI) (Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL)

	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020 (do 30VI)
różnica pomiędzy liczbą kobiet a mężczyzn	-40	-84	-98	-94	-84	-115	-128	-99	-107

W latach 2000 – 2019 (brak danych w zakresie liczebności grup wiekowych w 2020 r.) w społeczeństwie gminy Damnica zaznacza się tendencja starzenia społeczeństwa. Tendencja ta jest obserwowana na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i powiatowym.

W latach 2000-2019 w gminie Damnica istotnie zmniejszył się udział grupy w wieku przedprodukcyjnym ok. 13%, a udział grupy w wieku produkcyjnym zwiększył się o ok. 7%, a grupy w wieku poprodukcyjnym o 6%.

Największy spadek udziału osób w wieku przedprodukcyjnym o ok. 10% miał miejsce w latach 2000-2010, w latach 2010-2019 dynamika tego spadku jest znacznie mniejsza i wynosi ok. 3% w okresie dziesięcioletnim. W 2019 r. udział osób w wieku przedprodukcyjnym w gminie Damnica był wyższy od analogicznego udziału w powiecie słupskim o ok. 1% i ok. 0,5% w województwie pomorskim.

Odmianą tendencję można zauważyć w udziale osób w wieku produkcyjnym, gdzie w latach 2000-2010 udział wzrósł dynamicznie o 9% do poziomu 65,35%, a następnie w latach 2010-2015 wzrost był niewielki o ok. 0,1% i w latach 2015-2019 udział tej grupy zmniejszył się o ok. 2,5%. W 2019r. udział osób w wieku produkcyjnym w gminie Damnica był wyższy niż w powiecie słupskim i województwie pomorskim odpowiednio o ok. 1% i 3%.

W latach 2010-2019 (za rok 2000 i 2005 brak danych) obserwowane są niewielkie zmiany w udziale grup w wieku produkcyjnym mobilnym – spadek o ok. 1,5% oraz w wieku produkcyjnym niemobilnym spadek o ok. 1%.

Udział osób w wieku poprodukcyjnym wzrastał stosunkowo wolno w latach 2000-2015 – o ok. 3%, a w latach 2015-2019 dynamika wzrostu znacznie się zwiększyła i w okresie 4 lat przyrost wyniósł ponad 3%. W 2019r. udział osób w wieku poprodukcyjnym w gminie Damnica był niższy niż w powiecie słupskim i województwie pomorskim odpowiednio o ok. 2% i 3,5%.

Tabela 25 Grupy wiekowe w gminie Damnica w latach 2000-2020 (30.VI) (Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL)

grupa wiekowa	wg płci	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019
w wieku przedprodukcyjnym	ogółem	2 062	1 708	1 451	1 307	1 301	1 259	1 219	1 233
w wieku przedprodukcyjnym	mężczyźni	1 059	890	766	668	666	657	646	656
w wieku przedprodukcyjnym	kobiety	1 003	818	685	639	635	602	573	577
w wieku produkcyjnym	ogółem	3 502	3 916	4 099	4 095	4 025	3 969	3 879	3 825
w wieku produkcyjnym	mężczyźni	1 867	2 084	2 203	2 256	2 219	2 194	2 145	2 101
w wieku produkcyjnym	kobiety	1 635	1 832	1 896	1 839	1 806	1 775	1 734	1 724
w wieku prod. mobilnym	ogółem	-	-	2 572	2 537	2 499	2 477	2 424	2 401
w wieku prod. mobilnym	mężczyźni	-	-	1 337	1 349	1 324	1 315	1 296	1 266
w wieku prod. mobilnym	kobiety	-	-	1 235	1 188	1 175	1 162	1 128	1 135
w wieku prod. niemobilnym	ogółem	-	-	1 527	1 558	1 526	1 492	1 455	1 424
w wieku prod. niemobilnym	mężczyźni	-	-	866	907	895	879	849	835
w wieku prod. niemobilnym	kobiety	-	-	661	651	631	613	606	589
w wieku poprodukcyjnym	ogółem	684	680	722	856	896	943	996	1 035
w wieku poprodukcyjnym	mężczyźni	218	220	216	252	268	292	320	339
w wieku poprodukcyjnym	kobiety	466	460	506	604	628	651	676	696

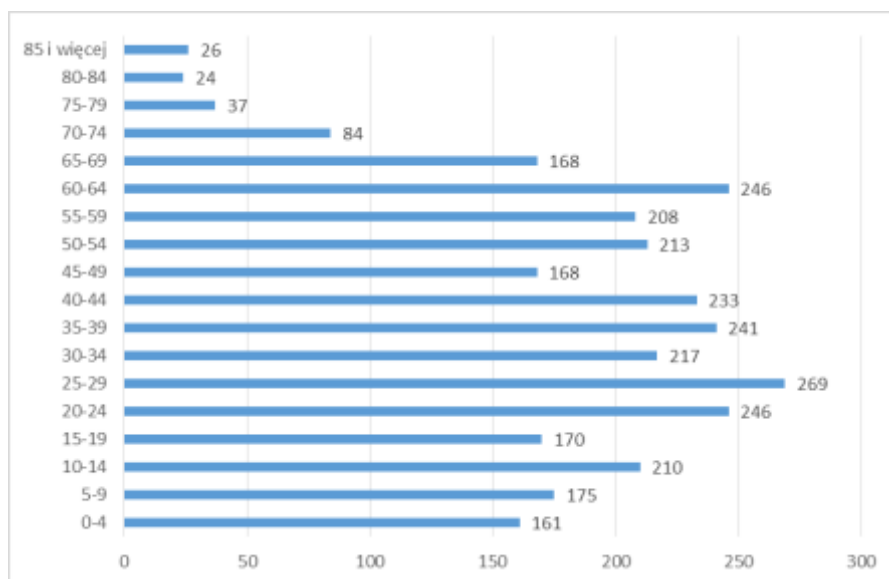
Tabela 26 Procentowy udział grup wiekowych w populacji gminy Damnica w latach 2000-2020 (30.VI) (Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL)

grupy wiekowe	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019
w wieku przedprodukcyjnym	33,00	27,09	23,13	20,89	20,91	20,40	20,00	20,24
w wieku produkcyjnym	56,05	62,12	65,35	65,44	64,69	64,32	63,65	62,78
w wieku prod. mobilnym	b.d.	b.d.	41,01	40,54	40,16	40,14	39,78	39,41
w wieku prod.	b.d.	b.d.	24,35	24,90	24,53	24,18	23,88	23,37
w wieku poprodukcyjnym	10,95	10,79	11,51	13,68	14,40	15,28	16,34	16,99

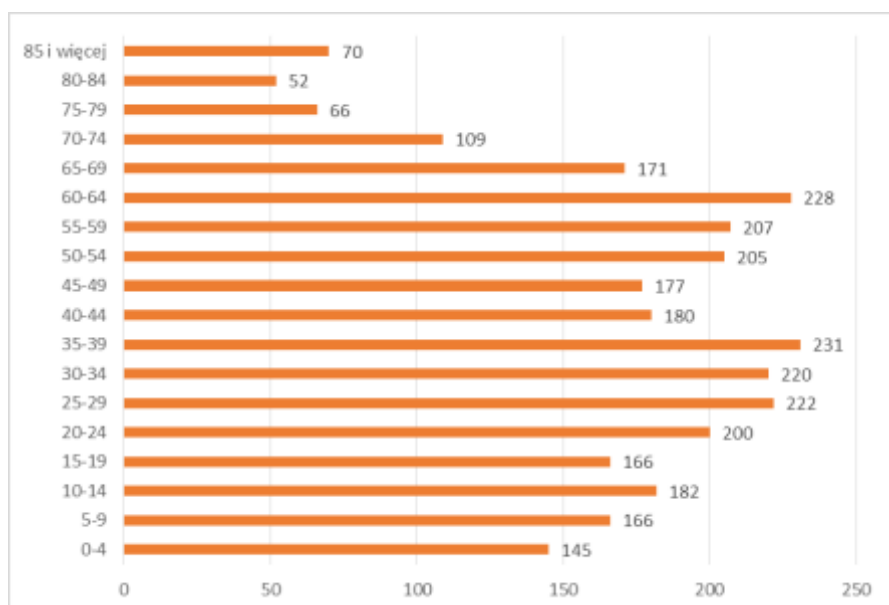
Tabela 27 Procentowy udział grup wiekowych w populacji powiatu słupskiego i woj. pomorskiego w 2019 r. (Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL)

grupy wiekowa	powiat słupski	województwo pomorskie
w wieku przedprodukcyjnym	19,28	19,7
w wieku produkcyjnym	61,88	59,8
w wieku poprodukcyjnym	18,84	20,5

Współczynnik ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie Damnica systematycznie rośnie i w 2019 r. wynosił 59,3, przy średniej dla powiatu słupskiego 61,6 i średniej dla województwa pomorskiego – 67,3.

Rys. 20 Mężczyźni wg wieku w 2019 r. (Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL)

Rys. 21 Kobiety wg wieku w 2019 r. (Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL)

III.3.1 Prognoza demograficzna

III.3.1.1 Prognozy Głównego Urzędu Statystycznego

Zgodnie z Prognozą ludności gmin na lata 2017 – 2030 Głównego Urzędu Statystycznego (Departament Badań Demograficznych i Rynku Pracy, 2017) przygotowaną dla gmin na lata 2016 – 2030 liczba mieszkańców gminy Damnica w 2030 r. wynosić będzie 6086 osób. Głównym czynnikiem kształtującym liczbę mieszkańców gminy według GUS będzie saldo migracji na poziomie - 20 osób rocznie i przy dodatnim przyroście naturalnym na poziomie +10 osób rocznie.

Na lata 2030-2050 GUS nie opracował prognoz demograficznych dla gmin. Według Prognozy demograficznej ludności na lata 2014-2050 według powiatów (Główny Urząd Statystyczny) liczba ludności powiatu słupskiego, w obszarach wiejskich w latach 2014-2050 zmniejszy się o 1,6%.

III.3.1.2 Prognoza demograficzna gm. Damnica na lata 2030, 2050

Prognoza demograficzna podaje stan ludności na wyróżnionym terytorium w określonym momencie lub przedziale czasu należącym do przyszłości. Jak każda prognoza, również prognoza demograficzna nie jest sądem pewnym, tj. takim o którym można przypuszczać, iż spełni się dokładnie. Jest sądem wypowiedzianym na podstawie znajomości dotychczasowego przebiegu procesów ludnościowych na terytorium, dla którego opracowuje się prognozę, badań dotyczących uwarunkowań tych procesów na tym terytorium oraz podobnych badań przeprowadzanych na innych terytoriach. Trafność prognozy zależy od wielu czynników, w tym przede wszystkim od stopnia stabilności przebiegu procesów na obszarze, dla którego wyznacza się prognozę. Na stan ludności mają wpływ trzy podstawowe procesy:

- rozrodczość,
- umieralność,
- migracje.

Rozrodczość można scharakteryzować za pomocą dzietności, umieralność za pomocą przeciętnego dalszego trwania życia noworodka, migracje za pomocą napływu i odpływu oraz salda ruchów wędrowniczych wewnętrznych i zewnętrznych.

Dzietność jest to przeciętna liczba dzieci, jaką urodziłaby kobieta w przedziale wieku 15 – 19 lat, gdyby w całym okresie rozrodczym panował wzorzec płodności z roku, dla którego wyznacza się prognozę. Prognoza dzietności została przyjęta na podstawie analizy trendu tej wielkości w Polsce, zmian średniego wieku kobiet zawierających pierwszy związek małżeński, liczby zawieranych małżeństw, średniego wieku macierzyństwa itp. oraz na podstawie opinii ekspertów. Przyjęto, że dzietność w gminie, zgodnie z tendencjami w Polsce, w 2050 r. ukształtuje się na poziomie 1,6.

Przeciętne dalsze trwanie życia noworodka jest to średnia liczba lat, jaką przeżyje osoba w danym roku przy założeniu, że warunki życia tego roku utrzymają się w ciągu trwania życia generacji. Po długim okresie spadku wartości ww. parametru w Polsce, od 1992 r. obserwuje się tendencję wzrostową. Przyjęto, że ta tendencja utrzyma się w przyszłości. Do prognozy przyjęto następujące okresy trwania życia w 2031 roku kobiet – 84,8 lat, mężczyzn – 78 lat i w 2050 r. – kobiety 88,4 lat, mężczyźni – 83 lat.

Saldo migracji jest to różnica między napływem wędrowniczym na dane terytorium i odpływem z tego terytorium. W okresie prognozy przewiduje się dodatnie saldo migracji. Przewiduje się, że, w związku z poprawą dostępności komunikacyjnej terenu gminy, na obszar gminy będzie napływać większa liczba ludności, przede wszystkim z kierunku Słupska. Przewiduje się również znaczne zahamowanie emigracji poza teren gminy. W wariantcie ostrożnym prognozowane saldo migracji w 2021-2031 r. będzie dodatnie i będzie wzrastać od 0 do 10 osób i utrzyma się na poziomie +5 do 2050 r. W wariantcie optymistycznym, dla którego podstawy stanowi ruch inwestycyjny w zakresie budownictwa mieszkaniowego na terenie gminy, prognozowane saldo migracji w 2021-2031 r. będzie dodatnie i będzie wynosić będzie +25 osób rocznie i utrzyma się na poziomie +10 rocznie do 2050 r.

Analizując przedstawione powyżej współczynniki demograficzne, a zwłaszcza tendencje dotyczące przyrostu rzeczywistego można założyć, że:

- W wariantcie ostrożnym liczba ludności w 2050 r. wyniesie ok. 6400 osób,
- W wariantcie optymistycznym – ok. 6700 osób.

Przy czym wzrost liczby mieszkańców zarówno w wariantcie ostrożnym, jak i optymistycznym, uzależniony jest silnie od salda migracji.

Tabela 28 Prognozowana liczba ludności gm. Damnica w latach 2021-2050

	wariant ostrożny	wariant optymistyczny
2020	6097	6097
2021	6102	6122
2030	6192	6347
2040	6320	6552
2050	6407	6697

III.4 GOSPODARKA

III.4.1 Ogólna sytuacja ekonomiczna gminy

Gmina Damnica zgodnie z podziałem na jednostki statystyczne NUTS (Nomenklatura Jednostek Terytorialnych dla Celów Statystycznych) należy do: powiatu słupskiego (poziom 4), podregionu słupskiego (poziom 3), województwa pomorskiego (poziom 2) i regionu północnego (poziom 1). Poniżej zestawiono dane dotyczące produkt krajowego brutto na 1 mieszkańca w podregionie słupskim w latach 2016-2018 na tle kraju i regionu.

Tabela 29 Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w podregionie słupskim (ceny bieżące)

L A T A	W złotych	Lokata w kraju	Polska=100	Region=100	Rok poprzedni=100
2016	35702	46	73,6	76,0	101,5
2017	39184	44	75,7	78,3	109,8
2018	41732	42	75,6	77,8	106,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W podregionie słupskim PKB na jednego mieszkańca w 2018 wynosił 41 732 zł. Z dochodem na tym poziomie podregion zajmował 42 lokatę na 73 podregiony w kraju. W latach 2016-2018 lokata systematycznie się poprawiała i podregion słupski przesunął się z lokaty 46 w 2016 roku na 42 w 2018. W 2018 roku w województwie pomorskim PKB na jednego mieszkańca był wyższy jedynie w podregionie trójmiejskim, przy czym poziom w tym przypadku był znacznie wyższy niż w regionie słupskim – 82 362 zł. Różnice między pozostałymi podregionami województwa pomorskiego nie były już tak znaczne: w starogardzkim (40.845 zł) i w gdańskim (40.284 zł) wskaźnik był na podobnym poziomie jak w słupskim. Jedynie w chojnickim wskaźnik PKB był na nieco niższym poziomie – 35 809 zł. Poniżej w tabeli została przedstawiona struktura produkt krajowy brutto w podregionie słupskim.

Tabela 30 Struktura produkt krajowy brutto w podregionie słupskim (%)

L A T A	Ogółem	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Przemysł		Budo-wnictwo	Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	Pozostałe usługi
			Razem	w tym przetwórstwo przemysłowe				
2016	100,0	5,4	31,5	28,3	7,0	22,9	7,0	26,2
2017	100,0	6,0	32,9	29,9	7,2	22,5	6,5	25,0
2018	100,0	4,8	33,8	30,6	7,2	22,5	6,6	25,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Najwyższy udział w 2019 roku w PKB podregionu miał przemysł 33,8%, w tym przetwórstwo przemysłowe ponad 30%. Drugą co do wielkości grupę stanowił handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja – ponad 22%. Budownictwo generowało 7,2%, a działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości 6,6%.

Poniżej w tabeli przedstawione zostały dane dotyczące liczby podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w 2019 roku w podregionie słupskim i w wybranych samorządach z tego podregionu.

Tabela 31 Liczba podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w 2019 roku

Wyszczególnienie	Liczba podmiotów	Udział w podregionie
PODREGION SŁUPSKI	38 646	100,0%
Słupsk	12 745	33,0%
Powiat słupski	10 043	26,0%
Ustka	2188	5,7%
Kobylnica	1606	4,2%
Ustka	992	2,6%
Dębica Kaszubska	787	2,0%
Kępice	771	2,0%
Główczyce	666	1,7%
Potęgowo	489	1,3%
Damnica	360	0,9%
Smółdzino	276	0,7%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Jak widać w powyższym zestawieniu jedynie niewielka część podmiotów gospodarczych zlokalizowanych jest na terenie gminy Damnica, która zajmuje pod tym względem przedostatnie miejsce w powiecie. Relatywnie niska aktywność gospodarcza podmiotów na terenie gminy wpływa też na poziom dochodów budżetowych. Poniżej w tabeli zestawione zostały dochody budżetu z tytułu udziału w PIT dla wybranych gmin w podregionie słupskiego.

Tabela 32 Dochody budżetu gmin z tytułu udziału w PIT

Miasto	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Słupsk	80138338	81780794	86583563	95017572	98610284	105078351	116248011	126418418
Słupsk	7699271	9759012	10686747	12123275	13794058	16627999	18147412	20965710
Ustka	10289817	10124792	10695250	11986601	13010277	13869921	15153803	15969524
Kobylnica	6247202	6537567	7454035	8325028	9528784	11066271	13243817	15136204
Ustka	3497053	3526558	4593444	5004067	5663858	6384414	7456113	8297339
Dębica Kaszubska	2696821	2926631	3497156	3921107	4358796	4986969	5547529	5764184
Kępice	2600141	2932486	3253654	3457624	3661550	4223016	4788888	5138718
Główczyce	2231812	2324959	2938300	3006510	3723307	3712458	4013639	4396655
Potęgowo	1904276	1983582	2295970	2703404	2718621	3041079	3586165	4270246
Damnica	1657338	1739997	1960701	2472291	2410379	2726928	3077420	3581675
Smółdzino	987220	1016716	1230865	1349071	1442473	1547707	1809624	2029949

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Podobnie jak w przypadku liczby podmiotów gospodarczych, także w tym przypadku Damnica zajmuje przedostatnie miejsce w powiecie. W przypadku wpływów z CIT w 2019 roku Damnica (74 315,87 zł) zajmowała w powiecie trzecią pozycję od końca, wyprzedzając jedynie Główczyce (42 747,90 zł) i Dębicę Kaszubską (35 591,14 zł). Przy czym, jak widać wpływy z CIT mają wyraźnie mniejsze znaczenie w ujęciu finansowym dla budżetów gmin.

III.4.2 Struktura branżowa gospodarki gminy

Poniżej w tabeli przedstawiona została struktura podmiotów zarejestrowanych w Damnicy w 2020 roku według grup rodzajów działalności PKD 2007.

Tabela 33 Podmioty wg grup rodzajów działalności PKD 2007

Ogółem		rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		przemysł i budownictwo		pozostała działalność	
2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
360	388	31	32	107	124	222	232
Udział w łącznej liczbie przedsiębiorstw		8,6%	8,2%	29,7%	32,0%	61,7%	59,8%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W Sekcji F – Budownictwo zarejestrowane było łącznie 84 podmioty, w tym 55 podmiotów prowadziło działalność w zakresie obejmującym Roboty budowlane specjalistyczne, 28 podmiotów prowadziło działalność w zakresie obejmującym Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków, a 1 podmiot prowadził działalność w zakresie obejmującym Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej.

W Sekcji G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle zarejestrowane było łącznie 71 podmiotów w tym 40 prowadziło Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi, 18 Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych, a 13 Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi.

W Sekcji C – Przetwórstwo przemysłowe zarejestrowane było łącznie 39 podmiotów, w tym 9 podmiotów prowadziło działalność w zakresie obejmującym Produkcję metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń, 9 Produkcję mebli, 7 Naprawę, konserwację i instalowanie maszyn i urządzeń, 6 Produkcja artykułów spożywczych, po podmioty prowadziły 2 Produkcję odzieży i Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych. Pozostałe 4 prowadziło działalność w zakresach obejmujących Produkcję: wyrobów tekstylnych; skór i wyrobów ze skór wyprawionych, papieru i wyrobów z papieru oraz Poligrafię i reprodukcję zapisanych nośników informacji.

W Sekcji A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (łącznie 32 podmioty) 17 podmiotów prowadziło działalność w zakresie obejmującym Uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową, a 15 podmiotów prowadziło działalność w zakresie obejmującym Leśnictwo i pozyskiwanie drewna.

W Sekcji H – Transport i gospodarka magazynowa zarejestrowane było łącznie 25 podmiotów, w tym 22 podmioty prowadziły działalność w zakresie obejmującym Transport lądowy oraz transport rurociągowy, 2 Działalność pocztową i kurierską, a 1 Transport wodny.

W Sekcji M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna zarejestrowane było łącznie 19 podmiotów, w tym 5 podmiotów prowadziło Działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne, 3 Reklamę, badanie rynku i opinii publicznej, po 2 Działalność prawnicza, rachunkowo-księgową i doradztwo podatkowe oraz Działalność firm centralnych (head offices); doradztwo związane z zarządzaniem, 1 Działalność weterynaryjną, a 6 Pozostałą działalność profesjonalną, naukową i techniczną.

W Sekcji R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją zarejestrowane było łącznie 15 podmiotów, w tym 11 prowadziło Działalność sportową, rozrywkową i rekreacyjną, 3 Działalność twórczą związaną z kulturą i rozrywką, a 1 Działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą.

łącznie 13 podmiotów zarejestrowanych było w *Sekcji L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości*.

W *Sekcji N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca* zarejestrowane było łącznie 11 podmiotów, w tym 7 prowadziło *Działalność usługową związaną z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni*, a 4 *Wynajem i dzierżawę*.

łącznie 11 podmiotów zarejestrowanych było w *Sekcji P – Edukacja*.

W *Sekcji Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna* zarejestrowane było łącznie 11 podmiotów, w tym 6 prowadziło *Opiekę zdrowotną*, 4 *Pomoc społeczna bez zakwaterowania*, a 1 *Pomoc społeczna z zakwaterowaniem*.

W *Sekcji I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi* zarejestrowane było łącznie 11 podmiotów, w tym 8 prowadziło *Działalność usługowa związana z wyżywieniem*, a 3 z *Zakwaterowaniem*.

W *Sekcji K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa* zarejestrowane były łącznie 4 podmioty prowadzące *Działalność wspomagająca usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne*.

W *Sekcji J – Informacja i komunikacja* zarejestrowane były łącznie 3 podmioty, po 1 prowadzącym *Działalność wydawniczą*, *działalność w zakresie Telekomunikacji* oraz *Działalność związaną z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana*

łącznie 3 podmioty zarejestrowane były w *Sekcji O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne*.

W *Sekcji E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją* 1 podmiot prowadził działalność w zakresie *Poboru, uzdatniania i dostarczania wody*.

Poza tym łącznie 34 podmioty zarejestrowane były w *Sekcji S – Pozostała działalność usługowa* oraz *Sekcji T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby*, w tym 3 zajmowały się *Naprawą i konserwacją komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego*.

Jak widać z powyższego zestawienia większość prowadzonych działalności gospodarczych w gminie Damnica związana była z przemysłem i budownictwem – w tym zakresie działalność prowadzi 33% zarejestrowanych podmiotów, przy czym działalność związana z budownictwem wyraźnie dominuje – prowadzi ją ponad 21% podmiotów.

Istotne znaczenie w strukturze prowadzonych działalności ma również handel – taką działalność prowadzi ponad 18% podmiotów. W tej grupie wyraźnie dominuje handel detaliczny – zajmuje się nim ponad 10% podmiotów.

Pozostałe działalności, które mają istotne znaczenie w ujęciu ilościowym to transport - 5,7% zarejestrowanych podmiotów, rolnictwo - 4,4% zarejestrowanych podmiotów i leśnictwo 3,9% zarejestrowanych podmiotów.

III.4.3 Rynek pracy

Prowadzona w gminie działalność gospodarcza oraz pozagospodarcza nie zapewnia mieszkańcom wystarczających miejsc pracy. Zgodnie dostępnymi danymi GUS dotyczącymi dojazdów do pracy w 2016 roku 961 mieszkańców dojeżdżało do miejsc pracy zlokalizowanych poza terenem gminy. W stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym daje to wysoki udział prawie 24%. Co prawda na terenie gminy zatrudnione są też osoby spoza gminy – 252, jednakże ostatecznie bilans miejsc pracy jest ujemny i wynosi -709 osób. Nadwyżka osób wyjeżdżających nad dojeżdżającymi w dalszym ciągu stanowi wysoki udział grupie osób w wieku produkcyjnym - 17,6%.

Badania GUS w tym zakresie są realizowane co kilka lat. Pierwsze dane w tym zakresie są dostępne za 2006 rok i zestawiają dane bilansowe dla kierunków, na których dojeżdżało więcej niż 5 osób. Podobne dane (w tym przypadku są to dane spisowe) są dostępne za 2011 rok.

Analiza tych danych dla Damnicy pokazuje tendencję wzrostową: w 2011 roku w stosunku do 2006 można zaobserwować wzrost o niecałe 12%, a w 2016 w stosunku do 2011 kolejny wzrost już o 27%. Jednocześnie rośnie także liczba osób dojeżdżających do pracy na terenie gminy Damnica. Oznacza to, że zwiększają się powiązania gospodarcze, głównie w regionie, poniżej analiza głównych kierunków dojazdów do pracy (dostępne są dane dotyczące kierunki dojazdów, na których przemieszczało się więcej niż 5 osób).

W 2016 roku najwięcej osób z Damnicy dojeżdżało do Miasta Słupska i do Gminy Słupsk, odpowiednio 330 i 208 osób. Łącznie stanowiło to ponad 60% osób dojeżdżających do pracy. Pozostałe lokalizacje miejsc pracy to (w nawiasie liczba osób dojeżdżających): miasto Ustka (80), Kobylnica (53), Gdynia (52), Gdańsk (44), Lębork (43), Andrychów – miasto (29), gmina Ustka (21), Potęgowo (16), Głównicyce (14). Poza Andrychowem są to wszystko miejsca pracy zlokalizowane na terenie województwa pomorskiego, w tym w większości w Słupsku i powiecie słupskim.

Do Damnicy w 2016 roku dojeżdżały osoby z następujących gmin: Miasto Słupsk (92 osób), Głównicyce (47 osób), Gmina Słupsk (30) i Potęgowo (28 osób). W przypadku gmin Głównicyce i Potęgowo bilans osób dojeżdżających z i do tych gmin był dodatni i wynosił 33 i 12 osób. Oznacza to, że więcej osób z tych gmin dojeżdżało do pracy do gminy Damnica niż z Damnicy do tych gmin. Jednakże również w przypadku tych gmin głównym rynkiem pracy pozostał Słupsk i najbliższe okolice Słupska.

Poniżej w tabeli zestawione zostały najważniejsze, dostępne dane dotyczące rynku pracy: przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (dane powiatowe), wpływy JST z tytułu udziału we wpływach BP z PIT.

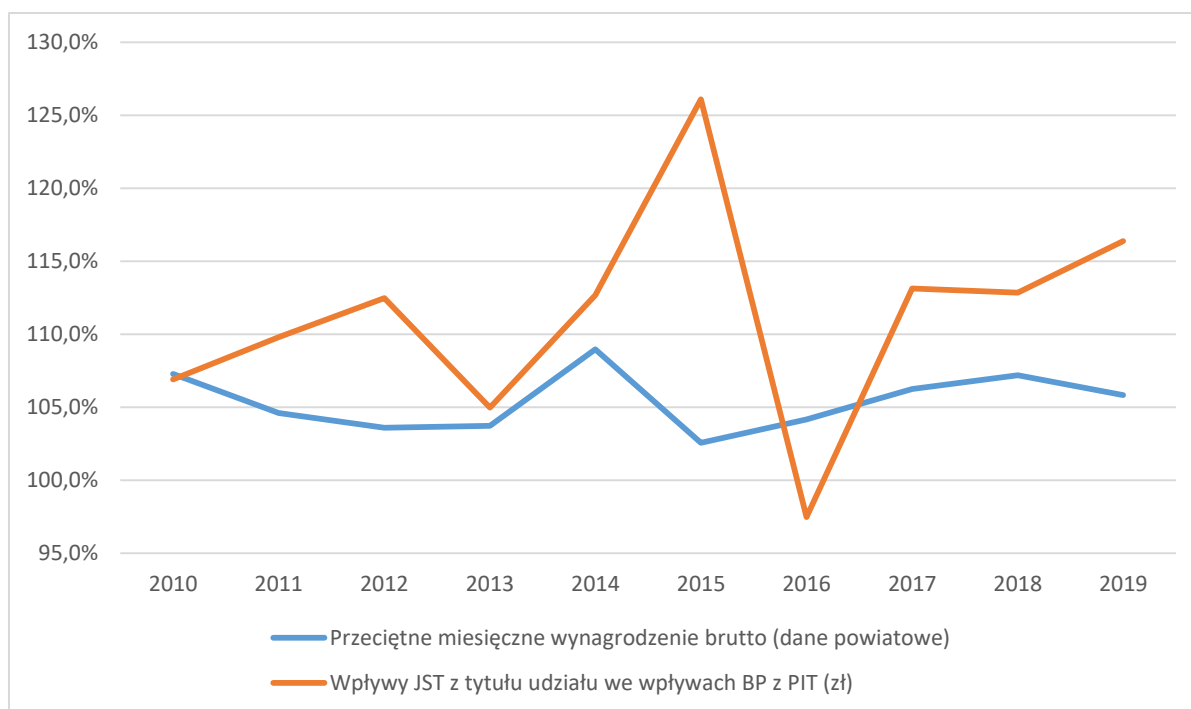
Tabela 34 Podstawowe wskaźniki statystyczne dotyczące rynku pracy.

Wskaźnik	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (dane powiatowe)	2594	2783	2911	3016	3129	3409	3497	3643	3871	4150	4392
Wpływy JST z tytułu udziału we wpływach BP z PIT (tys. zł)	1255	1342	1473	1657	1740	1961	2472	2410	2727	3077	3582

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Jak widać w tabeli przeciętne wynagrodzenia w powiecie stale rosło, podobnie wpływy z PIT. Wzrost wynagrodzeń w powiecie w latach 2009-2019 wyniósł 69,3%. Wzrost wpływów z PIT w tym samym okresie wyniósł 185,4%. W uproszczeniu można powiedzieć, że sytuacja finansowa pracowników na rynku pracy w powiecie słupskim systematycznie się poprawiała, a jedyny dostępny wskaźnik dla gminy Damnica pokazuje również poprawę sytuacji finansowej pracowników na lokalnym, gminnym rynku pracy.

Poniżej na rysunku przedstawiono dynamikę zmian podstawowych wskaźników rynku pracy. Jak widać poza 2016, w całym okresie dynamika dochodów z PIT była wyższa niż dynamika wynagrodzeń w powiecie.

Rys. 22 Dynamika podstawowych wskaźników statystycznych dotyczące rynku pracy (Źródło: MRL)

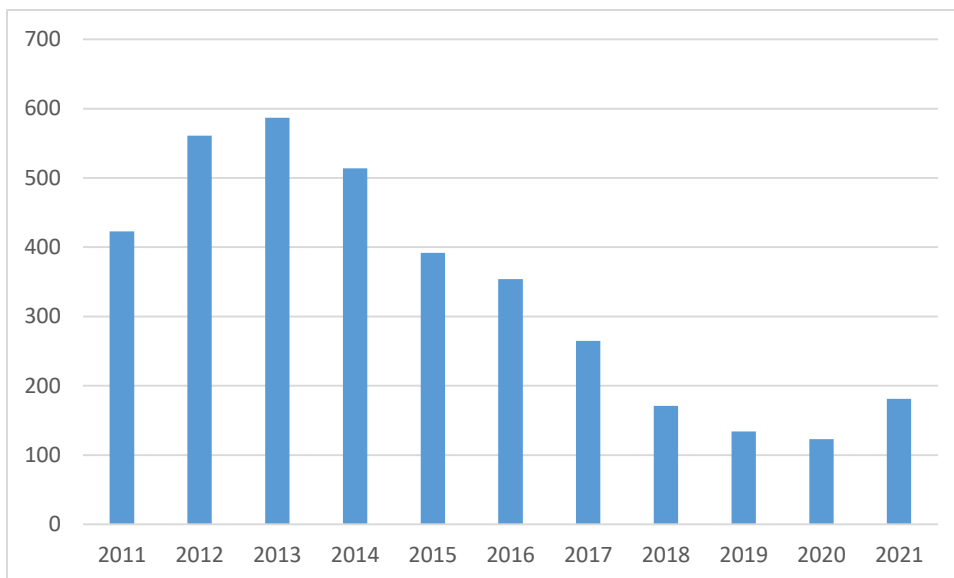
Poniżej w tabeli przedstawiono strukturę powiatowego rynku pracy.

Tabela 35 Struktura powiatowego rynku pracy

Odsetek pracujących w sekcji:	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	23,8	23,4	22,5	22,0	21,5	21,4	21,5	22,0	22,1	21,7
pozostałe usługi	27,5	27,9	28,3	28,6	28,6	28,1	27,6	27,5	28,4	27,7
przemysł i budownictwo	32,7	32,6	33,0	33,2	33,8	34,8	35,5	35,5	34,9	36,6
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	11,8	12,0	12,1	12,0	12,1	11,9	11,7	11,3	11,0	10,6
działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości	4,2	4,1	4,0	4,2	4,1	3,9	3,8	3,7	3,6	3,4

Jak widać w powiecie dominuje sektor przemysłu i budownictwa, przy czym udział tego sektora systematycznie rośnie. Udział zatrudnienia w trzech wyodrębnionych sektorach (w tym rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo) spada, a udział grupy pozostałe usługi jest stabilny.

Zgodnie z danymi Powiatowego Urzędu Pracy w Słupsku w styczniu 2021 zarejestrowanych było 181 bezrobotnych, tym 103 kobiety. Był to pierwszy rok od 2013 kiedy zanotowano w gminie Damnica wzrost bezrobocia. Poniżej na rysunku przedstawiono dane dotyczące bezrobocia.

Rys. 23 Liczba bezrobotnych w gminie Damnica w styczniu latach 2011-2021 (Źródło: MRL)

III.4.4 Analiza porównawcza sytuacji gospodarczej gminy

W analizie wykorzystany został Monitor Rozwoju Lokalnego (MRL), narzędzie opracowane przez Związek Miast Polskich w ramach Systemu Analiz Samorządowych⁶. Jest to narzędzie pozwalające na syntetyczną ocenę potencjału społeczno-ekonomicznego gminy w czasie i w relacji do innych gmin o podobnej funkcji w strukturze osiedleńczej kraju.

Wydzielenia grup porównawczych dokonano na podstawie opracowania zrealizowanego w Komitecie Przestrzennego Zagospodarowania Kraju Polskiej Akademii Nauk przez profesorów Przemysława Śleszyńskiego i Tomasza Komornickiego⁷ dla celów monitoringu planowania przestrzennego. Grupa porównawcza stanowi punkt odniesienia, zatem jest to pokazanie stanu gminy na tle stanu swoistego „ryнку”, który stanowią pozostałe gminy z grupy porównawczej. Profesorowie P. Śleszyński i T. Komornicki wydzielili 10 grup funkcjonalnych gmin. Na ten podział Związek Miast Polskich nałożył siatkę podziału gmin na poszczególne ich typy (miasta na prawach powiatów, gminy miejskie, gminy miejsko-wiejskie, gminy wiejskie). W ten sposób uzyskano 24 grupy porównawcze⁸, o liczebności od 10 jednostek (grupa J1) do 491 jednostek (grupa I3). Taka liczebność grup pozwala na poprawne stosowanie wielkości statystycznych (średnia, mediana, odchylenie standardowe itp.).

Zgodnie z przyjętą w MRL klasyfikacją Damnica należy do grupy porównawczej I4 obejmującej gminy wiejskie o umiarkowanej funkcji rolniczej. Grupa ta obejmuje łącznie 484 gminy w kraju, graficzna prezentacja wyników dla wszystkich tych gmin byłaby nieczytelna. Zatem dla celów prezentacji graficznej w ramach tej grupy, jak tło wybrane zostały 4 gminy w podregionie: Główny, Nowa Wieś Lęborska, Potęgowo i Tuchomie.

W MRL zgodnie z teorią zrównoważonego rozwoju wyodrębniono trzy wymiary tegoż rozwoju: gospodarczy, społeczny i środowiskowo-przestrzenny. Następnie w ramach każdego z wymiarów wyodrębniono od 3 do 5 obszarów analizy, charakteryzujących główne sfery funkcjonowania gminy. Tych obszarów łącznie wyodrębniono 12. Obszary podzielone są na podobszary (od 2 do 5) – jest ich łącznie 48. Podobszary charakteryzowane są przez wybrane wskaźniki. łącznie poddano analizie 152 wskaźniki, pochodzące ze statystyki publicznej.

⁶ <https://www.systemanaliz.pl/monitor-rozwoju-lokalnegom>, dostęp do danych 16 grudnia 2020.

⁷ P. Śleszyński, T. Komornicki, Klasyfikacja funkcjonalna gmin Polski na potrzeby monitoringu planowania przestrzennego, *Przegląd Geograficzny*, 2016, 88, 4, s. 469-488.

⁸ Przy niewielkich, niezbędnych modyfikacjach, pozwalających na stworzenie w miarę jednorodnych i niezbyt małych grup porównawczych.

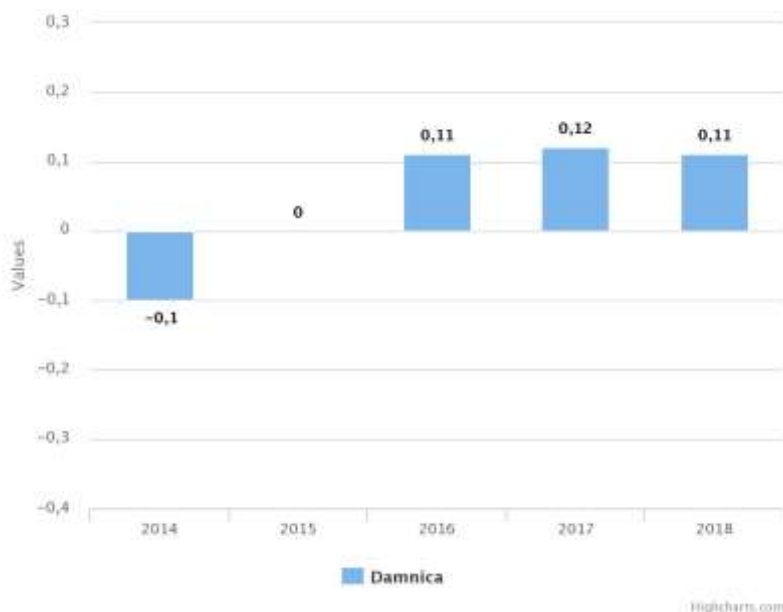
MRL pozwala na analizowanie rozwoju gminy na pięciu poziomach:

1. Ogólno-gminnym – jest on opisany jednym wskaźnikiem syntetycznym, charakteryzującym poziom rozwoju gminy
2. Poszczególnych (3) wymiarów zrównoważonego rozwoju – każdy wymiar opisany jest wskaźnikiem syntetycznym wymiaru, charakteryzującym poziom rozwoju gminy w danym wymiarze
3. Poszczególnych (12) obszarów – każdy obszar opisany jest wskaźnikiem syntetycznym obszaru, charakteryzującym poziom rozwoju gminy w danym obszarze oraz zestawem wskaźników, pozwalających na analizę poszczególnych działań lub zjawisk, zaliczonych do danego obszaru (obejmujących wszystkie podobszary)
4. Poszczególnych (48) podobszarów – każdy podobszar opisany jest poprzez zestaw wskaźników, pozwalających na analizę poszczególnych działań lub zjawisk, zaliczonych do danego podobszaru
5. Poszczególnych (152) wskaźników – wskaźniki pozwalają na analizę poszczególnych działań lub zjawisk.

Dzięki takiemu podejściu możliwa jest analiza hierarchiczna od poziomu ogólnego, poprzez najistotniejsze sfery życia gminy, aż do szczegółu. Pozwala to zarówno na spojrzenie syntetyczne, jak również bardzo szczegółowe.

Poniżej przedstawiona została analiza obejmująca wymiar gospodarczy i 5 obszarów: potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki, rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej, sytuacja materialna mieszkańców, stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju) i dostępność i jakość usług oraz infrastruktury.

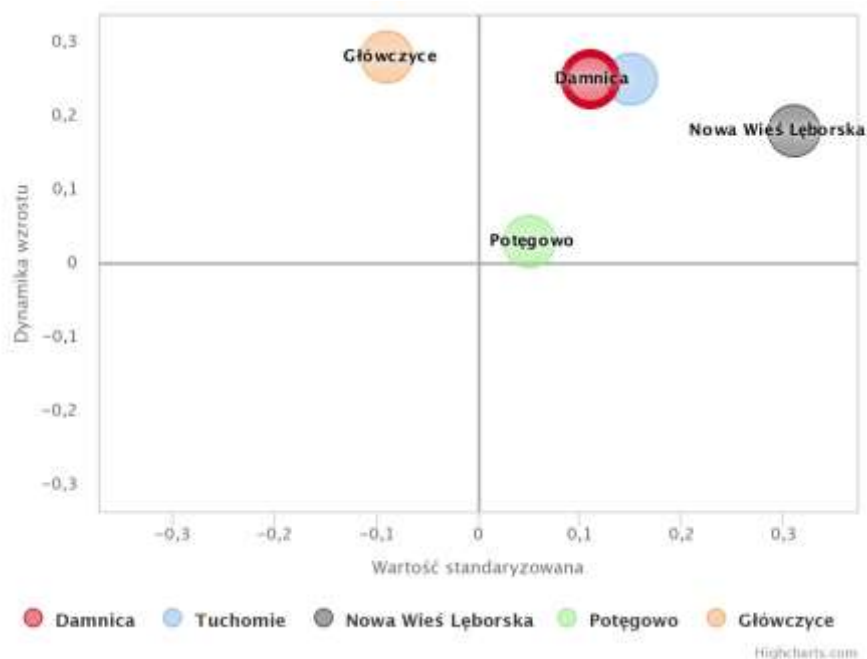
Na kolejnych rysunkach przedstawione zostały graficznie wyniki analizy MRL w wymiarze gospodarczym.

Rys. 9 Wskaźnik Rozwoju - Wymiar gospodarczy – Damnica w latach 2014-2018 (Źródło: MRL)

Analiza wyników Damnicy dla lat 2014-2018 wskazuje, że w tym okresie nastąpiła poprawa sytuacji gospodarczej Damnicy na tle grupy porównawczej. Dotyczy to zwłaszcza zmian dla lat 2014/2015 i 2015/2016. W pierwszym roku analizy sytuacja gospodarcza Damnicy była gorsza niż przeciętnie w grupie, w kolejnych latach 2015 i 2016 następowała poprawa w wyniku czego sytuacja gospodarcza w Damnicy ustabilizowała się na poziomie lepszym niż wartość przeciętna dla gminy.

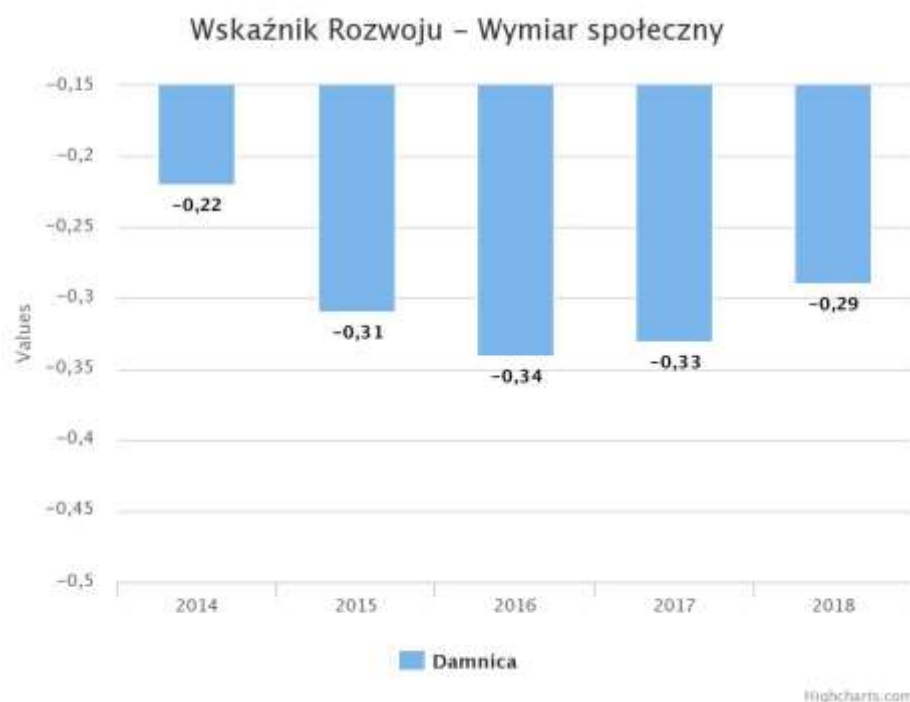
Potwierdzenie stosunkowo dobrej pozycji Damnicy na tle grupy porównawczej znajdziemy także na kolejnym rysunku.

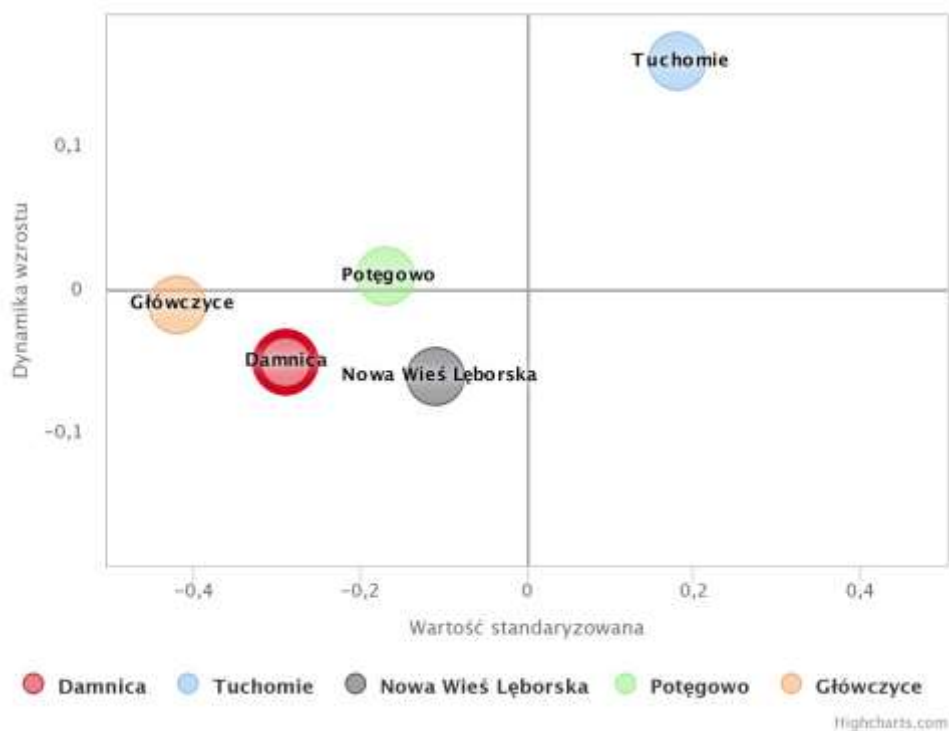
Rys. 25 Wskaźnik Rozwoju - Wymiar gospodarczy – Damnica na tle grupy porównawczej (Źródło: MRL)

Spośród analizowanych gmin jedynie w Główczycach wskaźnik dynamiki wzrostu jest nieco lepszy niż w Damnicy, jednak przy niższej, ujemnej wartości standaryzowanej. Wartość standaryzowana wskaźnika jest zbliżona do Tuchomia, a wyższa dynamika wzrostu niż w Nowej Wsi Lęborskiej pozwala zakładać, że Damnica będzie się zbliżać w kolejnych latach również do poziomu tej gminy.

Wskaźniki osiągnięte przez Damnice w wymiarze gospodarczym są lepsze niż w wymiarze społecznym (patrz rysunki poniżej).

Rys. 27 Wskaźnik Rozwoju - Wymiar społeczny – Damnica w latach 2014-2018 (Źródło: MRL)

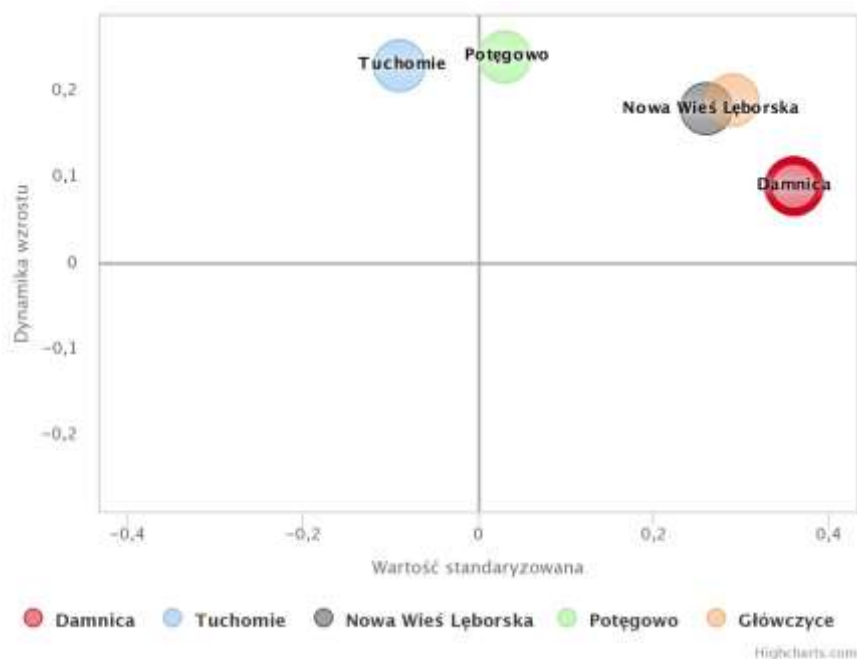

Rys. 28 Wskaźnik Rozwoju - Wymiar społeczny – Damnica na tle grupy porównawczej (Źródło: MRL)

Natomiast wskaźniki osiągnięte przez Damnicę w wymiarze gospodarczym są nieco gorsze niż w wymiarze środowiskowym (patrz rysunki poniżej).

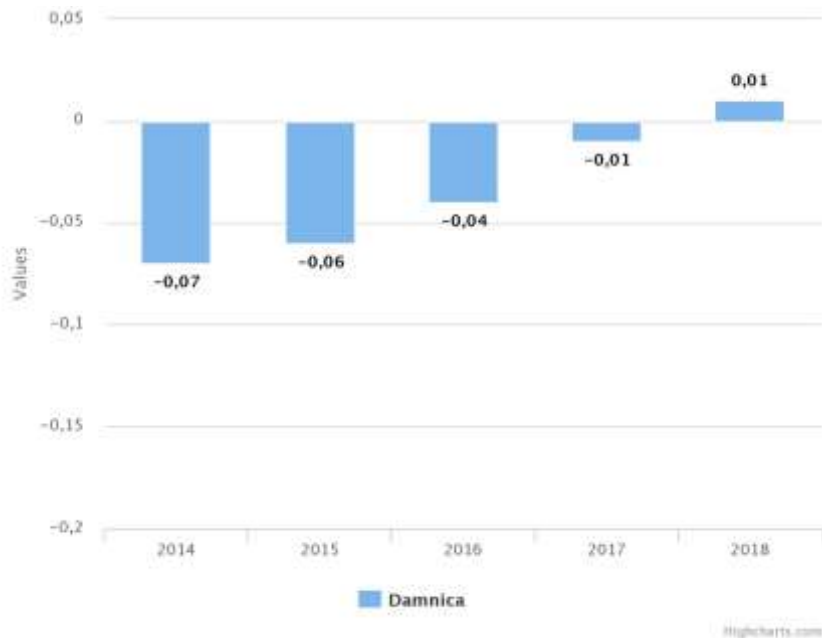

Rys. 29 Wskaźnik Rozwoju - Wymiar środowiskowy – Damnica w latach 2014-2018 (Źródło: MRL)

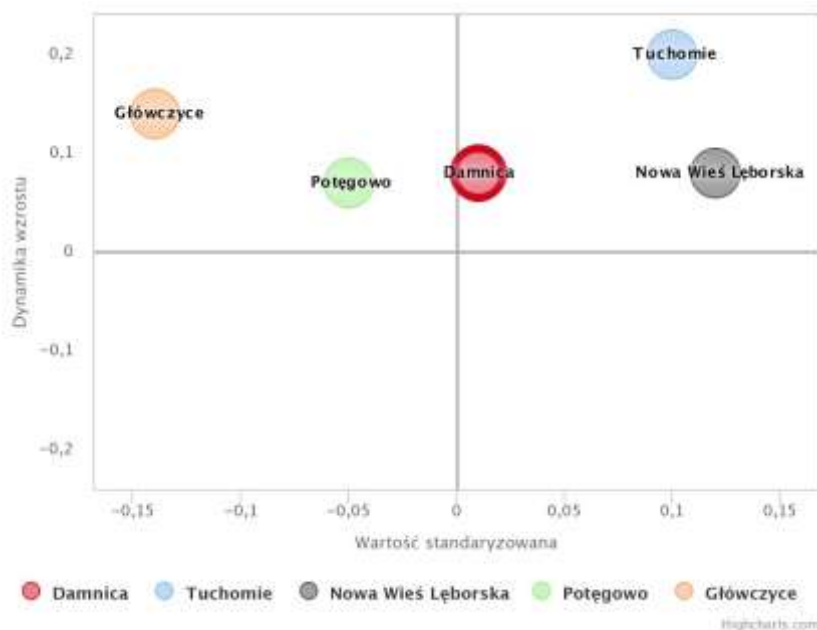
Rys. 30 Wskaźnik Rozwoju - Wymiar środowiskowy – Damnica na tle grupy porównawczej (Źródło: MRL)

Zgodnie z analizą przeprowadzoną w MRL dobre wyniki w wymiarze środowiskowym, w połączeniu ze stosunkowo niezłą sytuacją w wymiarze gospodarczym sprawiają, że ogólny wskaźnik rozwoju gminy, który w latach 2014-2018 był ujemny, systematycznie rósł i w ostatnim roku analizy przyjął wartość dodatnią.

Rys. 31 Ogólny wskaźnik rozwoju gminy – Damnica w latach 2014-2018 (Źródło: MRL)

Rys. 32 Ogólny wskaźnik rozwoju gminy – Damnica na tle grupy porównawczej (Źródło: MRL)

III.4.5 Analiza porównawcza stanu finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju)

Zgodnie z definicją w MRL ocena stanu finansów lokalnych jako czynnika rozwoju to ocena zdolności gminy do finansowania obecnych i przyszłych działań rozwojowych. Gmina ma szanse na finansowanie rozwoju jeśli spełnione są dwa główne warunki:

- a) Bilans części bieżącej budżetu pozwala na stabilne generowanie wystarczająco dużej kwoty nadwyżki operacyjnej - nadwyżka wyznacza potencjalny ogólny poziom finansowania wydatków rozwojowych;
- b) Kwota nadwyżki operacyjnej gminy, pomniejszona o przypadającą na dany rok spłatę zadłużenia, pozwala na planowanie nowych działań rozwojowych - tak rozumiana nadwyżka operacyjna uwzględnia konsekwencje dotychczasowego zaangażowania finansowego gminy.

Innymi słowy potencjał rozwojowy gminy w ujęciu finansowym zależy od tego, czy gmina stabilnie generuje nadwyżkę operacyjną i czy ta nadwyżka będzie występowała również w kolejnych latach. Czynniki, które wpływają na stan finansów lokalnych są:

- 1) Wysokość i struktura dochodów, w tym poziom dochodów własnych;
- 2) Wysokość i struktura wydatków, w tym poziom wydatków majątkowych;
- 3) Zrównoważenie elementów budżetu;
- 4) Wysokość zadłużenia na koniec roku;
- 5) Struktura finansowania działań rozwojowych, w tym wykorzystanie dostępnych środków< pozabudżetowych.

Wskaźnik syntetyczny obszaru finansów lokalnych wyliczony w oparciu o zestaw wskaźników (rysunek poniżej) w latach 2014-2018 wzrastał z poziomu ujemnego i ustabilizował się na poziomie powyżej średniej w grupie porównawczej.

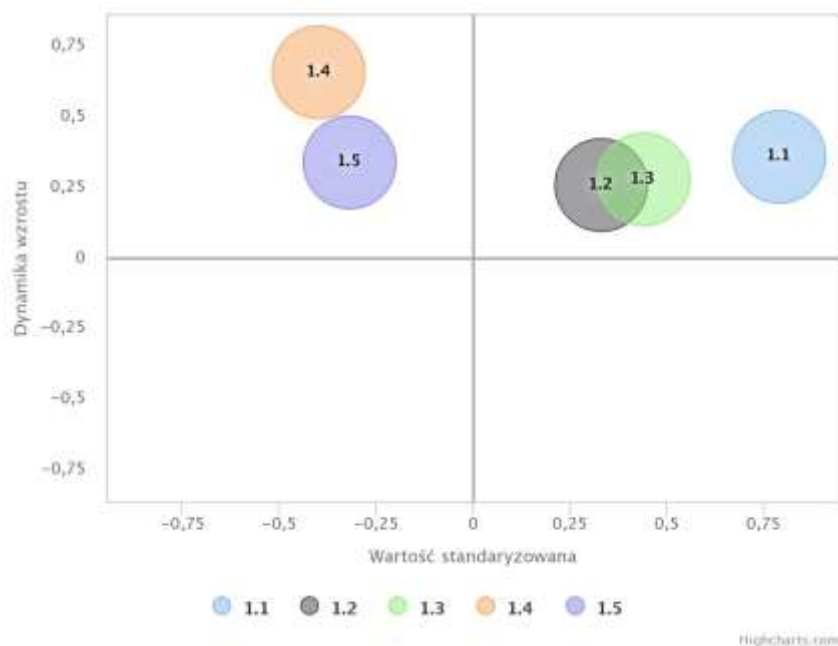
Rys. 33 Stan finansów lokalnych - wskaźnik syntetyczny – Damnica w latach 2014-2018 (Źródło: MRL)

Na kolejnym rysunku widać, że zmiany finansów lokalnych w latach 2014-2018 doprowadziły do osiągnięcia przez Damnicę stosunkowo dobrej sytuacji na tle grupy porównawczej. Lepsze wyniki w tym zakresie, z gmin w podregionie osiągała gmina Tuchomie. Należy jednak zaznaczyć, że Damnica ma nieco wyższą dynamikę wzrostu co oznacza, że w przyszłości wskaźnik może zbliżyć się do poziomu gminy Tuchomie.

Rys. 34 Stan finansów lokalnych - wskaźnik syntetyczny – Damnica na tle grupy porównawczej (Źródło: MRL)

Analizując rozkład wartości wskaźnika syntetycznego dla podobszaru wysokość i struktura dochodów w ramach obszaru finansów lokalnych (rysunek powyżej) można dostrzec, że zdecydowanie lepsza jest sytuacja gminy w zakresie dochodów ogółem (wskaźniki 1.1, 1.2 i 1.3) niż w zakresie dochodów majątkowych (wskaźniki 1.4 i 1.5).

1.1 Dochody ogółem przypadające na 1 mieszkańca - średnia trzyletnia	1.2 Udział dochodów własnych w dochodach ogółem (w %) - średnia trzyletnia	1.3 Dochody własne przypadające na 1 mieszkańca - średnia trzyletnia	1.4 Udział dochodów majątkowych w dochodach ogółem (w %) - średnia trzyletnia	1.5 Dochody majątkowe przypadające na 1 mieszkańca - średnia trzyletnia
--	--	--	---	---

Rys. 35 Rozkład wartości wskaźników syntetycznych dla podobszarów w ramach Obszaru nr 4: 1. Wysokość i struktura dochodów (Źródło: MRL)

III.5 KOMUNIKACJA

III.5.1 Układ drogowy

Droga krajowa nr 6 relacji Gdańsk-Szczecin stanowi oś układu drogowego gminy Damnica i jej główne połączenie z regionem i krajem. Od DK6 w kierunku północnym przebiegają dwie drogi powiatowe stanowiące główny układ rozprowadzający ruch na terenie gminy: nr 1139G relacji: droga krajowa nr 6 (m. Mianowice) – Damnica- Damno-Wielka Wieś do drogi woj.213 oraz nr 1140G relacji: droga krajowa nr 6 (m. Stara Dąbrowa) – Łebień- Skibin-Bobrowniki droga powiatowa nr 1139G.

Dla powiązań terenu gminy w kierunku południowym istotna jest droga wojewódzka nr 211 o przebiegu: droga krajowa nr 6 (m. Nowa Dąbrowa, przy granicy gminy Damnica) - Czarna Dąbrówka - Puzdrowo - Sierakowice - Kartuzy – Żukowo.

System dróg publicznych w gminie Damnica tworzą:

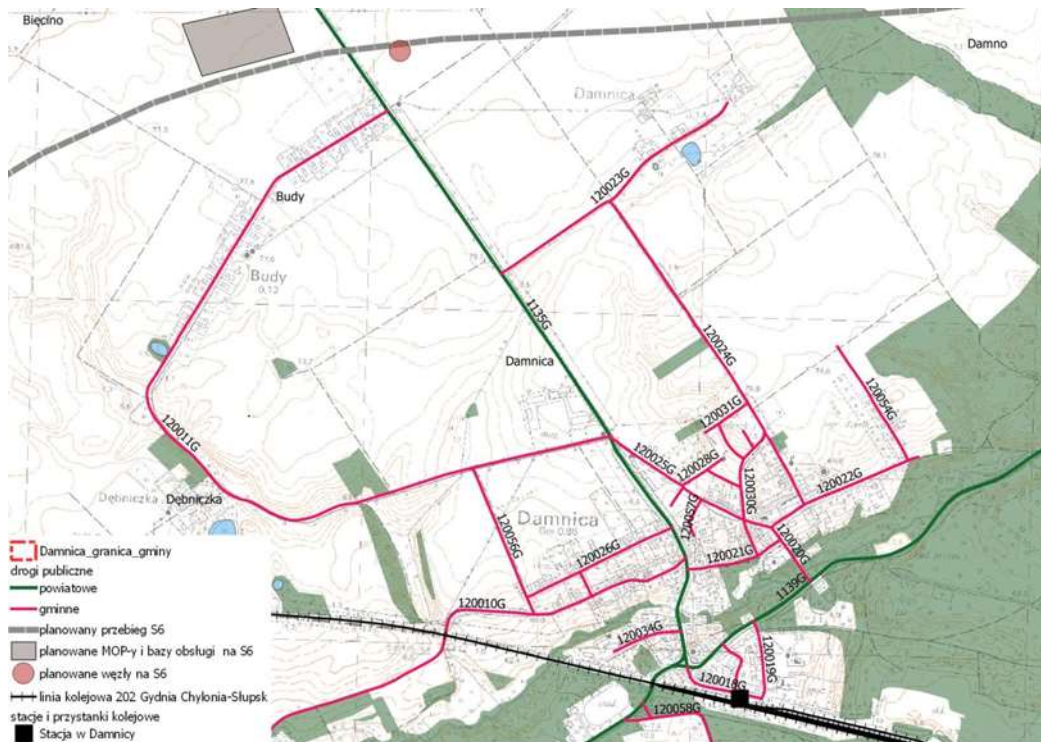
- droga krajowa nr 6 (trasa europejska E28), klasa główna ruchu przyspieszonego (GP), jednojezdniowa, stan techniczny bardzo dobry,
- drogi powiatowe o przebiegu:
  - od drogi krajowej nr 6 (m. Mianowice) – Damnica- Damno-Wielka Wieś do drogi woj.213 (przebieg: Słupsk - Wicko - Żelazno - Sulicice – Celbowo); nr **1139G**; klasa zbiorcza (Z), jednojezdniowa, stan techniczny zróżnicowany;
  - od drogi krajowej nr 6 (m. Stara Dąbrowa) – Łebień- Skibin-Bobrowniki- droga powiatowa nr 1139G; nr **1140G**; klasa lokalna (L); stan techniczny dobry;
  - Damnica – Mrówczyno - Świecichowo-Żelkowo; nr **1135G**; klasa lokalna (L), stan techniczny – średni;
  - Damno – Lipno –Będzichowo - DW213; nr **1137G**; klasa lokalna (L), stan techniczny – zły;

- od dr.woj.213 (m. Słupsk)- Jezierzycy- Rogawica- Bięcino- Mrówczyno – do dr. pow. 1135G; **nr 1130G**; klasa zbiorcza (Z); stan dobry;
  - Bobrowniki-Wiszno- Dąbrówka- Grapice- do dr.powiat.1179G; **nr 1142G**; klasa - lokalna (L); stan średni;
  - od dr. powiat.1139G (m. Łojewo) -Świtawy- Jeziorka- do dr. powiat.1144G; **nr 1138G**; klasa lokalna (L); stan zróżnicowany;
  - Łebień- Strzyżyno-Głuszynko; **nr 1141G**; klasa - lokalna (L); stan zróżnicowany;
  - Jezierzycy SHR (w gr. Gminy Słupsk - *w zarządzaniu przez gm. Słupsk*) - Wielogłowy- do dr.kraj.6; nr **1131G**; klasa lokalna (L); stan techniczny – zróżnicowany; od m. Wielogłowy do Gąsina – droga o nawierzchni ziemnej;
  - od dr.woj.213- Wykosowo- Jeziorka; Nr **1144G**; klasa lokalna (L); stan techniczny – zróżnicowany;
- drogi gminne.

Planowana realizacja na terenie gminy Damnica drogi ekspresowej S6 (przechrój dwujezdniowy) o przebiegu odmiennym od obecnego przebiegu DK6 istotnie zmieni warunki obsługi komunikacyjnej obszaru oraz dostępność terenu gminy. W ramach projektu drogi ekspresowej nr 6 na terenie gminy Damnica planowane są dwa węzły: w rejonie m. Damno-Bobrowniki oraz w rejonie m. Budy-Damnica. Należy dodać, że w bezpośrednim sąsiedztwie gminy zrealizowano już węzeł drogi ekspresowej S6 Redzikowo (gmina Słupsk). Wymienione węzły umożliwią obsługę terenu gminy Damnica z planowanej drogi ekspresowej S6, której oddanie do użytku przewidywane jest w 2025 r. W Studium należy uwzględnić możliwość znacznego wzmożenia natężenia ruchu na drogach obecnie powiatowych dowiązanych do planowanych węzłów S6:

- od węzła Bobrowniki w kierunku północnym,
- do węzła Budy w kierunku Słupska (przez Mrówczyno i Bięcino).

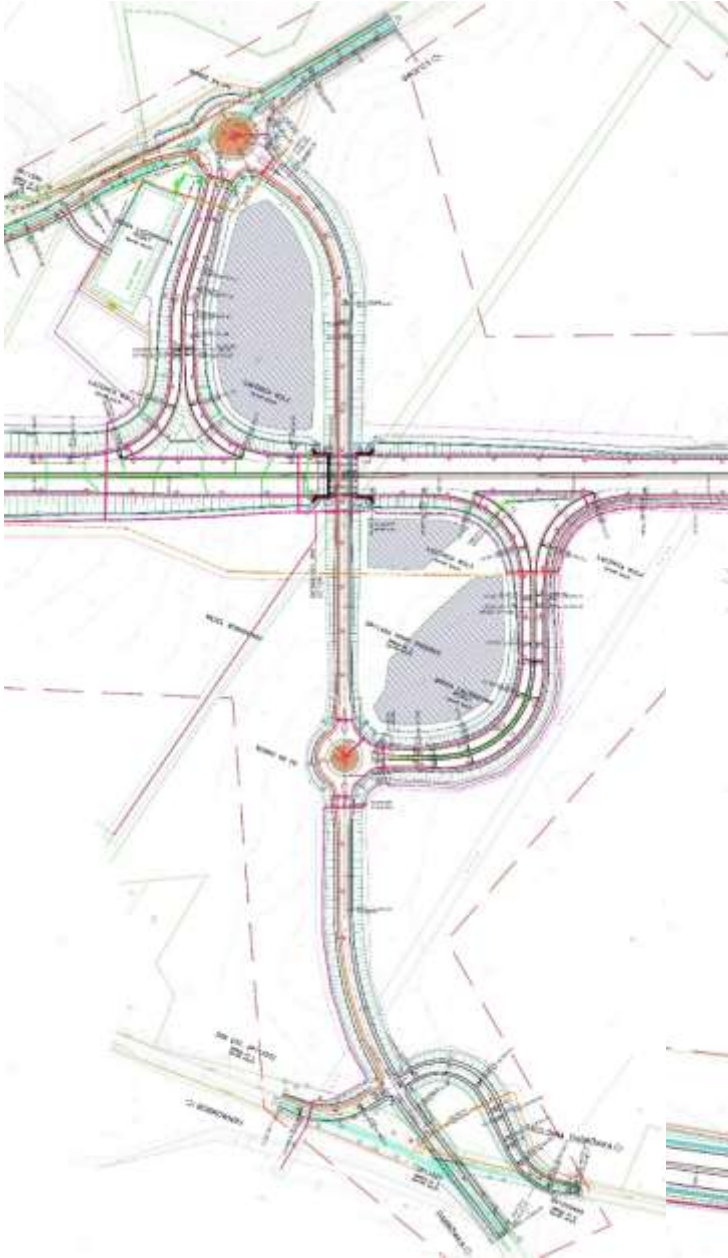
Rys. 37 Komunikacja w m. Damnica

Droga ekspresowa S6 łączyć się będzie w dwupoziomowych węzłach drogowych „Budy” i „Bobrowniki” na terenie gminy, z następującymi drogami:

- węzeł Budy (typ WB) z DP1135G, który prowadzi ruch do Damnicy na południe oraz do Żelkowa (DW213) na północ,
- węzeł Bobrowniki (typ WB) z nowym śladem DP1142G, który prowadzi ruchu do Bobrownik i Damna oraz na północ do Wielkiej Wsi i Główczyz (DW213).

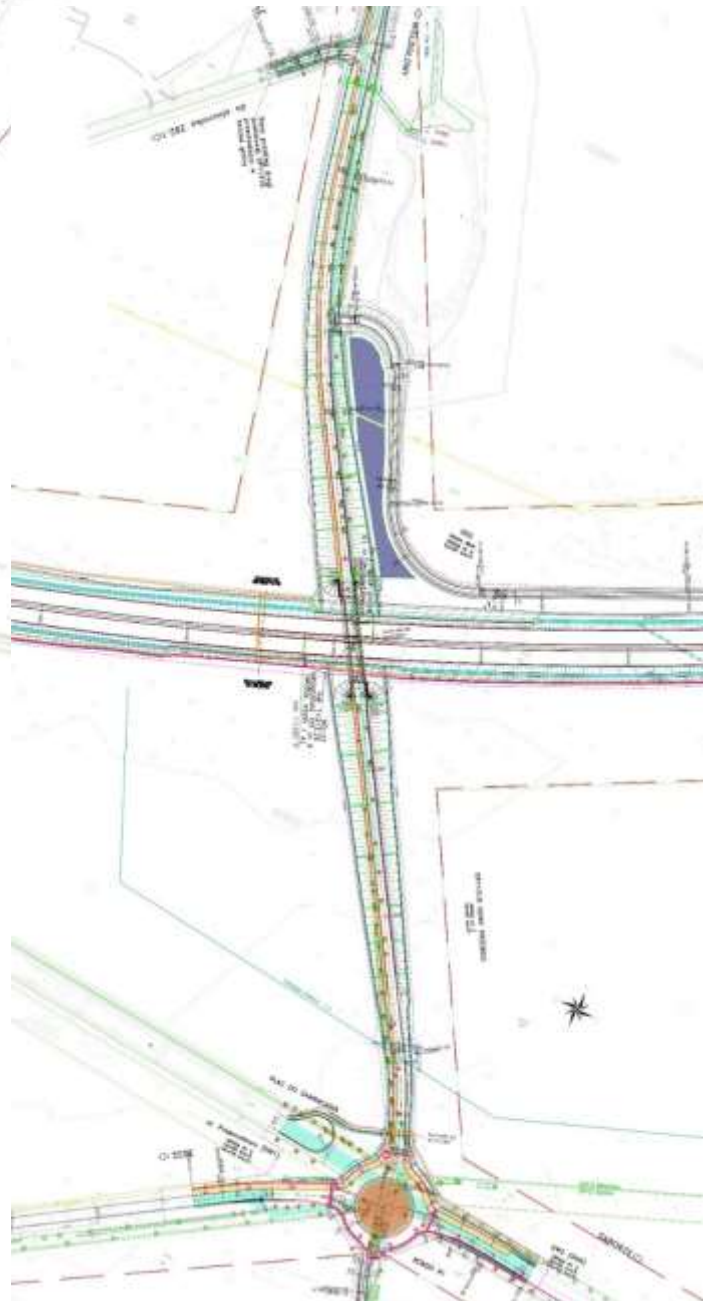
Rys. 38 Węzeł "Budy" (źródło: Koncepcja programowa S6)

Rys. 10 Węzeł "Bobrowniki"(źródło: Koncepcja programowa S6)

W ramach inwestycji planowana jest zmiana zachodniego fragmentu obecnego przebiegu drogi krajowej nr 6. Planowane jest rondo i skierowanie drogi w ul. Przemysłową na terenie gminy Słupsk. Z nowego ronda w kierunku północnym planowany jest także nowy przebieg drogi publicznej w kierunku m. Wielogłowy.

Rys. 40 Planowane rondo na DK6 (źródło: Koncepcja programowa S6)

W koncepcji programowej S6 zaproponowano zmiany w kategorii dróg publicznych na fragmentach powiązanych z budową S6. Zaproponowane zmiany zostały przedstawione w tabeli nr 36. Należy podkreślić, że docelowo zmiana kategorii dróg odbywa się na podstawie przepisów odrębnych i można być inna niż wskazana w tabeli. W ramach budowy S6 planowana jest przebudowa fragmentów istniejących dróg publicznych, które krzyżują się z planowanym przebiegiem S6.

Tabela 36 Wykaz dróg, których fragmenty w ramach budowy S6 zostały zakwalifikowane do zmiany kategorii (źródło: koncepcja programowa S6)

Lp.	Istniejąca droga	Planowana kategoria
1	DK6	wojewódzka
2	DP1131G	gminna
3	DG (dz. 11/1) obręb Wielogłowy	powiatowa
4	DP1142G	gminna

III.5.2 Kolej

Przez teren gminy przebiega równoleżnikowo magistralna linia kolejowa Gdańsk-Szczecin nr 202, obecnie jednotorowa. Linia 202 prowadzi ruch towarowy oraz pasażerski. Linia ta zapewnia dogodnie połączenia ze Szczecinem, Berlinem, Gdańskiem - stolicą województwa pomorskiego, Olsztynem, Białymstokiem, Wilnem. Jest zelektryfikowana, na niej odbywa się największy ruch w rejonie słupekim pasażerski i towarowy, a także kursują pociągi ekspresowe oraz przemieszczane są transporty wojskowe. W ramach przedsięwzięcia pn. „Prace na linii kolejowej nr 202 na odcinku Gdynia Chylonia – Słupsk” Część 2 odcinek Lębork – Słupsk planowana do rozbudowy układu torowego.

III.5.3 Komunikacja publiczna

Komunikacja publiczna na terenie gminy Damnica realizowana jest przez transport kolejowy i autobusowy.

Obecnie ruch pasażerski na linii kolejowej nr 202 jest obsługiwany ze stacji Damnica oraz przystanku Strzyżyno Słupekie. W ramach rozbudowy planowana jest lokalizacja nowego przystanku w m. Łebień.

Ze stacji Damnica obsługiwane są bezpośrednie połączenia pasażerskie ze Słupskiem, Lęborkiem, Elblągiem, Gdynią Główną i Bydgoszczą Główną.

Z przystanku Strzyżyno Słupekie obsługiwane są bezpośrednie połączenia do Słupska i Lęborka.

Pasażerska komunikacja autobusowa dla większości miejscowości gminy obecnie realizowana jest przez PKS Słupsk oraz NordExpress linia nr 105 Słupsk - Damnica - Świtały – Główezyce (w dni robocze - 11 kursów, w soboty – 7 kursów). Przystanki znajdują się w większości miejscowości gminy Damnica. Ponadto, w miejscowościach położonych przy drodze krajowej tj. Mianowicach i Domaradzu oraz Sądorzu realizowana są połączenia także do: Lęborka, Potęgowa, Łupawy, Dąbrówna i Wargowa.

III.6 INFRASTRUKTURA

III.6.1 Gospodarka wodno-ściekowa

Za gospodarkę wodno-ściekową w gminie odpowiada Zakład Gospodarki Komunalnej w Damnicy. Zakład rozpoczął działalność od początku 2009 roku. Zgodnie ze statutem, Zakład jest jednostką organizacyjną Gminy Damnica, prowadzącą gospodarkę finansową w formie jednostki budżetowej. Do zadań wykonywanych przez Zakład w zakresie gospodarki wodno-ściekowej należy bieżące i stałe zaspokajanie zbiorowych potrzeb mieszkańców w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę, zbiorowego odprowadzania ścieków, a także usuwanie nieczystości ciekłych do stacji zlewnej oczyszczalni ścieków.

W zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków do obowiązków Zakładu należy wykonywanie przewidzianych przepisami prawa powszechnie obowiązującego obowiązków i zadań przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjnego, w szczególności:

- 1) przygotowywanie rocznych planów modernizacji i konserwacji sieci oraz urządzeń wodno-kanalizacyjnych,
- 2) zarządzanie siecią i urządzeniami wodno-kanalizacyjnymi oraz gminną siecią deszczową na terenie objętym działaniem,
- 3) realizowanie obowiązków określonych w ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne w zakresie powierzonych zadań,
- 4) wydawanie warunków technicznych dotyczących podłączenia się do sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, dokonywanie uzgodnień dokumentacji technicznej oraz przygotowywanie odbiorów technicznych,
- 5) utrzymywanie w sprawności technicznej i konserwacja urządzeń wodno-kanalizacyjnych, usuwanie awarii,
- 6) uzdatnianie i dostarczanie wody odbiorcom oraz odbiór i oczyszczanie ścieków w ramach związanych z nimi umów,
- 7) wykonywanie przyłączy wodno-kanalizacyjnych,
- 8) kontrola odprowadzanych przez użytkowników sieci kanalizacyjnej ścieków pod względem wymogów wynikających z przepisów ,
- 9) zawieranie umów i prowadzenie rozliczeń finansowych z odbiorcami wody i dostawcami ścieków,
- 10) sprawdzanie legalności podłączeń wodociągowych i stanu plomb na urządzeniach wodociągowych oraz analiza prawidłowości działania wodomierzy.

III.6.1.1 Zaopatrzenie w wodę

Na terenie gminy Damnica – znajduje się 15 komunalnych ujęć wody. Głębokość otworów studziennych wynosi 35,5 - 104 m p.p.m., zasoby eksploatacyjne 14,4 - 72 m³ /h. Najczęściej eksploatowanym utworem są wody czwartorzędowe, zaliczane w obszarze gminy do I i II klasy czystości. Zasoby wód podziemnych, pokrywają potrzeby zaopatrzenia w wodę pitną dla wszystkich mieszkańców gminy. Rezerwa istniejących zasobów eksploatacyjnych, pozwala na zasilenie nowych użytkowników indywidualnych.⁹

Poniżej zestawione zostały informacje dotyczące eksploatowanych ujęć wody:

1. Ujęcie wody podziemnej w Bięcinie - Studnia SW-1/71 (wykonana w 1971 roku), Studnia SW-2/97 (wykonana w 1997 roku), wykorzystujące zasoby wody z utworów trzeciorzędowych. Maksymalna zdolność produkcji wody stacji, według pozwolenia wodnoprawnego, wynosi 139,9 m³/dobę. Z racji dobrej jakości wody, nie jest ona uzdatniana.
2. Ujęcie wody podziemnej w Bobrownikach - Studnia SW-2/97 (wykonana w 1997 roku), wykorzystująca zasoby wody z utworów czwartorzędowych. Średniodobowa zdolność produkcji wody stacji, według pozwolenia wodnoprawnego, ogranicza się do 458,96 m³/dobę. Woda nie jest uzdatniana, jednak z uwagi na przekroczenia niektórych parametrów (azotany), zalecana jest przebudowa istniejącego obiektu na nową stację uzdatniania.
3. Ujęcie wody podziemnej w Damnicy - Studnia SW-3/96 (wykonana w 1996 roku), Studnia SW-1/72 (awaryjna, wykonana w 1972 roku), Studnia 2/76 (awaryjna, wykonana w 1972 roku). Studnia SW-3/96 wykorzystuje zasoby wody z utworów czwartorzędowych. Z racji dobrej jakości wody, nie jest ona uzdatniana. Zdolność produkcji wody stacji, według pozwolenia wodnoprawnego, wynosi 470,4 m³/dobę.

---

⁹ Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Słupskiego na lata 2020 – 2023 z perspektywą do roku 2027, Słupsk 2020.

4. Ujęcie wody podziemnej w Damnie - Studnia SW-3/96 (wykonana w 1996 roku) oraz studnia awaryjna SW-2/2014 (wykonana w 2014 roku) wykorzystuje zasoby wody z utworów czwartorzędowych. Woda jest uzdatniana za pomocą SUW wyposażonej w 2 filtry z aeratorami (odżelazianie, odmanganianie), hydrofor, sprężarkę i chlorator. Maksymalna zdolność produkcji wody stacji, według pozwolenia wodnoprawnego, wynosi 280,45 m³/dobę.
5. Ujęcie wody podziemnej w Dąbrówce - Studnia SW-2/71 (wykonana w 1971 roku), Studnia awaryjna SW-1/2002 (wykonana w 2002 roku). Ujęcie wykorzystuje zasoby wody z utworów czwartorzędowych. Maksymalna zdolność produkcji wody stacji, według pozwolenia wodnoprawnego, wynosi 32 m³/dobę. Z racji dobrej jakości wody, nie jest ona uzdatniana.
6. Ujęcie wody podziemnej w Domaradzu – składa się na nie studnia podstawowa SW-2/97 (wykonana w 1997 roku) wykorzystuje zasoby wody z utworów czwartorzędowych oraz studnia awaryjna SW-1. Zdolność produkcji wody, według pozwolenia wodnoprawnego, wynosi maksymalnie 50 m³/d (Q średniodobowe = 33,5m³/dobę), W procesie uzdatniania, zanim woda trafi do sieci, następuje jej odżelazianie i odmanganizowanie.
7. Ujęcie wody podziemnej w Jeziorce - Studnia SW-1/66 wykorzystująca zasoby wody z utworów czwartorzędowych. Maksymalna zdolność produkcji wody stacji, według pozwolenia wodnoprawnego, wynosi 17,81 m³/dobę. W procesie uzdatniania, zanim woda trafi do sieci, następuje jej odżelazianie i odmanganizowanie.
8. Ujęcie wody podziemnej w Mianowicach - Studnia SW-3/81 (wykonana w 1981 roku), Studnia SW-2/64 (studnia awaryjna, wyłączona z eksploatacji) wykorzystuje zasoby wody z utworów czwartorzędowych. Maksymalna zdolność produkcji wody stacji, według pozwolenia wodnoprawnego, wynosi 186,4 m³/dobę. Z uwagi na dobrą jakość wody, nie jest ona uzdatniana.
9. Ujęcie wody podziemnej w Łebieniu - Studnia SW-1, Studnia SW-2 (obie studnie wykonane w 1981 roku) to ujęcie dwutorowe, które wykorzystuje zasoby wody z utworów czwartorzędowych. Z uwagi na dobrą jakość wody, nie jest ona uzdatniana. Maksymalna zdolność produkcji wody stacji, według pozwolenia wodnoprawnego, wynosi 27,18 m³/dobę (Q śr = 18,12m³/doba).
10. Ujęcie wody podziemnej w Łojewie składa się ze Studni SW-2/73 (wykonana w 1973 roku) i wykorzystuje zasoby wody z utworów czwartorzędowych. Maksymalna zdolność produkcji wody stacji, według pozwolenia wodnoprawnego, wynosi 276,00 m³/dobę (Q śr = 203m³/doba). W procesie uzdatniania, zanim woda trafi do sieci, następuje jej odżelazianie.
11. Ujęcie wody podziemnej w Saborzu - Składają się na nie Studnia SW-1/94 (wykonana w 1994 roku - obecnie studnia rezerwowa), Studnia SW-2 (studnia podstawowa, wykonana w 2016 roku), które wykorzystują zasoby wody z utworów czwartorzędowych. Z uwagi na dobrą jakość wody, nie jest ona uzdatniana. Maksymalna zdolność produkcji wody stacji, według pozwolenia wodnoprawnego, wynosi 166,0 m³/dobę (Q śr = 115,1 m³/doba).
12. Ujęcie wody podziemnej w Starej Dąbrowie - składa się z wykonanej w 1988 roku studni SW-1/88, która wykorzystuje zasoby wody z utworów czwartorzędowych. Z uwagi na dobrą jakość wody, nie jest ona uzdatniana. Maksymalna zdolność produkcji wody stacji, według pozwolenia wodnoprawnego, wynosi 47,30 m³/dobę (Q śr = 33,8m³/doba).
13. Ujęcie wody podziemnej w Świącicach – składa się na nie studnia SW-3/97 (wykonana w 1997 roku) i studnia SW-2A (studnia zastępcza, wykonana w 2011 roku). Wykorzystuje ono zasoby wody z utworów czwartorzędowych, która z uwagi na dobrą jakość, nie jest uzdatniana. Maksymalna zdolność produkcji wody stacji, według pozwolenia wodnoprawnego, wynosi 246,89 m³/dobę (Q śr = 171,76 m³/doba).
14. Ujęcie wody podziemnej w Strzyżynie - składa się na nie studnia SW-2/86 (podstawowa, wykonana w 1986 roku), Studnia SW-1/70 (awaryjna, wykonana w 1970 roku). Ujęcie to wykorzystuje zasoby wody z utworów czwartorzędowych. Z uwagi na dobrą jakość, woda nie jest uzdatniana. Maksymalna

zdolność produkcji wody stacji, według pozwolenia wodnoprawnego, wynosi 226,82 m³/dobę (Q śr = 155,09 m³/doba).

15. Ujęcie wody podziemnej w Zagórzycy - Składa się ze studni podstawowej SW-2/80 (wykonana w 1980 roku) i studni rezerwowej SW-1/69 (wykonana w 1968 roku). Ujęcie to wykorzystuje zasoby wody z utworów czwartorzędowych. Zanim woda trafi do sieci, w procesie uzdatniania, następuje jej odżelazianie i odmanganizowanie. Maksymalna zdolność produkcji wody stacji, według pozwolenia wodnoprawnego, wynosi 177,1 m³/dobę (Q śr = 124,5 m³/doba).

Teren ochrony bezpośredniej ujęć wody obejmuje działki, na których znajdują się ujęcia.

Do wszystkich miejscowości gminy woda doprowadzana jest siecią wodociągową. Długość sieci wynosi 77,95 km. Sieć ta w większości stanowi własność Gminy Damnica i użytkowana jest przez Zakład Gospodarki Komunalnej w Damnicy. Sieć gminna zaopatruje w wodę miejscowości: Bięcino, Świecichowo, Wiatrowo, Budy, Dębiczka, Damnica, Karzniczka, Zagórzycza, Sąborze, Mianowice, Mrówczyno, Paprzyce, Domaradz, Stara Dąbrowa, Łebień, Strzyżyno, Dąbrówka, Wiszno, Damno, Wielogłowy, Bobrowniki i Łojewo. W miejscowości Świtawy funkcjonuje wodociąg zakładowy Farm Frites Poland Dwa Usługi Sp. z o.o. W 2019 roku wybudowany został odcinek sieci wodociągowej o długości 550 mb w miejscowości Stara Dąbrowa. Poniżej w tabeli zestawione zostały poszczególne ujęcia wody i miejscowości, do których doprowadzona jest woda z poszczególnych ujęć.

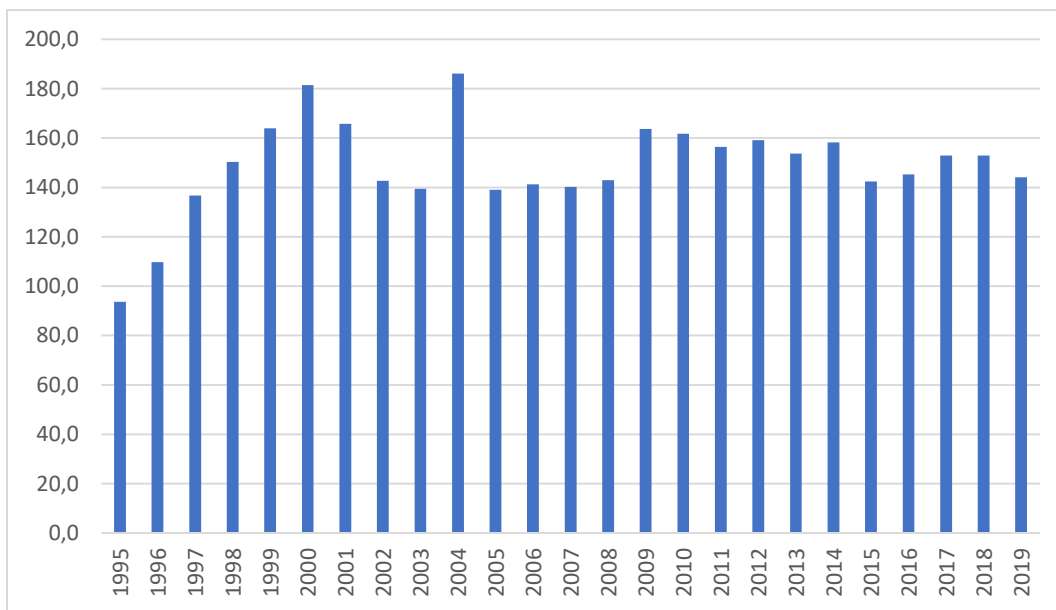
Tabela 37 Ujęcia wody i miejscowości, do których doprowadzona jest woda z poszczególnych ujęć w gminie Damnica

Lp.	Ujęcie/Stacja	Miejscowości
1	Bięcino	Bięcino
2	Bobrowniki	Bobrowniki, Skibin
3	Damnica	Damnica, Budy, Dębiczka
4	Damno	Damno, Głodowo
5	Dąbrówka	Dąbrówka, Wiszno
6	Domaradz	Domaradz
7	Jeziorka	Jeziorka
8	Łebień	Łebień
9	Łojewo	Łojewo
10	Mianowice	Mianowice
11	Sąborze,	Sąborze, Wielogłowy, Paprzyce
12	Stara Dąbrowa	Stara Dąbrowa
13	Strzyżyno	Strzyżyno
14	Świecichowo,	Świecichowo, Wiatrowo, Mrówczyno
15	Zagórzycza	Zagórzycza, Karzniczka, Zagórzyczki
16	Wodociąg zakładowy Farm Frites Poland Dwa Usługi Sp. z o.o.	Świtawy

Źródło: Informacje przekazane przez ZGK.

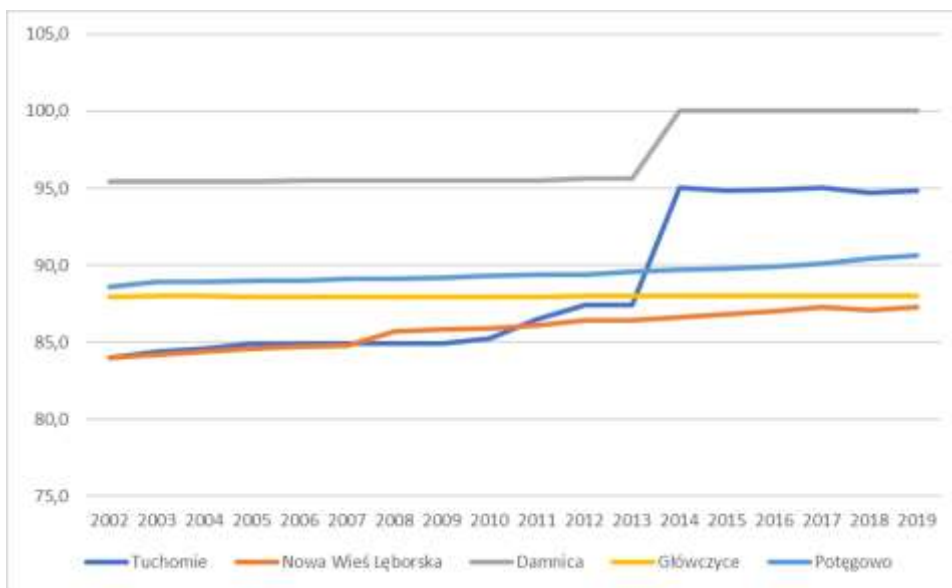
W większości miejscowości, w których obecnie nie ma czynnych ujęć wody (Budy, Dębiczka, Skibin, Wiatrowo, Głodowo, Wielogłowy, Karzniczka, Zagórzyczki) znajdują się ujęcia nieczynne. Ujęcia te stanowią zasób do wykorzystania w miarę potrzeb.

Rys. 42 Woda dostarczona gospodarstwom domowym (dam3) (Źródło: BDL GUS)

Od 2010 roku ilość dostarczanej wody ustabilizowała się i podlega jedynie wahaniom, które wynikają z różnych w poszczególnych latach warunków pogodowych oraz zmian koniunktury gospodarczej.

Rys. 43 Korzystający z wodociągu w % ogółu ludności (Źródło: BDL GUS)

Na podstawie dostępnych danych można stwierdzić, że sieć wodociągowa w gminie Damnica była systematycznie rozbudowywana i wszyscy mieszkańcy mają dostęp do wody z wodociągu. Dostęp do wody z wodociągu jest zauważalnie lepszy niż w innych gminach w grupie porównawczej w całym analizowanym okresie.

Tabela 38 Długość czynnej sieci rozdzielczej (km) (Źródło: BDL GUS)

1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
35,7	37,4	38,4	38,4	47,6	45,6	45,1	45,1	47,7
2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
47,7	47,7	47,9	47,9	48,1	49,2	49,8	49,8	51,6
2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019		
52,9	56,4	56,4	56,4	59,2	59,0	59,6		

Tabela 39 Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania (szt.) (Źródło: BDL GUS)

1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
501	587	687	687	727	729	722	722	736
2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
736	736	723	725	729	729	735	746	756
2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019		
773	781	781	808	916	926	927		

III.6.1.2 Odbiór i oczyszczanie ścieków

Na terenie gminy znajdują się 3 komunalne oczyszczalnie ścieków. Poniżej zestawione zostały najważniejsze informacje na temat oczyszczalni funkcjonujących w gminie Damnica. Oczyszczalnie komunalne¹²:

1. Oczyszczalnia w Damnicy, zlokalizowana jest na obrzeżach miejscowości. Jest to oczyszczalnia typu BIOBLOK MU-300. Zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym z 18.09.2015 roku, jej maksymalna przepustowość wynosi $Q=300 \text{ m}^3/\text{doba}$ ($Q_{\text{śr}}=250 \text{ m}^3/\text{doba}$). Oczyszczalnia funkcjonuje od 1997 roku. Teren oczyszczalni jest ogrodzony i oświetlony. Ścieki oczyszczone odprowadzane są do rzeki Charstnicy.

2. Oczyszczalnia w Bobrownikach jest zlokalizowana na działce 3/7 i 3/10, po lewej stronie szosy z Damna do Główczyce, w odległości ok. 100 m od drogi. Jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna, która pracuje w następującym układzie: osadnik Imhoffa, złoża biologiczne splekiwane, osadnik wtórny i staw korzeniowy.

Zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym z 01.04.2014 roku, jej maksymalna przepustowość wynosi $Q=267 \text{ m}^3/\text{doba}$ ($Q_{\text{śr}}=189 \text{ m}^3/\text{doba}$). Oczyszczalnia funkcjonuje od 2001 roku. Teren oczyszczalni jest ogrodzony i oświetlony.

Ścieki oczyszczone odprowadzane są wylotem zlokalizowanym na działce nr 3/7 obręb Bobrowniki do stawu z roślinnością korzeniową, a następnie do rowu ziemnego stanowiącego dopływ rzeki Łupawy.

3. Oczyszczalnia w Karzniczce zlokalizowana jest na działce 60/25, w północo-wschodniej części wsi. Jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna typu BIOBLOK MU-100.

Zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym z 14.12.2012 roku, jej maksymalna przepustowość wynosi $Q=68,6 \text{ m}^3/\text{doba}$. W obecnej formie funkcjonuje ona od 2001 roku. Teren oczyszczalni jest ogrodzony i oświetlony.

Ścieki oczyszczone odprowadzane są wylotem do rzeki Charstnicy.

Łączna przepustowość komunalnych oczyszczalni ścieków wynosi $704 \text{ m}^3/\text{dobę}$, a wielkość 3 857 RLM. Poniżej w tabeli zestawiono wielkość oczyszczalni komunalnych w RLM w grupie porównawczej z liczbą ludności poszczególnych gmin.

Tabela 40 Wielkość oczyszczalni komunalnych w RLM w grupie porównawczej oraz liczba ludności poszczególnych gmin (Źródło: BDL GUS.)

GMINA	Wielkość oczyszczalni komunalnych w RLM	Liczba mieszkańców	Relacja wielkości oczyszczalni do liczby mieszkańców
Tuchomie	1 538	4 266	36,1%
Nowa Wieś Lęborska	2 038	13 593	15,0%
Damnica	3 857	6 058	63,7%
Główczyce	8 827	9 042	97,6%
Potęgowo	10 442	6 944	150,4%

¹² <http://www.infoeko.pomorskie.pl/InformacjeZbiorcze/Szczegoly/26>.

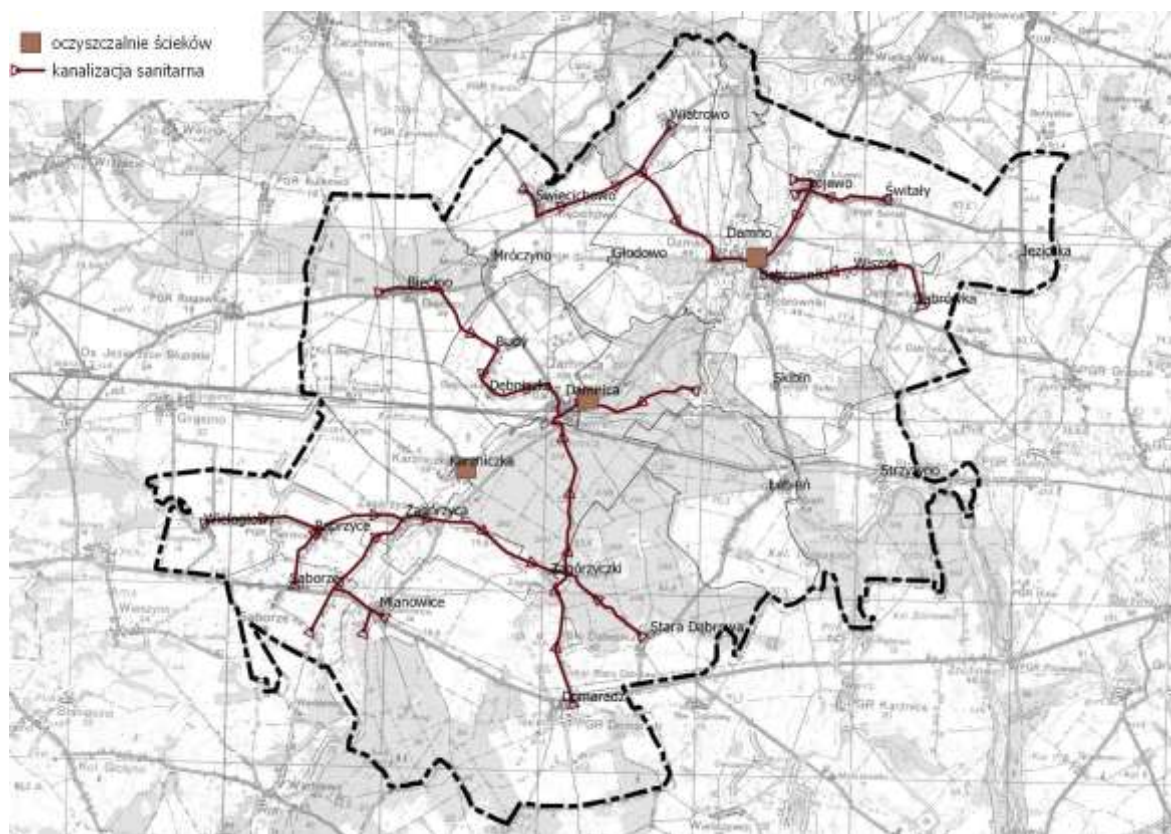
Zgodnie z dostępnymi informacjami z sieci kanalizacyjnej korzysta ok. 5600 mieszkańców. Łączna ilość odprowadzanych do oczyszczalni ścieków jest niższa niż ich łączna projektowana wielkość w m³/dobę (tabela poniżej).

Tabela 41 Obciążenie oczyszczalni komunalnych w Damnicy w stosunku do ich projektowanej wielkości.

Oczyszczania	Wielkość oczyszczalni wg projektu	Ludność korzystająca	Wielkość oczyszczalni wg projektu	Ścieki oczyszczane ogółem	Obciążenie
	RLM	Osoby	m ³ /dobę	m ³ /dobę	%
Damnica	1667	3000	300	236	78,5
Bobrowniki	1840	2220	336	250	74,4
Karzniczka	350	380	68	25	36,8
RAZEM	3857	5600	704	511	72,5

Źródło: Informacje przekazane przez ZGK.

Oczyszczalnia ścieków w Karzniczce została wyłączona z użytkowania. Obecnie dostępna łączna wielkość oczyszczalni ścieków na terenie wynosi 636 m³/dobę. Obecny system odprowadzania i oczyszczania ścieków przedstawiono na schemacie poniżej.

Rys. 44 System odprowadzania i oczyszczania ścieków (opracowanie własne)

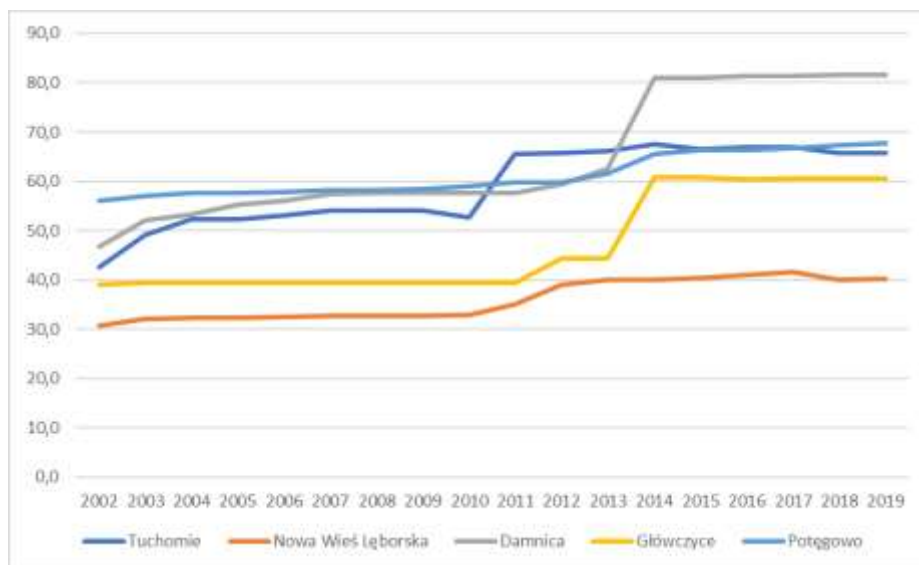
Poniżej zestawione zostały podstawowe informacje dotyczące gospodarki ściekowej w gminie Damnica.

Tabela 42 Długość czynnej sieci kanalizacyjnej (km) (Źródło: BDL GUS)

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
11,6	14,6	16,1	28,7	36,0	46,0	46,0	48,9	54,3
2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
54,3	54,3	54,3	60,5	68,3	72,8	73,4	74,2	74,2
2018	2019							
77,2	77,2							

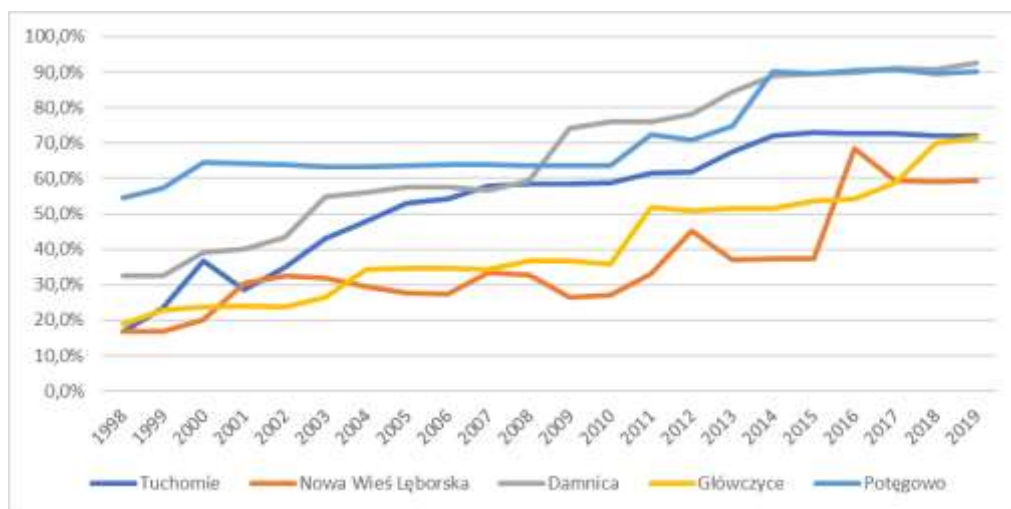
Jak widać powyżej w tabeli w Damnicy sieć kanalizacyjna zgodnie z danymi GUS jest dłuższa niż sieć wodociągowa.

Poniżej na rysunku przedstawione zostały zmiany w zakresie dostępu do sieci kanalizacyjnej w gminie Damnica w latach 2002-2019. Podobnie jak w przypadku sieci wodociągowej dostęp do kanalizacji jest znacząco lepszy niż w innych gminach w grupie porównawczej.

Rys. 45 Korzystający z kanalizacji w % ogółu ludności (Źródło: BDL GUS)

Na kolejnym rysunku przedstawiono udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich w ogóle ludności w Damnicy na tle grupy porównawczej.

Rys. 46 Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich w % ogółu ludności (Źródło: BDL GUS)

Również w tym przypadku sytuacja w Damnicy przedstawia się korzystnie na tle grupy porównawczej. Należy podkreślić, że jest to sytuacja również bardzo dobra na tle całego kraju. Jedynie na terenie wyznaczonych formalnie aglomeracji ściekowych są osiągnane wyższe wskaźniki.

Potwierdzeniem systematycznie poprawiającej się sytuacji w zakresie gospodarki ściekowej w gminie jest też zmniejszająca się liczba zbiorników bezodpływowych. Zgodnie z danymi GUS w 2008 roku było 260 zbiorników, następnie liczba zbiorników systematycznie malała i obecnie jest już tylko 35 zbiorników. Jednocześnie w analizowanym okresie w gminie przybywa oczyszczalni przydomowych – obecnie zgodnie z danymi GUS jest ich w gminie osiem.

W oparciu o dostępne dane można stwierdzić, że sytuacja w zakresie gospodarki wodno-ściekowej jest dobra. Mieszkańcy gminy mają dostęp do sieci wodociągowej, a jednocześnie powstające ścieki komunalne są w znacznej części odprowadzane siecią kanalizacyjną i oczyszczane.

Na terenie gminy nie ma systemu kanalizacji burzowej. Poszczególne istniejące wpusty odprowadzają deszczówkę do przydrożnych rowów.

III.6.2 Gospodarka odpadami komunalnymi¹³

Zgodnie z regulacjami wynikającymi z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku od dnia 1 lipca 2013r. na terenie gminy funkcjonuje nowy system zagospodarowania odpadów. System ten nie obejmuje właścicieli nieruchomości niezamieszkałych (przedsiębiorstw, warsztatów, szkół, sklepów, budynków administracyjnych itp.). Zgodnie z regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Damnica systemem gospodarowania objęto wszystkie nieruchomości zamieszkałe. Regulamin określił wymagania i obowiązki właścicieli nieruchomości w zakresie utrzymania czystości i porządku.

Właściciele nieruchomości, którzy zadeklarowali selektywną zbiórkę odpadów komunalnych zostali zaopatrzeni w worki do gromadzenia i segregacji odpadów. Odpady nie poddane segregacji tzn. zmieszane gromadzone są w pojemnikach różnej wielkości i odbierane od właścicieli nieruchomości przez firmę, z którą gmina zawarła umowę. Regulamin zezwala na składowanie odpadów zielonych na przydomowych kompostownikach.

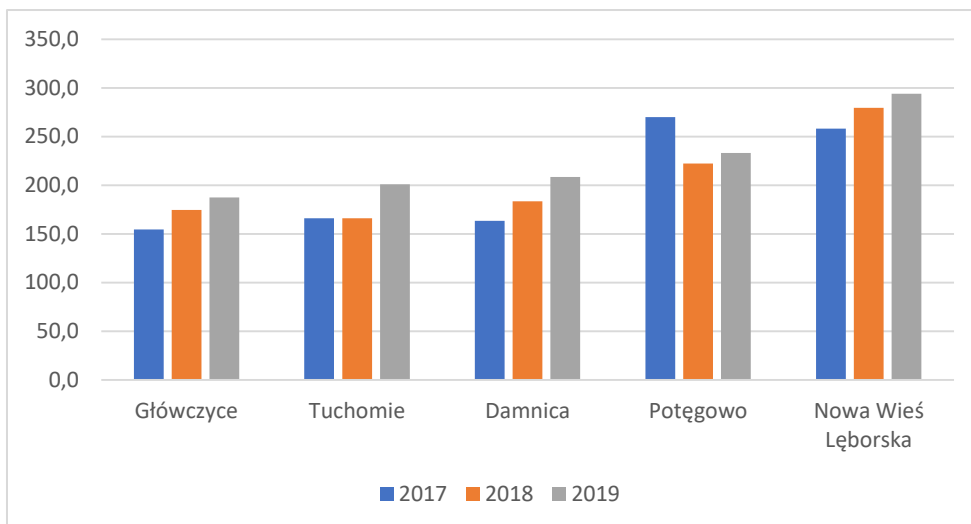
Gospodarka odpadami na terenie gminy Damnica organizowana jest i nadzorowana przez Wójta Gminy Damnica. Na terenie gminy systemem zbiórki odpadów objętych jest 100% nieruchomości zamieszkałych. Zbiórkę odpadów komunalnych z tych nieruchomości na terenie gminy Damnica prowadzi firma wybrana w drodze przetargu nieograniczonego ELWOZ Spółka z o. o. Właściciele nieruchomości niezamieszkałych (prowadzący działalność np. usługowo handlową, przemysłową) zobowiązani są do zawarcia indywidualnej umowy z przedsiębiorcą wpisanym do rejestru działalności regulowanej na terenie gminy Damnica. Są to firmy: PGK Słupsk, Elwoz Sierakowice, King, Sommer King, Remondis.

Poniżej na rysunkach przedstawione zostały podstawowe dane charakteryzujące odbiór odpadów komunalnych w gminie na tle grupy porównawczej.

Na pierwszym rysunku przedstawiona została ilość zebranych odpadów komunalnych w przeliczeniu na jednego mieszkańca w gminie Damnica na tle grupy porównawczej w latach 2017-2019.

---

¹³ Rozdział został opracowany w oparciu o dokument: Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Damnica za rok 2019, Damnica, kwiecień 2020 r.

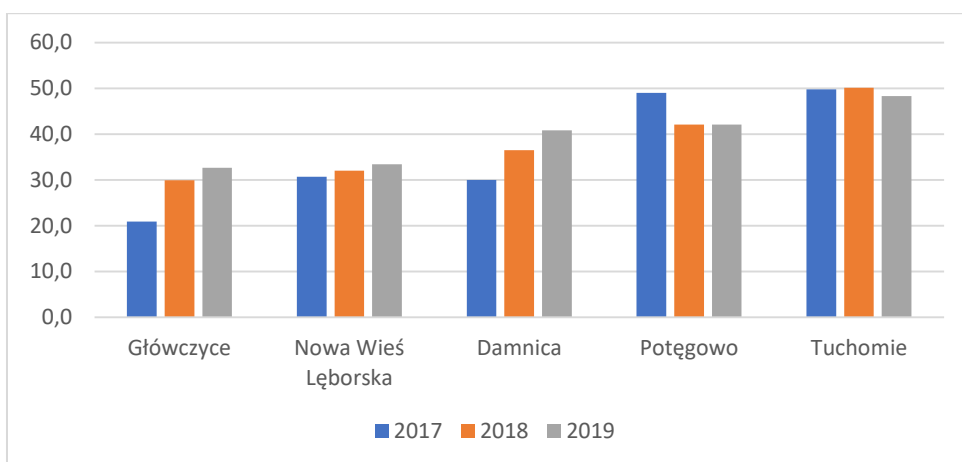
Rys. 47 Ilość zebranych odpadów komunalnych w przeliczeniu na jednego mieszkańca w gminie Damnica na tle grupy porównawczej (kg) (Źródło: Obliczenia własne na podstawie BDL GUS)

Jak widać ilość odpadów i tendencja zmian tej ilości w gminie Damnica jest najbardziej zbliżona do gminy Głównyzyce. Podobne ilości odpadów na mieszkańca zebrano w gminie Tuchomie. Wyższe ilości odpadów na mieszkańca zebrano w Potęgowie i w Nowej Wsi Lęborskiej. Jedynie w przypadku Nowej Wsi Lęborskiej obserwowane poziomy są wyższe od średniej krajowej dla obszarów wiejskich – w 2019 roku było to 251 kg na osobę, ale nawet w tym przypadku niższe od średniej w województwie pomorskim – 314 kg na osobę i w powiecie słupskim - 294 kg na osobę.

Ilość wytwarzanych odpadów jest silnie związana z wysokością dochodów do dyspozycji. Relatywnie niski poziom tych dochodów może wpływać na niską wartość wskaźnika w gminie Damnica. Jednocześnie obserwowany trend wzrostowy ilości zbieranych odpadów na jednego mieszkańca może świadczyć o poprawie sytuacji finansowej mieszkańców. Jeżeli poprawa sytuacji finansowej będzie następować w kolejnych latach, należy liczyć się ze wzrostem ilości zbieranych odpadów komunalnych.

Istotną kwestią jest nie tylko ilość, ale przede wszystkim jakość zbieranych odpadów. Poniżej zaprezentowano graficznie informacje dotyczące odpadów zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów.

Na pierwszym rysunku przedstawione dane dotyczące wszystkich odpadów zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów.

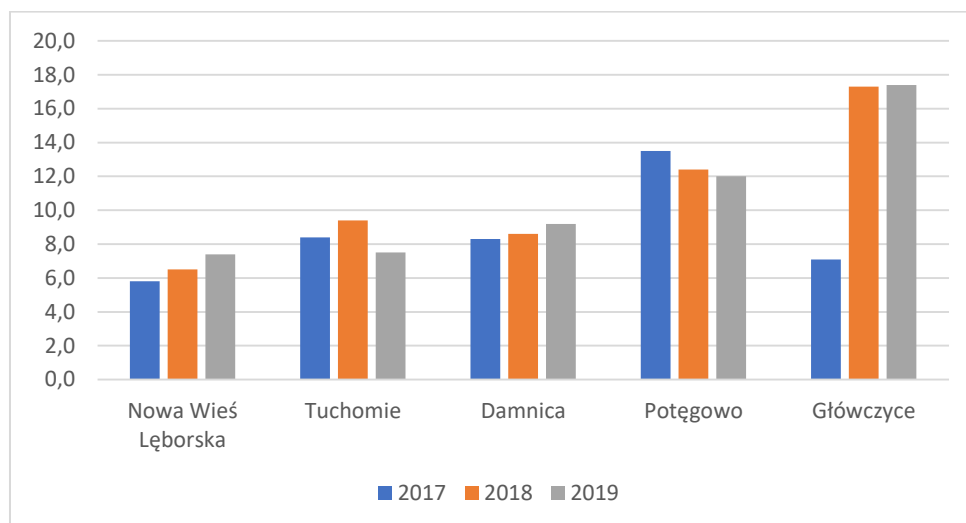

Rys. 48 Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów (Źródło: BDL GUS)

W analizowanym okresie odsetek odpadów zbieranych selektywnie w gminie Damnica stale rósł i w 2019 roku przekroczył 40% ogólnie zbieranych odpadów komunalnych. Poziom ten był wyższy od

osiąganego w dwóch gminach, a jednocześnie niższy od dwóch pozostałych gmin. Przy czym w tych dwóch gminach, w których poziom wskaźnika był wyższy, można zaobserwować stagnację, a nawet spadek analizowanego wskaźnika. Jeżeli te tendencje się utrzymają w kolejnych latach to możliwe będzie osiągnięcie najwyższych w grupie porównawczej poziomów wskaźnika. Należy zaznaczyć, że już obecnie poziom osiągnięty w gminie Damnica (40,8%) jest wyższy niż średni poziom na terenach wiejskich w kraju (34,4%), województwie (35,6%) i powiecie (35,7%).

Na kolejnym rysunku przedstawiono dane dotyczące zebranych selektywnie papieru i tektury, metali, szkła i tworzyw sztucznych w relacji do ogółu odpadów.

Rys. 49 Zebrane selektywnie papier i tektura, metale, szkło i tworzywa sztuczne w relacji do ogółu odpadów (Źródło: BDL GUS)

Podstawowe zależności są podobne jak w przypadku ogółu zbieranych selektywnie odpadów komunalnych, przy czym najwyższe poziomy osiąga gmina Głównicyce, a nie jak to było poprzednio Tuchomie. Postęp obserwowany w tym zakresie w gminie Damnica jest wolniejszy niż dla ogółu odpadów zbieranych selektywnie. Gorzej też wypada gmina na tle średnich poziomów osiągniętych na terenach wiejskich w kraju (13,2%), województwie (11,6%) i powiecie (15,9%).

Dotychczas gmina Damnica nie miała problemów w osiągnięciu określonych ustawowo poziomów recyklingu. Jednakże rosnące w kolejnych latach wymagane poziomy, a przede wszystkim zmiana sposobu liczenia wynikająca z przepisów unijnych wymagać będzie intensyfikacji działań związanych z poprawą wskaźników selektywnej zbiórki odpadów komunalnych.

W miejscowości Karzniczka (działka 38/14) utworzony został Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK), do którego mieszkańcy z terenu gminy mogą nieodpłatnie oddawać następujące odpady:

- 1) odpady budowlane i rozbiórkowe od gospodarstw domowych nie więcej niż 100 kg/rok od gospodarstwa domowego,
- 2) zużyte opony powstałe w gospodarstwach domowych nie więcej niż 4 sztuki od jednego gospodarstwa domowego raz na 3 lata,
- 3) odpady zielone,
- 4) papier i tektura,
- 5) szkło bezbarwne i kolorowe,
- 6) tworzywa sztuczne typu PET i plastik przemysłowo gospodarczy,
- 7) metale,
- 8) przeterminowane leki i chemikalia,
- 9) zużyte baterie i akumulatory,
- 10) zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- 11) zużyte świetlówki i żarówki.

PSZOK zlokalizowany jest w takim punkcie gminy, że z najbardziej oddalonej miejscowości w gminie tj. Jeziorki (zamieszkała przez ok. 13 osób) dojazd zajmuje ok. 20 minut (ok. 19 km).

Jednocześnie lokalizacja PSZOK jest bliska największej gminnej miejscowości tj. Damnicy (1145 mieszkańców) – odległość mniejsza niż 3 km, czas dojazdu 4 min. Mimo większej odległości (niecałe 8 km) czas dojazdu do drugiego dużego skupiska ludności w gminie tj. do miejscowości Damno i Bobrowniki (1145 mieszkańców) wynosi jedynie 10 minut.

Biorąc pod uwagę fakt, że przy lokalizacji PSZOK należy uwzględnić szereg, innych niż odległość czynników, wybór miejscowości Karzniczka trzeba ocenić jako właściwy.

Odpady wielkogabarytowe odbierane są w terminach wyznaczonych przez przedsiębiorcę odbierającego odpady komunalne z częstotliwością jeden raz w roku. Zbiórką zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego na terenie gminy Damnica zajmuje się firma ELWOZ Spółka z o.o. z Sierakowic. Odbiór odbywa się podczas zbiórek odpadów wielkogabarytowych organizowanych w okresie wiosennym (maj) każdego roku.

Na terenie gminy wprowadzono możliwość kompostowania odpadów ulegających biodegradacji na przydomowych kompostownikach, co uzasadniane jest charakterem rolniczym gminy i dominacją zabudowy jednorodzinnej z przydomowymi ogródkami. Ze złożonych w 2019 roku deklaracji wynika, iż większość właścicieli nieruchomości zamieszkałych posiada kompostowniki, na których deponuje odpady zielone.

Poza punktem PSZOK na terenie gminy nie ma innych obiektów związanych z gospodarką odpadami. Gmina Damnica jest członkiem Porozumienia Komunalnego dotyczącego użytkowania i eksploatacji wysypiska odpadów komunalnych w Chlewnicy zawartego w dniu 20 października 2008 r. W latach 2001-2012 na terenie zakładu zrealizowano zadania, dostosowujące składowisko do zmienionych przepisów prawnych, wynikające z przeglądu środowiskowego, które pozwoliły na przekształcenie Międzygminnego Składowiska Odpadów w Chlewnicy w Zakład Zagospodarowywania Odpadów.

Właścicielem instalacji jest prywatna firma Elwoz Sp. z o.o. Właścicielem terenu pod obecną i planowaną do realizacji nieckę na składowanie odpadów jest Gmina Potęgowo.

Inne niż gospodarka odpadami komunalnymi zadania związane z utrzymaniem czystości i porządku realizuje w gminie również Zakład Gospodarki Komunalnej, do którego w tym zakresie należy, w szczególności:

- 1) letnie i zimowe oczyszczanie gminnych dróg publicznych i niepublicznych, placów, ulic i chodników, mostów,
- 2) utrzymanie w należyтым porządku zieleni gminnej i zadrzewień,
- 3) usuwanie nielegalnych wysypisk śmieci,
- 4) organizacja realizacji zadań z zakresu opieki nad bezdomnymi zwierzętami.

III.6.3 Gospodarka energetyczna

III.6.3.1 Zaopatrzenie w energię elektryczną¹⁴

Przez teren gminy Damnica przebiega linia najwyższych napięć 400 kV relacji Żarnowiec – Słupsk, która jest elementem Krajowego Systemu Elektroenergetycznego (KSE) zarządzanego przez operatora sieci przesyłowej - Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. (PSE S.A.).

Gmina Damnica zasilana jest z Krajowego Systemu Elektroenergetycznego (KSE) poprzez główne punkty zasilania (GPZ) znajdujące się poza granicami gminy, a następnie poprzez linie średniego

¹⁴ Rozdział opracowany na podstawie Planu Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Damnica do 2020 roku, UCHWAŁA NR V/33/2019 RADY GMINY DAMNICA z dnia 17 stycznia 2019 r. w sprawie zmiany Uchwały NR XIX/207/17 Rady Gminy Damnica z dnia 9 lutego 2017r. w sprawie uchwalenia Planu Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Damnica do 2020 roku.

https://ug.damnica.ibip.pl/public/get_file_contents.php?id=336983#page=35&zoom=100,133,372

napięcia. GPZ biorące udział w zasilaniu gminy w energię elektryczną to GPZ Darżyno, GPZ Słupsk Grunwaldzka i GPZ Słupsk Hubalczyków.

Przez gminę Damnica przebiega ponadto linia wysokiego napięcia 110 kV relacji Darżyno - Słupsk Hubalczyków będąca w zarządzie operatora sieci dystrybucyjnej ENERGA Operator SA i stanowiąca element zaopatrzenia w energię elektryczną sąsiednich gmin, w obrębie gminy linia ta ma długość 11,5 km. Sieć średniego napięcia na terenie gminy składa się z 12,2 km linii wykonanych w technologii kablowej oraz z 110,6 km linii napowietrznych. Obniżenie napięcia do wartości odbieranej przez większość gospodarstw domowych jest wykonywana w transformatorach 15/0,4 kV. Na terenie gminy znajduje się 67 stacji transformatorowych.

Ostatnim ogniwem pomiędzy KSE, a odbiorcami końcowymi na niskim napięciu są linie niskiego napięcia, których długość na terenie gminy wynosi odpowiednio 32,6 km w technologii kablowej i 88,9 km w technologii napowietrznej. Stan sieci oraz urządzeń elektroenergetycznych na terenie gminy Damnica oceniany jest jako dobry.

Dla linii elektroenergetycznych należy wskazać pasy ochronne o szerokości zależnej od napięcia:

- 80 m dla 400 kV (po 40 m od osi linii w obu stronach);
- 39 m dla linii napowietrznych WN (po 19,5 od osi w obu kierunkach),
- 15 m dla linii napowietrznych SN (po 7,5 m od osi w obu kierunkach),
- 3 m dla linii kablowych SN (po 1,5 m od osi w obu kierunkach),
- 3 m dla linii napowietrznych nN (po 1,5 m od osi w obu kierunkach),
- 2 m dla linii kablowych nN (po 1m od osi w obu kierunkach).

Dystrybutor energii elektrycznej – ENERGA OPERATOR SA oddział w Koszalinie planuje w kolejnych latach:

- Budowę słupowej stacji transformatorowej oraz sieci średniego oraz niskiego napięcia w miejscowości Bobrowniki,
- Przebudowę stacji transformatorowej Damnica Osiedle,
- Przebudowę linii napowietrznej 15 kV nr 118,
- Wymianę przyłączy 0,4 kV na izolowane zasilanych ze stacji Bobrowniki.

III.6.3.2 Oświetlenie uliczne¹⁵

Na terenie gminy istnieje oświetlenie uliczne w 25 miejscowościach, z wyjątkiem 2 małych miejscowości: Jeziorka i Głodowo. Łączna ilość punktów świetlnych będących własnością Gminy to 167 sztuk. W 2019 roku punkty świetlne zostały zamontowane w następującej ilości: 8 lamp Damno.

Ponadto 521 punkty świetlne są własnością firmy ENERGA – Oświetlenie.

III.6.3.3 Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych¹⁶

Na terenie gminy Damnica w chwili obecnej dość powszechnie wykorzystywane jest drewno w kotłowniach indywidualnych do wytwarzania ciepła, ponadto zakłady obróbki drewna wykorzystują odpady drzewne powstałe przy produkcji do zasilania zakładów w ciepło.

W miejscowości Bięcino istnieje instalacja fotowoltaiczna o mocy 7 kW, którą należy zaliczyć do instalacji prosumenckich.

W gminie obecnie funkcjonuje 5 siłowni wiatrowych. Zaplanowane są kolejne inwestycje w tym obszarze, w obowiązujących miejscowych planach liczba planowanych siłowni wiatrowych wynosi

¹⁵ Informacja o stanie mienia komunalnego http://ug.damnica.ibip.pl/public/get_file_contents.php?id=364668

¹⁶ Rozdział opracowany na podstawie Planu Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Damnica do 2020 roku, UCHWAŁA NR V/33/2019 RADY GMINY DAMNICA z dnia 17 stycznia 2019 r. w sprawie zmiany Uchwały NR XIX/207/17 Rady Gminy Damnica z dnia 9 lutego 2017r. w sprawie uchwalenia Planu Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Damnica do 2020 roku.

łącznie 36. Zrealizowane siłownie wiatrowe stanowią część planowanego zespołu elektrowni wiatrowych „Bięcino” o łącznej, maksymalnej mocy ok. 39 MW, obejmującego następujące, podstawowe elementy:

- 1) 13 elektrowni wiatrowych o łącznej mocy do ok. 39 MW, posadowionych na żelbetowych fundamentach i wyposażonych w platformy montażowe o utwardzonej nawierzchni,
- 2) drogi dojazdowe łączące elektrownie wiatrowe z drogami publicznymi,
- 3) przebudowywane drogi leśne, gminne, powiatowe i wojewódzkie oraz niezbędne zjazdy z tych dróg,
- 4) stacja elektroenergetyczna GPO „Bięcino” SN/110 kV,
- 5) kablowa (podziemna) sieć elektroenergetyczna SN łącząca elektrownie wiatrowe z abonenckimi stacjami elektroenergetycznymi GPO o długości ok. 6 km,
- 6) kablowa (podziemna) sieć telekomunikacyjna łącząca elektrownie z ośrodkiem automatycznego sterowania ich pracą.

Ponadto, na terenie gminy Damnica funkcjonuje elektrownia wodna¹⁷ w Łebieniu: Łebień I i Łebień II o łącznej mocy poniżej 100 kW:

- właściciel: Energa Operator S.A., ul. Rybacka 4 a, 76-200 Słupsk
- nazwa rzeki: Łupawa;
- km rzeki: 52,1;
- wysokość piętrzenia: 2,3 m;
- moc: 50 kW, 45 kW.

III.6.3.4 Zaopatrzenie w energię cieplną¹⁸

Na terenie gminy Damnica nie ma scentralizowanych sieci ciepłowniczych. W gminie znajduje się natomiast kilka kotłowni lokalnych zaopatrujących w ciepło więcej niż jeden budynek. W zdecydowanej większości ciepło na terenie gminy Damnica jest wytwarzane w oparciu o kotłownie indywidualne. Najczęściej wykorzystywanym źródłem ciepła w kotłowniach indywidualnych są kotły rusztowe na paliwa stałe. Gospodarstwa domowe wykorzystują najczęściej drewno jako paliwo oraz częściowo węgiel kamienny (często stosowane są oba paliwa), w budynkach gospodarczych wykorzystuje się głównie węgiel kamienny. Na terenie gminy sporadycznie występują instalacje wytwarzające ciepło z gazu płynnego lub oleju opałowego.

III.6.3.5 Zaopatrzenie w gaz

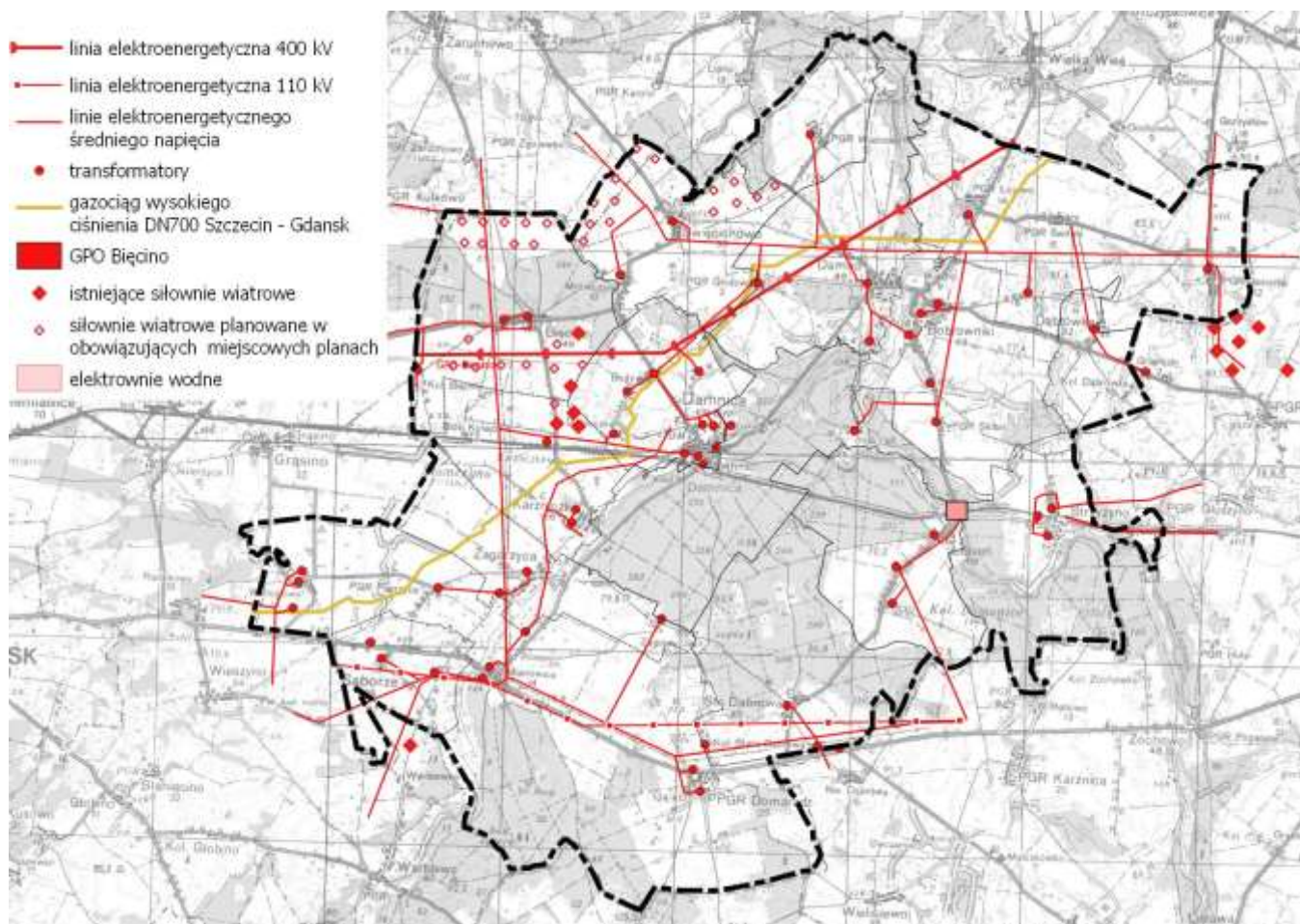
Obecnie gmina Damnica nie jest gminą zgazyfikowaną. Zapotrzebowanie na gaz mieszkańców pokrywane jest przez gaz dostarczany w butlach i powszechnie wykorzystywany do przygotowania posiłków. Gaz LPG do ogrzewania pomieszczeń wykorzystywany jest sporadycznie. Planowane jest doprowadzenie sieci gazowej do Damnicy.

Przez gminę Damnica z kierunku północnego-wschodu na południowy zachód przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia DN 700 Szczecin – Gdańsk. Szerokość strefy kontrolowanej dla gazociągu DN700 wynosi 12 m (po 6 m od osi gazociągu). Wszelkie zamierzenia inwestycyjne w strefie kontrolowanej i sąsiedztwie gazociągu należy uzgodnić z Operatorem Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A. Oddział w Gdańsku.

¹⁷ <http://www.infoeko.pomorskie.pl/>

¹⁸ Rozdział opracowany na podstawie Planu Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Damnica do 2020 roku, UCHWAŁA NR V/33/2019 RADY GMINY DAMNICA z dnia 17 stycznia 2019 r. w sprawie zmiany Uchwały NR XIX/207/17 Rady Gminy Damnica z dnia 9 lutego 2017r. w sprawie uchwalenia Planu Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Damnica do 2020 roku.

Obecnie na terenie powiatu słupskiego rozwijana sieć gazociągów średniego ciśnienia. W realizacji znajduje się gazociąg średniego ciśnienia od zachodniej granicy gminy Damnica (gmina Słupsk) do m. Damnica przez m. Wielogłowy, Sąborze, Paprzyce, Zagórzycza i Karzniczka.

Rys. 50 Gospodarka energetyczna (opracowanie własne)

III.6.4 Instalacje radiokomunikacyjne¹⁹

Wzdłuż istniejącej linii kolejowej pierwszorzędowej Szczecin — Gdańsk przebiega kabel światłowodowy międzynarodowej relacji Kopenhaga — Słupsk — Gdańsk — Warszawa — południe Europy. Jej przebieg przez teren północnej Polski pozwala na powiązanie gm. Damnica poprzez centralę automatyczną w Słupsku z cyfrową siecią międzynarodową.

Linia radiowa przebiegająca przez teren gminy wykorzystywana jest do przesyłania ogólnopolskich programów w kanałach radiowych i telewizyjnych pomiędzy telekomunikacyjnymi ośrodkami nadawczymi w Słupsku i Skórowie Nowym, skąd poprzez wieże antenowe emitowane są między innymi na teren gminy Damnica. Pasmo częstotliwości zajmowane przez tę linię radiową po części wykorzystuje się dla utworzenia analogowych kanałów telefonicznych /telefonii bezprzewodowej/.

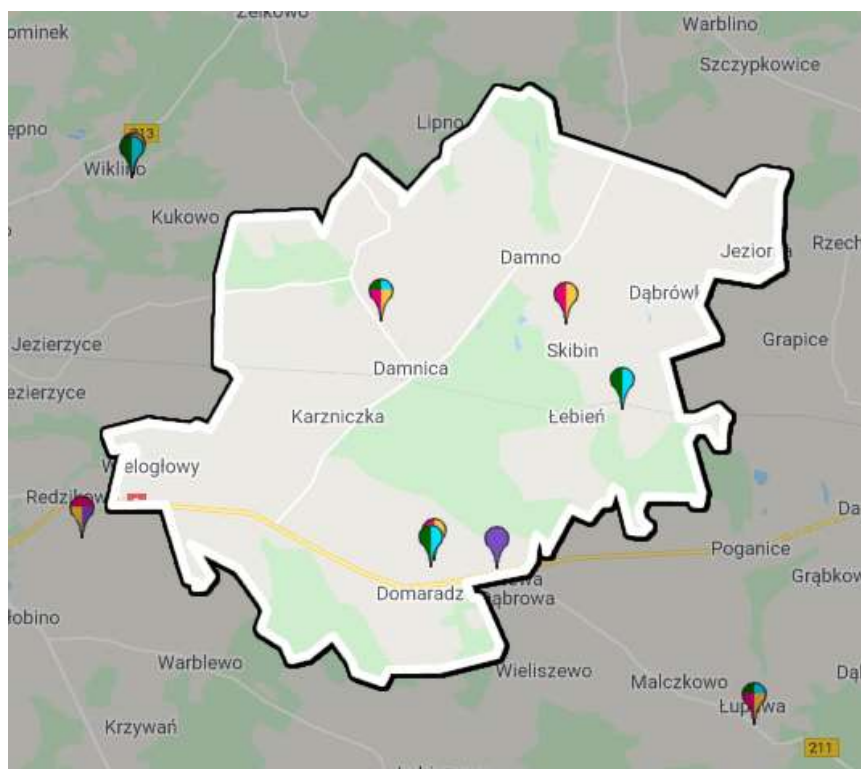
Przez teren gminy, wzdłuż drogi krajowej nr 6 przebiega dalekosiężny kabel telefoniczny Słupsk — Łębork.

Na terenie gminy Damnica zlokalizowanych jest sześć stacji bazowych telefonii komórkowej różnych nadawców sygnałów, typu GSM, UMTS i LTE, których transmisja mowy i danych może odbywać się w różnych pasmach częstotliwości. Są to stacje:

¹⁹ Rozdział opracowany na podstawie Programu ochrony środowiska dla gminy Damnica na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028.

- Damnica – maszt własny Plusa: – T-Mobile (GSM900, UMTS2100, UMTS900), – Plus (GSM900, UMTS900), – Aero 2 (LTE1800), – Orange (GSM900, UMTS2100, UMTS900).
- Skibin – maszt własny T-Mobile: – T-Mobile (GSM900, LTE800, UMTS900), – Orange (GSM900, LTE800, UMTS900).
- Strzyżyno – maszt własny Plusa: – Plus (GSM900, UMTS900), – Aero 2 (LTE1800).
- Stara Dąbrowa – maszt własny Play:
- Play (GSM1800, LTE1800, LTE2100, LTE800, UMTS2100, UMTS900).
- Stara Dąbrowa – maszt własny T-Mobile: – T-Mobile (GSM900, LTE800, UMTS2100, UMTS900), – Orange (GSM900, LTE800, UMTS2100, UMTS900).
- Stara Dąbrowa – maszt własny Plusa: – Plus (GSM900, UMTS900), – Aero 2 (LTE1800, LTE900).

Umieszczenie pojedynczych stacji bazowych telefonii komórkowej znajdujących się na terenie i w okolicy gminy prezentuje poniższy rysunek – Plus (kolor zielony), T-Mobile (kolor różowy), Orange (kolor pomarańczowy), Play (kolor fioletowy) i Aero2 (kolor błękitny).

Rys. 51 Rysunek Stacje bazowe telefonii komórkowej na terenie i w okolicy gminy Damnica (Źródło: Program ochrony środowiska dla gminy Damnica na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028)

III.7 PLANOWANIE PRZESTRZENNE

III.7.1 Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Na terenie gminy Damnica, na dzień 30.09.2020 r. obowiązywało 7 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (mpzp), sporządzonych na podstawie:

- nieobowiązującej ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym, tj.:

1. Uchwała Nr XXXII/214/02 Rady Gminy Damnica z dnia 28 lutego 2002 r. w sprawie zmian mpzp gminy Damnica dla działki nr 14/2 położonej w obrębie ewidencyjnym Sąborze;
2. Uchwała Nr XXXIII/224/02 Rady Gminy Damnica z dnia 25 kwietnia 2002 r. w sprawie zmiany mpzp gminy Damnica w obrębie ewidencyjnym Strzyżyno na części działki nr 70;
3. Uchwała Nr VII/37/03 Rady Gminy Damnica z dnia 15 maja 2003 r. w sprawie: zmiany mpzp gminy Damnica w obrębach ewidencyjnych Świecichowo i Bięcino;

- obowiązującej ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, tj.:

4. Uchwała Nr XXIII/131/04 Rady Gminy Damnica z dnia 21 października 2004 r. w sprawie uchwalenia mpzp gminy Damnica w obrębie ewidencyjnym Damnica dla fragmentu działki nr 268;
5. Uchwała Nr XXVII/159/05 Rady Gminy Damnica z dnia 17 lutego 2005 r. w sprawie uchwalenia mpzp MIEJSCA OBSŁUGI PODRÓŻNYCH w Starej Dąbrowie;
6. Uchwała Nr XLVIII/331/10 Rady Gminy Damnica z dnia 21 kwietnia 2010 r. w sprawie uchwalenia mpzp gminy Damnica - w obrębach Bięcino i Karzniczka;
7. Uchwała Nr LIV/372/10 Rady Gminy Damnica z dnia 27 października 2010 r. w sprawie uchwalenia mpzp Gminy Damnica pod trasę gazociągu DN 700 wraz z urządzeniami infrastruktury towarzyszącej.

Obowiązujące plany obejmują 1262 ha, co stanowi ok. 7,5 % powierzchni całkowitej gminy. Większość obszarów objętych MPZP (93%) stanowią grunty położone w przy północnej granicy gminy, gdzie planowana była lokalizacja farmy wiatrowej. W obszarze obowiązujących miejscowych planów przeznaczenie terenów pod zabudowę mieszkaniową zostało ustalone tylko w jednym planie tj. w mpzp dla działki nr 14/2 położonej w obrębie ewidencyjnym Sąborze (wyznaczono w planie 6 działek o funkcji mieszkaniowo-usługowej). Rozwój funkcji usługowej przewidziany jest w trzech planach, we wspomnianym powyżej mpzp dla działki nr 14/2 położonej w obrębie ewidencyjnym Sąborze, w mpzp dla MOP w Starej Dąbrowie oraz mpzp dla obrębów ewidencyjnych Święciechowa i Bięcino.

Maksymalna szacowana powierzchnia użytkowa zabudowy mieszkaniowej wyznaczona w obowiązujących mpzp wynosi ok. 1512 m², a zabudowy usługowej 4114m² (przy czym 12% p.u. dotyczy zabudowy związanej z obsługą wyznaczonego w miejscowości Bięcino terenu usług sportu, a 20% związane jest z zabudową Miejsca Obsługi Podróżnych).

Stąd należy uznać, że obowiązujące miejscowe nie stanowią podstawy dla rozwoju funkcji mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej w gminie Damnica.

Na rysunku kolorem pomarańczowym przedstawiono obszary objęte ww. uchwałami.

III.7.2 Miejscowe plany w trakcie sporządzania

Rada Gminy Damnica w latach 2010-2020 podjęła szereg uchwał o przystąpieniu do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (wszystkie uchwały zostały podjęte na podstawie obowiązującej ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym), z czego na dzień 30.09.2020 r. obowiązuje 6 uchwał (pozostałe zostały uchylone uchwałami Rady Gminy Damnica). Powierzchnia objęta sporządzaniem miejscowych planów wynosi obecnie łącznie ok. 500 ha. Na rysunku zaznaczono kolorem fioletowym obszary objęte obowiązującymi uchwałami, tj.:

1. UCHWAŁA NR XII/129/2019 RADY GMINA DAMNICA z dnia 31 października 2019 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia mpzp dla działek oznaczonych nr ewidencyjnym 239/1, 239/2, 251/1, 251/2, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259 położonych w obrębie ewidencyjnym 0004 Damnica, gmina Damnica; pow. 18,5 ha;
2. UCHWAŁA NR XX/220/2020 RADY GMINA DAMNICA z dnia 16 lipca 2020 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia mpzp wsi Bięcino; pow. ok. 34 ha;
3. UCHWAŁA NR XX/221/2020 RADY GMINA DAMNICA z dnia 16 lipca 2020 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia mpzp dla obszaru obejmującego zachodnią część miejscowości Damnica i miejscowość Budy wraz z Dębniczką; pow. ok. 185 ha;
4. UCHWAŁA NR XX/222/2020 RADY GMINA DAMNICA z dnia 16 lipca 2020 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia mpzp wsi Karzniczka; pow. ok. 73 ha;
5. UCHWAŁA NR XX/223/2020 RADY GMINA DAMNICA z dnia 16 lipca 2020 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia mpzp dla obszaru położonego w obrębie geodezyjnym Sąborze, na południe od istniejącej drogi krajowej nr 6; pow. ok. 174 ha;
6. UCHWAŁA NR XXII/238/2020 RADY GMINA DAMNICA z dnia 24 września 2020 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia mpzp dla działek 73/1, 73/2 i 73/3, położonych w obrębie geodezyjnym Damnica, gmina Damnica; pow. ok. 6,4 ha.

Uchwały nr 2-5 zostały podjęte m.in. w związku z wyznaczeniem lokalizacji elektrowni wiatrowych w północno-wschodniej części gminy Damnica (Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Damnica -Uchwała Nr XLVIII/330/10 Rady Gminy Damnica z dnia 21 kwietnia 2010 roku oraz obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego -Uchwała Nr VII/37/03 Rady Gminy Damnica z dnia 15 maja 2003 r. oraz Uchwała Nr XLVIII/331/10 Rady Gminy Damnica z dnia 21 kwietnia 2010 r.) oraz w związku z przepisami ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (Dz.U. z 2020 r., poz. 981 z późn.zm.), które ograniczają funkcję mieszkaniową w sąsiedztwie siłowni wiatrowych. Obecnie występuje znaczna rozbieżność w zakresie odległości wykluczenia lokalizacji zabudowy mieszkaniowej lub mieszanej z udziałem funkcji mieszkaniowej pomiędzy odległościami określonymi w ustawie o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych a ustalonymi w obowiązujących miejscowych planach. Według przepisów ustawy o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (art. 4) strefa wykluczenia lokalizacji budynku mieszkalnego albo budynku o funkcji mieszanej, w skład której wchodzi funkcja mieszkaniowa w sąsiedztwie elektrowni wiatrowych powinna wynosić 10-ciokrotność wysokości elektrowni wiatrowej mierzonej od poziomu gruntu do najwyższego punktu budowli, wliczając elementy techniczne, w szczególności wirnik wraz z łopatami (całkowita wysokość elektrowni wiatrowej). W przypadku siłowni wiatrowych zlokalizowanych na terenie gminy odległość ta wynosi 1700 m.

W obowiązującej zmianie planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Damnica w obrębach ewidencyjnych Świecichowo i Bięcino (Uchwała Nr VII/37/03 Rady Gminy Damnica z dnia 15 maja 2003 r.), w której wskazano orientacyjną lokalizację 23 elektrowni wiatrowych, ustalono, że:

1. maksymalna wysokość najwyższego punktu łopaty wirnika elektrowni wiatrowej nad poziom terenu na południe od linii rozgraniczającej obszary o maksymalnej dopuszczalnej wysokości elektrowni nie może przekraczać 80 m, a na północ od powyższej linii 150 m (+/-5m);
2. lokalizacja elektrowni wiatrowych dopuszczalna jest w odległości min. 450 m od zabudowy przeznaczonej na stały pobyt ludzi dla elektrowni o mocy do 1,00 MW i 600 m dla elektrowni o mocy powyżej 1,00 MW.

W obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Damnica - w obrębach Bięcino i Karzniczka (Uchwała Nr XLVIII/331/10 Rady Gminy Damnica z dnia 21 kwietnia 2010r.) wskazano orientacyjną lokalizację 13 elektrowni wiatrowych i ustalono:

1. wysokość elektrowni wiatrowej nie większą niż 170 metrów $\pm 5\%$ -przy najwyższym położeniu łopat wirnika (w maksymalnym wychyleniu);
2. obowiązek zachowania odległości nie mniejszej niż 500 metrów -od zabudowy przeznaczonej na stały pobyt ludzi.

Do dnia 30.09.2020 r. na terenie gminy Damnica zbudowano 5 elektrowni wiatrowych o wysokości 170 m ponad poziom terenu. W sąsiedztwie gminy Damnica zbudowano kolejne 8 elektrowni wiatrowych, które generują strefy ograniczeń dla lokalizacji zabudowy mieszkaniowej lub mieszanej z udziałem funkcji mieszkaniowej. Elektrownie te zostały zbudowane na terenie gminy Potęgowo (7 elektrowni) i gminy Słupsk (1 elektrownia). Ponadto, na terenie gminy Potęgowo przyjęto dwa miejscowe plany, gdzie wskazuje się lokalizację siłowni wiatrowych:

- mpzp parku elektrowni wiatrowych WIELISZEWO (Uchwała Nr XIX/130/2008 Rady Gminy Potęgowo z dnia 28.02.2008 r.;
- mpzp fragmentu gminy Potęgowo dla terenów obejmujących obszar w rejonie planowanej Farmy Wiatrowej Głuszyno (Uchwała Nr XXX/229/2013 Rady Gminy Potęgowo z dnia 19 marca 2013 r.,

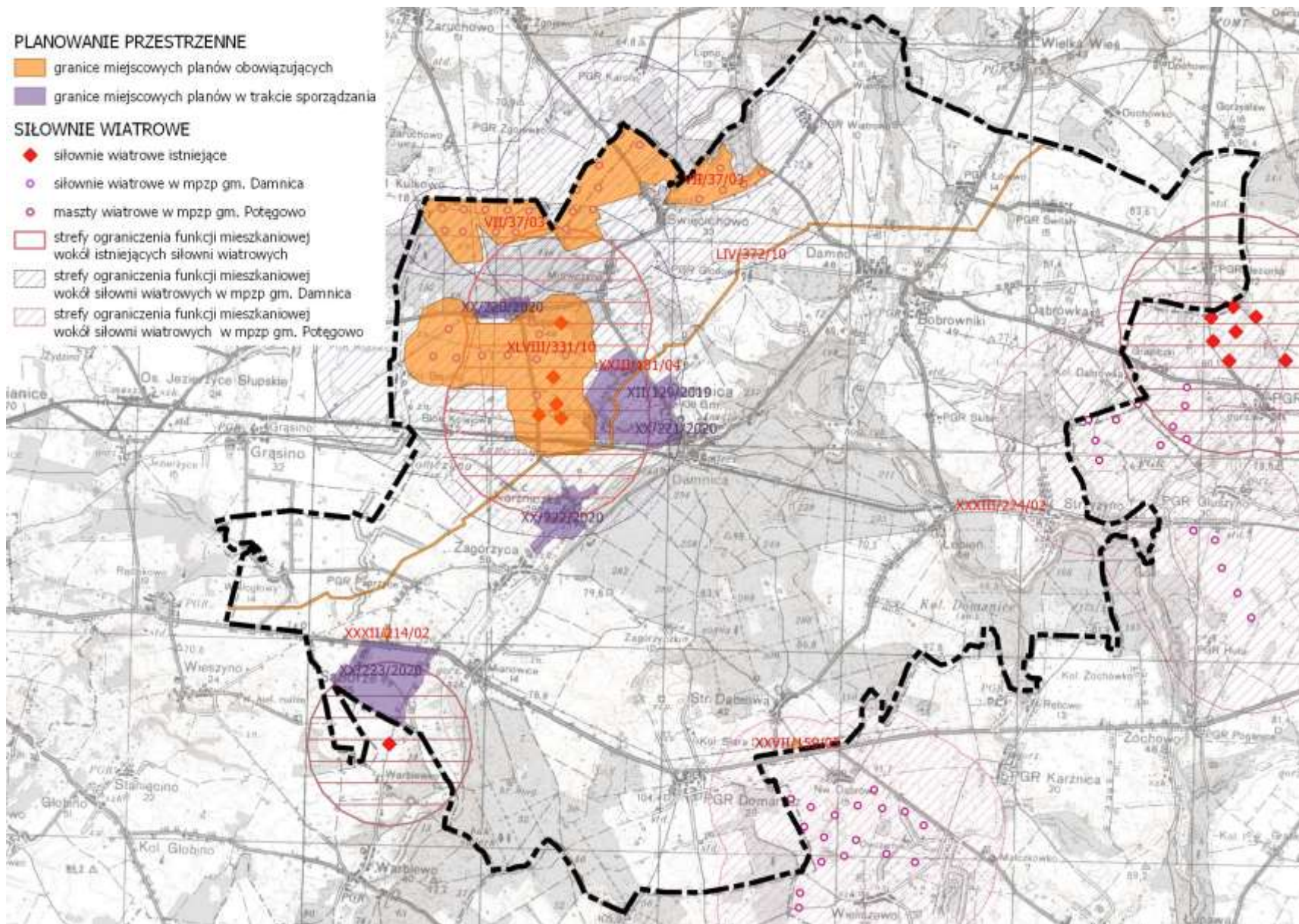
Na rysunku poniżej przedstawiono przestrzenny zasięg obszarów ograniczenia zabudowy mieszkaniowej generowanej przez istniejące i planowane siłownie wiatrowe przy uwzględnieniu przepisów ustawy o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych.

Jak już wspomniano w rozdziale poprzednim, obowiązujące miejscowe plany wskazują jedynie kilka działek dla rozwoju zabudowy mieszkaniowej, a rozwój tej funkcji na terenie gminy odbywa się na podstawie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Dla zachowania możliwości

rozwoju funkcji mieszkaniowej na terenie miejscowości Bięcino, Damnica, Budy, Dębniczka, Karzniczka i Sąborze podjęto uchwały o przystąpieniu do sporządzania miejscowych planów, ponieważ ustawa o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych w art. 15 ust. 8 dopuszcza uchwalanie planów miejscowych przewidujących lokalizację budynku mieszkalnego albo budynku o funkcji mieszanej, w skład której wchodzi funkcja mieszkaniowa, na podstawie przepisów dotychczasowych w ciągu 72 miesięcy (6 lat) od dnia wejścia w życie ustawy (16.07.2016 r.) czyli do 15 lipca 2022 r.

W obszarze zagrożonym wykluczeniem zabudowy mieszkaniowej w związku z planowanymi lokalizacjami kolejnych siłowni wiatrowych znajdują się :

- miejscowości Świecichowo i Wiatrowo w związku z możliwą lokalizacją siłowni wiatrowych na podstawie ustaleń obowiązujących miejscowych planów gminy Damnica;
- miejscowości Dąbrówka, w tym Dąbrówka Kolonia, oraz Strzyżyno w związku z możliwą lokalizacją siłowni wiatrowych na podstawie miejscowych planów gminy Potęgowo.

Rys. 52 Strefy wykluczenia funkcji mieszkaniowej zgodnie z ustawą o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych dla istniejących i planowanych siłowni wiatrowych w obszarze gminy Damnica i jej sąsiedztwie (opracowanie własne)

III.7.3 Decyzje o warunkach zabudowy i lokalizacji inwestycji celu publicznego

W latach 2010-2020 (do 31 października 2020 r.) wydano łącznie ponad 600 decyzji o warunkach zabudowy (w liczbie tej ujęto zarówno decyzje o lokalizację nowych budynków, jak i decyzje o rozbudowie i przebudowie lub zmianie funkcji istniejących budynków, decyzje dot. infrastruktury, decyzje o zmianie decyzji o warunkach zabudowy, decyzje o odmowie wydania decyzji czy też decyzje o przeniesieniu na kolejne osoby wydanych decyzji o warunkach zabudowy). Należy dodać, że dla niektórych nieruchomości wydano kilka decyzji o warunkach zabudowy.

Część decyzji wydanych dla nowej zabudowy lub przebudowy istniejących budynków została już wykorzystana tzn. budynki są zrealizowane lub w trakcie budowy, część natomiast pozostaje niewykorzystana.

Ponad 300 wydanych decyzji o warunkach zabudowy dotyczyła budowy nowych budynków mieszkalnych lub zmiany funkcji na funkcję mieszkaniową, w tym ok. 30 decyzji dotyczyło budowy więcej niż jednego budynku mieszkalnego jednorodzinnego w obszarze objętym decyzją.

Rozkład przestrzenny wydanych decyzji o warunkach zabudowy dla zabudowy mieszkaniowej nie jest równomierny, wyraźnie dominuje lokalizacja decyzji w:

- w ośrodku gminnym tj. w Damnica (około 55 decyzji),
- m. Sąborze (około 35 decyzji),
- m. Stara Dąbrowa (około 40 decyzje),
- m. Zagórzycy (około 60 decyzji).

Ponadto, w ciągu ostatnich dziesięciu lat wydano decyzje dot. budynków mieszkalnych w m. Domaradz – 10 i m. Bięcino – 10, Łebień – 9 decyzji oraz Damno – 8 decyzji. Pojedyncze decyzje wydano w m. Mrówczyno, Świecichowo, Bobrowniki, Strzyżyno, Łojewo i Świtawy. W niektórych miejscowościach tj: Wiatrowo, Paprzyce, Skibin, Jeziorka, Wiszno, Dąbrowa, Karzniczka, Strzyżyno w latach 2012-2020 nie wydano żadnej decyzji o warunkach zabudowy dla funkcji mieszkaniowej.

W podsumowaniu należy stwierdzić, że na terenie gminy Damnica, szczególnie w latach 2016-2020, obserwowany jest wzrost liczby decyzji o warunkach zabudowy dla nowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej lokalizowanej na terenach rolnych, w tym poza zwartymi układami historycznych wsi. Zjawisko to nie objęło całej gminy, ale ośrodek gminny tj. m. Damnica oraz część obrębów, gdzie udział własności osób prywatnych we władaniu gruntami jest największy przy najmniejszym udziale gruntów klas chronionych oraz dobrej dostępności komunikacyjnej, szczególnie od drogi krajowej nr 6 tj. obrębów Zagórzycy, Stara Dąbrowa i Sąborze. Ponadto, należy zwrócić uwagę, że w obszarze B, który obejmuje północną i wschodnią część gminy Damnica wydano znacznie mniej decyzji o warunkach zabudowy dla funkcji mieszkaniowej niż w obszarze A, co wskazuje na mniejszą atrakcyjność tego obszaru dla potencjalnych inwestorów oraz znacznie niższą dostępność gruntów budowlanych.

W decyzjach o warunkach zabudowy odnotowano także decyzje dot. budynków produkcyjnych, usługowych, budynków gospodarczych w zabudowie zagrodowej oraz zakładach produkcji rolnej, a także kilka decyzji dotyczących funkcji turystycznej i zalesień.

W 2020 r. w gminie Damnica wydano 4 decyzje na lokalizację farm fotowoltaicznych w miejscowościach: Bięcino (2,2 ha), Zagórzycza (14 ha), Stara Dąbrowa (1,8 ha) i Mianowice (57 ha).

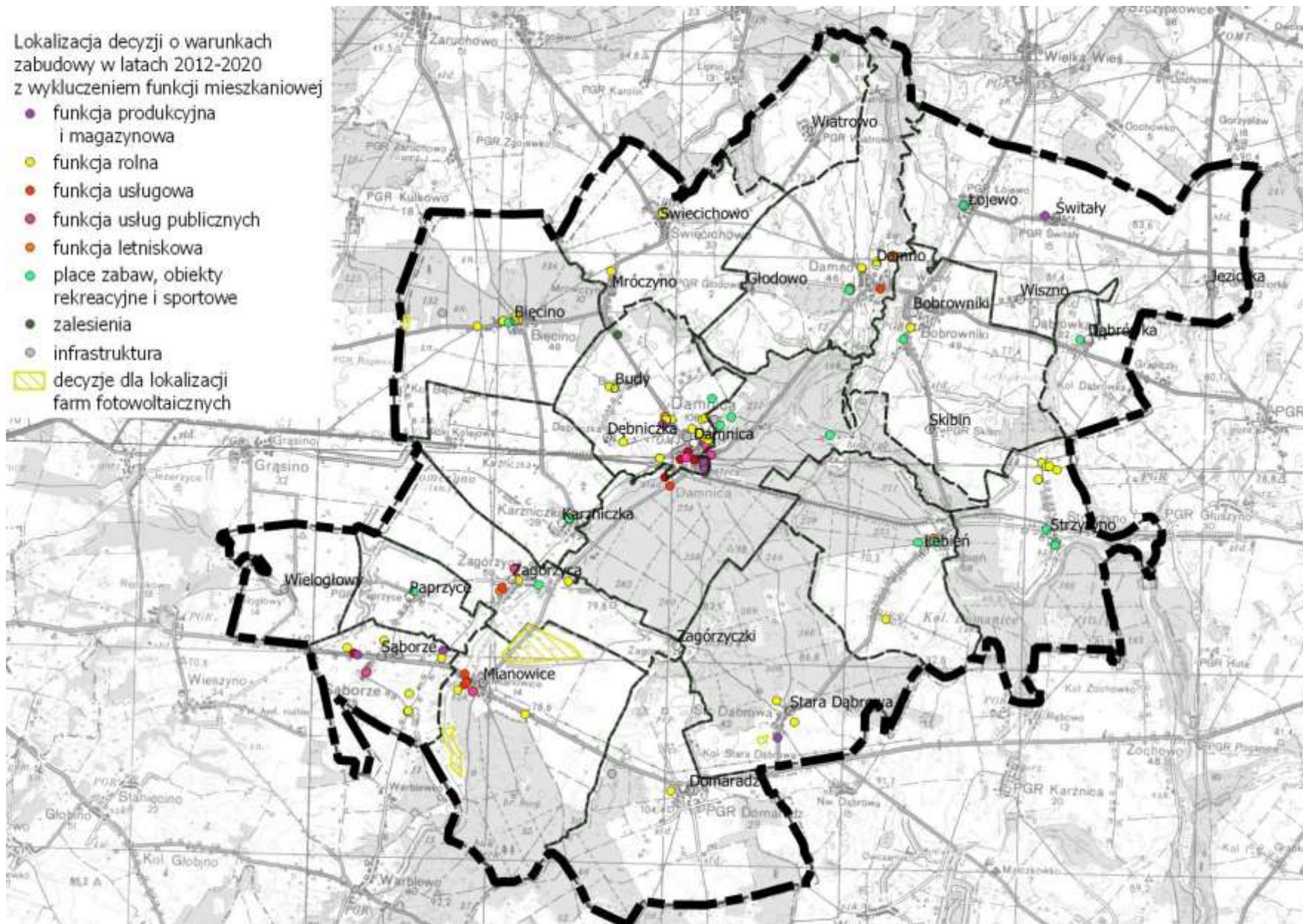
W analogicznym okresie wydano ok. 100 decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego, które obejmowały inwestycje z zakresu rozbudowy i przebudowy systemów zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków, przebudowę i rozbudowę sieci elektroenergetycznych, budowę oświetlenia ulic, przebudowę i budowę dróg oraz remonty i budowy obiektów użyteczności publicznej m.in. remizy OSP, filii bibliotek.

Należy zwrócić uwagę na związek pomiędzy udziałem osób fizycznych we władaniu terenami, szczególnie gruntami rolnymi, a lokalizacją wniosków o wydanie warunków zabudowy. Obręby gdzie złożono najwięcej wniosków to obręby o dominacji gruntów rolnych należących do osób fizycznych.

III.7.4 Wnioski do zmiany Studium

W trybie zbierania wniosków do zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Damnica wpłynęły 4 wnioski dotyczące zagospodarowania poszczególnych działek:

- Obręb Wielogłowy, Dz. nr 39/7 - Modyfikacja przeznaczenia działki w sposób umożliwiający wystąpienie do Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa o nieodpłatne przekazanie na mienie komunalne Gminy Damnica, zgodnie z art. 24 ust.5 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa;
- Obręb Sąborze, Dz. nr 2 i 3/2 - Wniosek o uwzględnienie prowadzenia na wymienionych działkach działalności gospodarczej w zakresie handlowo-usługowo-produkcyjnym;
- Obręb Bięcino, Dz. nr 39 - Wniosek o uwzględnienie przyszłego zagospodarowania pod budynek mieszkalny;
- Obręb Damnica, Dz. nr 81/1 - Wniosek o uwzględnienie funkcji mieszkaniowej jednorodzinnej.

Rys. 54 Lokalizacji decyzji o warunkach zabudowy z lat 2012-2020 (opracowanie własne)

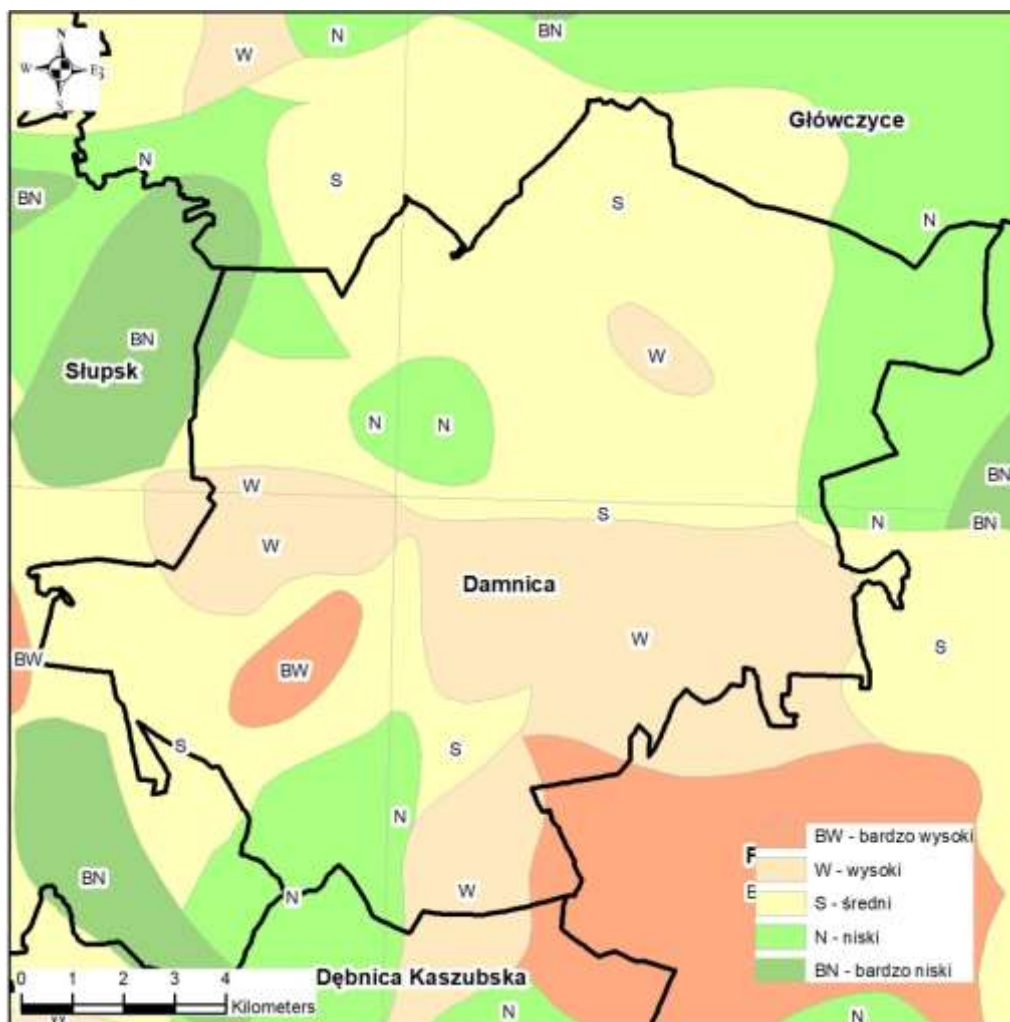

III.8 ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

III.8.1 Wody podziemne: izolacja, zasobność, ochrona GZWP

Ze względu na potencjalne zagrożenie jakości wód podziemnych głównego użytkowego poziomu wodonośnego do prowadzenia szeroko rozumianej działalności gospodarczej przejawiającej się różnorodnymi aspektami presji antropogenicznej w postaci potencjalnych możliwości oddziaływania na skład chemiczny wód podziemnych użytkowych poziomów wodonośnych, obszarami najbardziej narażonymi na antropopresyjne oddziaływania są obszary położone w południowo-wschodniej części gminy powiązane głównie z doliną Łupawy. W pozostałej części gminy obszarami o nieco podwyższonym ryzyku jest rejon doliny rzecznej Charstnicy oraz strefa występowania mniejszych miąższości glin zwałowych w obrębie wysoczyzn lodowcowych – m.in. rejon Dębniczki, Bięcina. Zalecane jest wykorzystanie obszarów o najniższym poziomie ryzyka dla lokalizacji funkcji potencjalnie uciążliwych dla jakości wód.

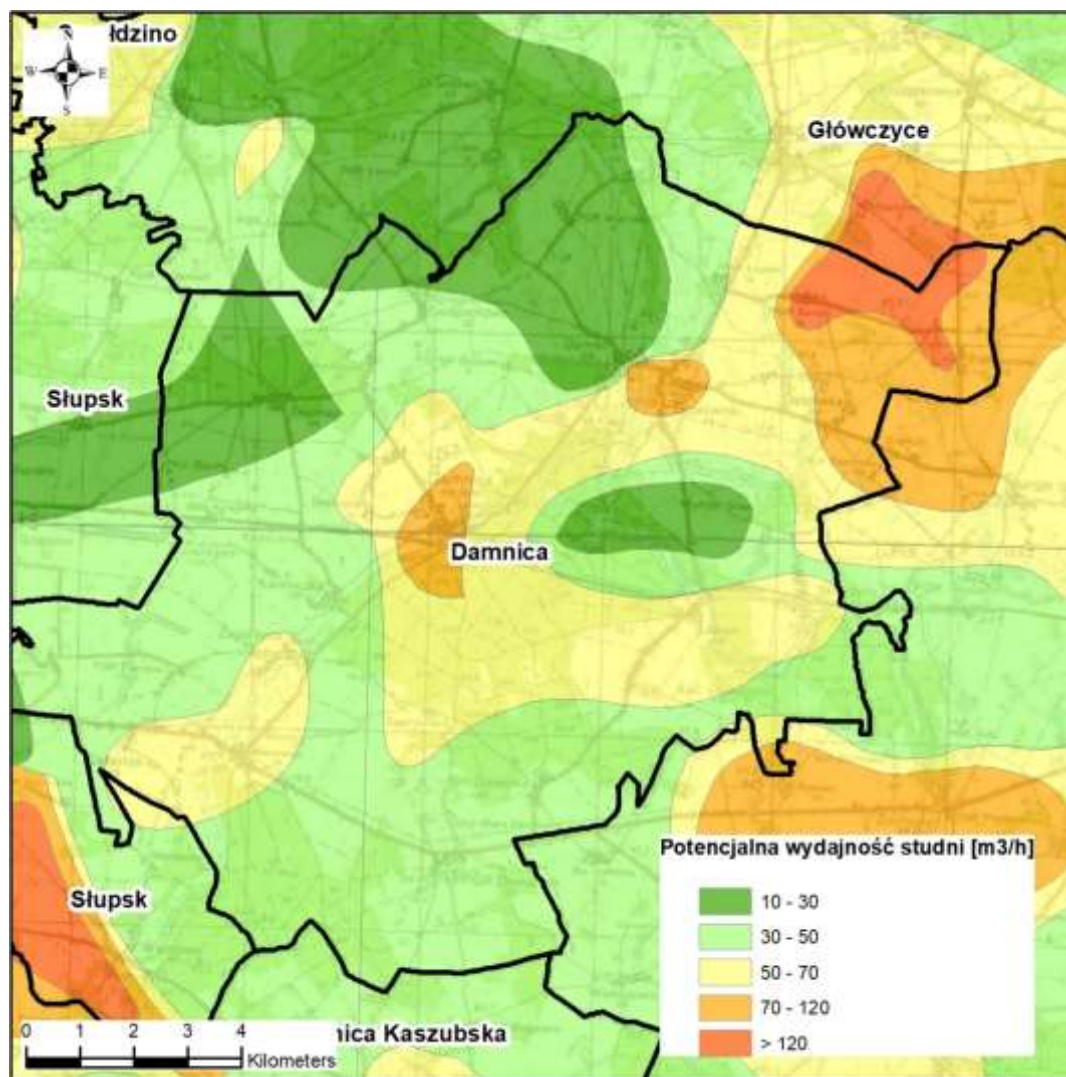
Należy także zaznaczyć, że w północno-zachodnim rejonie gminy występuje obszar jednostki hydrogeologicznej 8 Q/bcTrII (arkusz 10 – Szelewicka, 2000) gdzie wody piętra czwartorzędowego uznano za nienadające się do użytku ze względu na zanieczyszczenia azotanami.

Rys.55 Stopień zagrożenia głównego użytkowego poziomu wodonośnego

Obszarami o potencjalnie najwyższej możliwości zaopatrzenia w wodę z głównego użytkowego poziomu wodonośnego jest rejon centralnej i północno-wschodniej części gminy. Obszar ten rozciąga się od miejscowości Damnica przez Bobrowniki do m. Świtały. W obszarze tym potencjalna studnia

wiercona jest w stanie zaopatrzyć w wodę na poziomie $> 50 \text{ m}^3/\text{h}$. Obszar ten jest dogodnym terenem dla lokalizacji funkcji wodochłonnych.

Rys. 56 Potencjalna wydajność studni wierconej w głównym użytkowym poziomie wodonośnym

Na obszarze gminy Damnica znajdują się fragmenty dwóch Głównych Zbiorników Wód Podziemnych – GZWP 115 „Zbiornik międzymorenowy łupawa” oraz GZWP 117 „Zbiornik Bytów”. GZWP 115 obejmuje wschodni fragment gminy, natomiast GZWP nr 117 wkracza nieznacznym fragmentem od południa na obszar gminy. Należy zaznaczyć, że pomimo wydzielenia potencjalnych obszarów ochronnych obydwu GZWP, wg stanu na dzień 20.10.2020r., obszary te nie zostały ustanowione.

Powierzchnia obszaru GZWP 115 w granicach gminy Damnica wynosi ok. 19 km^2 , powierzchnia projektowanego, niezatwierdzonego obszaru ochronnego GZWP w granicach gminy wynosi ok. 50 km^2 .

Powierzchnia GZWP nr 117 wynosi $537,4 \text{ km}^2$. Powierzchnia obszaru GZWP 117 w granicach gminy Damnica wynosi ok. $0,2211 \text{ km}^2$ ($22,11 \text{ ha}$), powierzchnia projektowanego, niezatwierdzonego, obszaru ochronnego GZWP w granicach gminy wynosi ok. $0,1832 \text{ km}^2$ ($18,32 \text{ ha}$). Obszary te są położone peryferyjnie, przy południowej granicy gminy Damnica z gminą Dębica Kaszubska, w obrębie Domaradz.

Na obszarze GZWP 115 i w jego projektowanym obszarze ochronnym, zaproponowano w Dokumentacji GZWP [Balcer i in., 2001] wprowadzenie następujących zakazów:

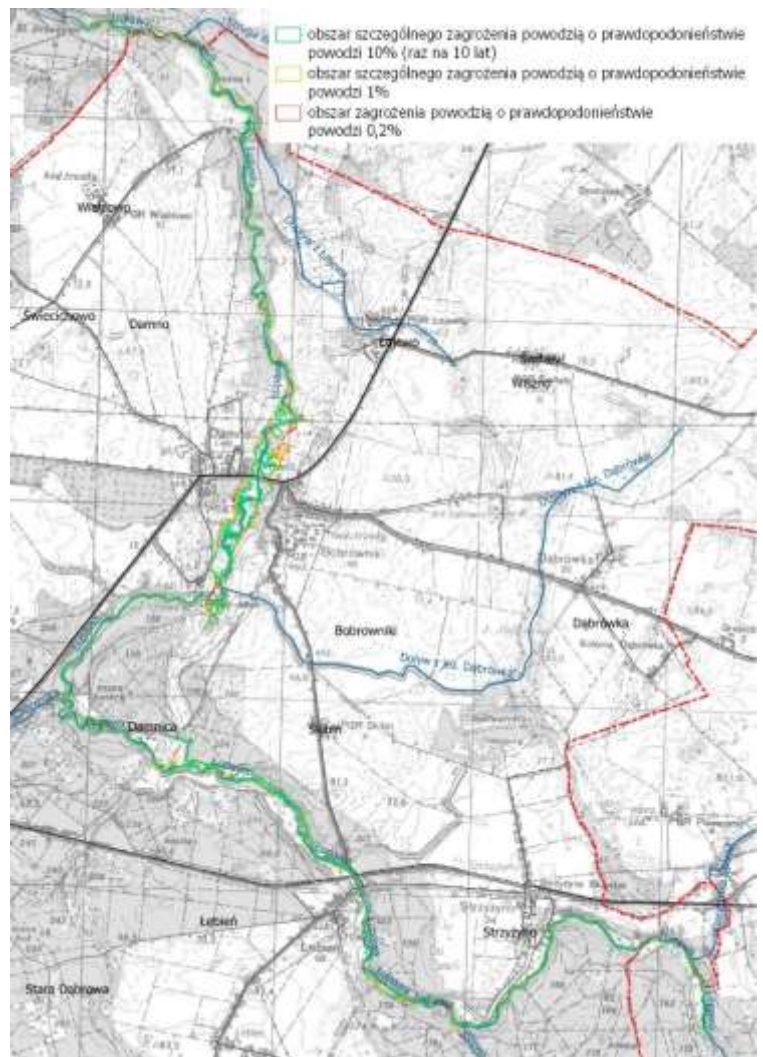
- Lokalizowania inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska, które mogą zanieczyścić wody podziemne ze względu na wytwarzane ścieki, emitowane pyły i gazy oraz odpady;

- Lokalizowania inwestycji mogących pogorszyć stan środowiska i niekorzystnie wpłynąć na jakość wód podziemnych takich jak: wysypiska odpadów i wylewiska nieczystości, mogilniki, podziemne zbiorniki ropopochodnych o pojemności powyżej 1000 m³, ciągi infrastruktury technicznej (ropociągi, gazociągi, rurociągi do transportu innych substancji chemicznych);
- Tymczasowego gromadzenia ścieków i odpadów również niebezpiecznych przeznaczonych do wykorzystania lub unieszkodliwienia w innym miejscu;
- Urządzenia przyzm kiszonkowych, o ile zastosowane rozwiązania techniczne, technologiczne o organizacyjne nie wykluczają bezpośredniego lub pośredniego zrzutu do wód podziemnych substancji pochodzących z w/w obiektów;
- Wykonania melioracji odwadniających, odwodnień budowlanych oraz innych robót ziemnych, zmieniających trwale stosunki wodne;
- Odkrywkowego wydobycia kopalin spod powierzchni wody oraz wydobycia wymagającego odwodnienia górotworu;
- Rolniczego wykorzystania ścieków i wykorzystywania osadów ściekowych na cele nieprzemysłowe;
- Rozlewania gnojowicy na polach i lasach;
- Wykonywania usług agrolotniczych w gospodarce rolnej i leśnej.

III.8.2 Rzeźba terenu, osuwiska i zagrożenie powodzią, kopaliny

W większości terenu gminy ukształtowanie powierzchni ziemi i warunki geotechniczne umożliwiają zabudowę. W strefach skarp, głównie w dolinie łupawy i w dolinach na odcinku ujściowym rzek Charstnicy, Rębowej i Dopływu spod łojewa istnieje możliwość powstawania w obrębie stoków przejawów osuwisk – zarówno związanych z efektami erozji wodnej na zboczach podmywanych przez rzeki oraz w wyniku spływu powierzchniowego z obszaru moren, jak i w okresach tzw. lat mokrych z przejawami wód w pierwszym horyzoncie wodonośnym. Należy rozważyć ograniczenie zabudowy, szczególnie obiektów o ciężkiej konstrukcji w rejonie skarp.

W dolinie Łupawy należy brać pod uwagę możliwość występowania powodzi oraz podtopień zarówno od wód powierzchniowych, jak i podziemnych. Może to stanowić pewne ograniczenie w wydzieleniu funkcji gospodarczych i osadniczych w dolinie. Należy ograniczyć zabudowę współczesnego tarasu zalewowego rzeki, szczególnie w granicach obszaru szczególnego zagrożenia powodzią wskazanego na Mapach Zagrożenia Powodzią. Wskazany obszar szczególnego zagrożenia powodzią na terenie gminy Damnica ma formę pasa o zmiennej szerokości, którego osią jest koryto rzeki Łupawa. Najszerszej obszar szczególnego zagrożenia powodzią został wyznaczony w dolinie rzeki Łupawy na odcinku od Młyna w Damnie w dół rzeki do gospodarstwa

Rys. 57 Obszary zagrożenia powodzią (źródło: Wody Polskie)

rybackiego Bobrowniki. Szerokość pasa sięga tutaj ok. 350 m. Obszar szczególnego zagrożenia powodzią obejmuje tereny leśne i rolnicze. Analiza Map ryzyka powodziowego dla obszarów gminy Damnica wykazała bardzo niskie potencjalne straty powodziowe oraz brak potencjalnych negatywnych skutków prognozowanych powodzi dla: życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej.

Na terenie gminy Damnica nie ma udokumentowanych złóż kopalin, co skutkowałoby koniecznością ujawnienia w dokumentach planistycznych i uwzględniania obecnych i przyszłych potrzeb eksploatacji złóż, co generuje ograniczenia w zagospodarowaniu terenu.

Na terenie gminy wskazano na występowanie złóż perspektywicznych i prognozowanych²⁰:

- złoża kopalin uznanych za perspektywiczne:
  - Obszar o ID 56893. Kopalina: piasek. Powierzchnia 191,09 ha.
  - Obszar o ID 70413. Kopalina: piasek ze żwirem. Powierzchnia 109,07 ha.
  - Obszar o ID 80914. Kopalina: gaz ziemny gazolinowy. Nakład minimalny 2800 m, nakład maksymalny 2990 m. Powierzchnia 103 928,93 ha.
  - Obszar o ID 56990. Kopalina: piasek. Powierzchnia: 143,07 ha.
- złoża kopalin uznanych za prognozowane:
  - Obszar o ID 70435. Kopalina: piasek. Powierzchnia 83,05 ha.
  - Obszar o ID 56889. Kopalina: torf do celów rolniczych. Powierzchnia 46,00 ha.
  - Obszar o ID 77067. Kopalina: sól kamienna nieklasyfikowana. Nakład minimalny 632 m, nakład maksymalny 1800 m, średni 1030,38 m. Powierzchnia 269338,49 ha.
  - Obszar o ID 70437. Kopalina: piasek. Powierzchnia 216,75 ha.

Analiza lokalizacji i charakterystyki złóż perspektywicznych i prognozowanych wykazała, że część z nich to złoża do eksploatacji odkrywkowej i w większości ich dalsze dokumentowanie może zagrażać środowisku, w tym siedliskom chronionym stanowiącym cel ochrony w obszarze N2000 „Dolina Łupawy”. Dotyczy to następujących złóż:

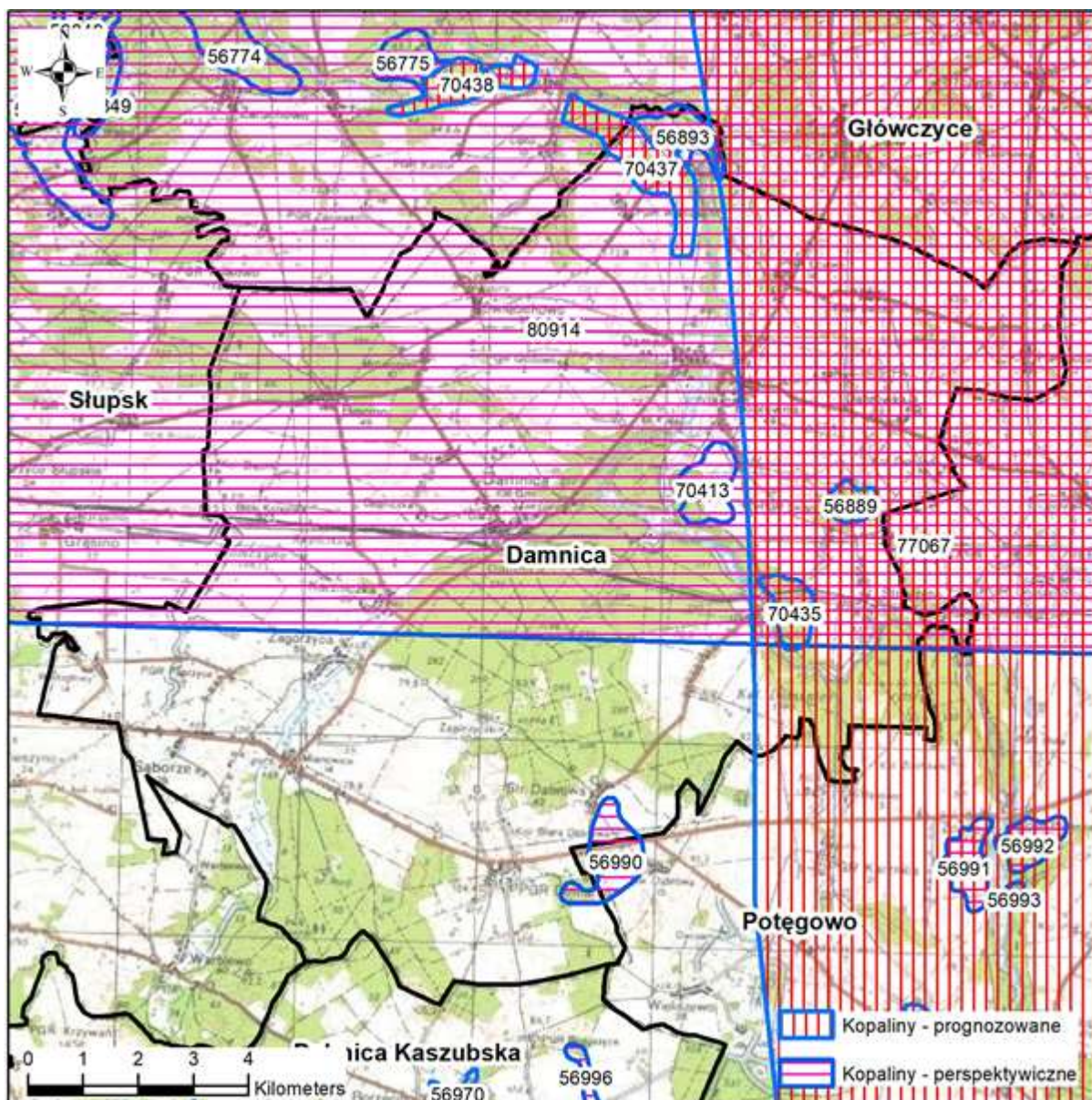
- ID 56893, położone jest w dolinie Łupawy (przy granicy z gminą Głównyca) w obszarze N2000 „Dolina Łupawy”;
- ID 70437 i 70413, położone są bezpośrednio przy granicy doliny Łupawy i obszaru N2000 „Dolina Łupawy”;
- ID 56889, obejmuje torfowisko wysokie w rejonie Bobrowickiego Lasu.

Złoże ID 56990 (eksploatacja odkrywkowa), położone na południe od zabudowy wsi Stara Dąbrowa obejmuje częściowo tereny zainwestowane.

Złoża ID 80914 (sól kamienna) oraz ID 80914 (gaz ziemny gazolinowy) to złoża nie wymagające ograniczeń w zagospodarowaniu gruntów.

---

²⁰ Złoża/obszary perspektywiczne typuje się na podstawie oznak występowania złóż, anomalii geochemicznych i geofizycznych bądź petrograficznych lub mineralogicznych wskaźników występowania kopalin. Dla wielu rodzajów kopalin i wyróżnianych dla nich typów złóż nie można oszacować wielkości zasobów perspektywicznych, bowiem stwierdzone oznaki nie definiują dobrze podstawowych parametrów geologiczno-górnictwa, jak miąższość, powierzchnia etc., np. dla kruszyw piaskowo-żwirowych, kopalin ilastych ceramiki budowlanej, piasków kwarcowych, wapieni dla przemysłu cementowego czy wapienniczego. Natomiast złoża/obszary prognostyczne (prognozowane) są najbardziej przewidywane i określa się je na podstawie nielicznych, rzadkich wyrobisk lub odsłoneń naturalnych oraz danych geofizycznych pozwalających określić w przybliżeniu możliwy obszar występowania złoża oraz rodzaj i jakość kopaliny. Prawdopodobne granice złoża określa się metodą interpolacji lub ekstrapolacji. Prawdopodobny błąd szacowania zasobów może wynosić ponad 40%. (BILANS PERSPEKTYWICZNYCH ZASOBÓW KOPALIN POLSKI wg stanu na 31 XII 2009 r., PIG-PIB 2011)

Rys. 58 Rejony występowania kopalin perspektywicznych i prognozowanych (baza MIDAS (stan aktualności danych 18.08.2020r.))

III.8.3 Ochrona gruntów rolnych i leśnych

W użytkowaniu gruntów na terenie gminy Damnica dominują grunty rolne (10964 ha - 65,3% powierzchni gminy) oraz lasy i grunty leśne (5110 ha - 30,4% powierzchni gminy). Na terenie gminy przeważają urodzajne, o odpowiednich stosunkach wilgotnościowych, gleby brunatne, głównie kwaśne. W obniżeniach terenu i dolinach rzek spotyka się czarne ziemie i gleby organiczne.

W terenach rolniczych gminy Damnica przeważają grunty rolne III klasy bonitacyjnej (63,1% powierzchni gruntów ornych i 37,6% powierzchni trwałych użytków zielonych), które wraz z lasami podlegają ochronie na podstawie ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. z 2017r., poz.1161).

Gruntami rolnymi, w rozumieniu ustawy, są grunty:

- 1) określone w ewidencji gruntów jako użytki rolne;
- 2) pod stawami rybnymi i innymi zbiornikami wodnymi, służącymi wyłącznie dla potrzeb rolnictwa;

- 3) pod wchodzącymi w skład gospodarstw rolnych budynkami mieszkalnymi oraz innymi budynkami i urządzeniami służącymi wyłącznie produkcji rolniczej oraz przetwórstwu rolno-spożywczemu;
- 4) pod budynkami i urządzeniami służącymi bezpośrednio do produkcji rolniczej uznanej za dział specjalny, stosownie do przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych i podatku dochodowym od osób prawnych;
- 5) parków wiejskich oraz pod zadrzewieniami i zakrzewieniami śródpolnymi, w tym również pod pasami przeciwwietrznymi i urządzeniami przeciwerozyjnymi;
- 6) rodzinnych ogrodów działkowych;
- 7) pod urządzeniami: melioracji wodnych, przeciwpowodziowych i przeciwpożarowych, zaopatrzenia rolnictwa w wodę, kanalizacji oraz utylizacji ścieków i odpadów dla potrzeb rolnictwa i mieszkańców wsi;
- 8) zrekultywowane dla potrzeb rolnictwa;
- 9) torfowisk i oczek wodnych;
- 10) pod drogami dojazdowymi do gruntów rolnych.

Zgodnie z ustawą, nie uważa się za grunty rolne gruntów znajdujących się pod parkami i ogrodami wpisanymi do rejestru zabytków.

Gruntami leśnymi, w rozumieniu ustawy, są grunty: określone jako lasy w przepisach o lasach, zrekultywowane dla potrzeb gospodarki leśnej oraz pod drogami dojazdowymi do gruntów leśnych.

Zgodnie z ustawą ochrona gruntów rolnych i leśnych polega na:

- 1) ograniczaniu przeznaczania ich na cele nierolnicze lub nieleśne;
- 2) zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych i leśnych oraz szkodom w produkcji rolniczej i leśnej, powstającym wskutek działalności nierolniczej i nieleśnej oraz ruchów masowych ziemi;
- 3) rekultywacji i zagospodarowaniu gruntów na cele rolnicze;
- 4) przywracaniu wartości użytkowej gruntom, które utraciły charakter gruntów leśnych wskutek działalności nieleśnej;
- 5) zachowaniu torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych;
- 6) poprawianiu wartości użytkowej gruntów leśnych oraz zapobieganiu obniżania ich produktywności;
- 7) ograniczaniu zmian naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi.

W związku z powyższym należy ograniczyć zmiany użytkowania gruntów rolnych klas II i III oraz gruntów leśnych.

Ze względu na funkcje retencji wody należy ograniczyć zmianę użytkowania gruntów i lokalizację zabudowy w dolinach rzek Łupawa, Charstnica oraz ujściowym odcinku Dopływu spod Łojewa.

Ponadto, na podstawie art. 15 ustawy z 28 września 1991 r. o lasach (Dz.U. z 2020 r., poz. 1463) na terenie gminy Damnica uznano część lasów za lasy ochronne. Szczegółowe informacje nt lasów ochronnych zostały zawarte w rozdziale III. 1.8.5.

Uwzględniając przyrodnicze funkcje lasów ochronnych należy w Studium wykluczyć zmianę ich przeznaczenia (z wyłączeniem inwestycji celu publicznego) oraz w ich sąsiedztwie wprowadzać funkcje ekstensywne z ograniczeniem lokalizacji funkcji uciążliwych oraz zabudowy mieszkaniowej. Należy wprowadzić w Studium ograniczenie lokalizacji zabudowy od granicy lasów ochronnych w pasie o szerokości minimum 100 m, przy uwzględnieniu specyficznych sytuacji lokalizacyjnych historycznych układów przestrzennych – wieś Bięcino, Stara Dąbrowa.

III.8.4 Tereny istotne dla zachowanie funkcjonowania przyrodniczego gminy

W Opracowanie ekofizjograficznym do Studium gminy Damnica przedstawiono zarys sieci ekologicznej gminy Damnica. Wyznaczona sieć ekologiczna gminy składa się z obszarów zasilających (płatów) o znaczeniu regionalnym, subregionalnym oraz lokalnym, które są powiązane siecią korytarzy, także o

znaczeniu regionalnym subregionalnym i lokalnym. Wyznaczona sieć ekologiczna gminy Damnica poprzez korytarze regionalne i subregionalne łączy się z korytarzami ekologicznymi o znaczeniu krajowym oraz z korytarzami ekologicznymi gmin sąsiednich.

Wyróżniono następujące obszary zasilające:

- Obszary zasilające o znaczeniu regionalnym:
  - OZI – Damnicki Las, kompleks leśny (I);
  - OZII – Las pod Wiatrowem, kompleks leśny (V);
- Obszary zasilające o znaczeniu subregionalnym:
  - OzA – Jezioro Dąbrówka – zespół terenów jeziora Dąbrówka wraz z zadrzewieniami i terenami podmokłych oraz Bobrownickiego Lasu;
  - OzB – jezioro Mortaś – zespół terenów lasów, jezior i terenów podmokłych oraz bezpośrednio przylegających terenów rolnych;
  - OzC – Las pod Domaradem, kompleks leśny (III);
  - OzD – Las Mianowicki, kompleks leśny (II);
  - OzE – Las Bięcino, kompleks leśny (IV);
- Obszary zasilające o znaczeniu lokalnym:
  - oz1 - Jeziorka Wiszno-Świtawy, zespół jezior wraz z zadrzewiniami, lasów i terenów rolnych wraz z historycznym parkiem w dolinie Dopytywu spod Łojewa;
  - oz2 – jeziorka Dąbrówka N, zespół jezior, mokradeł i zadrzewień w dolinie Dopytywu z jez. Dąbrówka;
  - oz3 – jeziorka Jeziorka E, zespół jezior, mokradeł, lasów i trwałych użytków zielonych położony w rejonie m. Jeziorka;
  - oz4 – jeziorka Dąbrówka E, zespół oczek wodnych i zadrzewień i terenów rolnych w rejonie Kolonii Dąbrówka;
  - oz5 – jeziorka pod Wiatrowem, zespół oczek wodnych, lasów i zadrzewień w terenach rolnych położony na południe od m. Wiatrowo;
  - oz6 – jeziorka Karzniczka, zespół oczek wodnych, terenów podmokłych i zadrzewień w terenach rolnych położony na północ od m. Karzniczka;
  - oz7 – jeziorka Bięcino, zespół oczek wodnych i zadrzewień w terenach rolnych położony na południe od m. Bięcino;
  - oz8 – jeziorka Sąborze S, zespół oczek wodnych na południe od drogi krajowej nr 6;
  - oz9 – jeziorka Sąborze N, zespół oczek wodnych na północ od drogi krajowej nr 6.

Głównym korytarzem ekologicznym gminy Damnica jest dolina rzeki Łupawy (KR) o przebiegu z południowego-wschodu na północ. Dolina Łupawy została wskazana jako korytarz regionalny w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego pod nazwą „Dolina Łupawy z lasami do Słupi”²¹. Korytarz regionalny Dolina Łupawy łączy elementy krajowego korytarza północnego tj. położonego na północ od granic gminy Damnica - KPn-20A Pobrzeże Słowińskie oraz PKn-20B Kaszuby wyznaczonego na południe od Gm. Damnica.

Z regionalnym korytarzem ekologicznym Łupawy łączą się dwa korytarze ekologiczne (KsR) o znaczeniu subregionalnym, wzmacniające funkcjonowanie przyrodnicze w regionie i łączące:

- KsRA Las Damnicki - Las Bięcino, w wymiarze lokalnym łączy OZI z OzE oraz obejmuje fragmenty OzB - według PZPWP, 2016 – korytarz subregionalny *Leśny łącznik dolin Słupi i Łupawy (A)*,
- KsRB Charstnica – w wymiarze lokalnym łączy OZI z OzD – według PZPWP, 207 – korytarz subregionalny *Otoczenie doliny Skotawy (B)*, i w wymiarze regionalnym stanowi kolejne połączenie dolin Słupi i Łupawy.

---

²¹ W celu zwiększenia czytelności dla mieszkańców gminy, w Studium wprowadzono nazwy dla korytarza regionalnego i korytarzy subregionalnych odmienne od użytych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego, wprowadza zasadę zachowania ciągłości przestrzennej i funkcjonalnej ekosystemów leśnych i dolinnych (zwłaszcza w obszarach korytarzy ekologicznych) w miejscach przecięcia z infrastrukturą transportową o charakterze barier antropogenicznych - w szczególności dróg klas: A, S i GP oraz linii kolejowych - za pomocą wyznaczania i budowy przejść dla zwierząt oraz stosowania nietransparentnych ekranów osłonowych na trasach migracji ptaków.

W sieci ekologicznej znajdują się lokalne korytarze ekologiczne (KL) przebiegające wzdłuż dolin mniejszych dopływów rzeki Łupawy (KL1-KL4) oraz dopływu Słupi (KL8), a także wzmacniające lokalne powiązania pomiędzy obszarami zasilającymi (KL5-KL7):

- KL1 Dopływ spod Łojewa,
- KL2 Dopływ z jez. Dąbrówka,
- KL3 Bobrownicki Las – Damnicki Las,
- KL4 Rębowa,
- KL5 Łebień,
- KL6 Las pod Domaradzem – Damnicki Las,
- KL7 Mianowicki Las-Damncki Las,
- KL8 Głaźna.

Należy dążyć do zachowania obecnego użytkowania terenów sieci ekologicznej i jednocześnie wprowadzać elementy przyrodnicze, które wzmocnią jej przyrodnicze funkcjonowanie.

Zachowanie w obecnym użytkowaniu powinno obejmować istotne ograniczenie lokalizacji zabudowy oraz budowli oraz bezwzględne zachowanie trwałości gruntów leśnych, naturalnych cieków, jezior, oczek wodnych, torfowisk, mokradeł, zadrzewień śródpolnych, alei przydrożnych oraz zadrzewień przywodnych, a także trwałych użytków zielonych.

Wzmocnienie struktur przyrodniczych powinno obejmować:

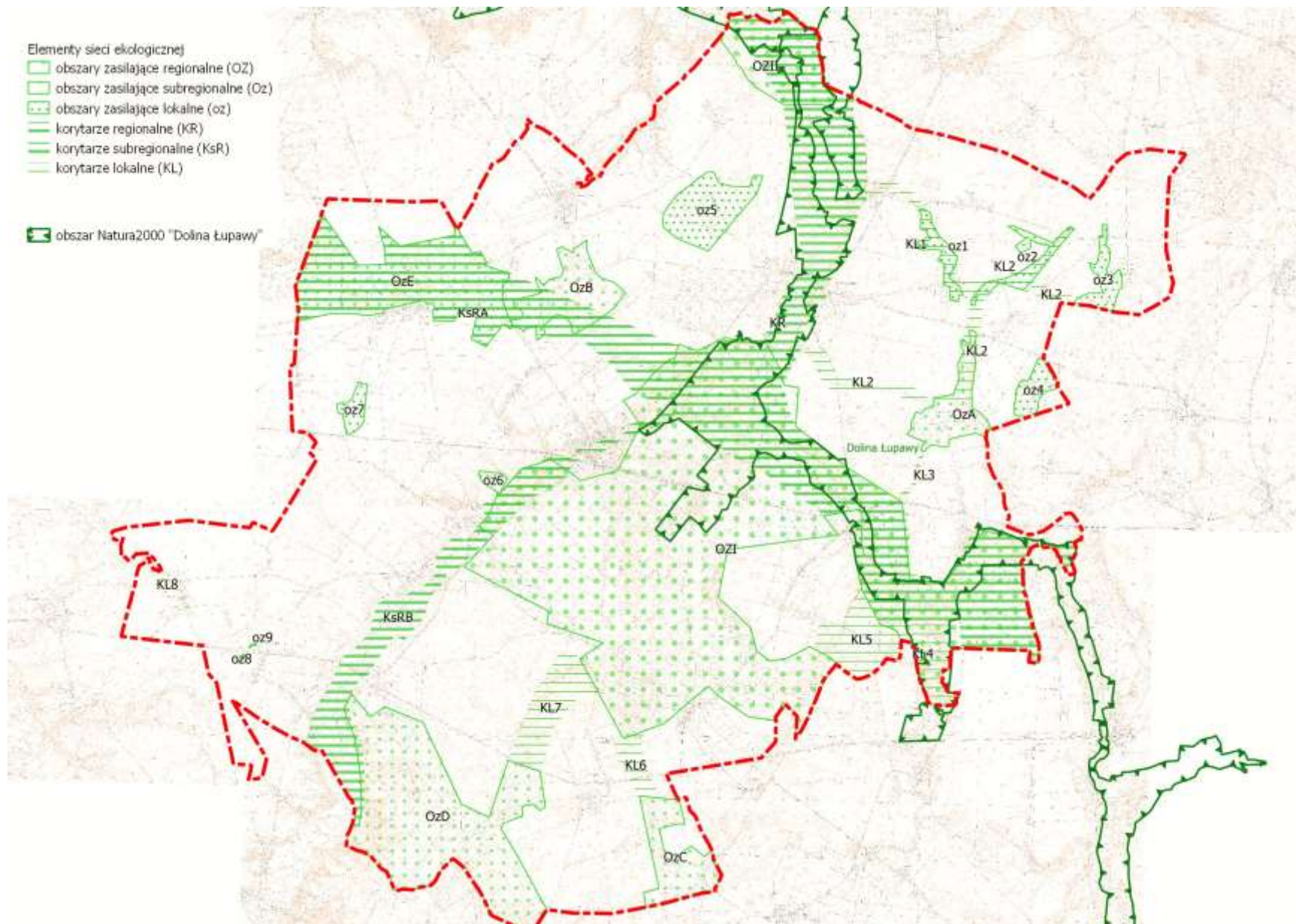
- obszar zasilający OzB jez. Mortaś;
- wszystkie obszary zasilające o znaczeniu lokalnym;
- korytarze ekologiczne o znaczeniu subregionalnym i lokalnym.

W ramach działań wzmacniających funkcjonowanie przyrodnicze rekomendowane są:

- zalesienia gruntów rolnych klas V i VI,
- nasadzenia przydrożnych alei lub szpalerów drzew wraz z zakrzewieniami,
- nasadzenia drzew i krzewów wzdłuż brzegów jezior i kanałów oraz rowów.

Na rysunku Opracowania ekofizjograficznego wskazano obszary proponowane do zalesienia o głównej funkcji wzmocnienia funkcjonowania przyrodniczego na terenie gminy.

Rys. 59 Sieć ekologiczna gminy Damnica (opracowanie własne)

III.8.5 Obszary i obiekty chronione

III.8.5.1 Istniejące obszary i obiekty chronione

Na obszarze gminy Damnica ustanowiono następujące formy ochrony przyrody na podstawie ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U.z 2020, poz. 55):

- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 Dolina Łupawy (PLH 220036);
- Pomniki przyrody,
- Użytki ekologiczne.

Ponadto, peryferyjne południowe fragmenty gminy, położone są w otulinie Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi”, która nie stanowi formy przyrody. Otulina Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi” została ustanowiona Uchwałą Sejmiku Województwa Pomorskiego Nr 146/VII/11 z dnia 27 kwietnia 2011 r. w sprawie Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi” (Dz. Urz. Woj. Pomorskiego 2011 r., nr 66, poz. 1462). Według ww Uchwały celem wyznaczenia otuliny Parku było zabezpieczenia Parku przed zagrożeniami zewnętrznymi wynikającymi z działalności człowieka.

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 Dolina Łupawy (PLH 220036)

Natura 2000 Dolina Łupawy obejmuje obszar o pow. 5508,63 ha doliny rzek Łupawy i Bukowiny od wypływu z jez. Jasień. W granicach obszaru występują:

- naturalne, głębokie koryta rzeczne Łupawy i Bukowiny- źródłiska i niewielkie potoki (dopływy),
- górski i podgórski charakter rzeki- jedno z największych skupisk źródeł na Pomorzu,
- duże kompleksy łągów o podgórskim charakterze,
- podmokłe łąki, torfowiska przejściowe i wysokie, oraz dystroficzne jeziora w bezodpływowych obszarach,
- liczne rzadkie i zagrożone gatunków roślin z Polskiej Czerwonej Księgi,
- bardzo liczna populacja słodkowodnego glonu *Hildenbrandtia rivularis*, świadcząca o czystości wód,
- cenne gatunki ryb łososiowatych,
- siedliska ptaków drapieżnych oraz ptaków wodno-błotnych i terenów łąk,
- malowniczy krajobraz z rozległymi kompleksami lasów.

Gmina Damnica położona jest w środkowej części obszaru Natura 2000 Dolina Łupawy. W obszarze gminy Damnica obszar Natura 2000 obejmuje pas terenu o zmiennej szerokości od południowo-wschodniej granicy gminy (rejon m. Strzyżyno), poprzez jej centralną część, do północnej granicy gminy (rejon m. Wiatrowo). W obszarze Natura 2000 Dolina Łupawy w granicach gminy Damnica gminy znajdują się:

- środkowy fragment koryta i doliny rzeki Łupawy, w tym tereny rolne oraz tereny lasów, tereny mieszkaniowej i zagrodowej (Strzyżyno, Łebień, Damnica Osiedle Rybackie, Damno-Młyn, Damno), tereny obiektów obsługi produkcji w gospodarstwach rybackich (Damnica Osiedle Rybackie oraz Bobrowniki), oczyszczalnia ścieków w Bobrownikach, tereny obsługi ruchu turystycznego szlaku kajakowego na rzece Łupawie (Łebień, Damno-Młyn, Damno), elektrownia wodna (Łebień), tereny usług publicznych (Damno), szlak kajakowy, szlaki piesze i rowerowe, drogi, infrastruktura techniczna, tereny zieleni oraz usługi sportu;
- ujściowy fragment koryta i doliny rzeki Rębowa - tereny lasów,
- ujściowy fragment koryta i doliny rzeki Charstnicy, w tym zabudowa zagrodowa (Damnica), tereny rolne, tereny lasów, drogi,
- ujściowy fragment koryta i doliny Dopływu spod Łojewa, w tym tereny rolne, lasy,
- fragmenty kompleksu leśnego nr I – Damnicki Las oraz kompleksu V.

Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia 4 grudnia 2019 r. ustanowiono plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Łupawy PLH220036 (Dz. Urz. Woj. Pom. z 2019, poz. 6017). Integralną częścią planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Łupawy PLH220036 jest załącznik 6, który zawiera wytyczne do zmian w dokumentach z zakresu

planowania przestrzennego, dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000. Ustalono w załączniku nr 6 wprowadzenie następujących zapisów w odniesieniu do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Damnica:

- 1) nielocalizowanie budowli piętrzących wody, nieprzebudowywanie istniejących budowli piętrzących (za wyjątkiem budowy przepławek oraz prac związanych z zabezpieczeniem istniejącej infrastruktury, w tym drogowej i działań związanych z bezpieczeństwem publicznym, w tym z zakresu ochrony przeciwpowodziowej) zakładających zwiększenie poziomu piętrzenia ponad dopuszczalną aktualnie rzędną poziomu wody i nieodbudowywanie starych, niefunkcjonujących budowli piętrzących, mogących, w rozumieniu ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000,
- 2) nielocalizowanie nowych i nierozbudowywanie istniejących stawów rybnych wymagających poborów wód z rzek lub zrzutów wód do rzek, mogących w rozumieniu ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000,
- 3) w strefie 100 m od brzegów cieków naturalnych w obszarze Natura 2000:
  - a) uporządkowanie gospodarki ściekowej poprzez dążenie do budowy kanalizacji ściekowej lub wyposażanie budynków w zabudowie rozproszonej w szczelne zbiorniki bezodpływowe do gromadzenia ścieków,
  - b) preferowane przeznaczenie terenów pod użytkowanie leśne lub rolne (nie dotyczy infrastruktury służącej ukierunkowaniu ruchu turystycznego oraz utrzymaniu czystości i porządku w miejscach wykorzystywanych rekreacyjnie).

Pomniki przyrody

Pomniki przyrody na terenie gminy Damnica zostały ustanowione Uchwałą Nr 179/98 Rady Gminy Damnica z dnia 13 czerwca 1998 r. w sprawie uznania drzew za pomniki przyrody. W Uchwale ochroną objęto 42 drzewa lub grupy drzew. Ponadto, Uchwałą Nr XXI/128/04 Rady Gminy Damnica z dnia 24 sierpnia 2004 r. objęto ochroną jedno drzewo. W okresie od czerwca 1998 do października 2020 r. podjęto 7 uchwał o pozbawieniu statusu pomnika przyrody. W tabeli 43 przedstawiono wykaz pomników przyrody w gminie Damnica wraz z pozycjami, które zostały z niego wykreślone uchwałami o pozbawieniu statusu pomnika przyrody (przekreślona kursywa).

Tabela 43 Uaktualniony wykaz pomników przyrody (opracowanie własne)

nr rejestru ²²	gatunek	wymiary	położenie	Uwagi
1	lipa drobnolistna	wysokość 21 m, pierśnica 140 cm,	Bobrowniki dz. 10/37	
2	<i>buk pospolity</i>	<i>wysokość 24m, pierśnica 134</i>	Bobrowniki, park, dz. 10/20	<i>pozbawiony statusu pomnika przyrody Uchwałą Nr XI/115/2019 z dnia 26 września 2019 r.</i>
3	buk pospolity	wysokość 22 m, pierśnica 107	Bobrowniki, park, dz. 10/20	
4	<i>buk pospolity</i>	<i>wysokość 23 m, pierśnica 125</i>	Bobrowniki, park, dz. 10/20	<i>pozbawiony statusu pomnika przyrody Uchwałą Nr XIII/89/99 z dnia 29 grudnia 1999 roku</i>
5	<i>buk pospolity</i>	<i>wysokość 23 m, pierśnica 125</i>	Bobrowniki, park, dz. 10/20	<i>pozbawiony statusu pomnika przyrody Uchwałą Nr XIII/89/99 z dnia 29 grudnia 1999 roku</i>
6	dąb szypułkowy	wysokość 29m, pierśnica 190	Bobrowniki, park, dz. 10/20	

²² nr rejestru gminnego Uchwałą 179/98

nr rejestru ²²	gatunek	wymiary	położenie	Uwagi
7	grupa 3 drzew: ~~1) klon jawor~~ 2) klon jawor ~~3) klon jawor~~	~~1) wysokość: 22 m pierśnica 112 cm~~ 2) wysokość: 22 m pierśnica 99 cm ~~3) wysokość: 27 m pierśnica 89 cm;~~	Damnica, skrzyżowania z ul. Korczaka działka nr 164	<i>1) pozbawiony statusu pomnika przyrody Uchwałą Nr Uchwałą XXXVII/286/17 z dnia 30 listopada 2017 r.</i> <i>3) pozbawiony statusu pomnika przyrody Uchwałą Nr XI/116/2019 z 26 września 2019 r.</i>
8	świerk pospolity	wysokość: 38 m pierśnica 105cm	Damnica, teren SOSzW, dz. 180	
9	~~klon pospolity~~	~~wysokość 24 pierśnica 132~~	Damnica, teren SOSzW, dz. 180	<i>pozbawiony statusu pomnika przyrody Uchwałą Nr XLVII/326/10 z dnia 3 marca 2010 roku</i>
10	lipa drobnolistna	wysokość 22 pierśnica 132	Damnica, teren SOSzW, dz. 180	
11	dagleżja zielona	wysokość: 37 m pierśnica 91 cm	Damnica, teren SOSzW, dz. 180	
12	dąb szypułkowy	wysokość: 27 m pierśnica 180cm	Damnica, teren SOSzW, dz. 165	
13	dąb szypułkowy	wysokość: 28 m pierśnica 116 cm	Damnica Nadleśnictwo, oddział. 227f	
14	buk pospolity	wysokość: 31 m pierśnica 166 cm	Damnica Nadleśnictwo, oddział. 228h	
15	~~klon pospolity~~	~~wysokość: 20 m pierśnica 106 cm~~	Damnica Nadleśnictwo, oddział. 229p	<i>pozbawiony statusu pomnika przyrody Uchwałą Nr XIII/89/99 z dnia 29 grudnia 1999 roku</i>
16	dąb szypułkowy	wysokość: 18 m pierśnica 162 cm	Domaradz, droga gminna, dz. 11/37	
17	grupa 4. drzew - dąb szypułkowy	1) wysokość: 27 m pierśnica 129 cm 2) wysokość: 28 m pierśnica 129 cm; 3) wysokość: 28 m pierśnica 95 cm; 4) wysokość: 30 m pierśnica 95 cm	Karżniczka, teren leśniczówki Karżnica, obręb ewidencyjny Damnica, o. 284f	
18	klon jawor	wysokość: 24 m pierśnica 104 cm	Karżniczka, teren leśniczówki Karżnica, obręb ewidencyjny Damnica, o. 284f	
19	grupa 3 drzew: 1) lipa drobnolistna 2) lipa drobnolistna 3) lipa drobnolistna	1) wysokość: 22 m pierśnica 121 cm 2) wysokość: 21 m pierśnica 115 cm; 3) wysokość: 21 m pierśnica 107 cm;	Karżniczka, dz. 60/8, teren gospodarstwa	
20	lipa drobnolistna	wysokość 24m, pierśnica 123 cm	Karżniczka – droga woj. dz. nr 105/2	
21	lipa drobnolistna	wysokość 24m, pierśnica 113 cm	Karżniczka – droga woj. dz. nr 105/2	
22	dąb szypułkowy	wysokość 22m, pierśnica 137 cm	Łebień Nadleśnictwo Damnica; oddział 153d	
23	choina kanadyjska	wysokość 19m, pierśnica 90 cm	Łebień działka 101/3	
24	buk pospolity	wysokość: 24 m pierśnica 113 cm	Mianowice, dz. 23/1	
25	dąb szypułkowy	wysokość: 19 m pierśnica 154 cm	Mianowice, dz. 51	
26	lipa drobnolistna	wysokość 21 pierśnica 171	Strzyżno dz. nr 144	
27	dąb szypułkowy	wysokość: 25 m pierśnica 146 cm	Strzyżno, dz. 146	
28	jodła pospolita	wysokość: 30 m	Wiatrowo, park, dz. 3/9	

nr rejestru ²²	gatunek	wymiary	położenie	Uwagi
		pierśnica 75 cm		
29	<i>jodła pospolita</i>	wysokość: 31 m pierśnica 97 cm	Wiatrowo, park, dz. 3/9	pozbawiony statusu pomnika przyrody Uchwałą Nr Uchwała XVII/108/12 z dnia 1 marca 2012 r.
30	grupa drzew – 5 jodeł pospolitych	1) wysokość: 33 m obwód pnia 339, pierśnica 108 cm 2) wysokość: 30 m obwód pnia 226, pierśnica 72 cm; 3) wysokość: 31 m obwód pnia 239, pierśnica 76 cm; 4) wysokość: 30 m obwód pnia 264, pierśnica 84 cm 5) wysokość: 31 m obwód pnia 289, pierśnica 92 cm	Wiatrowo, park, dz. 3/9	pozbawiono statusu pomnika przyrody Uchwałą Nr Uchwała XVII/108/12 z dnia 1 marca 2012 r.
31	grusza pospolita	wysokość: 19 m pierśnica 92 cm	Wiatrowo, park, dz. 3/9	
33	klon pospolity	wysokość: 25 m pierśnica 108 cm	Wielogłowy, park, dz. 3/1	
34	klon pospolity	wysokość: 19 m pierśnica 84 cm	Wielogłowy, park, dz. 3/1	
35	grupa 2 drzew: dąb szypułkowy ²³	1) wysokość: 28 m pierśnica 112 cm 2) wysokość: 27 m pierśnica 137 cm	Wielogłowy, park, dz. 3/1	
36	jesion wyniosły	wysokość: 26 m pierśnica 132 cm	Wielogłowy, park, dz. 3/1	
37	jesion wyniosły	wysokość: 28 m pierśnica 124 cm	Wielogłowy, park, dz. 3/1	
38	grab zwyczajny	wysokość: 19 m pierśnica 78 cm	Wielogłowy, park, dz. 3/1	
39	jesion wyniosły	wysokość: 32 m pierśnica 144 cm	Wielogłowy, park, dz. 3/1	
40	lipa drobnolistna	wysokość: 20 m pierśnica 143 cm	Zagórzycza, teren szkoły podstawowej, dz. 73	
41	lipa drobnolistna	wysokość 24 pierśnica 124	Zagórzycza _Parafia Rzymsko-Katolicka dz. nr 79	
42	dąb szypułkowy	wysokość: 27 m pierśnica 129 cm	Zagórzycza _Parafia Rzymsko-Katolicka dz. nr 79	
43	dąb szypułkowy	obwód 334 cm, pierśnica 106 cm, wysokość 19m	Strzyżno, działka 138	UCHWAŁA NR XXI/128/04 Rady Gminy Damnica z dnia 26 sierpnia 2004r. w sprawie uznania drzewa za pomnik przyrody

Zgodnie z ustawą z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2020 r., poz. 55) art. 45 ust. 1 w stosunku do pomnika przyrody, stanowiska dokumentacyjnego, użytku ekologicznego lub zespołu przyrodniczo-krajobrazowego mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- 1) niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu lub obszaru;
- 2) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym lub przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- 3) uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby;
- 4) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;

²³ w uchwale z 1998 roku pod nr 35 były dwa dęby szypułkowe

- 5) likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- 6) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
- 7) zmiany sposobu użytkowania ziemi;
- 8) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 9) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 10) zbioru, niszczenia, uszkodzenia roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych;
- 11) umieszczania tablic reklamowych.

2. Zakazy, o których mowa w ust. 1, nie dotyczą:

- 1) prac wykonywanych na potrzeby ochrony przyrody po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody;
- 2) realizacji inwestycji celu publicznego w przypadku braku rozwiązań alternatywnych, po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody;
- 3) zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa;
- 4) likwidowania nagłych zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego i prowadzenia akcji ratowniczych.

W odniesieniu do drzew uznanych za pomniki przyrody należy wykluczyć, zgodnie z uchwałami nadającym im status pomników przyrody, w obszarze obejmującym teren pod koroną drzewa:

- 1) niszczenie, uszkodzenie lub przekształcanie obiektu,
- 2) uszkodzenie i zanieczyszczanie gleby,
- 3) zaśmiecanie obiektu i terenu wokół niego,
- 4) budowę budynków, budowli, obiektów małej architektury i tymczasowych obiektów budowlanych mogących mieć negatywny wpływ na obiekt chroniony bądź spowodować degradację krajobrazu.

Użytki ekologiczne

Użytki ekologiczne na terenie gminy Damnica zostały utworzone na podstawie Uchwały Nr XXIII/151/01 Rady Gminy Damnica z dnia 1 marca 2001 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne terenów Nadleśnictwa Damnica położonych w gminie Damnica (Dz. Urz. Woj. Pom. z 2001 r., nr 100, poz. 1898). Użytki ekologiczne obejmują tereny o łącznej powierzchni 27,68 ha i są to przede wszystkim śródleśne bagna. W tabeli 44 zamieszczono zestawienie użytków ekologicznych gm. Damnica zgodnie z Programem ochrony przyrody Nadleśnictwa Damnica, ponieważ zestawienie z Uchwały Nr XXIII/151/01 Rady Gminy Damnica z dnia 1 marca 2001 r. jest niejasne ze względu na zmianę numerów oddziałów i wydzieleń Nadleśnictwa Damnica. Poza terenem Lasów Państwowych nie ustanowiono użytków ekologicznych w obszarze gminy Damnica.

Tabela 44 Wykaz użytków ekologicznych na terenie gminy Damnica

L.p.	Leśnictwo	Wydzielenie	powierzchnia w ha
1.	Damnica	528g	0,32
2.	Damnica	597c	0,28
3.	Damnica	606b	0,54
4.	Damnica	608h	0,38
5.	Damnica	618j	0,85
6.	Damnica	619d	0,74
7.	Damnica	619f	0,51
8.	Damnica	619h	0,80
9.	Damnica	620f	2,25
10.	Damnica	620p	1,20
11.	Łebień	559d	0,38

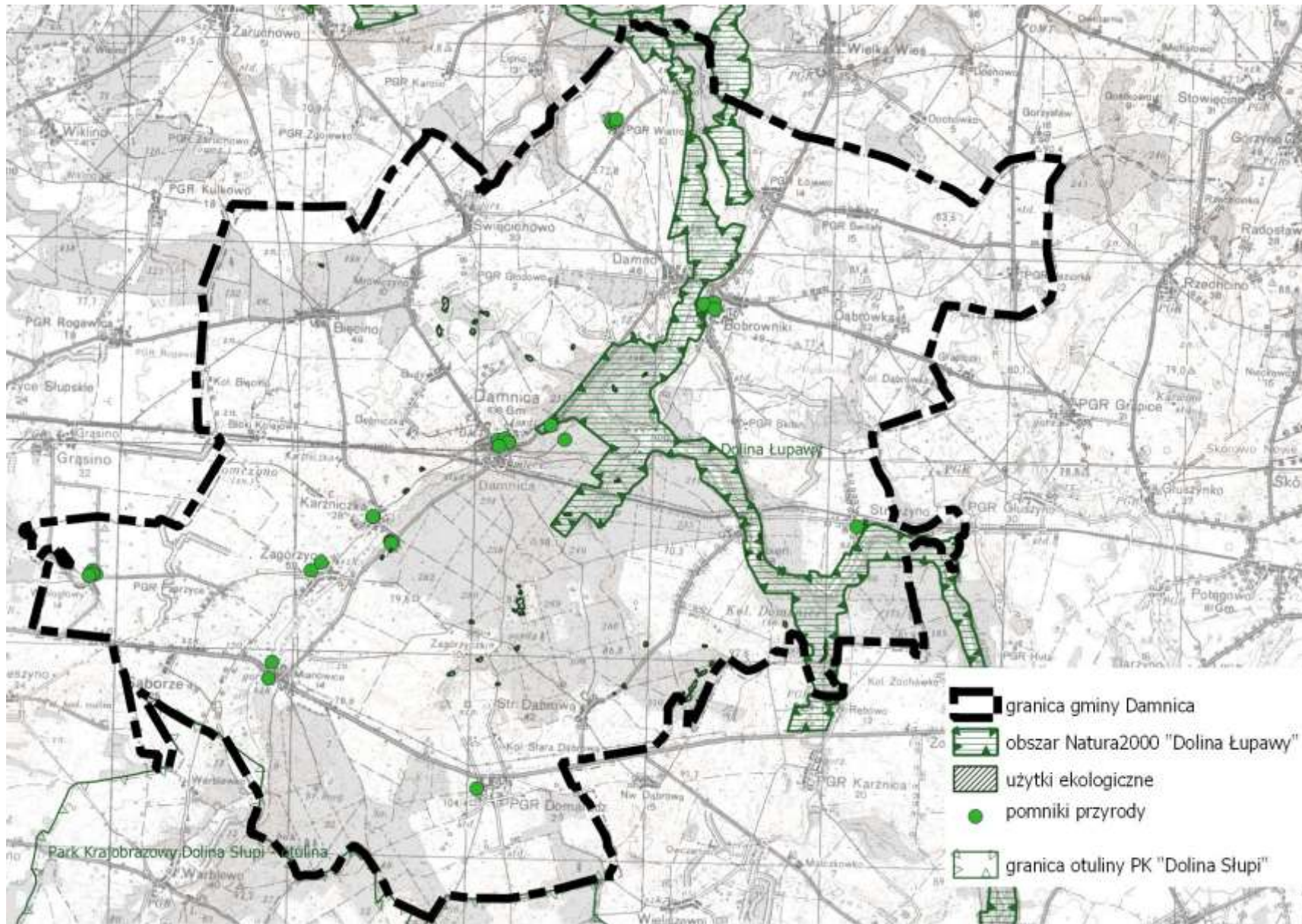
L.p.	Leśnictwo	Wydzielenie	powierzchnia w ha
12.	Łebień	559k	0,54
13.	Łebień	559r	0,11
14.	Łebień	580n	0,49
15.	Stara Dąbrowa	586f	0,32
16.	Stara Dąbrowa	186i	1,42
17.	Karżniczka	644h	0,56
18.	Karżniczka	664d	0,40
19.	Karżniczka	664j	0,54
20.	Karżniczka	670d	0,39
21.	Karżniczka	670h	0,24
22.	Karżniczka	670i	0,30
23.	Karżniczka	670l	2,02
24.	Karżniczka	678 b	1,25
25.	Karżniczka	678d	0,36
26.	Karżniczka	679o	0,50
27.	Karżniczka	684j	0,28
28.	Karżniczka	684k	0,29
29.	Stara Dąbrowa	624i	0,35
30.	Karżniczka	691h	0,51
31.	Karżniczka	693f	0,58
32.	Karżniczka	693k	0,74
33.	Karżniczka	693n	0,28
34.	Stara Dąbrowa	694c	0,28
35.	Stara Dąbrowa	697h	0,44
36.	Stara Dąbrowa	704d	0,24
37.	Stara Dąbrowa	707d	0,26
38.	Stara Dąbrowa	707g	0,46
39.	Stara Dąbrowa	707h	0,94
40.	Stara Dąbrowa	708l	0,22
41.	Stara Dąbrowa	708n	1,41
42.	Stara Dąbrowa	711c	0,42
43.	Stara Dąbrowa	711f	0,10
44.	Stara Dąbrowa	712c	1,25
45.	Stara Dąbrowa	712d	0,36

Zgodnie z uchwałą o uznania za użytki ekologiczne terenów Nadleśnictwa Damnica położonych w gminie Damnica, na obszarach użytków ekologicznych zabroniono:

- 1) wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości zanieczyszczających wody i gleby oraz powietrze,
- 2) zmiany stosunków wodnych bezwzględnie należy utrzymywać nadzór i konserwację istniejących rowów melioracyjnych na tym obszarze,
- 3) pozyskiwania, niszczenia lub uszkodzenia drzew i innych roślin, z wyjątkiem przypadków uzasadnionych potrzebami ochrony użytku ekologicznego po uzgodnieniu z Urzędem Gminy Damnica,
- 4) wydobywania torfu,
- 5) niszczenia gleby lub zmiany sposobu jej użytkowania,
- 6) palenia ognisk.

Otulina Parku krajobrazowego „Dolina Słupi”

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody nie przewiduje możliwości wprowadzenia ograniczeń w zagospodarowaniu otuliny. Ponadto, należy zauważyć, że teren gminy obejmuje skrajne, peryferyjne fragmenty otuliny.

Rys. 60 Obszary objęte formami ochrony przyrody (opracowanie własne)

III.8.5.2 Rekomendowane obszary ochrony przyrody

W Opracowaniu ekofizjograficznym wstępnie przeprowadzono delimitację obszarów rekomendowanych do objęcia ochroną w formie użytków ekologicznych. W wytycznych Opracowania ekofizjograficznego rekomenduje się objęcie ochroną w formie użytków ekologicznych 8 terenów o zróżnicowanej wielkości od 0,4 ha do 89 ha. W tabeli poniżej przedstawiono rekomendowane w studium obszary. Objęcie ochroną ww. obszarów powinno zostać potwierdzone szczegółowymi badaniami przyrodniczymi w ramach których należy także szczegółowo określić granice użytków. Należy w studium ograniczyć zmianę przeznaczenia obszarów rekomendowanych do ochrony jak i sposobu ich użytkowania.

Tabela 45 Obszary rekomendowane do objęcia ochroną w formie użytków ekologicznych

Nr	Obiekt	element gminnej sieci ekologicznej	powierzchnia w m ²
1	zespół oczek wodnych w rejonie Sąborza i DK6 (południowa strona drogi)	oz8	8100
2	zespół oczek wodnych w rejonie Sąborza i DK6 (północna strona drogi)	oz9	7170
3	oczko wodne w początkowym odcinku rz. Głaźna, rejon Wielogłowy	KL8	9979
4	teren podmokły, w początkowym odcinku rz. Głaźna, rejon mieszkaniowych Wielogłowy	KL8	4091
5	teren podmokły, w początkowym odcinku rz. Głaźna, rejon produkcyjny Wielogłowy	KL8	17966
6	jez. Mortaś wraz z otaczającym lasem i częścią oczek wodnych	OzB	60312
7	Las Bobrownicki wraz z południową częścią jez. Dąbrówka	OZA	890164
8	teren podmokły w początkowym odcinku Dopływu z jez. Dąbrówka	KL2	187763

III.9 ŚRODOWISKO KULTUROWE

Historyczna zabudowa wiejska gminy Damnica to przede wszystkim zespoły pałacowo- i dworsko-parkowe dawnych majątków ziemskich z towarzyszącymi im zespołami folwarcznymi. Architektoniczny kształt zachowane zespoły otrzymały głównie w XIX wieku.

Spośród zespołów pałacowo- lub dworsko-parkowych znajdujących się przed wojną na terenie gminy Damnica, do dziś zachowała się większość. Zespoły pałacowo- lub dworsko-parkowe występują w Bobrownikach, Damnicy, Damnie, Łojewie, Mianowicach, Świecichowie i Wielogłowych oraz Strzyżynie i Sąborzu. Nie przetrwały rezydencje w Wiatrowie, Domaradzu, Paprzycach, Dąbrówce i Jeziorce oraz Karzniczce (dwukrotny pożar w 2009 i 2012). W miejscowościach tych pozostały parki. Architektura pałaców i dworów, co charakterystyczne dla czasów w których powstawały, nawiązywała do stylów historycznych. Są to więc budowle eklektyczne, gdzie formę zaczerpnięto z różnych epok, jak i neoklasykistyczne, gdzie nawiązywano do wcześniejszego klasycyzmu.

Założenia pofolwarczne, zabudowane pochodzącymi z 2 poł. XIX w., XIX/XX w. i 1 poł. XX w. budynkami gospodarczymi, zachowały się w większości miejscowości.

Budownictwo sakralne to nieliczne późne budowle, powstałe w XIX w. lub na pocz. XX w. Na szczególną uwagę zasługuje neogotycki kościół w Damnicy o indywidualnym charakterze, pełniący pierwotnie także funkcję kaplicy przypałacowej.

Budynki mieszkalne to w głównej mierze dawne domy pracowników folwarcznych. Tylko nieliczne mają indywidualną formę, w większości reprezentują skromne i typowe budownictwo.

Na obszarze gminy Damnica w ewidencji zabytków (wojewódzkiej i gminnej) oraz w rejestrze zabytków ujęto:

- założenia pałacowo-lub dworsko-parkowe – 10 (w tym: pałace w Bobrownikach, Damnicy, Karzniczce, Łojewie, Wielogłowych oraz dwory w Damnie, Mianowicach, Świecichowie, Sąborze i Strzyżynie),
- elementy dawnych założeń folwarcznych w 13 miejscowościach: Świecichowo, Wielogłowy, Dąbrówka, Domaradz, Jeziorca, Mianowice, Skibin, Strzyżyno, Światały, Wiatrowo, Damnica, Damno, Bobrowniki, Łojewo,
- kościoły w 4 miejscowościach (Damnica, Damno, Domaradz, Zagórzycy),
- obiekty architektury i budownictwa – 111;
- zabytkowe parki – 13 (w tym: w Bobrownikach, Damnicy, Damnie, Domaradzu, Karzniczce, Łojewie, Mianowicach, Świecichowie, Wiatrowie, Wielogłowych),
- historyczne cmentarze – 30 (w tym: w Bięcinie, Bobrownikach, Damnicy, Damnie, Dąbrówce, Karzniczce, Łebieniu, Mianowicach, Starej Dąbrówce, Strzyżynie, Świecichowie, Wiatrowie, Wielogłowych, Zagórzycy),
- ponad 240 stanowisk archeologicznych, szczególnie w rejonie rzeki Łupawy i Charstnicy.

III.9.1 Obiekty architektury i budownictwa

W rejestrze zabytków województwa znajduje się 8 obiektów architektonicznych z terenu gm. Damnica.

Tabela 46 Obiekty w rejestrze zabytków

L.p.	Miejscowość	nr rejestru zabytków	data wpisu	obiekt
1.	Świecichowo	A-405	15.02.1966	zespół dworsko-parkowy (dwór, park)
2.	Damnica	A-1148	12.03.1987	zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)
3.	Bobrowniki	A-1156	09.04.1987	zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)
4.	Damno	A-1692	11.06.1999	kościół parafialny p.w. Św.Judy Tadeusza Ap.
5.	Damnica	A-1703	30.12.1999	kościół filialny p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej
6.	Karzniczka	A-341	28.04.1964	zespół pałacowo-parkowy /pałac, park, fosa/
7.	Domaradz	A-363	12.04.1965	park z pawilonem parkowym
8.	Domaradz	A-1981	19.11.2020	kościół filialny p.w. św. Stanisława Kostki wraz z działką 4/1

Ponadto, na terenie gminy Damnica jest ponad 104 obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków, z czego 86 zostało także umieszczone w ewidencji wojewódzkiej.

Poniżej przedstawiono zarówno obiekty wpisane do rejestru zabytków (oznaczone pogrubioną czcionką) jak i obiekty w ewidencji zabytków wg miejscowości (obiekty w wojewódzkiej ewidencji zabytków zostały oznaczone WE, a obiekty ujęte jedynie w gminnej ewidencji zabytków – GE):

BIĘCINO

1. budynek mieszkalny- nr 43 – WE,
2. budynek mieszkalny – nr 44 – GE,
3. budynek gospodarczy dz. nr 224, GE

BOBROWNIKI

1. **zespół pałacowo-parkowy (pałac i park) wł. Farm Frites, mur., 1864-65r., poz. rej. A-1156,**
2. spichlerze – stajnia koni wyjazdowych w zespole folwarcznym - WE,
3. budynek mieszkalny nr 23b – GE,
4. budynek mieszkalny nr 24 – GE,
5. budynek mieszkalny nr 24a – WE,

DAMNICA

1. **kościół ewangelicki, obecnie rzym.-kat. kościół filialny p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej, mur., 1906/1907r., poz. rej. A-1703**
2. **zespół pałacowo-parkowy (pałac i park), wł. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, k. XIX w., poz. rej. A-1148**
3. zespół folwarczny, k. XIXw., pocz. XXw. - WE:
  - młyn – spichlerz-warsztat-rządca, ob., bud. mieszkalny, warsztat, ul. Korczaka 9, 9a i 9b (dz. nr 183/9 – nr 9, 9a i dz. nr 183/7 – nr 9b) - WE,
  - stajnia koni roboczych, obecnie bud. mieszkalny, ul. Leśna 2 (dz. 190) – WE,
  - owczarnia –stodoła, ob. bud, mieszkalny i ruina stodoły ul. Leśna 3 (dz. 188,189,190) – WE,
  - obora, obecnie budynek mieszkalny i gospodarczy ul. Leśna 5 /Ogrodowa 2 (dz. nr 225/1 i 191/2)- WE,
  - sześciorak, obecnie budynek mieszkalny ul. Lipowa 2 (dz.201/1) – WE,
  - jałownik, obecnie budynek mieszkalny i gospodarczy ul. Ogrodowa 1 (dz. 188) – WE,
  - budynek mieszkalny pracowników sezonowych i garaż, obecnie bud. mieszkalny i garaż ul. Ogrodowa 3,3a, 4 (dz. 215/1 i 213/4) – WE,
  - budynek gospodarczy obecnie mieszkalny ul. Ogrodowa (dz. 215/3) – WE,
  - budynek gospodarczy ul. Parkowa 10 (dz. 229/12) – WE,
4. budynek mieszkalny ul. Górna 3 – WE,
5. budynek mieszkalny ul. Górna 2 – GE,
6. budynek mieszkalny, ul. Górna 4 – GE,
7. zespół dworca kolejowego:
  - dworzec kolejowy, mur., 1880r. ul. Kolejowa 5 – WE,
  - wodociągowa wieża ciśnień, mur., 1905r. – WE,
8. budynek mieszkalny, ul. Kolejowa 2 - WE,
9. budynek mieszkalny, ul. Kolejowa 3 - WE,
10. budynek mieszkalny, ul. Kolejowa 4 – WE,
11. budynek mieszkalny, ul. Przemysłowa 2 -WE,
12. budynek gospodarczy, ul. Przemysłowa 2 - WE,
13. mleczarnia, obecnie fabryka, ul. Przemysłowa 7 – WE,
14. budynek gospodarczy, ul. Szkolna 7 – WE,
15. szkoła, obecnie budynek mieszkalny ul. Szkolna 8 – WE,
16. budynek mieszkalny, ul. Witosa 4 – WE,
17. restauracja ul. Witosa 12 – WE,

18. budynek mieszkalny, ul. Witosza 17 - GE,
19. budynek mieszkalny, ul. Dolna 13 – GE.

DAMNO

1. kościół ewangelicki obecnie rzym.-kat. par, p.w. św. Szymona i Tadeusza Judy, mur., 1879r.. poz. rej. A-1692

2. Dwór, wł.. prywatna, mur., 1937-1940r., Damno 6a, 6b (dz. 14/1) – WE,

3. Zespół folwarczny, mur., (dz. 14/6) - WE:

- obora ob, magazyn zbożowy, mur. – WE,
- obora ob, magazyn zbożowy, mur. – WE,
- transformator, mur. (dz. 181) – WE,
- ceglane ogrodzenie (dz. 14/6 lub 14/10) – WE,
- sześciorek Damno nr 34 i 34 a-e – WE,
- kolonia budynków mieszkalnych pracowników folwarcznych, mur., pocz.XX. - WE
  - budynek mieszkalny, Damno nr 29, 29a i 29b (dz. 9/2) - WE
  - budynek mieszkalny, Damno nr 30, 30a i 30b (dz. 9/3) -WE,
  - budynek mieszkalny, Damno nr 31, 31a i 31b (dz. 9/4) -WE,
  - budynek mieszkalny, Damno nr 32 (dz. 9/5) - WE,

4. budynek mieszkalny, Damno nr 11 – WE,

5. budynek mieszkalny, Damno nr 17 – WE,

6. budynek mieszkalny, Damno nr 25 – WE,

7. budynek mieszkalny, Damno nr 35 a-b – GE,

8. cmentarz przykościelny, Damno dz. nr 113,117,118 - GE.

DAMNO MŁYN

1. zagroda młyńska - WE:

- dom młynarza Damno nr 1 (218) – WE,
- młyn Damno nr 2 (dz. 217/2) – WE,
- budynek gospodarczy (dz. 222) – WE.

DĄBRÓWKA

1. budynek gospodarczy w zespole folwarcznym nr 11, dz. nr 3/8 obr. Wiszno – WE,

2. szkoła, obecnie bud. mieszkalny, Dąbrówka 5 – GE.

DOMARADZ

1. park z pawilonem parkowym, wł_ prywatna, mur., 1854r, poz. rej. A-363,

2. kościół ewangelicki, obecnie rzym.-kat. fil. p.w. św. Stanisława Kostki, mur, 1907., poz. Rej. A-1981

3. zespół folwarczny, mur. - WE,:

- stajnia, lata 20-ste XX w., (dz. 11/53) – WE,
- obora, lata 20-ste XX w., (dz. 11/53) – WE,

4. szkoła nr 1 (2/10) – WE.

JEZIORKA

1. budynek mieszkalny, dz. nr 116 obr. Wiszno- GE,

2. kuźnia, dz. 6/9 obr. Wiszno – GE,

3. budynek mieszkalny, dz. nr 118 obr. Wiszno – GE.

KARZNICZKA

1. zespół pałacowo-parkowy (pozostałości pałacu, park, fosa), mur., k. XVIII w. 2 poł, XIX w., poz. rej. A-341

2. budynek mieszkalny nr 15 a-b (dz. 40/22) – WE.

ŁEBIEŃ

1. jaz – WE,

2. elektrownia wodna - WE,

3. wiadukt – WE,

4. budynek mieszkalny, Łebień 36, 37 –GE,

5. spichlerz, obecnie budynek mieszkalny, Łebień 28,29 – GE.

ŁOJEWO

1. pałac, mur., 4 ćw. XIX w., rozbud. ok.1914r., Łojewo nr 3, 3a, 3b, 3c (dz. nr 8/12) – WE,

2. Szkoła, mur., pocz. XX w. obecnie budynek mieszkalny, Łojewo nr 5 (3/17) - WE,

3. budynek mieszkalny, Łojewo 13c, (dz. 7/15) – GE.

MIANOWICE

1. pałac, mur., 2 poi. XIX w., Mianowice nr 15, 15a (dz. nr 24) – WE,

2. budynek inwentarski w zespole folwarcznym (dz. nr 23/23) – WE,

3. dom robotników folwarcznych z zespołu folwarcznego, obecnie budynek mieszkalny, Mianowice 4, 4a, 4b (dz. nr 159) – GE,

4. szkoła, obecnie budynek mieszkalny, Mianowice 3,3a – GE,

5. kuźnia, obecnie sklep, dz. nr 158/1 – GE.

MRÓWCZYNO

1. budynek mieszkalny, Mrówczyno nr 10 – WE.

STARA DĄBROWA

1. budynek mieszkalny nr 16, wł, prywatna, mur., XIX/XX w. – WE,

2. budynek gospodarczy z zagrody młynarskiej, Stara Dąbrowa nr 29a – WE,

3. budynek mieszkalny, Stara Dąbrowa 32 – GE.

STRZYŻYNO

1. szkoła, obecnie budynek mieszkalny, nr 16 (dz. nr 165/1) - WE,

2. dom mieszkalny nr 9, 10, 11 (dz. 134/3, 133, 132) - WE,

3. dom mieszkalny nr 23 (dz. 66/5) - WE,

4. dom mieszkalny nr 24 (dz. 66/4) - WE,

5. dom mieszkalny nr 25 (dz. 66/6) - WE,

6. dwór, Strzyżyno nr 19 – GE.

ŚWIECICHOWO

1. zespół dworsko-parkowy (dwór, park), wł. AWRSP, mur., pol. XIX w., poz.,. rej. A-405

2. zespół folwarczny, mur., (dz. nr 8/27) - WE:

- obora - WE,
- stajnia- jałownik – WE,
- owczarnia, pocz. XX w. – WE,
- magazyn zbożowy, pocz. XX w. – WE,
- magazyn gorzelnii, k. XIX w. –WE,

3. dwojak Świecichowo nr 2, (dz. nr 66), k. XIX w. obecnie budynek mieszkalny – WE.

ŚWITAŁY

1. transformator (dz. nr 69) – WE.

SĄBORZE

1. dwór obecnie budynek mieszkalny nr 9 – GE.

WIATROWO

1. zespół folwarczny, WE:

- spichlerz (dz. nr 3/11) – WE,
- stodoła (dz. nr 3/11) – WE,
- transformator (dz. nr 3/3) – WE,
- rządcówka obecnie budynek mieszkalny Wiatrowo nr 10, 10a, 10b (dz. nr 3/13) – WE.

WIELOGŁOWY

1. pałac, mur., 1887r., przebud. 1910r. Wielogłowy nr 6 (dz. nr 3/8) - WE,

2. zespół folwarczny, mur., WE:

- stajnia i garaże, ob. budynek gospodarczy (dz. nr 3/20), k. XIX w. – WE,
- obora, ob. budynek gospodarczy (dz. nr 3/19) , 1852r., przebud. 1921r. – WE,
- spichlerz i stodoła, ob. budynek gospodarczy (dz. nr 3/20) – WE.

ZAGÓRZYCA

1. kościół ewangelicki obecnie rzym.-kat. paraf. p.w. św. Józefa Oblubieńca NMP, mur., 1844- 1903r., WE,

2. budynek mieszkalny nr 14 – WE,
3. budynek mieszkalny 2, 2a – GE,
4. budynek gospodarczy w posesji nr 2 - GE,
5. budynek mieszkalny nr 6 - GE
6. budynek mieszkalny nr 18 - GE,
7. budynek mieszkalny nr 19 - GE,
8. budynek mieszkalny nr 21, 22 - WE,
9. budynek mieszkalny nr 25, 25a – GE,
10. budynek mieszkalny nr 32 - WE.,
11. budynek mieszkalny nr 33 - WE,
13. budynek mieszkalny nr 40 - WE,
14. budynek mieszkalny nr 43 - GE,
15. budynek mieszkalny nr 45 - GE,
16. budynek mieszkalny nr 46 - WE,
17. budynek mieszkalny nr 50 - WE,
18. budynek mieszkalny nr 51 - WE,
19. budynek gospodarczy w posesji nr 51 – WE,
20. budynek mieszkalny nr 52 – WE.

III.9.2 Parki i cmentarze

W rejestrze zabytków województwa znajduje się 6 parków i cmentarzy z terenu gminy Damnica, przy czym należy zauważyć, że większość z nich stanowi element zespołów pałacowo-parkowych wpisanych do rejestru zabytków.

Tabela 47 Parki i cmentarze g. Damnica wpisane do rejestru zabytków

Miejscowość	nr rejestru zabytków	data wpisu	obiekt
Świecichowo	A-405	15.02.1966	Park w zespole dworsko-parkowym (dwór, park)
Damnica	A-1148	12.03.1987	Park w zespole pałacowo-parkowym (pałac, park)
Bobrowniki	A-1156	09.04.1987	Park w zespole pałacowo-parkowy (pałac, park)
Karżniczka	A-341	28.04.1964	Park i fosa w zespole pałacowo-parkowym (pałac, park, fosa)
Domaradz	A-363	12.04.1965	park z pawilonem parkowym

Miejscowość	nr rejestru zabytków	data wpisu	obiekt
Damnica – wschodnia część cmentarza komunalnego przy ul. Wincentego Witosa	A-1962	19.12.2018	teren dawnego ewangelickiego cmentarza z 1 poł. XIX w. wraz ze znajdującymi się na tym terenie: nagrobkami, oprawami mogił, ogrodzeniami oraz starodrzewem

Parki

Na terenie gminy Damnica znajduje się 13 parków, które stanowią część założeń pałacowo- lub dworsko-parkowych:

- 1) **Bobrowniki**— park krajobrazowy — leśny, założony w poł. XIX w., wzbogacony ok. 1920r., pow. 14,4 ha, poz. rej. A-1156
- 2) **Damnica** —park krajobrazowy z 2 poł. XIX w., pow, 3 ha, poz. rej. A-1148
- 3) **Domaradz** — park krajobrazowy z ok. poł. XIXw., pow. 4 ha, poz. rej. A-363
- 4) **Karzniczka** — park krajobrazowy z 2 poł. XVIIIw. i XIX w., pow. 4 ha, poz.rej.A-341
- 5) **Świesichowo**— park krajobrazowy z poł. XIX w., wzbogacony ok. 1880r. i 1910-r., poz. rej. A-405
- 6) **Damno** — naturalne zadrzewienia z końca XIX w. i pocz. XX w, przekształcone w park po wybudowaniu dworu w 1937r., WE.
- 7) **Łojewo** — park krajobrazowy z 4 ćw. XIX w. i pocz. XX w., pow, 3,2 ha, WE.
- 8) **Mianowice** — park krajobrazowy z 2 poł. XIX w., WE.
- 9) **Paprzyce** – park, XIX/XX w., WE.
- 10) **Sąborze**, park, pocz. XX w., WE.
- 11) **Wiatrowo** — park krajobrazowy, WE.
- 12) **Wielogłowy** — park naturalistyczny z 2 poł. XIX w., pow. 1,5 ha, WE.
- 13) **Jeziorka** – pow. ok. 1,7 ha, GE

Cmentarze

Na terenie gminy Damnica znajdują się 31 cmentarze oraz 2 pomniki. Cmentarz w Damnicy (w części dawnego cmentarza ewangelickiego) przy ul. Wincentego Witosa ujęto w rejestrze zabytków (tabela 47). W wojewódzkiej ewidencji zabytków umieszczono 27 cmentarze, ponadto w gminnej ewidencji zabytków ujęto cmentarz przykościelny w Damnie.

Tabela 48 Cmentarze ujęte w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków

L.p.	miejsowość	lokalizacja	obiekt	data
1	Bięcino	cz. dz. 141/2	cmentarz ewangelicki	II poł. XIX w.
2	Bobrowniki	cz.dz.10/20	cmentarz rodowy	II poł. XIX w.
3	Bobrowniki	cz.dz.196 (oddz.596c)	cmentarz ewangelicki	II poł. XIX w.
4	Damnica	cz.dz.228/2 obr. Damnica Leśnictwo (oddz.228h)	cmentarz rodowy	II poł. XIX w.
5	Damno	dz. 72	cmentarz komunalny	II poł. XIX w.
6	Dąbrówka	dz.104	cmentarz ewangelicki	pocz.XX w.
7	Domaradz	cz. dz. 16/16 (oddz.16)	pomnik	06.08.1851 r.
8	Domaradz	cz.dz.102 (oddz.102f)	cmentarz ewangelicki	II poł. XIX w.
9	Domaradz	cz.dz.19	cmentarz ewangelicki	ok. 1920 r.
10	Domaradz	cz. dz. 109 (oddz.103a)	cmentarz rodowy	II poł. XIX w.
11	Domaradz	dz.4/1	cmentarz parafialny - czynny	1945 r.
12	Jeziorka	dz 138 obr. Wiszno		II poł. XIX w.
13	Karzniczka	cz.dz.276 obr. Damnica Leśnictwo (oddz.676c)	cmentarz rodowy	II poł.XIX w.

L.p.	miejsowość	lokalizacja	obiekt	data
14	Karzniczka	dz.27	cmentarz ewangelicki	II poł. XIX w.
15	Łebień	dz.234/3	cmentarz ewangelicki	II poł. XIX w.
16	Mianowice	cz.dz.2/1 (oddz. 2c)	cmentarz ewangelicki	XIX/XX w.
17	Mianowice	cz.dz.2/1 (oddz. 2c)	cmentarz ewangelicki	XIX w.
18	Rębowo	cz.dz.189/1 obr. Strzyżyno (oddz.589j)	cmentarz ewangelicki	XIX w.
19	Sąborze	cz.dz.4/1 (oddz.4b)	cmentarz ewangelicki	pocz.XX w.
20	Stara Dąbrowa	cz.dz.301/1 (oddz.701d)	cmentarz ewangelicki	pocz.XXw.
21	Stara Dąbrowa	cz.dz.305 (fragm. oddz. 705)	cmentarz ewangelicki	II poł. XIX w.
22	Strzyżyno	dz.81 (oddz. 552d)	cmentarz ewangelicki	pocz.XX w.
23	Świecichowo	dz.93	cmentarz ewangelicki	II poł. XIX w.
24	Wielogłowy	dz.4	cmentarz ewangelicki	II poł. XIX w.
25	Wiatrowo	cz.dz.88/3 obr. Damno (oddz. 88f)	cmentarz ewangelicki	II poł. XIX w.
26	Wiatrowo	cz. dz. 89/7 obr. Damno (oddz.507A-k)	cmentarz ewangelicki	1864
27	Wisžno	dz. 16	cmentarz ewangelicki	II poł. XIX w.
28	Zagórzycza	cz.dz. 6 obręb Mianowice	miejsce pamięci	1910 r.
29	Zagórzycza	dz.79	cmentarz przykościelny	II poł. XIX w.
30	Damno – Gminna ewidencja zabytków	dz. 113, 117	cmentarz przykościelny	

III.9.3 Archeologia

Obszar gminy Damnica charakteryzuje się bardzo dobrymi warunkami osadniczymi, głównie dla pradziejowych kultur archeologicznych oraz średniowiecza.

Występujące na terenie gminy Damnica stanowiska archeologiczne układają się kompleksami osadniczymi i mikroregionami na stokach i w częściach przykrawędziowych doliny Charstnicy i Łupawy. Obraz osadnictwa jest zakłócony współczesną pokrywą leśną Nadleśnictwa Damnica.

łącznie zarejestrowano na obszarze gminy 244 stanowisk archeologicznych podlegających ochronie konserwatorskiej. Szczególną rangę merytoryczną i prawną posiadają stanowiska archeologiczne o własnej formie krajobrazowej, często dominanty terenowe, objęte prawną ochroną konserwatorską (dziewięć stanowisk).

Trzon osadnictwa pradziejowego gminy stanowi horyzont kultury łużycko- pomorskiej (lata 800-125 p.n.e.) ze znacznym udziałem osadnictwa wczesnośredniowiecznego (cztery grodziska) przy niewielkim udziale osadnictwa z okresu wpływów rzymskich i młodszego okresu przedrzymskiego (125 p.n.e. - 375 n.e.) oraz neolitycznego.

Piękno krajobrazowi kulturowemu nadają cmentarzyska kurhanowe kultury łużyckiej z III-V okresu epoki brązu (1200-700/650 p.n.e.), których zlokalizowano na obszarze gminy 12.

Cechą charakterystyczną dla krajobrazu kulturowego są także cmentarzyska kultury wschodniopomorskiej z grobami skrzynkowymi z okresu 700/650-125 p.n.e., których zarejestrowano 14.

Szczególną formą terenową - dominującą w krajobrazie - są cztery grodziska, dwa wyżynne dwuczłonowe w Damnie i Wiatrowie, dwa nizinne w Bięcinie i Zagórzycy.

Postępująca destrukcja stanowisk archeologicznych głównie z powodu braku ochrony prawnej - stwarza zagrożenie stopniowej, fizycznej likwidacji tego najstarszego dziedzictwa kulturowego.

Najcenniejsze stanowiska archeologiczne zostały objęte rejestrem zabytków.

Tabela 49 Stanowiska archeologiczne ujęte w rejestrze zabytków

nr AZP	funkcja, chronologia, kultura archeologiczna	poz. rej. zab.
AZP 7-31/67 Wiatrowo	grodzisko wyżynne, dwuczłonowe, okres wczesnośredniowieczny	C-246
AZP 8-31/4 Bięcino	osiedle słowiańskie	C-255
AZP 8-31/104 Damno	grodzisko wyżynne; łużyckie i wczesnośredniowieczne dwufazowe	C-190
AZP 9-31/6 Zagórzycza	zniwelowane grodzisko wczesnośredniowieczne, nizinne datowane na X w.	C-258
AZP 9-31/37 Paprzyce	osada otwarta, słowiańskie osadnictwo wiejskie	C-257
AZP 9-31/36 Paprzyce	osada otwarta, słowiańskie osadnictwo wiejskie	C-256
AZP 9-32/66 Łebień	cmentarzisko kurhanowe ludności kultury łużyckiej (51 kurhanów)	C-507
AZP 9-32/12 Strzyżyno	cmentarzisko kurhanowe ludności kultury łużyckiej (20 kurhanów)	C-509
AZP 9-32/13 Strzyżyno	cmentarzisko kurhanowe ludności kultury łużyckiej (ok. 40 kurhanów)	C-510

Ustaleniami niżej wymienionych obowiązujących na terenie gminy Damnica miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wprowadzono strefy ochrony konserwatorskiej WI, WII i WIII dla części stanowisk archeologicznych:

1. Uchwała Nr VII/37/03 Rady Gminy Damnica z dnia 15 maja 2003 r. w sprawie: zmiany planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Damnica w obrębach ewidencyjnych Świecichowo i Bięcino;
2. Uchwała Nr XLVIII/331/10 Rady Gminy Damnica z dnia 21 kwietnia 2010 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Damnica - w obrębach Bięcino i Karzniczka;
3. Uchwała Nr LIV/372/10 Rady Gminy Damnica z dnia 27 października 2010 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Damnica pod trasę gazociągu DN 700 wraz z urządzeniami infrastruktury towarzyszącej.

Tabela 50 Pozostałe stanowiska archeologiczne wg Archeologicznego Zdjęcia Polski, w ewidencji zabytków

nr AZP	funkcja, chronologia	strefy ochrony konserwatorskiej
AZP 7-31 rejon Wiatrowa, Świecichowa i Damna		
7-31/68 Wiatrowo	osada wczesnośredniowieczna dwufazowa	
7-31/66 Wiatrowo	ślady osadnictwa kultury łużyckiej	
7-31/65 Wiatrowo	ślady osadnictwa kultury łużyckiej	
7-31/64 Wiatrowo	ślady osadnictwa kultury łużyckiej	
7-31/69 Wiatrowo	ślady osadnictwa późnego średniowiecza i nowożytnego	
7-31/70 Damno	ślady osadnictwa wczesnośredniowiecznego	
7-31/36 Świecichowo	ślady osadnictwa kultury łużyckiej	WIII
7-31/35 Świecichowo	ślady osadnictwa wczesno- i późnośredniowiecznego	WIII

nr AZP	funkcja, chronologia	strefy ochrony konserwatorskiej
7-31/34 Świecichowo	ślady osadnictwa późnośredniowiecznego	WIII
AZP 7-32 Rejon Damna, Bobrownik i Wiatrowa		
7-32/47 Wisžno	ślady osadnictwa kultury łużyckiej	
7-32/46 Wisžno	ślady osadnictwa wczesnego średniowiecza	
7-32/45 Wisžno	ślady osadnictwa wczesnego średniowiecza	
7-32/27 Wiatrowo	ślady osadnictwa kultury łużyckiej	
7-32/28 Wiatrowo	ślady osadnictwa kultury łużyckiej, wczesnego średniowiecza	
7-32/29 Wiatrowo	ślady osadnictwa wczesnego i późnego średniowiecza oraz nowożytnie	
7-32/53 Damno	grodzisko	
7-32/32 Wiatrowo	kurhan?	
7-32/31 Wiatrowo	ślady schyłkowego neolitu/wczesna epoka brązu i wczesnego średniowiecza	
7-32/30 Wiatrowo	ślady schyłkowego neolitu/wczesna epoka brązu	
7-32/34 Damno	punkt osadniczy wczesnego średniowieczna?	
7-32/35 Damno	ślady kultury łużyckiej, wczesnego średniowiecza	
7-32/33 Damno	ślady osadnictwa późnego średniowiecza i nowożytnie	
7-32/36 Damno	ślady kultury pucharów lejkowych, amfor kulistych, wczesnego brązu, łużyckiej, wielbarskiej, wczesnośredniowiecznej osady	
7-32/37 Damno	osada kultury łużyckiej?	
7-32/38 Damno	osada kultury wielbarskiej	
7-32/39 Damno	ślady kultury wielbarskiej	
7-32/40 Damno	ślady kultury wielbarskiej	
7-32/41 Damno	osada kultury łużyckiej, ślady kultury wielbarskiej i wczesnego średniowiecza	
7-32/42 Damno	ślady schyłkowego neolitu/wczesnej epoki brązu, kultury łużyckiej, wczesnego średniowiecza, nowożytnie	WII
7-32/43 Damno	ślady wczesnej epoki brązu	WII
7-32/44 Damno	osada kultury wielbarskiej i wczesnego średniowiecza	WII
AZP 8-31 Rejon Damna, Damnicy, Karzniczki, Bięcina, Świecichowo		
8-31/13 Bięcino	Osada wczesnośredniowieczna	WII
8-31/10 Bięcino	Osada kultury łużycko-pomorskiej i wczesnośredniowieczna	

nr AZP	funkcja, chronologia	strefy ochrony konserwatorskiej
8-31/11 Bięcino	Osada wielokulturowa: łużycko-pomorska, wczesno- i późnośredniowieczna	WII
8-31/8 Bięcino	Obozowisko? Osada? neolityczne	
8-31/3	cmentarzysko kurhanowe (częściowo zniszczone)	WI
8-31/9 Bięcino	Osada wczesno- i późnośredniowieczna	WII
8-31/98 Świecichowo	Osada wczesnośredniowieczna	
8-31/12 Bięcino	Osada wczesnośredniowieczna	WII
8-31/7 Bięcino	Osada wczesno- i późnośredniowieczna	WII
8-31/14 Bięcino	Osada wczesnośredniowieczna	WII
8-31/6 Bięcino	Osada wielokulturowa	WII
8-31/15 Bięcino	Osada wczesnośredniowieczna	WII
8-31/5 Bięcino	Osada kultury wielbarskiej i wczesnośredniowieczna	WII
8-31/16 Bięcino	ślady osadnictwa późnego średniowiecza i nowożytnie	WIII
8-31/17 Bięcino	ślady osadnictwa nowożytnego	WIII
8-31/18 Bięcino	Osada wczesnośredniowieczna	WII
8-31/67 Damnica	ślady osadnictwa późnego średniowiecza i nowożytnie	WIII
8-31/66 Damnica	ślady osadnictwa późnego średniowiecza i nowożytnie	WIII
8-31/22 Karzniczka	Osada wczesnośredniowieczna i obozowisko pradziejowe	WII
8-31/2 Bięcino	ślady osadnictwa?	WII
8-31/20 Bięcino	ślady osadnictwa późnego średniowiecza i nowożytnie	WIII
8-31/21 Bięcino	ślady osadnictwa wczesnego średniowiecza? i osadnictwa nowożytnego	WII
8-31/1 Bięcino	Obozowisko neolityczne	WII
8-31/28	ślady osadnictwa wczesnego średniowiecza oraz późnego średniowiecza i nowożytnie	
8-31/25 Karzniczka	Cmentarzysko kultury pomorskiej z robami skrzynkowymi	
8-31/86 Świecichowo	Obozowisko neolityczne	
8-31/87-97	ślady osadnictwa epoki kamienia	
8-31/99 Świecichowo	Osada wczesnośredniowieczna	
8-31/123 Bięcino	cmentarzysko kurhanowe	
8-31/122	cmentarzysko kurhanowe	

nr AZP	funkcja, chronologia	strefy ochrony konserwatorskiej
Bięcino		
8-31/100 Świecichowo	Osada wczesnośredniowieczna	
8-31/85 Damnica	Osada kultury łużycko-pomorskiej i wczesnośredniowieczna	
8-31/83 Damnica	Osada wczesnośredniowieczna	
8-31/84 Damnica	Osada wczesnośredniowieczna	
8-31/82 Damnica	Osada kultury oksywsko-wielbarskiej i wczesnośredniowieczna	
8-31/81 Damnica	Osada wczesnośredniowieczna	
8-31/76 Damnica	Osada kultury oksywsko-wielbarskiej i późnośredniowieczna	
8-31/79 Damnica	Osada wczesnośredniowieczna	
8-31/80 Damnica	Osada wczesnośredniowieczna	
8-31/78 Damnica	ślady osadnictwa pradziejowego	
8-31/77 Damnica	ślady osadnictwa wczesnego średniowiecza	
8-31/75 Damnica	Osada kultury oksywsko-wielbarskiej i późnośredniowieczna	
8-31/73 Damnica	Osada kultury łużycko-pomorskiej	
8-31/74 Damnica	Osada kultury łużycko-pomorskiej	
8-31/71 Damnica	Osada kultury łużycko-pomorskiej	
8-31/70 Damnica	Osada kultury łużycko-pomorskiej	
8-31/58 Damnica	ślady osadnictwa kultury łużycko-pomorskiej i wczesnego średniowiecza	
8-31/59 Damnica	Osada kultury łużycko-pomorskiej	WIII
8-31/72 Damnica	Osada kultury łużycko-pomorskiej	
8-31/54 Damnica	Osada wczesnośredniowieczna	
8-31/53 Damnica	Osada wczesnośredniowieczna	
8-31/52 Damnica	Osada kultury wielbarskiej i wczesnośredniowieczna	
8-31/49 Damnica	Osada neolityczna	
8-31/69 Damnica	ślady osadnictwa wczesnego średniowiecza	
8-31/65 Damnica	Osada kultury łużycko-pomorskiej	
8-31/63 Damnica	Osada kultury łużycko-pomorskiej	

nr AZP	funkcja, chronologia	strefy ochrony konserwatorskiej
8-31/64 Damnica	Osada kultury łużycko-pomorskiej	
8-31/61 Damnica	Osada kultury łużycko-pomorskiej	
8-31/62 Damnica	Osada kultury łużycko-pomorskiej	WII
8-31/29 Karzniczka	ślady osadnictwa wczesnego średniowiecza	WII
8-31/55 Damnica	Osada kultury łużycko-pomorskiej	
8-31/57 Damnica	osada kultury łużyckiej i pomorskiej oraz wczesnego średniowiecza	
8-31/60 Damnica	ślady osadnictwa pradziejowego i wczesnego średniowiecza	
8-31/30 Karzniczka	Osada wczesnośredniowieczna	WIII
8-31/31 Karzniczka	Osada kultury oksywsko-wielbarskiej i wczesnośredniowieczna	
8-31/32 Karzniczka	Osada wczesnośredniowieczna	
8-31/50 Damnica	Osada neolityczna	
8-31/33 Karzniczka	Osada wczesnośredniowieczna	
8-31/24 Karzniczka	Cmentarzysko ciałopalne popielnicowe, osada wielokulturowa	
8-31/46 Damnica Leśn.	cmentarzysko kurhanowe, kultury łużyckiej	
8-31/43 Karzniczka	Osada kultury wielbarskiej i wczesnośredniowieczna	
8-31/42 Karzniczka	Osada kultury łużycko-pomorskiej i wczesnośredniowieczna	
8-31/44 Karzniczka	Osada wczesnośredniowieczna	
8-31/23 Karzniczka	Cmentarzysko ciałopalne popielnicowe, osada wielokulturowa	
8-31/35 Karzniczka	Osada wczesnośredniowieczna	WIII
8-31/34 Karzniczka	Osada wczesnośredniowieczna	WIII
8-31/36 Karzniczka	Osada wczesnośredniowieczna	WIII
8-31/26 Karzniczka	Cmentarzysko ciałopalne popielnicowe, osada wielokulturowa	
8-31/37 Karzniczka	Osada wczesnośredniowieczna	
8-31/41 Karzniczka	Osada wczesnośredniowieczna i obozowisko kultury amfor kulistych	
8-31/38 Karzniczka	Osada wczesnośredniowieczna	
8-31/105 Damno	cmentarzysko ciałopalne popielnicowe	
8-31/101 Damno	Osada wczesnośredniowieczna	WIII

nr AZP	funkcja, chronologia	strefy ochrony konserwatorskiej
8-31/102 Damno	Obozowisko neolityczne	
8-31/103 Damno	Obozowisko neolityczne i osada wczesnośredniowieczna	
8-31/109 Damno	Osada wczesnośredniowieczna	
8-31/108 Damno	Osada kultury łużyckiej, pomorskiej i wczesnośredniowieczna	
8-31/106 Damno	Osada neolityczna i wczesnośredniowieczna	
8-31/117 Damno	osada wczesnośredniowieczna	
8-31/118 Damno	Osada kultury oksywsko-wielbarskiej	
8-31/107 Damno	osada wczesnośredniowieczna	
8-31/116 Damno	osada wczesnośredniowieczna	
8-31/115 Damno	osada wczesnośredniowieczna	
8-31/112 Damno	Osada kultury łużyckiej i wczesnośredniowieczna	
8-31/111 Damno	osada wczesnośredniowieczna	
8-31/113 Damno	Osada kultury łużyckiej i wczesnośredniowieczna	
8-31/114 Damno	Osada wczesnośredniowieczna	
8-31/48 Damnica	Cmentarzysko całopalne popielcowe	
8-31/119 Łebień	cmentarz kultury pomorskiej	
8-31/110 Damno	ślady osadnictwa kultur łużyckiej, pomorskiego i osadnictwa wczesnego średniowiecza	WIII
8-31/40 Karzniczka	osada wczesnośredniowieczna	
8-31/39 Karzniczka	osada wczesnośredniowieczna	
8-31/56	osada wczesnośredniowieczna	
AZP 8-32 Rejon Damna, Bobrownik, Wiszna i Dąbrówki		
8-32/20 Damno	część skarbu brązowego kultury łużyckiej	
8-32/21 Damno	cmentarzysko całopalne popielcowe	
8-32/19 Damno	skarb brązowy kultury łużyckiej	
8-32/8 Damno	osada kultury łużycko-pomorskiej	
8-32/9 Damno	osada wczesnośredniowieczna	
8-32/7 Damno	osada kultury łużycko-pomorskiej i wczesnośredniowieczna	
8-32/1	osada wczesnośredniowieczna	

nr AZP	funkcja, chronologia	strefy ochrony konserwatorskiej
Wisznno		
8-32/32 Bobrowniki	cmentarzysko ciałopalne popielnicowe	
8-32/33 Bobrowniki	cmentarzysko ciałopalne popielnicowe	
8-32/31 Wisznno	cmentarzysko ciałopalne popielnicowe	
8-32/30 Wisznno	cmentarzysko ciałopalne popielnicowe	
8-32/3 Wisznno	Osada wczesnośredniowieczna	
8-32/4 Wisznno	Osada kultury łużyckiej i średniowieczna	
8-32/5	obozowisko mezolityczno-neolityczne	
8-32/6	obozowisko mezolityczno-neolityczne i osada wczesnośredniowieczna	
8-32/29 Wisznno	osada neolityczna	
8-32/25 Dąbrówka	osada kultury łużycko-pomorskiej	
8-32/10 Bobrowniki	osada kultury łużyckiej i średniowieczna	
8-32/22 Dąbrówka	Osada neolityczna, wczesno- i późnośredniowieczna	
8-32/23 Dąbrówka	Osada XII – XIV w.	
8-32/24 Dąbrówka	osada kultury łużycko-pomorskiej	
8-32/12 Bobrowniki	Osada wczesnośredniowieczna	
8-32/11 Bobrowniki	Osada wczesnośredniowieczna	
8-32/13 Dąbrówka	osada kultury łużycko-pomorskiej	
AZP 9-31 rejon Karzniczki, Zagórzycy, Paprzycy, Mianowic, Starej Dąbrowy i Domaradza		
9-31/3 Karzniczka	osada nowożytna	
9-31/1 Karzniczka	Cmentarzysko ciałopalne popielcowe	
9-31/17 Zagórzycy	osada kultury wielbarskiej, wczesnośredniowieczna	
9-31/18 Zagórzycy	osada późnośredniowieczna	
9-31/16 Zagórzycy	osada wczesnośredniowieczna i późnośredniowieczna	
9-31/61	cmentarzysko kultury pomorskiej	
9-31/2 Karzniczka	Cmentarzysko ciałopalne popielcowe	
9-31/74 Damnica Leśn.	cmentarzysko kurhanowe	
9-31/60 Damnica Leśn.	cmentarzysko megalityczne	

nr AZP	funkcja, chronologia	strefy ochrony konserwatorskiej
9-31/19 Zagórzycza	osada kultury wielbarskiej, wczesnośredniowieczna	
9-31/24 Zagórzycza	osada kultury łużyckiej	
9-31/23 Zagórzycza	osada wczesnośredniowieczna i późnośredniowieczna	
9-31/22 Zagórzycza	osada wczesnośredniowieczna	
9-31/21 Zagórzycza	osada kultury łużycko-pomorskiej i wczesnośredniowieczna	
9-31/20 Zagórzycza	osada wczesnośredniowieczna	
9-31/50 Mianowice	osada wczesnośredniowieczna	
9-31/49 Mianowice	osada wczesnośredniowieczna	
9-31/68 Stara Dąbrowa	cmentarzysko kurhanowe (8)	
9-31/25 Zagórzycza	osada schyłkowy neolit, kultura pomorska	
9-31/14 Zagórzycza	osada wczesnośredniowieczna i późnośredniowieczna	
9-31/15 Zagórzycza	osada późnośredniowieczna	
9-31/30 Zagórzycza	osada późnośredniowieczna	
9-31/8 Zagórzycza	osada wczesnośredniowieczna i późnośredniowieczna	
9-31/9 Zagórzycza	osada wczesnośredniowieczna i późnośredniowieczna	
9-31/29 Zagórzycza	osada kultury łużycko-pomorskiej i wczesnośredniowieczna	
9-31/13 Zagórzycza	osada późnośredniowieczna	
9-31/4 Karzniczka	osada późnośredniowieczna	
9-31/31 Zagórzycza	osada kultury łużycko-pomorskiej i wczesnośredniowieczna	
9-31/32 Zagórzycza	osada kultury wielbarskiej i wczesnośredniowieczna	
9-31/7 Zagórzycza	osada wczesnośredniowieczna i późnośredniowieczna	
9-31/10 Zagórzycza	osada kultury pomorskiej, wielbarskiej i wczesnośredniowieczna	
9-31/33 Zagórzycza	osada wczesnośredniowieczna	
9-31/11 Zagórzycza	osada wczesnośredniowieczna i późnośredniowieczna	
9-31/35 Paprzyce	osada wczesnośredniowieczna i późnośredniowieczna	
9-31/34 Paprzyce	osada wczesnośredniowieczna i późnośredniowieczna	
9-31/40 Paprzyce	osada kultury łużycko-pomorskiej	

nr AZP	funkcja, chronologia	strefy ochrony konserwatorskiej
9-31/39 Paprzyce	osada wczesnośredniowieczna	
9-31/38 Paprzyce	osada wczesnośredniowieczna	
9-31/46 Mianowice	osada kultury łużycko-pomorskiej i wczesnośredniowieczna	
9-31/45 Mianowice	osada kultury łużycko-pomorskiej, wczesnośredniowieczna i nowożytna	
9-31/26 Zagórzycza	osada kultury łużycko-pomorskiej	
9-31/28 Zagórzycza	osada kultury łużycko-pomorskiej, wczesno- i późnośredniowieczna	
9-31/48 Mianowice	osada wielokulturowa	
9-31/27 Zagórzycza	osada kultury łużycko-pomorskiej, wczesno- i późnośredniowieczna	
9-31/44 Mianowice	osada kultury łużycko-pomorskiej, wczesnośredniowieczna i nowożytna	
9-31/43 Mianowice	osada kultury łużycko-pomorskiej, wczesnośredniowieczna i nowożytna	
9-31/42	osada późnośredniowieczna	
9-31/41 Mianowice	osada kultury łużycko-pomorskiej, wielbarskiej i wczesnośredniowieczna	
9-31/47 Mianowice	osada wielokulturowa	
9-31/5 Zagórzycza	domniemane grodzisko? Cmentarzysko? Osada?	
9-31/51 Domaradz	cmentarzysko kultury pomorskiej z grobami skrzynkowymi	
9-31/55 Domaradz	śląd osady wczesnośredniowiecznej	
9-31/56 Domaradz	śląd osady wczesnośredniowiecznej	
9-31/52	cmentarzysko kultury pomorskiej z grobami skrzynkowymi	
9-31/53-54 Domaradz	cmentarzysko kultury pomorskiej, ślady osadnictwa epoki brązu	
9-31/57 Domaradz	osada wczesnośredniowieczna	
9-31/58 Domaradz	osada wczesnośredniowieczna	
9-31/59 Domaradz	osada wczesnośredniowieczna	
9-31/67 Stara Dąbrowa	śląd osady wczesnośredniowiecznej	
9-31/66 Stara Dąbrowa	śląd osady wczesnośredniowiecznej	
9-31/62-65 Stara Dąbrowa	skarby kultury łużyckiej, cmentarzysko ?, cmentarzysko kultury pomorskiej	
9-31/69 Stara Dąbrowa	osada kultury oksywsko-wielbarskiej	
9-31/70 Stara Dąbrowa	osada kultury oksywsko-wielbarskiej	
9-31/73	cmentarzysko kurhanowe	

nr AZP	funkcja, chronologia	strefy ochrony konserwatorskiej
Mianowice		
AZP 9-32 rejon Łebienia i Strzyżyna		
9-32/57 Łebień	osada kultury łużyckiej	
9-32/52 Łebień	osada kultury łużyckiej	
9-32/54 Łebień	cmentarzysko kultury łużyckiej kurhanowe i osada wielokulturowa: amfor kulistych, kultury łużyckiej, pomorskiej, wielbarskiej, wczesnośredniowieczna, cmentarzysko kurhanowe kultury łużyckiej (51)	
9-32/60		
9-32/48		
9-32/87		
9-32/33	cmentarzysko kultury pomorskiej z grobami skrzynkowymi	
9-32/67 Łebień	cmentarzysko kurhanowe kultury łużyckiej	
9-32/28 Łebień	cmentarzysko kurhanowe kultury łużyckiej	
9-32/3 Strzyżyno	cmentarzysko kurhanowe kultury łużyckiej	

III.10 TERENY ZAMKNIĘTE

Na terenie gminy Damnica znajduje się 50,94 ha terenów uznanych jako zamknięte decyzją nr 3 Ministra Infrastruktury z dnia 18.09.2020 r. (Dz. Urz. MI z 2020 r., poz. nf. i Roz. poz. 25, z późn. zm.). Związane są one z przebiegiem linii kolejowej nr 202 Gdańsk Główny -Stargard. Wykaz działek stanowiących tereny zamknięte, przez które przebiega linia kolejowa przedstawia poniższa tabela.

Tabela 51 Zestawienie powierzchni terenów zamkniętych w gminie Damnica

Obręb	Nr działki	Powierzchnia w ha
Bięcino	52	0,5763
Damnica	100/9	8,8135
Damnica Leśnictwo	7	4,80
Karzniczka	18	0,78
	30	8,59
Łebień	1	3,20
	2	12,04
Strzyżyno	66/2	1,21
	66/6	7,21
	204	2,70
OGÓŁEM		49,9198

III.11 INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

Zgodnie z art. 10 ust. 2 pkt ustawy z dnia 27 marca 2003 r. i planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego określa się: *obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa.*

Zgodnie z pismem Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 15.09.2020 r. na obszarze gminy Damnica w obowiązującym Planie zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego nie zostały zlokalizowane inwestycje celu publicznego, o których mowa w art. 39 ust. 3 pkt 3 i ust. 5 ww. ustawy (wynikające z dokumentów przyjętych przez Sejmik Województwa Pomorskiego), będące zadaniami samorządu województwa.

Zgodnie z ww. pismem Zarządu Województwa Pomorskiego na obszarze ww. gminy przewiduje się realizację inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, o których mowa w art. 39 ust. 3 pkt 3 i ust. 5 ww. ustawy, niebędące zadaniami samorządu województwa:

- o Budowa drogi S6 Słupsk - Lębork,
- o Rozbudowa linii kolejowej nr 202 na odcinku Gdynia Chylonia - Słupsk,
- o Inwestycje, wynikające z Planu gospodarki odpadami,
- o Kajakiem przez Pomorze - zagospodarowanie szlaków wodnych w województwie pomorskim dla rozwoju turystyki kajakowej - Poprawa bezpieczeństwa na szlakach kajakowych poprzez rozbudowę i poprawę standardu infrastruktury turystycznej, w szczególności kajakowej oraz działania promujące tę formę aktywnej turystyki - szlak kajakowy na rzece Łupawie.

Ww. inwestycje są obecnie realizowane²⁴ na obszarze gminy z wyjątkiem inwestycji wynikających z Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2022, ponieważ nie wskazano tutaj inwestycji na terenie gminy Damnica.

Uwzględniając zapisy art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami inwestycjami celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym na terenie gminy Damnica będą także inwestycje związane z utrzymaniem lub modernizacją i przebudową istniejących sieci infrastruktury oraz dróg o znaczeniu ponadlokalnym:

- o linii przesyłowych elektroenergetycznych 400 kV i 100 kV;
- o gazociągu wysokiego ciśnienia DN700 Szczecin-Gdańsk,
- o kabla światłowodowego międzynarodowego relacji Kopenhaga — Słupsk — Gdańsk — Warszawa — południe Europy,
- o dalekosiężnego kabla telefonicznego Słupsk-Lębork,
- o linia radiowej,
- o dróg krajowych i wojewódzkich.

---

²⁴ Poziom zaawansowania realizacji inwestycji jest zróżnicowany

IV. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

Niniejszy rozdział zawiera analizy prognoz potrzeb terenów mieszkaniowych i pozostałych funkcji oraz chłonności i zapotrzebowania na nowe tereny zabudowy, a także analizę możliwości finansowych gminy Damnica. Analizy ekonomiczne, środowiskowe, społeczne i prognozy demograficzne zostały opracowane w poprzedzających rozdziałach Studium.

IV.1 PROGNOZA POTRZEB MIESZKANIOWYCH W LATACH 2021-2050

Potrzeby mieszkaniowe mieszkańców gminy Damnica realizowane są obecnie w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych, budynkach wielorodzinnych oraz budynkach niemieszkalnych, gdzie funkcja mieszkaniowa jest funkcją towarzyszącą.

W zabudowie mieszkaniowej znaczny jest udział zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zabudowy historycznej. Według danych ze spisów powszechnych (dane GUS, 1998 r. 2002 r.), w 1998 r. na terenie gminy Damnica było 1357 mieszkań, a w 2002 – 1607, w tym w budynkach:

okres budowy	wg spisu 1998		wg spisu 2002	
	liczba mieszkań	%	liczba mieszkań	%
sprzed 1918	399	30	253	16
1918-1944	449	33	624	40
1945-1970	137	10	168	10
1971-1978	164	12	179	11
1979-1988	208	15	221	14
1989-2002, w tym w budowie	-		144	9

W latach 1995-2018 miała miejsce poprawa warunków mieszkaniowych na terenie gminy Damnica. Według danych GUS, w gminie Damnica wskaźnik powierzchni mieszkaniowej na osobę wynosił w 2018r. – 22,2 m²/os., co stanowiło 40% wzrost w porównaniu do 1995 r. (wzrost o 6,3 m²/os.). W 2018 r. powierzchnia użytkowa mieszkań w gminie Damnica wynosiła 135 000 m² a liczba mieszkań 1735, przy wskaźnikach mieszkaniowych:

- przeciętna pow. użytkowa mieszkania na 1 osobę -22,2 m²/os.,
- liczba mieszkań na 1000 mieszkańców - 284,7,
- przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie - 3,51 os.,
- przeciętna liczba osób na 1 izbę - 0,88.

Parametr przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę w gminie Damnica (2018 r. – 22,2m²/osobę) jest znacznie niższy niż w powiecie słupskim (26,4 m²/os.), województwie pomorskim (27,2 m²/os.) i w kraju (28,2 m²/os.). Parametr ten jest wyższy w powiecie słupskim o 18,9%, w województwie pomorskim o 22,5% i w kraju o 27%. Przyrost powierzchni mieszkalnej w kolejnych latach będzie częściowo wynikiem dążenia mieszkańców gminy Damnicy do poprawy własnych warunków mieszkaniowych. Analiza zmian warunków mieszkaniowych w latach 1995-2018 wskazuje na poprawę sytuacji mieszkaniowej w gminie Damnica. Poprawa ta jest wynikiem prowadzonych w latach 1995-2018 inwestycji w zakresie budowy nowych domów mieszkalnych i przebudowy istniejących domów. Nastąpiła wymiana starych domów na nowe domy w ramach terenów zabudowanych przy zwiększeniu powierzchni użytkowej mieszkań, a także budowa nowych domów na terenach uprzednio rolnych, szczególnie klas niższych w rejonie Damnicy, Saborza, Zagórzycy, Starej Dąbrowy i Damna.

Zwiększenie liczby mieszkań o 11,8% i powierzchni użytkowej mieszkań o 39% w latach 1995-2018 nastąpiło przy zmniejszeniu liczby mieszkańców gminy Damnica o 2%. Wskazuje to, że przyczyną wzrostu był przede wszystkim wzrost zamożności mieszkańców i ich dążenie do poprawy warunków mieszkaniowych, a także w migracja nowych mieszkańców, szczególnie z rejonu m. Słupsk, którzy osiedlają się na terenie gminy Damnica.

Nie wykonuje się prognozy rozwoju warunków mieszkaniowych w kraju, ale można przyjąć, że rozwój ten w Polsce będzie dążył do wyrównania różnic, które dzisiaj występują pomiędzy Polską a częścią krajów Europy, a które to różnice powstały w okresie przez transformacją ustrojową (w tabeli 50 przedstawiono pow. użytkową mieszkania na 1 osobę w poszczególnych krajach Europy w 2012 r.). W 2012r. w większości krajów Europy (objętych statystyką) powierzchnia mieszkania na osobę była wyższa niż w Polsce, w tym w 7 krajach średnia była poniżej 30 m²/os., w 8 krajach wynosi od 30 do 40 m²/os., w 7 krajach od 40-50 m²/os., a w 7 krajach powyżej 50 m²/os.

Tabela 52 Przeciętna powierzchnia mieszkaniowa użytkowa na mieszkańca w krajach UE i EFTA w 2012 roku. (Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Eurostat)

I.p.	Państwa	Pow. użytkowa mieszkania m ² /os.
1.	Rumunia	16,3
2.	Łotwa	26
3.	Bułgaria	26,1
4.	Polska	26,9
5.	Litwa	27,5
6.	Chorwacja	29,1
7.	Irlandia	29,9
8.	Estonia	30,3
9.	Słowacja	31,2
10.	Węgry	31,5
11.	Słowenia	32,1
12.	Czechy	32,5
13.	Grecja	34,1
14.	Hiszpania	38,1
15.	Włochy	39
16.	Portugalia	40,9
17.	Finlandia	42,2
18.	Francja	42,6
19.	Austria	43,3
20.	Niemcy (do 1990 terytorium dawnego RFN)	47,2
21.	Holandia	48,5
22.	Szwecja	49,2
23.	Cypr	50,5
24.	Szwajcaria	50,9
25.	Belgia	54
26.	Islandia	54,3
27.	Luxemburg	54,6
28.	Norwegia	58,7
29.	Dania	59,1

Zakładając, że do 2031 r. wskaźnik powierzchni mieszkaniowej na osobę w gminie Damnica będzie wynosił 30 m², czyli będzie porównywalny ze wskaźnikiem krajowym a liczba mieszkańców gminy wynosić będzie 6 200 osób to potrzeby mieszkaniowe wyniosą w 2031 – 186 000 m² powierzchni użytkowej mieszkań. Wzrost powierzchni użytkowej mieszkań w 2031 r. w stosunku do 2018 r. wynosić będzie ok. 51 000 m².

Zgodnie z prognozą, w 2050 r. liczba ludności gminy Damnica wynosić będzie ok. 6700 osób, wskaźnik powierzchni użytkowej mieszkania zbliżyć się będzie do obecnego europejskiego tj. ok. 45 m²/osobę, więc potrzeby mieszkaniowe w 2050 r. wynosić będą 301 500 m² powierzchni użytkowej mieszkań. Wzrost powierzchni użytkowej mieszkań w 2050 r. w stosunku do 2018 r. wynosić będzie 166 500 m².

IV.2 PROGNOZA POTRZEB W ZAKRESIE ZABUDOWY PRODUKCYJNEJ I USŁUGOWEJ KOMERCYJNEJ

Według danych UG Damnica w 2020 r. powierzchnia budynków:

- produkcyjnych (wg złożonych deklaracji podatkowych) wynosiła 17 128m²,
- usługowych komercyjnych - 15.021 m².

Należy zaznaczyć, że powierzchnia usług komercyjnych wskazana przez Urząd ro przede wszystkim usługi podstawowe takie jak sklepy, małe obiekty usługowe, bank itd., które w niniejszym opracowaniu są włączone do analizy potrzeb mieszkaniowy stanowiąc obiekty obsługi mieszkańców.

Prognoza potrzeb w zakresie zabudowy produkcyjnej (w tym magazynowej) oraz usług komercyjnych ponadlokalnych nie może być wiązana z prognozowaną liczbą mieszkańców gminy, ale stanowi pochodną obecnej sytuacji gospodarczej gminy oraz jej położenia w relacji z miastami oraz ciągami komunikacyjnymi. Potrzeby w tym zakresie związane są przede wszystkim z działaniem czynników zewnętrznych.

Obecnie produkcja i usługi komercyjne ponadlokalne na terenie gminy związane są przemysłem drzewnym, meblarskim, spożywczym i obsługą rolnictwa. Znaczna część osób w wieku produkcyjnym dojeżdża do pracy poza gminą. Bezrobocie wzrasta i wyniosło w styczniu 2021 r. 181 osób (wzrost o 40% w stosunku do 2019r.), w tym ok. 30% stanowiły osoby do 30 roku życia i ok. 30% osoby długotrwale bezrobotne. Sytuacja na rynku pracy jest wskazywana w Strategii rozwoju gminy Damnica na lata 2016-2022 jako jedna ze słabych stron gminy.

Gmina Damnica została włączona do obszary funkcjonalnego o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług „Środkowe Pomorze” (Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego, 2016), co wskazuje na gorszą sytuację gospodarczą gminy Damnica w stosunku do średniej w województwie pomorskim.

Gmina Damnica posiada potencjał rozwoju zabudowy produkcyjnej i magazynowej oraz usług komercyjnych ponadlokalnych wynikający z położenia gminy w stosunku do miasta Słupsk oraz sieci dróg, kolei i infrastruktury.

Gmina Damnica położona jest w odległości 3 km od granicy i ok. 7 km od centrum miasta Słupsk, który stanowi biegun rozwoju północno-zachodniej części województwa pomorskiego. Gmina została włączona do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Słupsk-Ustka (Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego, 2016).

Gmina Damnica położona jest w północnym paśmie rozwojowym województwa pomorskiego, które związane jest z przebiegiem i korytarza infrastrukturalnego północnego i obejmującego m.in. drogę nr 6 (Gdańsk–Szczecin) i linię kolejową nr 202 (Gdańsk Główny–Stargard) i systemy krajowej sieci przesyłowej elektroenergetycznej oraz gazociąg wysokiego ciśnienia prowadzący z terminalu regazyfikacyjnego w Świnoujściu (Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego, 2016).

Rozwój zabudowy produkcyjnej, magazynowej i usług komercyjnych ponadlokalnych obok ww czynników będzie także stymulowany:

- ograniczeniami dla lokalizacji dużych konstrukcji (których objętość powyżej poziomu powierzchni gruntu przekracza 6000m³) wynikającymi z położenia bazy systemu obrony przed rakietami balistycznymi, które obejmują część Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Podstrefa Redzikowo” położonej bezpośrednio przy granicy zachodniej gminy;
- planowaną budową drogi ekspresowej nr 6, która poprawi dostępność Środkowego Pomorza, w całym nowym przebiegu na terenie gminy Damnica i wyznaczeniem dwóch węzłów z drogami powiatowymi w rejonach m. Damnica oraz Damno-Bobrowniki.

Szacowane potrzeby w zakresie terenów produkcyjnych, magazynowych oraz usług komercyjnych ponadlokalnych wynoszą na terenie gminy –350 000 m² – 400 000 m².

IV.3 CHŁONNOŚĆ OBSZARÓW O W PEŁNI WYKSZTAŁCONEJ ZWARTEJ STRUKTURZE FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ

Biorąc pod uwagę dotychczasowe tendencje rozwoju zabudowy mieszkaniowej w gminie po 1995 r. przyjęto, że zabudowa mieszkaniowa rozwijać będzie się w formie zabudowy jednorodzinnej. Dla obliczenia chłonności obszarów o w pełni wykształczonej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej zidentyfikowano działki wolne od zabudowy w granicach poszczególnych miejscowości, następnie przyjmując średnią powierzchnię użytkową domu jednorodzinnego wynoszącą 135 m² obliczono szacowaną łączną powierzchnię użytkową zabudowy mieszkaniowej możliwej do realizacji w granicach terenów zwartej zabudowy.

Tabela 53 Szacowana dostępna liczba niezabudowanych działek i powierzchni użytkowych z zwartej zabudowie

Lp.	Miejscowość	Liczba wolnych działek w granicach zwartej zabudowy	Szacowana powierzchnia użytkowa zabudowy mieszkaniowej [m ²]
1.	Bięcino	12	1620
2.	Bobrowniki	15	2025
3.	Budy	23	3105
4.	Damnica	120	8100
5.	Damno	40	5400
6.	Dąbrówka	10	1350
7.	Domaradz	19	2565
8.	Karzniczka	10	1350
9.	Łebień	13	1755
10.	Łojewo	9	1215
11.	Mianowice	18	2430
12.	Sąborze	75	1350
13.	Stara Dąbrowa	16	2160
14.	Strzyżyno	23	2430
15.	Świecichowo	10	1350
16.	Świtały	2	270
17.	Wielogłowy	6	810
18.	Zagórzycza	16	2160
OGÓŁEM			41445

W zakresie chłonności obszarów o w pełni wykształczonej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej dla zabudowy produkcyjnej, magazynowej czy usług komercyjnych ponadlokalnych należy stwierdzić brak wolnych działek dogodnych dla lokalizowania tych funkcji. W ramach analiz na etapie uwarunkowań Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego przeprowadzono analizę obecnego stanu zachowania i wykorzystania terenów dawnych folwarków (rozdział III.1.6.4 Nieruchomości zabudowane związanymi z produkcją rolną), z którego wynika, że w dawnych folwarkach nie ma rezerw terenów dla lokalizacji tych funkcji.

IV.4 CHŁONNOŚĆ OBSZARÓW PRZEZNACZONYCH W PLANACH MIEJSCOWYCH POD ZABUDOWĘ

Miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego objętych jest ok. 7,5% powierzchni gminy. w większości plany te nie obejmują terenów wyznaczonych pod zabudowę. Zabudowa została wyznaczona w trzech planach zagospodarowania przestrzennego.

Obowiązujące plany obejmują 1262 ha, co stanowi ok. 7,5 % powierzchni całkowitej gminy. Większość obszarów objętych MPZP stanowią grunty położone w przy północnej granicy gminy, gdzie planowana była lokalizacja farmy wiatrowej. W obszarze obowiązujących miejscowych planów przeznaczenie terenów pod zabudowę mieszkaniową zostało ustalone tylko w jednym planie tj. w mpzp dla działki nr 14/2 położonej w obrębie ewidencyjnym Sąborze (wyznaczono w planie 6 działek o funkcji mieszkaniowo-usługowej). Rozwój funkcji usługowej przewidziany jest w trzech planach, we wspomnianym powyżej mpzp dla działki nr 14/2 położonej w obrębie ewidencyjnym Sąborze, w mpzp dla MOP w Starej Dąbrowie oraz mpzp dla obrębów ewidencyjnych Święciechowa i Bięcino.

Maksymalna szacowana powierzchnia użytkowa zabudowy mieszkaniowej wyznaczona w obowiązujących mpzp wynosi ok. 3020 m², a zabudowy usługowej 2602m² (przy czym 12% p.u. dotyczy zabudowy związanej z obsługą wyznaczonego w miejscowości Bięcino terenu usług sportu, a 20% związane jest z zabudową Miejsca Obsługi Podróżnych).

Tabela 54 Szacowana maksymalna powierzchnia użytkowa wg mpzp i funkcji

Lp.	MPZP	Szacowana maksymalna powierzchnia użytkowa terenów o różnych funkcjach	
		zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	zabudowa usługowa
1.	Uchwała Nr XXXII/214/02 Rady Gminy Damnica z dnia 28 lutego 2002 r. w sprawie zmian miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Damnica dla działki nr 14/2 położonej w obrębie ewidencyjnym Sąborze	3020	1296
2	Uchwała Nr XLVIII/331/10 Rady Gminy Damnica z dnia 21 kwietnia 2010 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Damnica - w obrębach Bięcino i Karzniczka	-	810
3.	Uchwała Nr XXVII/159/05 Rady Gminy Damnica z dnia 17 lutego 2005 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego MIEJSCA OBSŁUGI PODRÓŻNYCH w Starej Dąbrowie	-	496
OGÓŁEM		3020	2602

Tabela 55 Szacowana maksymalna powierzchnia użytkowa zabudowy według ustaleń MPZP wg miejscowości

Sołectwo	Jednostka osadnicza	Maksymalna szacowana powierzchnia użytkowa terenów o różnych funkcjach wyznaczona w MPZP [m ²]				
		MW	MN	MR	U	P
BOBROWNIKI	Bobrowniki	0	0	0	0	0
	Skibin	0	0	0	0	0
BIĘCINO	Bięcino	0	0	0	810	0
BUDY	Budy	0	0	0	0	0
	Dębniczka	0	0	0	0	0

Sołectwo	Jednostka osadnicza	Maksymalna szacowana powierzchnia użytkowa terenów o różnych funkcjach wyznaczona w MPZP [m ²]				
		MW	MN	MR	U	P
DAMNICA	Damnica	0	0	0	0	0
DAMNO	Damno	0	0	0	0	0
	Głodowo	0	0	0	0	0
	Wiatrowo	0	0	0	0	0
DĄBRÓWKA	Dąbrówka	0	0	0	0	0
	Wisžno	0	0	0	0	0
DOMARADZ	Domaradz	0	0	0	0	0
KARZNICZKA	Karzniczka	0	0	0	0	0
ŁEBIEŃ	Łebień	0	0	0	0	0
ŁOJEWO	Łojewo	0	0	0	0	0
MIANOWICE	Mianowice	0	0	0	0	0
SĄBORZE	Sąborze	0	3020	0	1296	0
	Paprzyce	0	0	0	0	0
STARA DĄBROWA	Stara Dąbrowa	0	0	0	496	0
STRZYŻYNO	Strzyżyno	0	0	0	0	0
ŚWIECICHOWO	Świecichowo	0	0	0	0	0
	Mrówczyno	0	0	0	0	0
ŚWITAŁY	Świtały	0	0	0	0	0
	Jeziorka	0	0	0	0	0
WIELOGŁOWY	Wielogłowy	0	0	0	0	0
ZAGÓRZYCA	Zagórzycza	0	0	0	0	0
	Zagórzyczki	0	0	0	0	0
OGÓŁEM W GMINIE		0	3020	0	2602	0

IV.5 ZAPOTRZEBOWANIE NA TERENY ZABUDOWY O DOMINUJĄCEJ FUNKCJI MIESZKANIOWEJ

Zgodnie z prognozą, w 2050 r. liczba ludności gminy Damnica wynosi będzie ok. 6700 osób, wskaźnik powierzchni użytkowej mieszkania zbliżyć się będzie do obecnego europejskiego tj. ok. 45 m²/osobę, więc potrzeby mieszkaniowe w 2050 r. wynosić będą 301 500 m² powierzchni użytkowej mieszkań. Wzrost powierzchni użytkowej mieszkań w 2050 r. w stosunku do 2018 r. wynosić będzie 166 500 m² powierzchni użytkowej mieszkalnej.

W obszarze zwartej zabudowy na terenie całej gminy znajduje się potencjał do realizacji 41 445 m² powierzchni użytkowej mieszkalnej, co stanowi ok. 25% zaspokojenia potrzeb prognozowanych do 2050 r. Chłonność obszarów wskazanych pod zabudowę mieszkaniową w obowiązujących miejscowych została oszacowana na 3020 m², ale mpzp wskazuje maksymalną liczbę działek – 6, co przy przyjętej w analizie średniej powierzchni użytkowej mieszkalnej 135 m² daje 810 m². W związku z tym przyjęto, że

łączna chłonność obszarów o zwartej strukturze i obszarów wyznaczonych w obowiązujących miejscowych planach wynosi 42 225 m² powierzchni użytkowej mieszkalnej.

Przy prognozowanych potrzebach na poziomie 166 500 m² i chłonności na poziomie 42225 m² występuje deficyt na poziomie 124 275 m².

Uwzględniając niepewność procesów rozwojowych (wzrost o 30%) maksymalna powierzchnia użytkowa budynków mieszkalnych w 2050 r. nie powinna przekraczać 161 560 m².

Analizując formy budownictwa realizowane od 1995 r. na terenie gminy, należy przyjąć, że w realizacjach po 2021 r. dominować będzie zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wolnostojąca o pow. użytkowej mieszkania ok. 135 m². Przy przyjęciu powyższych założeń potrzeby w zakresie nowych budynków mieszkalnych można oszacować na ok. 1200 budynków.

Do szacunku zapotrzebowania na tereny o dominującej funkcji mieszkaniowej przyjęto:

A szacowaną liczbę nowych budynków mieszkalnych 1200;

B powierzchnię działki budowlanej dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej wolnostojącej - 1000m² ; (0,1 ha)

C współczynnik wymaganych terenów obsługi dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej - +0,5, w tym:

- komunikacja i infrastruktura – + 0,2,
- usługi podstawowe związane z obsługą mieszkańców („endogeniczne”) i usługi publiczne – + 0,3.

Zapotrzebowanie na tereny o dominującej funkcji mieszkaniowej (MT) obliczono wg wzoru:

$$MT = (A*B) + C (A*B)$$

$$MT = 120 \text{ ha} + 60 \text{ ha} = 180 \text{ ha}$$

IV.6 ZAPOTRZEBOWANIE NA TERENY ZABUDOWY O DOMINUJĄCEJ FUNKCJI PRODUKCYJNEJ I USŁUGOWEJ

Szacowane potrzeby w zakresie terenów produkcyjnych, magazynowych oraz usług komercyjnych ponadlokalnych wynoszą na terenie gminy – 350 000 m² – 400 000 m². Chłonność w obszarach o wykształconej zwartej zabudowie i miejscowych planach wynosi na 0 m².

Uwzględniając powierzchnie produkcyjne istniejące na terenie gminy tj. 17000 m² istnieje zapotrzebowanie do wyznaczenia terenów lokalizacji, produkcji, magazynów i usług komercyjnych ponadlokalnych dla zabudowy o łącznej powierzchni użytkowej ok. 380 000 m². Do wymaganej powierzchni użytkowej funkcji podstawowych należy dodać ok. 20% na funkcje towarzyszące np.: biurowe, socjalne, ochrony środowiska itd. Stąd zapotrzebowanie szacowane jest na ok. 450 000 m². Uwzględniając niepewność procesów rozwojowych maksymalna powierzchnia budynków o funkcji produkcyjnej, magazynowej i usługowej w 2050 r. w gm. Damnica nie powinna przekraczać 580 000m².

Przyjmując:

- wskaźnik zabudowy na poziomie 50%,
- zabudowę jednokondygnacyjną,
- udział komunikacji i infrastruktury w terenach o dominującej funkcji produkcyjnej i usługowej na poziomie 30%

to zapotrzebowanie na terenie produkcyjno-usługowe w gminie Damnica wynosić będzie 150 ha.

IV.7 MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA INWESTYCJI

Poniżej zestawione zostały podstawowe informacje na temat poziomu dochodów budżetów gmin w przeliczeniu na mieszkańca.

Tablica 56 Dochody na mieszkańca

NAZWA	2015	2016	2017	2018	2019
POLSKA	4 114,66	4 585,73	4 937,72	5 387,05	5 969,49
POLSKA - GMINY WIEJSKIE	3 514,04	4 058,79	4 449,72	4 857,52	5 404,70
MAKROREGION PÓŁNOCNY	4 172,33	4 614,61	4 982,00	5 400,02	5 964,59
POMORSKIE	4 409,46	4 925,51	5 325,11	5 821,58	6 401,35
POMORSKIE - GMINY WIEJSKIE	4 038,21	4 707,76	5 240,42	5 537,70	6 058,10
PODREGION SŁUPSKI	4 542,25	4 863,40	5 306,85	5 622,81	6 190,17
PODREGION SŁUPSKI - GMINY WIEJSKIE	4 452,45	4 968,36	5 427,12	5 689,29	6 232,95
Powiat słupski	4 518,48	4 886,44	5 279,51	5 706,91	6 118,23
Powiat słupski - GMINY WIEJSKIE	4 551,77	5 033,06	5 265,23	5 660,61	6 273,49
Ustka	5 085,33	5 823,11	5 711,05	6 132,82	7 319,11
Słupsk	5 626,27	5 618,28	5 351,32	6 040,42	7 035,00
Kobylnica	4 557,24	5 183,18	5 920,44	6 099,90	6 294,62
Potęgowo	4 085,17	4 465,65	4 788,33	5 322,21	6 056,64
Główczyce	3 707,75	4 656,61	5 045,76	5 068,13	5 854,70
Kępice	3 817,90	4 550,03	5 459,46	5 716,18	5 726,28
Ustka	4 780,23	4 410,72	5 239,77	5 920,22	5 604,22
Smołdzino	4 308,91	4 328,56	4 698,44	4 820,06	5 514,33
Dębica Kaszubska	3 922,75	4 342,16	4 957,52	5 615,62	5 390,05
Damnica	3 877,38	4 747,02	4 812,93	4 832,45	5 215,32

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Jak widać w powyższym zestawieniu dochody budżetu gminy Damnica na osobę są najniższe w powiecie słupskim. Dochody te są też niższe od wszystkich zestawionych wskaźników, w tym wyliczonych przeciętnych wskaźników dla gmin wiejski w kraju, województwie i podregionie. Oznacza to, że gmina Damnica ma relatywnie mniejsze dochodowe możliwości finansowania rozwoju.

Istotną składową dochodów ogółem stanowią dochody własne gminy. W kolejnej tabeli zestawione zostały informacje na temat poziomu dochodów budżetów własnych gmin w przeliczeniu na mieszkańca.

Tablica 57 Dochody własne na mieszkańca

NAZWA	2015	2016	2017	2018	2019
POLSKA	2 297,44	2 368,24	2 508,67	2 731,92	2 959,13
POLSKA - GMINY WIEJSKIE	1 501,37	1 532,71	1 635,35	1 799,73	2 040,14
MAKROREGION PÓŁNOCNY	2 146,34	2 190,01	2 323,40	2 562,51	2 771,70
POMORSKIE	2 436,37	2 511,15	2 675,50	2 992,12	3 185,27
POMORSKIE - GMINY WIEJSKIE	1 727,57	1 780,30	1 883,36	2 032,85	2 337,15
PODREGION SŁUPSKI	2 151,69	2 238,42	2 372,40	2 565,92	2 730,97
PODREGION SŁUPSKI - GMINY WIEJSKIE	2 010,37	2 018,64	2 076,69	2 304,89	2 525,76
Powiat słupski	2 235,62	2 321,00	2 406,38	2 686,70	2 826,00
Powiat słupski - GMINY WIEJSKIE	2 326,68	2 343,51	2 303,94	2 555,07	2 875,42
Ustka	3 919,69	3 879,50	3 699,53	3 931,80	4 675,77

NAZWA	2015	2016	2017	2018	2019
Słupsk	3 152,97	3 233,78	2 881,51	3 257,60	3 878,68
Kobylnica	2 963,08	2 786,24	2 962,25	3 289,72	3 260,99
Ustka	2 424,06	2 821,16	3 339,78	3 918,22	3 181,11
Potęgowo	1 666,56	1 469,87	1 568,45	1 689,61	2 115,20
Damnica	1 360,38	1 674,37	1 585,13	1 682,33	1 954,37
Smołdzino	1 437,00	1 463,62	1 554,10	1 585,94	1 901,44
Kępice	1 215,12	1 299,23	1 633,62	1 658,33	1 822,12
Główczyce	1 026,05	1 297,59	1 378,57	1 381,77	1 630,03
Dębica Kaszubska	1 482,85	1 290,57	1 377,98	1 756,72	1 559,88

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W przypadku tego wskaźnika pozycja gminy Damnica w powiecie jest lepsza. Jednakże są to wciąż wartości poniżej średnich: powiatowej, wojewódzkiej i krajowej.

Poniżej w tabeli zestawione zostały wydatki budżetu w 2019 roku.

Tablica 58 Wydatki budżetu w 2019 roku

Dział 801 - Oświata i wychowanie	9 379 064,57	29,257%
Dział 855 – Rodzina	7 945 831,36	24,786%
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	3 367 437,89	10,504%
Dział 750 - Administracja publiczna	3 125 745,23	9,751%
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	2 850 133,57	8,891%
Dział 852 - Pomoc społeczna	1 701 146,34	5,307%
Dział 600 - Transport i łączność	1 452 458,66	4,531%
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	761 072,33	2,374%
Dział 926 - Kultura fizyczna	552 173,20	1,722%
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	312 005,63	0,973%
Dział 757 - Obsługa długu publicznego	172 105,30	0,537%
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	133 760,03	0,417%
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	76 126,37	0,237%
Dział 851 - Ochrona zdrowia	64 502,60	0,201%
Dział 710 - Działalność usługowa	53 668,88	0,167%
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	52 514,00	0,164%
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	42 439,03	0,132%
Dział 630 – Turystyka	13 530,00	0,042%
Dział 755 - Wymiar sprawiedliwości	1 452,00	0,005%
RAZEM	32 057 166,99	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Jak widać największy udział w wydatkach mają wydatki w działach 801 - Oświata i wychowanie oraz 855 – Rodzina. Łącznie stanowiły one ponad 54% wydatków. Znaczna część tych wydatków to wydatki na zadania współfinansowane z budżetu centralnego m.in. w ramach subwencji oświatowej, a także wypłaty w ramach programu 500+. Poziom tych wydatków jest w dużym stopniu niezależny od samorządu gminnego.

Wydatki na poziomie 2-3 mln zł ponoszone są w trzech działach: 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska, 750 - Administracja publiczna i 010 - Rolnictwo i łowiectwo.

Poniesione w wymienionych powyżej pięciu działach łączne wydatki pochłonęły ponad 84% wydatków.

Poniżej zestawiono dane z Wieloletniej Prognozy Finansowej oraz ich graficzną prezentację.

Tabela 59 Wieloletnia Prognoza Finansowa - Dochody

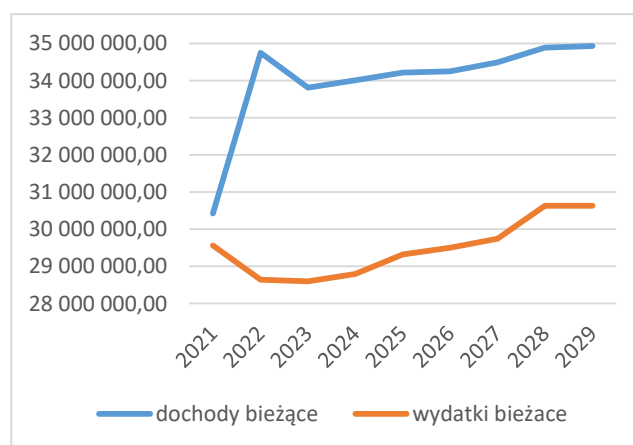
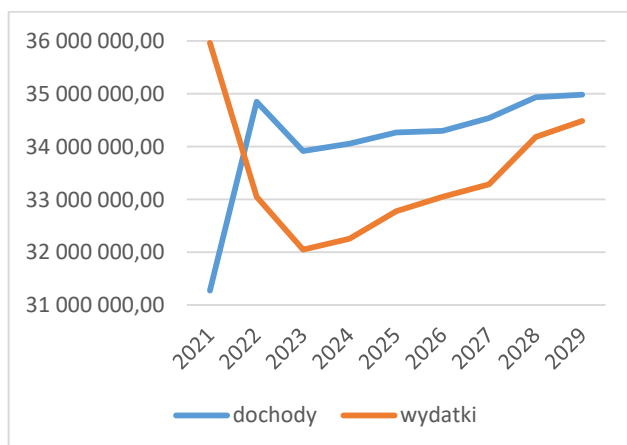
lata	Ogółem	Bieżące
2021	31 276 435,60	30 426 558,60
2022	34 850 000,00	34 750 000,00
2023	33 915 000,00	33 815 000,00
2024	34 056 000,00	34 006 000,00
2025	34 270 000,00	34 220 000,00
2026	34 300 000,00	34 250 000,00
2027	34 540 000,00	34 490 000,00
2028	34 935 000,00	34 885 000,00
2029	34 985 000,00	34 935 000,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych gminy.

Tabela 60 Wieloletnia Prognoza Finansowa - Wydatki

lata	ogółem	Bieżące
2021	35 964 766,00	29 561 115,00
2022	33 050 000,00	28 640 000,00
2023	32 054 000,00	28 600 000,00
2024	32 256 000,00	28 800 000,00
2025	32 781 000,00	29 321 000,00
2026	33 050 000,00	29 500 000,00
2027	33 290 000,00	29 740 000,00
2028	34 185 000,00	30 630 000,00
2029	34 485 307,00	30 630 000,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych gminy.

Rys. 61 Wieloletnia Prognoza Finansowa – dochody i wydatki

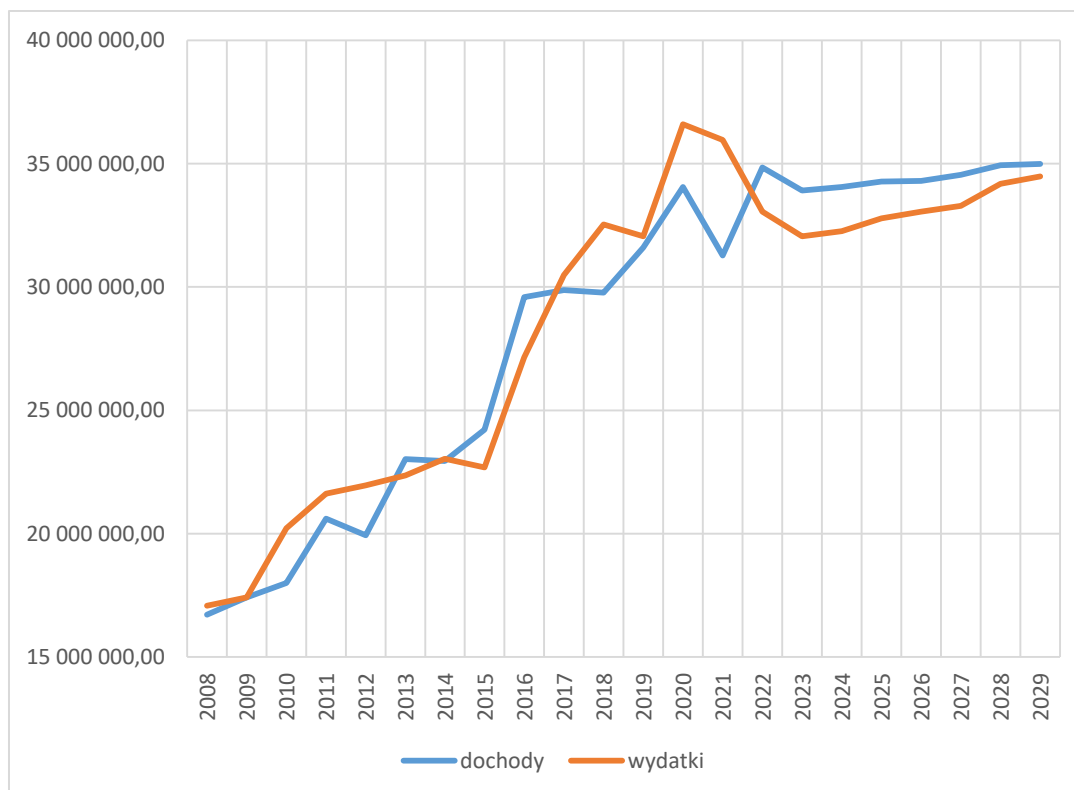
Tabela 61 Wskaźniki z Wieloletniej Prognozy Finansowej.

lata	wynik	nadwyżka operacyjna
2021	-4 688 330,40	865 443,60
2022	1 800 000,00	6 110 000,00
2023	1 861 000,00	5 215 000,00
2024	1 800 000,00	5 206 000,00
2025	1 489 000,00	4 899 000,00
2026	1 250 000,00	4 750 000,00
2027	1 250 000,00	4 750 000,00
2028	750 000,00	4 255 000,00
2029	499 693,00	4 305 000,00

Tabela 63 Dane dotyczące zadłużenia z Wieloletniej Prognozy Finansowej

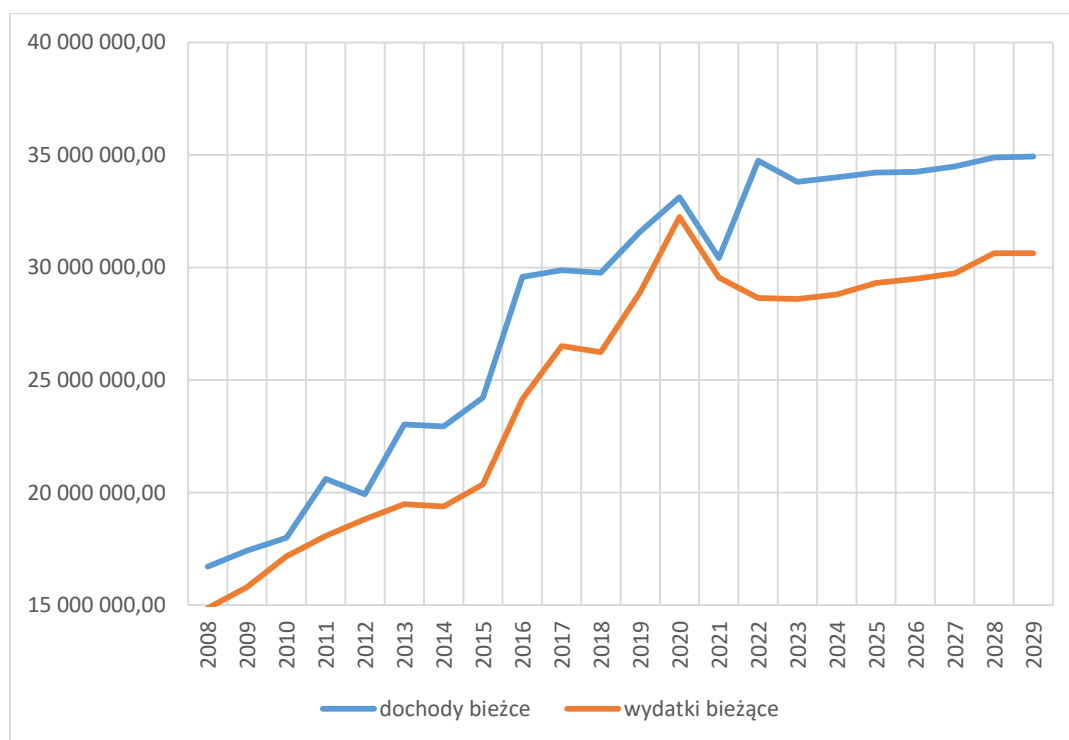
lata	odsetki	Raty	Razem	Kwota długu
2021	160 000,00	1 422 500,00	1 582 500,00	10 699 693,00
2022	150 000,00	1 800 000,00	1 950 000,00	8 899 693,00
2023	150 000,00	1 861 000,00	2 011 000,00	7 038 693,00
2024	150 000,00	1 800 000,00	1 950 000,00	5 238 693,00
2025	150 000,00	1 489 000,00	1 639 000,00	3 749 693,00
2026	100 000,00	1 250 000,00	1 350 000,00	2 499 693,00
2027	100 000,00	1 250 000,00	1 350 000,00	1 249 693,00
2028	65 000,00	750 000,00	815 000,00	499 693,00
2029	50 000,00	499 693,00	549 693,00	0,00

Poniżej graficznie przedstawiono dochody i wydatki budżetowe z lat 2008-2020 i założone w Wieloletniej Prognozie Finansowej.

Rys. 6211 Dochody i wydatki budżetowe z lat 2008-2020 i założone w Wieloletniej Prognozie Finansowej

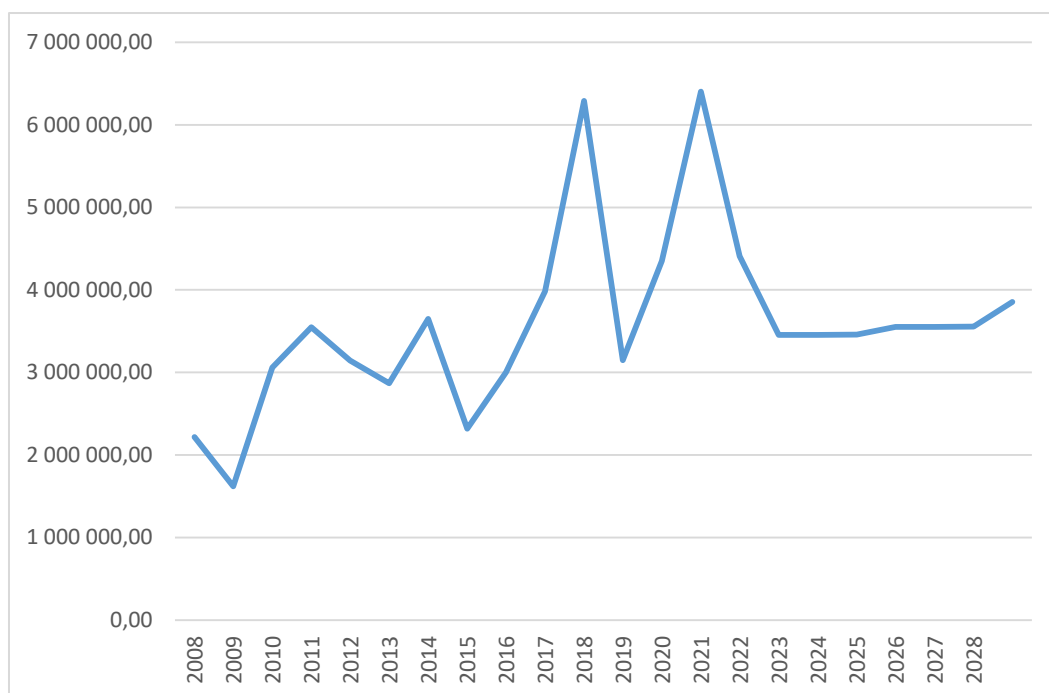
Jak widać na grafice w latach 2020 i 2021 wydatki znacząco przekraczają dochody, dopiero w 2020 roku założone jest zbilansowanie dochodów i wydatków.

Rys. 63 Bieżące dochody i wydatki budżetowe z lat 2008-2020 i założone w Wieloletniej Prognozy Finansowej

Dochody bieżące są niższe niż wydatki bieżące w horyzoncie prognozy WPF, jednakże będzie to możliwe jedynie przy obniżeniu poziomu wydatków bieżących poniżej historycznego poziomu z lat ubiegłych. Stanowić to będzie duże wyzwanie dla samorządu, biorąc pod uwagę wcześniejszą, stałą tendencję wzrostową tych wydatków.

Wydaje się, że takie drastyczne ograniczenie wydatków bieżących wynika z konieczności zbilansowania budżetu po zrealizowanych i zaplanowanych działaniach rozwojowych. Potwierdzają to zestawienie dane historycznych i planowanych wydatków majątkowych (rysunek poniżej).

Rys. 64 Wydatki majątkowe zaplanowane w Wieloletniej Prognozy Finansowej

Wydatki majątkowe roku 2018 i zaplanowane w WPF na rok 2021 są znacznie powyżej wydatków majątkowych z lat wcześniejszych. Skutki historycznych i planowanych działań w zakresie wydatków majątkowych w znacznym stopniu mogą ograniczyć możliwości finansowania dodatkowych inwestycji, które wynikałyby z zapisów studium.